Tumačenje

Robovanja

Od Šejhu-l-Islama Ibn Tejmijje

Komentar

Uglednog šejha

Abdu-l-Aziza b. Abdullaha Radžihija

Pomoćni prof. na fakultetu Usulu-d-Din
Islamski Univerzitet Imam Muhammed b. Saud – Rijjad

شرح

العبودية

لشيخ الإسلام إبن تيمية

شرح
فضيلة الشيخ
عبد العزيز بن عبد الله الراجحي
الأستاذ المشارك بكلية أصول الدين
بجامعة الإمام محمد سعود الإسلامية بالرياض

Uvod:

Hvala Allahu Gospodaru svjetova, i neka je Njegov salavat i selam na najčasnijeg među vjerovjesnicima i poslanicima, na našeg vjerovjesnika Muhammeda, njegovu časnu porodicu i sve ashabe, a zatim;

Djelo 'Robovanje' od Šejhu-l-Islama uglednog Imama Ahmeda b. Abdu-l-Halima b. Abdu-s-Selama b. Tejmijje El-Haranija, koji je bio imam i veliki borac, strpljivi učenjak i aktivista da je Allahova milost na njega. On je poznati imam i nema ni jedne osobe da joj je nepoznat, njegova znamenitost je dovoljna tako da se o njemu ne treba previše govoriti. On je veliki imam koji je uzdigao put i vjerovanje ehli sunneta i džema'ata u vremenu kada je postojala prijetnja da mu se zatru tragovi, a od njegovog znanja su se mnogi okoristili u toku njegovog života kao i poslije njegove smrti. Koliko je ljudi koje je Allah uputio njegovim razlogom u toku njegovog života

kao i poslije njegove smrtim a kada niko drugi ne bi to posvjedočio onda bi to bio poznati učenjak Ibn Qajjim ﷺ, jer je njega Allah uputio razlogom Ibn Tejmijje. A mnogo je bilo onih koji su skrenuli sa pravog puta ehli sunneta i džema'ata pa ih je Allah njegovim razlogom uputio u toku njegovog života a i poslije njegove smrti. Mnogi su čitali knjige ovog uglednog alima, pa su se okoristili a tu korist su prenijeli i na druge. Bio je velikan u pogledu nauke o osnovama vjere, u pravu, u hadisu, u tefsiru, i u svim drugim vrstama nauka. Ali nije poznato da je ikada pogriješio kada je riječ o osnovama vjere, a njegova mišljenja i izbarani stavovi su uvijek bili potkrijepljeni dokazima.

Ovo djelo nazvano 'Robovanje' sa svojim nazivom govori o robovanju Allahu ﷻ. Šejhu-l-Islam Ibn Tejmijje je rođen 661 godine po hidžri, a na Ahiret je preselio 728, neka je na njega Allahova milost, što znači da je živio 68 godina.

Ovo djelo je došlo kao odgovor na postavljeno pitanje Imamu ﷺ, kada je bio upitan: "Šta je to ibadet? Koji su to njegovi ogranci? Da li cjelokupni naziv vjere ulazi pod ovaj termin? Da li je to najuzdignutiji stupanj vjere ili postoje drugi veći stupnjevi? Pa je napisao ovo djelo kao odgovor na postavljeno pitanje kao što su mnoga njegova djela odgovori na postavljena mu pitanja – da mu se Allah smiluje – poput Vasitijske akide, koja se ubraja među najcjenjenija djela Šejhu-l-Islama o vjerovanju, kao odgovor na pitanje koje mu je postavljeno u mjestu zvanom 'Vasitija' tako da je i ta knjiga nazvana Vasitijskom, a Hamevijska akida je nazvana zbog postavljenog pitanja u mjestu Hama te je nazvana Hamevijskom, a Tedmirijska akida kao odgovor na postavljeno pitanje u mjestu Tedmer te je nazvana Tedmirijskom, takođe je slučaj i sa ovim djelom. Dakle radi se o veoma vrijednom djelu, primjerak originala kojeg ja posjedujem sadrži oko pedeset i dvije stranice.

Mi ćemo – inša Allahu te'ala – pokušati da pojasnimo i približimo značenje ove knjige, ali da to pojašnjenje bude osrednje dužine, jednostavno i bez pretjerivanja, jer bilo koje oduljivanje bi učinilo ovo djelo ogromnim, ali ako se ne može postići sve onda se neće propustiti cjelokupno.

Molimo Allaha ﷻ da ovu knjigu učini korisnom, i da nam podari korisno znanje i činjenje dobrih djela, jer je On sposoban na to i Svemoćan.

Naša zadnja dova je hvala Allahu Gospodaru svjetova

U[1] ime Allaha Milostivog Samilosnog, hvala Allahu Gospodaru svjetova, neka je Njegov salavat i selam na našeg Vjerovjesnika Muhammeda, njegovu porodicu i ashabe. Šejhu-l-Islam kaže: Bismillahi Rahmani Rahim, samo od Njega pomoć tražimo, hvala uistinu pripada Allahu, Njega hvalimo i od Njega pomoć i oprosta tražimo. Allahu se utječemo od zla nas samih i naših loših djela, koga Allah uputi njega niko ne može u zabludu odvesti a koga On u zabludi ostavi njega niko uputiti neće. Svjedočim da nema drugog boga osim Jedinog Allaha, Koji druga nema, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik, a zatim...

Šejhu-l-Islam i učenjak učenjaka, pomagač sunneta, suzbijač novotarija, Ahmed b. Abdu-l-Halim Ibn Tejmijje je bio upitan o riječima Uzvišenog:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعۡبُدُواْ رَبَّكُمُ

"O ljudi, Gospodaru svome robujte." (Sura El-Beqare, 21)

[1] Boldirani ili potamnjeni tekst iznad linije je originalni tekst knjige 'Robovanje'.

Šta je to robovanje? Koji su to njegovi ogranci? Da li cjelokupna vjera ulazi pod ovaj termin ili ne? Šta je suština robovanja? Da li je robovanje najuzvišeniji stupanj na dunjaluku i Ahiretu, ili iznad njega ima veći stupanj? Pa da nam se pojasni ovo spomenuto.

Kaže: "Bio je upitan" – Ovo je to pitanje koje je upućeno znamenitom Imamu – da mu se Allah smiluje – pa je bio upitan o riječima Uzvišenog: **"O ljudi, Gospodaru svome robujte."** Ovo obraćanje kroz riječi Uzvišenog **"O ljudi, Gospodaru svome robujte."** je upućeno svim ljudima; vjernicima i nevjernicima, muškarcima i ženama, arapima i nearapima, slobodnim ljudima i robovima, dakle svima njima su upućene ove riječi, i od svakog pojedinačno, od njih, se zahtijeva da robuju Allahu ﷻ, ujedno ovo je prva naredba (imperativ) u Kur'anu u suri El-Beqare, prva naredba koja im je naređena u riječima Uzvišenog :**O ljudi, Gospodaru svome robujte, Koji je stvorio vas i one prije vas, da biste bili bogobojazni"** Te je imam bio upitan o ovom plemenitom ajetu. Neko će se zapitati: "Allah nam je naredio robovanje (ibadet), onda šta je to robovanje? Koji su to njegovi ogranci? Da li opći pojam vjere ulazi u ovaj termin ili nešto što je van nje tj. vjere? Šta je suština ibadeta? Da li je robovanje najuzvišeniji stupanj ili postoji visočiji stupanj osim ibadeta? Što znači da se radi o pitanju koje ima svoja podpitanja. A u odgovoru će doći da ibadet ili robovanje obuhvata sve vrste naredbi i zabrana, kao i da je cjelokupna vjera unutar ovog termina. A suština robovanja jeste da iskreno obožavaš Allaha samo Njemu vjeru ispoljavajući, kao i to da je robovanje najuzvišeniji stupanj, jer su najuglednija stvorenja među ljudima bili vjerovjesnici i poslanici a za njih je najuzvišeniji stupanj bio robovanje Allahu i poslanstvo. Takođe najuzvišeniji stupanj našeg Vjerovjesnika ﷺ je bilo robovanje Allahu i poslanstvo.

Robovanje je cjelokupni naziv za sve ono što Allah voli i sa čime je zadovoljan od riječi i skrivenih i očitih djela. Tako da su, namaz, zekat, post, hadž, istniti govor, izvršavanje emaneta, poslušnost roditeljima, održavanje rodbinskih veza, pridržavanje na ugovore, naređivanje dobra, sprječavanje zla, borba protiv nevjernika i licemjera, dobročinstvo prema komšiji, jetimu, siromahu i putniku namjerniku, prema robu ljudskog roda i životinjama, dova, zikr, učenje Kur'ana, i sl. tome, vrste ibadeta ili robovanja Allahu ﷻ. Isto tako ljubav prema Allahu i Njegovom Poslaniku ﷺ, strah od Allaha i stalno traženje utočišta kod Njega, iskreno ispoljavanje vjere Allahu, strpljivost radi Njegove presude ili propisa, zahvala na Njegovim blagodatima, zadovoljstvo sa Njegovom odredbom, oslonac na Njega, nada u Njegovu milost, strah od Njegove kazne i sl. tome su vidovi robovanja Allahu ﷻ.

Kaže: "Robovanje" je cjelokupni naziv za sve ono što Allah voli i sa čime je zadovoljan od riječi i skrivenih i očitih djela, što je ujedno i definicija ibadeta ili robovanja. Dakle to je naziv koji obuhvata sve ono što Allah voli i sa čime je zadovoljan bez obzira da li se radi o riječima ili djelima, bez razlike između onoga što

je skriveno i onoga što je očito, takođe bez razlike da li se radi o srčanim djelima ili djelima udova ili riječima jezika, jer sve to ulazi u naziv robovanja sve dok se radi o nečemu što Allah voli i sa čime je zadovoljan. Sve ono što Allah voli i sa čime je zadovoljan je ibadet, bez razlike da li to bilo djelo ili riječ, bez razlike da li bilo skriveno ili očito, bez razlike da li to bile riječi jezikom ili riječi srca, kao i bez razlike da li to bio govor srca i jezika ili to bila djela srca i udova jer sve spomenuto ulazi pod naziv ibadeta sve dok je od onoga što Allah voli i sa čime je zadovoljan. Ili drugačije rečeno: Ibadet je izvršavanje Allahovih naredbi i klonjenje od Njegovih zabrana, tj. izvršavanje obaveza (vadžiba) i klonjenje od zabrana (harama). Ili izvršavanje obaveza kojima nas je Allah obavezao, od riječi i djela, skrivenih i očitih, i klonjenje od zabrana, od riječi i djela, skrivenih i očitih.
Zatim je autor naveo primjer, pa kaže: "Namaz, zekat, post i hadž, sve su to vrste ibadeta." Namaz predstavlja vrstu srčanih djela istovremeno kao i djela udova. Srčano djelo jest iskrenost kroz obavljanje namaza Allahu s jedne strane, a s druge strane djelo jezika jer u njegovom sastavu se podrazumijeva učenje Kur'ana, veličanje Allaha kao i izgovaranje tehlila (la ilahe illallah) i td. Zekat je takođe davanje i ubjedljivo vjerovanje ili akida, post je takođe sustezanje od prohtjeva sa nijetom. Hadž, istinit govor, izvršavanje emaneta, poslušnost roditeljima, održavanje rodbinskih veza, pridržavanje ugovora, naređivanje dobra, sprječavanje zla, sve su to vrste ibadeta. Borba protiv nevjernika je ibadet, borba protiv licemjera je ibadet, dobročinstvo prema komšiji je ibadet, dobročinstvo prema siromahu je ibadet, dobročinstvo prema robovima ljudskog roda je ibadet, dobročinstvo prema potčinjenim nam životinjama je ibadet, upućivanje dove Allahu je ibadet, zikr je ibadet, učenje Kur'ana je ibadet.
Zatim je naveo primjer srčanih djela, jer ljubav prema Allahu i Njegovom Poslaniku je srčano djelo, strah od Allaha je srčano djelo, stalno utočište i povratak Allahu je srčano djelo, iskreno ispoljavanje vjere je srčano djelo, strpljivost radi Allahovih propisa je srčano djelo, oslonac na Allaha (tevekul) podrazumijeva dvije stvari tj. stvaranje preduslova i prepuštanje događaja Allahu, nada u Allahovu milost, strah od Njegove kazne, sve su to vrste ibadeta.
Zaključak ovoga jeste da ibadet obuhvata srčana djela i djela udova, riječi srca i riječi jezika. Riječi jezika poput zikra, učenja Kur'ana, veličanja Allaha i izgovaranja tehlila, tekbira, naređivanja dobra i sprječavanja zla, pozivanja ka Allahu. Riječi srca su priznavanje i potvrđivanje, a srčana djela su poput onih što smo spomenuli od ljubavi prema Allahu i Njegovom Poslaniku, strah od Allaha i stalni povratak Njemu, iskrenost u ispoljavanju vjere, strpljivost, zahvalnost, zadovoljstvo, nada i strah, su od srčanih djela. Djela udova su namaz, zekat i hadž, a istinit govor je od djela jezika.
Možemo reći da ibadet obuhvata sve ono sa čime je došao šerijat, bez obzira na to šta je šerijat naredio ili zabranio, kao i bez obzira na to što je naredio ili zabranio da li je djelo ili riječ, i bez obzira na to da li se radi o riječima jezika ili riječima srca, i bez razlike da li se radi o djelima srca ili djelima udova.

Zato što je ibadet Allahu vrhunski cilj kojeg On voli i sa kojim je zadovoljan, i zbog čega je stvorio stvorenja. Kao što Uzvišeni kaže:

وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

"Džine i ljude sam stvorio samo zato da Me obožavaju." (Sura Ez-Zarijat, 56)

Sa njim (robovanjem ili ibadetom) je poslao sve poslanike, kao što je Nuh عليه السلام rekao svom narodu:

ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُۥٓ

" Allahu robujte, vi drugog boga osim Njega nemate!" (Sura EL-A'raf, 59)

Iste su riječi Huda, Saliha. Šuajba i drugih poslanika kada su se obraćali svojim narodima. Allah ﷻ kaže:

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِى كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُوا۟ ٱلطَّٰغُوتَ ۖ فَمِنْهُم مَّنْ هَدَى ٱللَّهُ وَمِنْهُم مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ ٱلضَّلَٰلَةُ ۚ

"Mi smo svakom narodu poslanika poslali: Allahu robujte, a kumira se klonite! I bilo je među njima onih kojima je Allah na Pravi put ukazao, a i onih koji su zaslužili da ostanu u zabludi." (Sura En-Nahl, 36)

Uzvišeni kaže:

وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِىٓ إِلَيْهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعْبُدُونِ

"Prije tebe ni jednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: "Nema boga osim Mene, zato Meni robujte!" (Sura El-Enbija, 25)

I kaže:

إِنَّ هَٰذِهِۦٓ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَٰحِدَةً وَأَنَا۠ رَبُّكُمْ فَٱعْبُدُونِ

"Ova vaša vjera jedina je prava vjera, a Ja sam vaš Gospodar, zato samo Meni robujte!" (Sura El-Enbija, 92)

Kao što kaže u drugom ajetu:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلرُّسُلُ كُلُوا۟ مِنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَٱعْمَلُوا۟ صَٰلِحًا ۖ إِنِّى بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

"O poslanici, dozvoljenim i lijepim jelima se hranite i dobra djela činite, jer Ja dobro znam što vi radite! " (Sura El-Mu'minun, 51)

Kaže: "Zato što je ibadet" – ovo je položaj ibadeta kod Allaha ﷻ, on je vrhunski cilj kojeg Allah voli i sa kojim je zadovoljan. A sve dok je ibadet vrhunski cilj kojeg voli Allah i sa kojim je zadovoljan, on je i na najuzdignutijem položaju. Tj. najveći položaj tebi čovječe, tebi kao stvorenju da budeš Allahov rob pa ostvariš robovanje Allahu. A ako uspiješ ostvariti robovanje Allahu onda ćeš postati voljen kod Allaha i On će biti zadovoljan tobom. Ljudi koji su najbolje sproveli i kroz život ostvarili robovanje su poslanici – da je na njih Allahov blagoslov i mir, a najsavršeniji u ostvarivanju robovanja Allahu među poslanicima su bili odabrani poslanici ili svita poslanika

(ulu-l-azm) Nuh, Ibrahim, Musa, Isa i Muhammed ﷺ. A najsavršeniji u ostvarivanju ibadeta između dojice Allahovih prijatelja je bio naš Vjerovjesnik Muhammed ﷺ. Ovim ti biva jasno da najsavršenija osoba u ostvarivanju i realiziciji ibadeta je bio najsavršenije stvorenje Muhammed ﷺ. Iza njega je Ibrahim عليه السلام, zatim Musa عليه السلام, zatim ostali od svite a iza njih dolaze ostali poslanici i svi vjerovjesnici, a iza njih dolaze dobri ljudi od Allahovih istinskih robova, zatim šehidi, zatim dobri ljudi, i svi oni su najsavršenija stvorenja u ostvarivanju robovanja od ove četiri skupine, a) vjerovjesnici, b) dobri ljudi, c) šehidi i d) istinski robovi. Najsavršeniji od njih je Ebu Bekr Siddik رضي الله عنه, a iza njih dolaze ostali vjernici na čijem čelu su učenjaci, imami i odabrani vjernici među ljudima.

Stvorenja su stvorena radi ibadeta što ukazuje na važnost položaja samog ibadeta, kao i na to da je savršenstvo stvorenja da bude Allahov rob, zato su stvorenja i stvorena radi robovanja, kao što Uzvišeni kaže: ""**Džine i ljude sam stvorio samo zato da Me obožavaju.**" Radi toga je slao poslanike, jer svaki poslani poslanik je naređivao svom narodu da robuju Allahu ﷻ, kao što Allah kaže da je Nuh عليه السلام govorio: " **Allahu robujte, vi drugog boga osim Njega nemate!**" Hud عليه السلام je rekao: " **Allahu robujte, vi drugog boga osim Njega nemate!**" Salih عليه السلام je govorio svom narodu " **Allahu robujte, vi drugog boga osim Njega nemate!**" Šuajb عليه السلام je govorio svom narodu " **Allahu robujte, vi drugog boga osim Njega nemate!**" Tako da je svaki poslanik kojeg je Allah poslao naređivao svom narodu robovanje Allahu ﷻ, kao što Uzvišeni kaže: "**Mi smo svakom narodu poslanika poslali: Allahu robujte, a kumira se klonite!**" Uzvišeni kaže: "**Prije tebe ni jednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: "Nema boga osim Mene, zato Meni robujte!**" Allah ﷻ kaže: "**Ova vaša vjera jedina je prava vjera, a Ja sam vaš Gospodar, zato samo Meni robujte!**" Obraćajući se poslanicima Allah ﷻ kaže: "**O poslanici, dozvoljenim i lijepim jelima se hranite i dobra djela činite, jer Ja dobro znam što vi radite!** " Ovim postaje jasno da najuzvišeniji položaj koji se može postići je robovanje Allahu, a najsavršeniji ljudi u ostvarivanju robovanja su poslanici – da je Allahov blagoslov i mir na njih.

To je učinio obavezom Svom Poslaniku sve do smrti pa kaže:

وَٱعۡبُدۡ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأۡتِيَكَ ٱلۡيَقِينُ

"**Obožavaj Allaha sve dok ti smrt ne dođe.**" (Sura El-Hidžr, 99)

Time je opisao Svoje meleke i vjerovjesnike pa kaže:

وَلَهُۥ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ وَمَنۡ عِندَهُۥ لَا يَسۡتَكۡبِرُونَ عَنۡ عِبَادَتِهِۦ وَلَا يَسۡتَحۡسِرُونَ يُسَبِّحُونَ ٱلَّيۡلَ وَٱلنَّهَارَ لَا يَفۡتُرُونَ

"**Njegovo je ono što je na nebesima i na Zemlji! A oni koji su kod Njega ne zaziru da Mu budu pokorni , i ne zamaraju se, hvale Ga noću i danju, ne malaksavaju.**" (Sura El-Enbija, 19-20)

I Uzvišeni kaže:

إِنَّ ٱلَّذِينَ عِندَ رَبِّكَ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِۦ وَيُسَبِّحُونَهُۥ وَلَهُۥ يَسْجُدُونَ

"Oni koji su bliski Gospodaru tvome doista ne zaziru da Mu ibadet čine; samo Njega hvale i samo pred Njim licem na tlo padaju." (Sura El-A'raf, 206)

A oni koji se ohole i odbijaju da robuju Allahu pokudio je sa riječima:

ٱدْعُونِىٓ أَسْتَجِبْ لَكُمْ ۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِى سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ

'Pozovite Me i zamolite, Ja ću vam se odazvati! Zbilja, oni koji se ohole pred time da Mi robuju ući će, sigurno, u Džehennem poniženi." (Sura Gafir, 60)

A najčestitija Svoja stvorenja je opisao iskrenim robovanjem pa kaže:

عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ ٱللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا

"Sa izvora iz kog će samo Allahovi robovi piti, i koji će kuda hoće bez muke razvoditi." (Sura El-Insan, 6)

I kaže:

وَعِبَادُ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى ٱلْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ ٱلْجَٰهِلُونَ قَالُوا۟ سَلَٰمًا

"A robovi Svemilosnog su oni koji po Zemlji mirno hodaju, a kada ih neznalice oslove, odgovaraju: 'Mir vama!" (Sura El-Furqan, 63)

A kada je šejtan rekao:

قَالَ رَبِّ بِمَآ أَغْوَيْتَنِى لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ۝ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ ٱلْمُخْلَصِينَ ۝ قَالَ هَٰذَا صِرَٰطٌ عَلَىَّ مُسْتَقِيمٌ ۝ إِنَّ عِبَادِى لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَٰنٌ إِلَّا مَنِ ٱتَّبَعَكَ مِنَ ٱلْغَاوِينَ

"Gospodaru moj" reče "zato što si me u zabludu doveo, ja ću njima na Zemlji poroke lijepim predstaviti i potrudit ću se da ih sve zavedem, osim Tvojih robova iskrenih među njima. "Ovo je pravi put k Meni" reče On. "Ti nećeš imati nikakve vlasti nad robovima Mojim, osim nad onima koji te budu slijedili, od onih zalutalih" (Sura El-Hidžr, 39-42)

Kaže: "To je učinio obavezom" – Ovakav biva stupanj robovanja, a njegov stupanj je uzvišen u odnosu na stvorenje, pa ako ostvari robovanje onda je njegova bliskost sa Allahom u onolikoj mjeri koliko je ostvario sam pojam ibadeta. Niko od stvorenja ne može zanemariti ovaj pojam pa da izađe iz njegovih okvira zauvijek. A ako neki čovjek tvrdi da sa njega spadaju obaveze i da mu nije moguće naložiti neki vid ibadeta, sa naznakom da je njegov razum čist, nije prestrašen, niti nenormalan, niti je žena u post-porođajnom periodu ili mjesečnom pranju kada nije obavezna da klanja kao ni da posti u tim vremenima, biva mu data prilika na pokajanje a ako se ne pokaje onda će biti ubijen kao nevjernik. Kako je to rekao Šjehu-l-Islam i drugi imami – da nas Allah sačuva i spasi od toga – zato je Allah robovanje učinio obavezom

Svom Poslaniku sve do smrti, iako je Poslanik ﷺ bio najsavršenije stvorenje među ljudima, ali mu je i pored toga Allah robovanje učinio obavezom do smrti pa kaže **"Obožavaj svog Gospodara sve dok ti smrt ne dođe."** U ajetu se stoji dok ti ne dođe 'ubjeđenje' (jekin) ali se odnosi na smrt. Tj. ustraj na robovanju svom Gospodaru i neka ti to bude stalna obaveza sve dok ti ne dođe smrt a ti si u tom stanju.

Meleci i vjerovjesnici su najbolja Allahova stvorenja, Allah ih je opisao svojstvom robovanja, pa kaže: **"Njegovo je ono što je na nebesima i na Zemlji!"** Ovo je opći pojam Allahovog posjedovanja nebesa i Zemlje, zatim kaže: **! A oni koji su kod Njega"** tj. meleci **" ne zaziru da Mu budu pokorni , i ne zamaraju se, hvale Ga noću i danju, ne malaksavaju."** Ovako iako su meleci, vjerovjesnici i poslanici najbolja stvorenja, Uzvišeni za njih kaže: **"Oni koji su bliski Gospodaru tvome"** tj. meleci, **" doista ne zaziru da Mu ibadet čine; samo Njega hvale i samo pred Njim licem na tlo padaju."**

Zatim je obavijestio da svako onaj koji se bude oholio da će ući u Džehennem ponižen, pa kaže: **"Gospodar je vaš rekao: 'Pozovite Me i zamolite, Ja ću vam se odazvati! Zbilja, oni koji se ohole pred time da Mi robuju ući će, sigurno, u Džehennem poniženi."** Najčišća Svoja stvorenja opisao je sa svojstvom robovanja pa kaže: **"Sa izvora iz kog će samo Allahovi robovi piti, i koji će kuda hoće bez muke razvoditi."** Njihovo spominjanje u genitivnoj vezi **"Allahovi robovi"** je kao počast i plemenitog stupnja, kao što Uzvišeni kaže: **"A robovi Svemilosnog su oni koji po Zemlji mirno hodaju, a kada ih neznalice oslove, odgovaraju: 'Mir vama!"** Tako da ih je opet spomenuo sa Sobom zbog počasti i plemenitog stupnja. Kada je Allah ﷻ, dao rok Iblisu, Iblis se zakleo da će zavoditi ljude ali je izdvojio Allahove iskrene robove, jer on nad njima nema nikakve vlasti o čemu Allah ﷻ o njemu kaže: **"zato što si me u zabludu doveo, ja ću njima na Zemlji poroke lijepim predstaviti i potrudit ću se da ih sve zavedem, osim Tvojih robova iskrenih među njima."** A u drugom ajetu Allah kaže: **"Ti nećeš imati nikakve vlasti nad robovima Mojim, osim nad onima koji te budu slijedili, od onih zalutalih."** Tako da ih je Allah ﷻ spomenuo pripisujući ih Sebi kao robove zbog počasti i plemenitog stupnja.

Opisujući meleke robovanjem kaže:

وَقَالُوا۟ ٱتَّخَذَ ٱلرَّحْمَٰنُ وَلَدًا ۗ سُبْحَٰنَهُۥ ۚ بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ ۝ لَا يَسْبِقُونَهُۥ بِٱلْقَوْلِ وَهُم بِأَمْرِهِۦ يَعْمَلُونَ ۝ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ٱرْتَضَىٰ وَهُم مِّنْ خَشْيَتِهِۦ مُشْفِقُونَ

" Oni govore: Svemilosni je uzeo dijete!", Uzvišen neka je On! A meleki su samo robovi poštovani. Oni ne govore dok On ne odobri i postupaju onako kako On naredi. On zna šta su radili i šta će raditi, i oni će se samo za onoga kojim On bude zadovoljan zauzimati, a oni i sami, iz straha prema Njemu, strepe." (Sura El-Enbija, 26-28)

Uzvišeni kaže:

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَٰنُ وَلَدًا ۝ لَّقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِدًّا ۝ تَكَادُ السَّمَاوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا ۝ أَن دَعَوْا لِلرَّحْمَٰنِ وَلَدًا ۝ وَمَا يَنبَغِي لِلرَّحْمَٰنِ أَن يَتَّخِذَ وَلَدًا ۝ إِن كُلُّ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِي الرَّحْمَٰنِ عَبْدًا ۝ لَّقَدْ أَحْصَاهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ۝ وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَرْدًا

"Oni govore: "Svemilosni je uzeo dijete!" Vi, doista, nešto krupno govorite! Gotovo da se nebesa raspadnu, a Zemlja provali i planine zdrobe, što Svemilosnom pripisuju dijete! A Svemilosnom ne treba to da uzima dijete! Ta, svi će oni, i oni na nebesima i oni na Zemlji, doći Svemilosnom kao robovi. On ih je sve obuhvatio i tačno izbrojio, i svi će Mu na Sudnjem danu doći pojedinačno." (Sura Merjem, 88-95)

Kaže: " Opisujući meleke robovanjem kaže" – ovako je opisao meleke, tj. opisao ih je svojstvom robovanja, kao i to da oni ne odbijaju da budu robovi, pa kaže: **"Samo robovi poštovani."** Tj. meleci su robovi poštovani i oni ne odbijaju da budu robovi. **"Oni govore: "Svemilosni je uzeo dijete!" Vi, doista, nešto krupno govorite! Gotovo da se nebesa raspadnu, a Zemlja provali i planine zdrobe."** Zbog veličine i težine riječi zato što su pripisali Allahu dijete, jer je to velika stvar, a onaj ko pripiše Allahu dijete i kaže da je Allah rodio on je mušrik, a o Allahu je iznio veliku potvoru, zato kaže: **"Vi, doista, nešto krupno govorite!"** tj. iznosite veliku potvoru od koje: **"Gotovo da se nebesa raspadnu, a Zemlja provali i planine zdrobe."** Tj. zbog veličine ove stvari umalo da se nebesa ne raspadnu i Zemlja provali a planine zdrobe, jer su Svemilosnom pripisali dijete a Svemilosnom ne pristaje da ima dijete. Zatim Uzvišeni kaže: **" Ta, svi će oni, i oni na nebesima i oni na Zemlji, doći Svemilosnom kao robovi."** Tj. svako će na Sudnjem danu doći pred Allaha kao rob, svezan, ponižen, nadvladan, sa kojim će se činiti šta Allah bude htio i kako bude htio, nad njim će se izvršiti Allahova moć i volja, a on neće posjedovati postojanje ili nepostojanje samog sebe, niti će moći umaći ili izbjeći izvršenje Allahove moći i volje.

Uzvišeni o Mesihu عليه السلام, kojem su pripisali vjerovjesništvo i božanstvo, kaže:

إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ

"On je bio samo rob na koga smo Mi blagodati prosuli i učinili ga primjerom sinovima Israilovim." (Sura Ez-Zuhruf, 59)

Zbog toga je Vjerovjesnik ﷺ rekao: "Nemojte me uzdizati kao što su kršćani uzdigli Isaa sina Merjemina, ja sam rob, pa recite: "Allahov rob i Njegov poslanik."[1]

Kaže: "Uzvišeni o Mesihu kaže" – Mesih Isa sin Merjemin عليه السلام je bio vjerovjesnik, jedan je od petorice odabranih vjerovjesnika, on je Allahov rob i ne izlazi iz okvira

[1] Bilježi ga Buharija 3445.

robovanja, kršćani su mu pripisali vjerovjesništvo i božanstvo, pa su rekli da je bog i da je Allahov sin, a Allah kaže: "**Nevjernici su oni koji kažu Allah je jedan od trojice.**" Uprkos tome Mesih عليه السلام je bio rob i ne izlazi iz okvira robovanja Allahu. A ako je bio rob kako onda kršćani mogu tvrditi da je bio bog ili da je Allahov sin? Allah je uzvišen iznad toga. Zato je Allah o Mesihu rekao: "**On je bio**" – on – zamjenica tj. Mesih, **samo rob na koga smo Mi blagodati prosuli i učinili ga primjerom sinovima Israilovim.**" Tj. Allah mu je dao blagodat vjerovjesništva i poslanstva, i time što ga je učinio primjerom sinovima Israilovim.

Naš vjerovjesnik Muhammed ﷺ je najbolje stvorenje, pored toga u vjerodostojnom hadisu kaže: "**Nemojte me uzdizati kao što su kršćani uzdigli Isaa sina Merjemina, ja sam rob, pa recite: "Allahov rob i Njegov poslanik.**" Ovo je njegov položaj i mjesto, ovo je njegov status tj. da je Allahov rob i poslanik. "**Nemojte me uzdizati**" **–** uzdizanje je prekomjerna hvala sa kojom se prelazi dozvoljena granica, hvala koja može da sadrži laž, ili je to zastranjivanje, što znači nemojte me uzdizati i zastranjivati u pogledu mene pa da me uzdignete sa stupnja robovanja i poslansva na nivo božanstva, kao što su to tvrdili kršćani o Isau.

Allah ﷻ je Poslanika ﷺ opisao sa svojstvom robovanja u najpotpunijim stanjima, tako da o Isra'u kaže:

سُبْحَٰنَ ٱلَّذِىٓ أَسْرَىٰ بِعَبْدِهِۦ لَيْلًا

"**Uzvišen neka je Onaj Koji je u jednom času noći preveo Svoga roba.**" (Sura El-Isra, 1)

O objavi kaže:

فَأَوْحَىٰٓ إِلَىٰ عَبْدِهِۦ مَآ أَوْحَىٰ

"**...i objavio robu Njegovu ono što je objavio.**" (Sura En-Nedžm, 10)

O davi kaže:

وَأَنَّهُۥ لَمَّا قَامَ عَبْدُ ٱللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا۟ يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا

"**A kada je Allahov rob ustao da Mu se pomoli, oni su se u gomilama oko njega tiskati stali.**" (Sura El-Džinn, 19)

U izazovu nevjernika kaže:

وَإِن كُنتُمْ فِى رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا۟ بِسُورَةٍ مِّن مِّثْلِهِۦ

"**A ako sumnjate u ono što smo Mi objavili robu Svome, donesite vi jednu suru sličnu tome.**" (Sura El-Beqare, 23)

Kaže: "Allah je Poslanika opisao" – ovo je najveći stupanj našeg Vjerovjesnika ﷺ, Allah ga je opisao svojstvom robovanja, a da je bio koji drugi visočiji stupanj od stupnja robovanja Allah bi ga njime opisao u ovim stanjima:

Prvo stanje: Kada se desio Isra' i kada je Poslanik ﷺ preveden iz Mekke u Bejtu-l-Maqdis, nakon čega je bio uzdignut na nebo, kao što Uzvišeni kaže: **"Uzvišen neka je Onaj Koji je u jednom času noći preveo Svoga roba."** Što znači da je Allahov Poslanik ﷺ rob a ne melek niti bog a ni Allahov sin. Kao što su kršćani rekli za Isaa, a ustvari je bio Allahov rob i Njegov poslanik.

Zatim na stupnju objave, Allah ﷻ kaže: **"...i objavio robu Njegovu ono što je objavio."** Nazvao ga je robom i opisao ga svojstvom robovanja.

Na stupnju prizivanja Allaha, Uzvišeni kaže: **"A kada je Allahov rob ustao da Mu se pomoli".**

Na stupnju objavljivanja Knjige: **"A ako sumnjate u ono što smo Mi objavili robu Svome."**

A da je bio koji drugi stupanj visočiji od robovanja Allah bi njime opisao Svog Vjerovjesnika, ovo je najvisočiji stupanj i najčasniji položaj kojime je Allah opisao svog Vjerovjesnika sa robovanjem jer je on najbolje i najsavršenije stvorenje. Tako da je ukazao na činjenicu da niko od stvorenja nikada ne može izaći iz okvira robovanja. A onaj ko kaže da je van okvira robovanja Allahu i da je prevazišao ovaj stupanj on je nevjernik otpadnik. A onaj ko tvrdi da je pravazišao stupanj robovanja Allahu i da nije Allahov rob on je onaj koji se oholi da robuje Allahu. A onaj ko se uzoholi da bude Allahov rob on je kafir, a ako se preda Allahu i nekome drugome onda je mušrik, a onaj ko bude obožavao Allaha i nekoga drugoga pored Njega on je mušrik, a svaki od njih dvojice, mušrik i oholnik, su nevjernici.

Cjelokupna vjera ulazi u smisao robovanja.

Kaže: "Cjelokupna vjera ulazi" – ovo je veoma važna stavka, i ujedno je ovo odgovor na pitanje koje je postavljeno Šejhu. Da, cjelokupna vjera ulazi u okvire robovanja tj. ibadeta. Namaz ulazi u smisao ibadeta, post ulazi u smisao ibadeta, hadž ulazi u smisao ibadeta, poslušnost roditeljima ulazi u smisao ibadeta, veličanje Allaha ulazi u smisao ibadeta, naređivanje dobra ulazi u smisao ibadeta, sprječavanje zla ulazi u smisao ibadeta, dobročinstvo prema ljudima ulazi u smisao ibadeta, otklanjanje zla od ljudi ulazi u smisao ibadeta, tako da svi ogranci vjere ulaze u smisao ibadeta, i nepostoji nešto a da nije u okvirima ibadeta tj. robovanja.

Potvrđeno je u 'Sahihu' da je Džibril došao Vjerovjesniku ﷺ u liku arapa, pa ga je upitao o islamu. Kaže: "Islam je da svjedočiš da nema drugog boga osim Allaha, i da je Muhammed Allahov Poslanik, obavljaš namaz, daješ zekat, postiš Ramazan i da obaviš hadž ako si sposoban da otputuješ." Kaže: "Šta je iman?" Kaže: "Da vjeruješ u Allaha, Njegove meleke, Njegove knjige, njegove poslanike, i u proživljenje poslije smrti, da vjeruješ u određenje, njegovo dobro i zlo." Kaže: "Šta je to ihsan?" Kaže: "Da obožavaš Allaha kao da Ga vidiš, iako ti Njega ne vidiš On

tebe vidi..." zatim je na na kraju hadisa rekao: "Ovo je Džibril došao vam je da vas poduči vašoj vjeri."[1] Tako da je sve ovo učinio unutar vjere.

Kaže: "Potvrđeno je" – ovako je došlo u ovom veličanstvenom hadisu o Džibrilu kojeg prenosi Omer b. Hattab ﷺ kada je došao i upitao Vjerovjesnika, kako bi podučio ljude te da se okoriste. Upitao je o islamu, zatim o imanu, zatim ga je upitao o ihsanu. Poslanik ﷺ je spomenuo da se islam temelji na pet osnova (ruknova), a to su: svjedočenje Allahu priznavajući Mu jednoću i Njegovom Vjerovjesniku ﷺ poslantsvo, zatim namaz, zatim zekat, zatim post a onda hadž. Nakon toga ga je upitao o imanu a on je pojasnio da se iman temelji na šest osnova (ruknova) a to su: da vjeruješ u Allaha, Njegove meleke, Njegove knjige, Sudnji dan, da vjeruješ u određenje njegovo dobro i zlo. Zatim ga je upitao o ihsanu, pa je rekao da obožavaš Allaha kao da Ga vidiš, ali iako ti Njega ne vidiš On tebe vidi. Zatim ga je upitao o Sudnjem danu, pa ga je upitao o njegovim predznacima, a nakon svega toga Poslanik ﷺ je upitao ljude oko njega: **"Znadete li ko je ovo?"** Kažu: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju." Kaže: **"Ovo je Džibril, došao vam je da vas poduči vašoj vjeri."** Sve ovo se naziva vjerom, islam, iman i ihsan, sve je to jedna cjelina unutar vjere. Tako da se vjera sastoji od tri nivoa: islama, imana i ihsana. Zato je i rekao: "...**došao vam je da vas poduči vašoj vjeri."** U drugoj predaji **"suštini vjere".** Tako da je sve to učinio djelovima vjere.

Vjera sadrži pojmove poniznosti i potčinjenosti, pa se kaže: "ponizio sam ga pa se potčinio, tj. pokorio si ga pa se i on pokorio. Ili se kaže "Allah Sebi potčinjava" ili potčinjava se Allahu" tj. robuje Allahu i Njemu se pokorava i potčinjava Mu se. Tako da je Allahova vjera robovanje, poniznost i pokornost Njemu.

Osnova značenja robovanja je takođe poniznost. Tako da kada kažeš savladan put tj. utaban od stopa i potčinjen hodanju. Ali naređeno robovanje sadrži u svom značenju poniznost i ljubav, tako da sadrži vrhunac poniznosti i vrhunac ljubavi prema Njemu ﷻ.

Kaže: "Vjera sadrži" – znači da vjera sadrži značenje poniznosti i potčinjenosti, pobožan Allahu je onaj koji Mu je ponizan i potčinjen, a nije oholnik, nego Njega obožava i Njemu se pokorava kao poslušna deva svom vlasniku. Zato se kaže potčinjen put ili staza tj. utaban od stopa tako da je savladan. Tako da rob robuje i potčinjava se samo Allahu a ne oholi se, što znači da je potčinjen u izvršavanju Allahovih naredbi kao i u klonjenju od Allahovih zabrana. Ustrajan je u Allahovoj vjeri, zaustavlja se pred Allahovim granicama, ovakav treba je rob, zbog toga vjera

[1] Bilježi ga Muslim 8.

sadrži značenje poniznosti i potčinjenosti. Kaže: "Ponizio sa ga pa se potčinio tj. pokorio se, što znači da je Allahova vjera robovanje, pokornost i poniznost Allahu ﷻ.

Kaže: "Osnova značenja robovanja" – što znači da je osnova robovanja ili ibadeta poniznost. Zato se u arapskom jeziku kaže 'put porobljen' tj. ako je ponizan ispod stopa ili drugom riječju utaban stopama, ili se kaže: "Ponizna deva" tj. predana. Naređeno robovanje sadrži poniznost i ljubav, što znači da čovjek obavlja ibadet ponižen pred Allahom ali sa ljubavlju prema Njemu i sl. Tako da on obožava Allaha, Njemu potčinjen i Njega voli, ujedno se boji i nada se, što i jeste istinsko robovanje. Obožava Allaha sa ljubavlju, strahom, nadom i poniznošću. Tako da robovanje sadrži vrhunac poniznosti i vrhunac ljubavi, a ljubav se dijeli na stupnjeve što će autor pojasniti, od kojih je potčinjenost, veza, očuvanje i žudnja, kao što će se spomenuti.

Posljednji stupanj ljubavi je potčinjenost, prvi stupanj je veza, zbog povezivanja srca sa onim koga voli. Zatim pripravnost zbog pripravnosti srca za ljubav prema onome koga voli, zatim žudnja, koja je neodvojiva od srčane ljubavi. Zatim žestoka zaljubljenost i na kraju potčinjenost. Ako se kaže: "Potčinjen Allahu" tj. Njemu robuje, onaj koji je potčinjen tj. onaj koji robuje svom voljenom.

A onaj ko se potčini čovjeku kojeg mrzi ne može se reći da ga obožava, isto kao ni onaj koji voli nešto ali mu se ne potčinjava ne može se reći da ga obožava, kao npr. kada čovjek voli svoje dijete ili prijatelja. Tako da jedan od ova stupnja nisu dovoljni da bi se reklo da neko obožava Allaha ﷻ, nego Allah mora biti voljen i draži čovjeku od svega drugoga, Allah kod njega mora biti veličanstveniji od svega drugoga, čak što više potpunu ljubav i potčinjenost ne zaslužuje niko osim Allaha ﷻ. A svako onaj ko bude volio nešto drugo mimo Allaha, njegova ljubav je neispravna, i sve ono što se veliča bez Allahove naredbe njegovo veličanje je ništavno i bezvrijedno. Allah ﷻ kaže:

قُلۡ إِن كَانَ ءَابَآؤُكُمۡ وَأَبۡنَآؤُكُمۡ وَإِخۡوَٰنُكُمۡ وَأَزۡوَٰجُكُمۡ وَعَشِيرَتُكُمۡ وَأَمۡوَٰلٌ ٱقۡتَرَفۡتُمُوهَا وَتِجَٰرَةٞ تَخۡشَوۡنَ كَسَادَهَا وَمَسَٰكِنُ تَرۡضَوۡنَهَآ أَحَبَّ إِلَيۡكُم مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَجِهَادٖ فِي سَبِيلِهِۦ فَتَرَبَّصُواْ حَتَّىٰ يَأۡتِيَ ٱللَّهُ بِأَمۡرِهِۦۗ

"Reci: 'Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da neće prohođe imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate miliji od Allaha i Poslanika, i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese." (Sura Et-Tewbe, 24)

Što znači da ova vrsta ljubavi prema Allahu i Njegovom Poslaniku biva od pokornosti, jer pokornost pripada samo Allahu i Njegovom Poslaniku, kao što zadovoljstvo djelima pripada samo Allahu i Njegovom Poslaniku:

وَٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥٓ أَحَقُّ أَن يُرۡضُوهُ

"A preče bi im bilo da Allaha i Njegova Poslanika zadovolje." (Sura Et-Tewbe, 62)

Darivanje i davanje takođe pripada samo Allahu i Njegovom Poslaniku:

وَلَوۡ أَنَّهُمۡ رَضُواْ مَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ

"A trebalo bi da se zadovolje onim što im daju Allah i Poslanik Njegov." (Sura Et-Tewbe, 59)

Kaže: "Posljednji stupanj" – Ljubav se dijeli na više stupnjeva, posljednji stupanj ljubavi jeste potčinenost, prvi stupanj ljubavi je veza. A veza se naziva vezom zbog povezanosti srca sa onim koga voli, jer se veže za njega i njemu teži. Nakon njega slijedi stupanj pripravnosti ili čežnje, a nazvana je ovako jer srce ima čežnju za onim koga voli. Zatim žudnja vrsta ljubavi koja je nerazdvojiva od čovjeka, kako Allah ﷻ kaže: **"Njegova patnja je bila nerazdvojiva."** Tj. obavezna, zatim žestoka zaljubljenost, ali je od stupnjeva ljubavi i Allah se sa ovim stupnjem ne može opisati. I na kraju potčinjenost, te se kaže potčinjen Allahu tj. Allahov rob, jer potčinjeni robuje svom voljenom.

Zatim je Šejh pojasnio da u robovanju mora biti potčinjenosti, pokornosti i ljubavi, jer čovjek u svom robovanju potčinjava se Allahu sa ljubavlju i poniznošću prema Njemu, veličajući Ga. Ali ako zavoli neku osobu i potčini joj se onda to biva robovanjem, ali ako se potčini osobi ali bez osjećaja ljubavi prema njoj onda se to ne može smatrati robovanjem ili ibadetom. Ili ako zavoli osobu ali ne da joj se potčini opet se ne može reći da je obožava, tako da moraju postojati obadva uslova, jer ako zavoli nekoga ali mu se ne potčini onda ne znači da ga obožava, kao što čovjek voli dijete, prijatelja ili suprugu ali im se ne potčinjava i ne ponižava se pred njima. Ali ako se čovjek potčini nekome ali ga ne voli, kao što se čovjek potčini pretpostavljenom ili neprijatelju koji ga savlada, on mu se pokorava ali bez ljubavi, čak što više mrzi ga onda to ne može biti robovanje ili ibadet. Tako da moraju postojati obadva uslova tj. potčinjenost i ljubav i veličanje u robovanju Allahu ﷻ. Ali ako jedan od ova dva uslova nedostaje onda to nije robovanje. I sve ono što se voli mimo Allaha njegova ljubav je nepravilna, i svako veličanje nekoga bez Allahove naredbe je bezvrijedno i ništavno veličanje. Allah ﷻ u suri Et-Tewbe kaže: **"Reci: 'Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da neće prohođe imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate miliji od Allaha i Poslanika, i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese. A Allah grješnicima neće ukazati na pravi put."** Ovaj ajet sadrži žestoku prijetnju onome ko da prednost u ljubavi jednoj od ovih osam grupa nad ljubavlju prema Allahu i Njegovom Poslaniku, zato kaže: **"...onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese."** Suštinska vrsta ljubavi biva samo prema Allahu i Njegovom Poslaniku, takođe i poslušnost biva Allahu i Njegovom Poslaniku, zadovoljstvo biva Allahu i Njegovom Poslaniku: **"A preče bi im bilo da Allaha i Njegova Poslanika zadovolje."** Kao i zadovoljstvo onim što dodijeli Allah i Njegov Poslanik: **"A trebalo bi da se zadovolje onim što im daju Allah i Poslanik Njegov."**

Što se tiče ibadeta, tevekula (oslonca na Allaha) i straha to ne pripada nikome osim da bude radi Allaha, jer se Poslanik ﷺ ne obožava. ibadet je specifičan i poseban samo radi Allaha, kao što je i tevekul poseban Allahu, uzimanje kao dovoljnog zaštitnika pripada samo Allahu, upućivanje dove pripada samo Allahu, zavjetovanje pripada samo Allahu, žrtva i td. Cjelokupni ibadet sa svim svojim vrstama i oblicima pripada samo Allahu, a Poslanik se ne obožava, dok poslušnost biva Allahu i Poslaniku, ljubav biva prema Allahu i Poslaniku, zadovljstvo pripada Allahu i Poslaniku i td.

Što se tiče ibadeta i ono što spada u njega od tevekula, straha i sl. ne pripada nikome osim Allahu ﷻ, kao što Uzvišeni kaže:

قُلْ يَـٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَـٰبِ تَعَالَوْا۟ إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَآءٍۭ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا ٱللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِۦ شَيْـًٔا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِّن دُونِ ٱللَّهِ ۚ فَإِن تَوَلَّوْا۟ فَقُولُوا۟ ٱشْهَدُوا۟ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ

"Reci: "O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko riječi, i nama i vama zajedničke, da nikoga osim Allaha ne obožavamo, da Mu ništa ne pridružujemo, i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne smatramo!" Pa, ako se oni okrenu, vi recite: "Budite svjedoci da smo mi muslimani!" (Sura Al Imran, 64)

I Uzvišeni kaže:

وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا۟ مَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ وَقَالُوا۟ حَسْبُنَا ٱللَّهُ سَيُؤْتِينَا ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ وَرَسُولُهُۥٓ إِنَّآ إِلَى ٱللَّهِ رَٰغِبُونَ

"A trebalo bi da se zadovolje onim što im daju Allah i Poslanik Njegov i da kažu: 'Dovoljan nam je Allah, Allah će nam dati iz obilja Svoga, a i Poslanik Njegov, a mi samo Allaha hoćemo." (Sura Et-Tewbe, 59)

Tako da davanje pripada Allahu i Poslaniku, kao što Uzvišeni kaže:

وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمْ عَنْهُ فَٱنتَهُوا۟ ۚ

"Ono što vam Poslanik kao nagradu da, to uzmite, a ono što vam zabrani, ostavite." (Sura El-Hašr, 7)

Što se tiče zadovoljstva sa zaštitnikom – On je dovoljan – i jedini je Allah Zaštitnik, kao što kaže:

ٱلَّذِينَ قَالَ لَهُمُ ٱلنَّاسُ إِنَّ ٱلنَّاسَ قَدْ جَمَعُوا۟ لَكُمْ فَٱخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَـٰنًا وَقَالُوا۟ حَسْبُنَا ٱللَّهُ وَنِعْمَ ٱلْوَكِيلُ

"Onima kojima se kada su im ljudi rekli: "Neprijatelji se okupljaju zbog vas, pa pazite ih se!" vjerovanje povećalo, pa su kazali: "Nama je Allah dovoljan, a divan je On Zaštitnik!" (Sura Al Imran, 173)

Ili ajet u kojem Uzvišeni kaže:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِىُّ حَسْبُكَ ٱللَّهُ وَمَنِ ٱتَّبَعَكَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ

"O vjerovjesniče, Allah je dovoljan tebi i vjernicima koji te slijede." (Sura El-Enfal, 64)

Tj. Allah je dovoljan je tebi i onima koji te slijede od vjernika, a oni koji misle da je značenje "Dovoljan ti je Allah i vjernici" napravio je veliku grešku, kao što smo pojasnili na drugom mjestu.

Allah ﷻ kaže:

أَلَيْسَ ٱللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُۥ

"Zar Allah nije dovoljan Zaštitnik robu Svome?" (Sura Ez-Zumer, 36)

Kaže: " Što se tiče ibadeta i ono što spada u njega" – Ovdje pojašnjava posebna Allahova prava koja pripadaju samo Njemu, kao i zajednička prava između Allaha i Poslanika. Posebna prava koja pripadaju samo Allahu su ibadeti u čemu Mu se ne može niko drugi pridružiti ni u jednoj od bilo koje vrste ibadeta; od prinošenja žrtve, zavjetovanja, namaza, zekata, posta i hadža, sve ove i druge vrste ibadeta pripadaju samo Allahu ﷻ. Allah je jedini Zašitnik i to ne pripada nikome osim Njemu, tako da ne možeš reći dovoljan mi je zaštitnik Allah i Njegov Poslanik. Jer dovoljan se odnosi na onoga ko može biti dovoljan kao zaštitnik a on je jedino Allah. **"Zar Allah nije dovoljan Zaštitnik robu Svome?"** ili **"Nama je Allah dovoljan, a divan je On Zaštitnik!"** Ali nećeš reći dovoljan mi je Allah i Poslanik jer je ovo Allahovo posebno pravo, tako da zaštita i ibadet sa svim njegovim vrstama; tevekul, strah i nada su Allahova prava.

Postoje određena zajednička prava između Allaha i Poslanika , kao što je ljubav koja biva i Allahu i Poslaniku, poslušnost biva Allahu i Poslaniku, zadovoljstvo pripada Allahu i Poslaniku, Allah i Poslanik zaslužuju da budu zadovoljni, davanje pripada Allahu i Poslaniku: **"A trebalo bi da se zadovolje onim što im daju Allah i Poslanik Njegov."** Tako da čovjek ne smije pomiješati između posebnih Allahovih prava i zajedničkih prava između Allaha i Poslanika ﷺ.
Postoje posebna Poslanikova prava kao što su pomaganje i poštivanje, uvažavanje, cijenjenje, posvećivanje pažnje, kao što Allah ﷻ u suri El-Feth kaže: **"Mi smo tebe poslali svjedokom, i radosnih vijesti donositeljem, i opominjateljem da u Allaha i u Poslanika Njegova vjerujete, i da ga pomognete, i štujete,"** pomaganje i štovanje se odnosi na Poslanika, a pomaganje i štovanje se odnose na podršku i poštivanje. Zatim kaže: **"i da Ga ujutro i navečer slavite."** Ovo se odnosi samo na Allaha, jer veličanje i izgovaranje tekbira i tehlila su posebna Allahova prava i jer su to ibadeti. A Poslanik se ne veliča, niti se u njegovo ime izgovara tehlil a ni tekbir, jer su to posebna Allahova prava, dok postoje zajednička prava između Allaha i Poslanika kao što je ljubav, poslušnost zadovoljstvo i darivanje, zato je Allah rekao: **"O vjerovjesniče, Allah je dovoljan tebi i vjernicima koji te slijede."** Tj. Allah je dovoljan kao Zaštitnik tebi i vjernicima koji te slijede. A onaj ko misli da je značenje

"Dovoljan ti je Allah i vjernici kao zaštita" napravio je veliku grešku, tj. ako je neko pomoslio da ti je Allah i vjernici dovoljni kao zaštita Poslaniče, on učinio veliku grešku, jer je zaštita posebno Allahovo pravo. **"Allah je dovoljan tebi i vjernicima koji te slijede."** Tj. Allah je dovoljan kao zaštitnik tebi i onima koji te slijede od vjernika, ali ne znači da su ti vjernici dovoljni zaštitnici kao što su to neki mislili, na što je autor skrenuo pažnju – da mu se Allah smiluje - **"O vjerovjesniče, Allah je dovoljan tebi i vjernicima koji te slijede."** Tj. dovoljan ti je Allah kao zaštitnik, tebi i onima koji te slijede.

Pojašnjenje toga jeste da je rob onaj koji obožava i kojega je Allah potčinio, pokorio, upravlja njima i njegovim pokretima.

Na osnovu ovoga sva stvorenja su Allahovi robovi, pokorni među njima i grješnici, vjernici i nevjernici, stanovnici Dženneta i stanovnici Vatre, jer je On Gospodar i Vlasnik svih njih, niko od njih ne izlazi iz okvira Njegove volje i moći. A Njegove potpune riječi ne može prevazići ni pokorni ni grješnik, jer biva ono što On hoće makar to oni ne htjeli, kao što Uzvišeni kaže:

أَفَغَيْرَ دِينِ ٱللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُۥٓ أَسْلَمَ مَن فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ

"Zar pored Allahove vjere žele neku drugu, kada se Njemu predaju, milom ili silom, i oni na nebesima i na Zemlji Njemu će vraćeni biti?!" (Sura Al Imran, 83)

On ﷻ je Gospodar svjetova, stvorio ih je i dao im opskrbu, dao im život i smrt, On okreće njihova srca i upravlja njihovim pokretima, njima nema drugog gospodara osim Njega, niti stvoritelja osim Njega, bez razlike da li priznali ili negirali, bez razlike znali to ili ne. Ali vjernici su oni koji to spoznaju i vjeruju u to, za razliku od onoga koji to ne zna, ili pak negira, oholeći se nad svojim Gospodarom, ne priznaje Ga niti Mu se pokorava, sa znanjem da mu je Allah Gospodar i Stvoritelj.

Ako je spoznaja istine propraćena ohološću tako što neće da je prihvati nego je negira, bit će patnja za počinioca, kao što Uzvišeni kaže:

وَجَحَدُوا بِهَا وَٱسْتَيْقَنَتْهَآ أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا ۚ فَٱنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَـٰقِبَةُ ٱلْمُفْسِدِينَ

"I oni ih, nepravedni i oholi, porekoše, ali su u sebi vjerovali da su istinita, pa pogledaj kako su skončali smutljivci." (Sura En-Neml, 14)

I Uzvišeni kaže:

ٱلَّذِينَ ءَاتَيْنَـٰهُمُ ٱلْكِتَـٰبَ يَعْرِفُونَهُۥ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَآءَهُمْ ۖ وَإِنَّ فَرِيقًا مِّنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ ٱلْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

"Oni kojima smo dali Knjigu znaju ga kao što sinove svoje znaju, ali neki od njih doista svjesno istinu prikrivaju." (Sura El-Beqare, 146)

Ili ajet u kojem Uzvišeni kaže:

فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلَـٰكِنَّ ٱلظَّـٰلِمِينَ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ يَجْحَدُونَ

"Oni, doista, ne okrivljuju tebe da si ti lažac, nego nevjernici poriču Allahove riječi." (Sura El-En'am, 33)

Kaže: "Pojašnje toga" – Ovo pojašnjava da rob ima dva značenja rob ili 'muabid' tj. porobljen i rob sa značenjem 'abid' tj. pobožan. Tako da porobljen je onaj kojeg Allah učinio robom i poniznim, upravlja njime i njegovim pokretima i u kojem je izvršena Allahova volja i moć. Ovo obuhvata sva stvorenja, sva stvorenja su Allahovi robovi, bez razlike da li bili pokorni ili grjšenici, bez razlike da li bili vjernici ili nevjernici, bez oobzira na to da li znali ili ne znali, i bez razlike priznali ili porekli, svi su oni robovi. Što znači da Allah upravlja njima i njihovim pokretima a u njima se opetuje Allahova volja i moć. Niko od njih ne izlazi iz okvira Allahove moći. Kao npr. niko se ne može odbraniti od smrti niti od bolesti koja ga napadne što znači da niko ne može spriječiti ono što Allah hoće jer osim Njega tako nešto niko ne može.
Tako da su svi ljudi Allahovi robovi i to je opći pojam robovanja a rob u smislu porobljenog znači potčinjeni savladani i u kojem je izvršena Allahova moć i volja složio se on sa tim ili ne, htio on to ili ne, znao on to ili ne, priznao ili negirao, svi su Allahovi robovi. **"Svi oni koji su na nebesima i na Zemlji doći će Milostivom kao robovi."**
Druga vrsta: rob što znači pobožan onaj koji Allaha obožava svojim izborom potčinjava se Allahovim naredbama i naredbama Njegovog Poslanika, tako da klanja, posti, daje zekat, obavlja obaveze, pokorava se Allahovim naredbama i naredbama Njegovog Poslanika, prijateljuje sa njegovim prijateljima a neprijateljski se odnosi prema njegovim neprijateljima svojim izborom. Ovo je istinski Allahov rob, i ovo je posebna vrsta robovaja za čije izvršavanje Allah nagrađuje.
A što se tiče općeg pojma robovanja to je ono robovanje bez izbora ljudske volje, i bez izbora stvorenja, jer su oni Allahovi robovi bez njihovog izbora i oni ne mogu izaći iz okvira robovanja Allahu.
Rob biva pohvaljen i hvaljen za posebnu vrstu robovanja, koja biva samovoljno i sa ličnim izborom.
Ali što se tiče općeg pojma robovanja za njega niko neće biti ni pokuđen ni pohvaljen, jer su ljudi po tom pitanju isti, i vjernici i nevjernici i jer su svi ljudi Allahovi robovi na osnovu općeg pojma, dok posebno robovanje biva po izboru i želji stvorenja tako da obožava Allaha po svom izboru.

Zato je autor pojasnio pa rekao: "On je ﷻ Gospodar svjetova, njihov Stvoritelj i Opskrbitelj, On njima upravlja, daje im život i smrt, i niko ne može izaći iz ovih okvira, On okreće njihova srca i upravlja njihovim životima: **"Zar pored Allahove vjere žele neku drugu, kada se Njemu predaju, milom ili silom, i oni na nebesima i na Zemlji Njemu će vraćeni biti?!"**

Ali vjernici to znaju i vjeruju u to, dok neznalica ili onaj koji se oholi nad svojim Gospodarom ne priznaje niti se pokorava. Ali u svakom slučaju on ostaje rob priznao ili ne, bez razlike znao ili ne, bez razlike prihvatio ili ne. Ali ako spozna pa se pored tog znanja uzoholi od robovanja Allahu ta će spoznaja biti njemu patnja. Kao što Allah ﷻ kaže o Faraonu i njegovom narodu: **"I oni ih, nepravedni i oholi, porekoše, ali su u sebi vjerovali da su istiniti."** Porekli su ih iako su u sebi znali da su istiniti tj.

Allahovi ajeti koji su im došli, bili su unutar svojih duša ubjeđeni da je istina, ali su ih zbog nepravde i oholosti porekli, pa pogledaj kakav je završetak bio onih koji su nered pravili. A o jevrejima kaže: **"Oni kojima smo dali Knjigu znaju ga"** znači Poslanika ﷺ, **"kao što sinove svoje znaju,"** znaju da je Allahov Poslanik ali nisu povjerovali, pa da li ova spoznaja koristi? Ne, ne koristi, zato je Allahu ﷻ rekao: **"ali neki od njih doista svjesno istinu prikrivaju."** O nevjernicima Kurejša kaže: **"Oni, doista, ne okrivljuju tebe da si ti lažac,"** tj. tebe Muhammede **"nego nevjernici poriču Allahove riječi."** Oni tebe ne ulaškuju unutar svojih duša ali negiraju u javnosti.

Ako rob spozna da je Allah njegov Stvoritelj i Opskrbitelj, te da on Njega treba i da je ovisan o Njemu, spoznat će robovanje vezano za Allahov rububijet.[1]

Ovaj rob traži od Allaha i Njemu se obraća, i na Njega se oslanja.

Ali može se desiti da se pokori Allahovoj naredbi ili da se ogriješi o Allahovu naredbu, ali i pored toga on obožava Allaha, ili obožava šejtana i idole.

Ova vrsta robovanja ne pravi razlike između stanovnika Dženneta i stanovnika Vatre.

Niti na osnovu nje čovjek biva vjernikom, kao što Uzvišeni kaže:

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُم بِٱللَّهِ إِلَّا وَهُم مُّشْرِكُونَ

"Većina ovih ne vjeruje u Allaha, nego druge Njemu smatra ravnim." (Sura Jusuf, 106)

Idolopoklonici su priznavali da je Allah njihov Stvoritelj ali su pored Njega druge obožavali. Uzvišeni kaže:

وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ

"Ako ih upitaš ko je stvorio nebesa i Zemlju, sigurno će reći: 'Allah!" (Sura Ez-Zumer, 38)

Uzvišeni kaže:

قُل لِّمَنِ ٱلْأَرْضُ وَمَن فِيهَآ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ۝ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ۝ قُلْ مَن رَّبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ ٱلسَّبْعِ وَرَبُّ ٱلْعَرْشِ ٱلْعَظِيمِ ۝ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ۝ قُلْ مَنۢ بِيَدِهِۦ مَلَكُوتُ كُلِّ شَىْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ۝ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ فَأَنَّىٰ تُسْحَرُونَ

"Upitaj: 'Čija je Zemlja i sve ono što je na njoj, znate li?' 'Allahova!', odgovorit će, a ti reci: 'Pa zašto onda ne dođete sebi?' Upitaj: 'Ko je Gospodar sedam nebesa i ko je Gospodar Arša veličanstvenog?' 'Allah!', odgovoriće, a ti reci: 'Pa zašto se onda ne bojite?' Upitaj: 'U čijoj je ruci vlast nad svim, a On uzima u zaštitu, i od koga niko

---

[1] Rububijet je drugi dio tevhida a odnosi se na vjerovanje da je Allah ﷻ Stvoritelj, Opskrbitelj, da On daje život i smrt i td. Što znači potpuno vjeorvanje u Allahovu ﷻ moć i da je Njemu sve potčinjeno. (o.p.)

ne može zaštićen biti, znate li?' 'To je Allahovo!', odgovorit će, a ti reci: 'Pa zašto onda dopuštate da budete zavedeni?" (Sura El-Mu'minun, 84-89)

Mnogo je onih koji govore o suštini ili istini, pa je vidi, ali ne vidi osim ovu istinu, što se odnosi na egzistencijalnu ili postojeću istinu, u čijoj su postojanosti, spoznaji i biti svi isti, vjernik i nevjernik, pokoran i osorni grješnik.

Čak i Iblis je priznao ovu istinu, kao i stanovnici Vatre. Iblis kaže:

قَالَ رَبِّ فَأَنظِرۡنِيٓ إِلَىٰ يَوۡمِ يُبۡعَثُونَ

"Gospodaru moj! reče on daj mi vremena do dana kada će oni oživljeni biti!" (Sura Sad, 79)

Ili kaže:

قَالَ رَبِّ بِمَآ أَغۡوَيۡتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَلَأُغۡوِيَنَّهُمۡ أَجۡمَعِينَ

"Gospodaru moj" reče "zato što si me u zabludu doveo, ja ću njima na Zemlji poroke lijepim predstaviti i potrudit ću se da ih sve zavedem." (Sura El-Hidžr, 39)

Ili ajet gdje kaže:

قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغۡوِيَنَّهُمۡ أَجۡمَعِينَ

"E tako mi dostojanstva Tvoga reče sigurno ću ih sve na stranputicu navesti." (Sura Sad, 82)

I kaže:

قَالَ أَرَءَيۡتَكَ هَٰذَا ٱلَّذِي كَرَّمۡتَ عَلَيَّ لَئِنۡ أَخَّرۡتَنِ إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِ لَأَحۡتَنِكَنَّ ذُرِّيَّتَهُۥٓ إِلَّا قَلِيلٗا

"'Reci mi', reče onda, 'evo ovoga koga si iznad mene uzdigao: ako me ostaviš do Smaka svijeta sigurno ću, osim malobrojnih, nad potomstvom njegovim zagospodariti." (Sura El-Isra, 62)

Kaže: "Mnogi su oni koji" – Ovo je postojeća činjenica tj. priznavanje rububijeta Allahu ﷻ kao i izvršavanje Njegove volje i moći u čemu se vjernici i nevjernici isti, čak i Iblis je to priznao i čemu se Faraon približio.

Kaže: "Iblis" – Ovo su dokazi da Iblis priznaje rububijet, kaže: "Gospodaru moj" priznavajući Allahov rububijet ali mu to nije koristilo jer se uzoholio da robuje Allahu i da izvrši Allahovu naredbu, čime je izostavio poseban vid robovanja tako da mu ovo nije bilo u korist.

Mnogo je primjera ovakvog obraćanja u kojima se potvrđuje i priznaje da je Allah njegov Gospodar, Stvoritelj njega i drugih, kao što stanovnici Vatre kažu:

قَالُواْ رَبَّنَا غَلَبَتۡ عَلَيۡنَا شِقۡوَتُنَا وَكُنَّا قَوۡمٗا ضَآلِّينَ

"Gospodaru naš', reći će, 'naši prohtjevi bili su od nas jači, te smo postali narod zalutali." (Sura El-Mu'minun, 106)

O njima Uzvišeni kaže:

وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذْ وُقِفُوا۟ عَلَىٰ رَبِّهِمْ ۚ قَالَ أَلَيْسَ هَٰذَا بِٱلْحَقِّ ۚ قَالُوا۟ بَلَىٰ وَرَبِّنَا ۚ

"A da ti je vidjeti kako će, kada pred Gospodarem svojim budu zaustavljeni i kad ih On upita: "Zar ovo nije istina?" odgovoriti: "Jeste, tako nam Gospodara našeg!" (Sura El-En'am, 30)

Onaj ko se zaustavi kod ovih očiglednih činjenica i ove istine koju vidi, ali ne izvrši Allahovu naredbu, što bi predstavljalo vjersku suštinu i istinu, kao i robovanje Allahu kroz uluhijet[1] u pokornosti Njemu i Njegovom Poslaniku, bit će od vrste onih koji su poput Iblisa i stanovnika Vatre.

A ako isti ovaj pomisli da je od odabranika među Allahovim evlijama i od onih koji su spoznali istinu i suštinu vjere, sa tvrdnjom da sa njega spadaju obadvije šerijatske vrste obaveza, naredbi i zabrana, u tom slučaju on će biti od nevjernika i onih koji niječu istinu.

Kaže: "Mnogo je primjera" – Stanovnici Vatre su priznali opći pojam rububijeta, pa su rekli: **"Jeste, tako nam Gospodara našeg!"** ili kažu: **"Gospodaru naš', reći će, 'naši prohtjevi bili su od nas jači."** Ali im ovo neće koristiti jer nedostaje poseban vid robovanja,

Kaže: "Onaj ko se zaustavi" – Ovo se odnosi na onoga ko se zaustavi kod očiglednih činjenica postojanja jer se time nije pokorio Allahu, što mu nije pomoglo tako da biva poput Iblisa iako neki od njih pomišljaju da su evlije te da sa njih spadaju obaveze neredbi i zabrana, kao što to **pojedini od sufija kažu**. Tvrde da ako se u ogromnoj mjeri posveti činjeničnom dokazivanju Allahovog postojanja da sa njega spadaju obaveze naredbi i zabrana. Ovakvi ljudi su gori od nevjernika i onih koji poriču istinu, da nas Allah sačuva od toga. Pojedinci među sufijama – kao što će autor ﷺ pojasniti smatraju da je dovoljno razmišljanje o Allahovom rububijetu, i općem pojmu Allahove volje i izvršavanja Njegove moći i htijenja dovoljno u vjeri a da nije bitno izvršavati Allahove naredbe niti se kloniti Allahovih zabrana. Tako da sa njih spadaju obaveze, na što autor kaže da su ovakvi ljudi gori od nevjernika i onih koji niječu istinu.

Ko ovo pomisli (od sufija) i drugih tj. da sa njih spada obaveza zbog shvatanja Allahove volje i sl. njegove riječi bivaju gore od riječi onih koji nevjeruju u Allaha i Njegovog Poslanika.

[1] Tevhidu uluhijet je vjerovanje ili izvršavanje svega onoga što nam je naređeno Kur'anom i sunnetom od svih vrsta ibadeta koji se ne smiju uputiti nikome drugom osim Allahu, kao što je namaz, dova, post, hadž i sl. (o.p.)

Sve dok ne uđe pod onaj drugi naziv roba ili drugo značenje roba tj. roba pobožnog, tako da obožava Allaha i nikoga drugoga, pokorava se Njegovim naredbama i naredbama Njegovog Poslanika, prijateljuje sa Njegovim prijateljima od vjernika a neprijateljski se odnosi prema Njegovim neprijateljima.

Ova vrsta ibadeta je vezana za Allahov ﷻ uluhijet, zbog čega je naslov tevhida 'la ilahe illallah' za razliku od onoga koji priznaje rububijet a ne obožava Ga ili pored Njega obožava drugo božanstvo.

Bog je Onaj Koga srce obožava sa potpunom ljubavlju i veličanjem, davanjem pažnje i pozornosti, strahom i nadom, i sl.

Ovo je vrsta ibadeta ili robovanja koju Allah voli i sa kojom je zadovoljan, i sa kojom je opisao Svoje odabrane robove, i radi koje je slao Svoje poslanike.

Kaže: "Ko ovo pomisli i drugih" – Pojedine sufije vjeruju da, kada je Hidr ubio dječaka i potopio lađu, su sa njega spale obaveze. Sve su ovo laži, jer je istina da je Hidr vjerovjesnik kojem je dolazila objava, i njegovi postupci su bili na osnovu objave, zaradi čega Uzvišeni o njemu kaže: **" Sve to ja nisam uradio po nahođenju svome."** Dok je po drugom mišljenju bio Allahov rob, ali ni u tom slučaju se ne može reći da su sa njega spale obaveze, a istina je da je bio vjerovjesnik.

Kaže: "Sve dok ne uđe pod" – Ovo je druga vrsta robovanja, rob pobožan i potčinjen. Jer prvo značenje se odnosilo na porobljenog roba, što predstavlja opći pojam robovanja, a ova vrsta pobožnog roba se odnosi na poseban pojam robovanja. Tako da on biva pokoran Allahu, ne obožava nikoga i ništa osim Njega ﷻ, pokorava se Njemu i Njegovom Poslaniku, prijateljuje sa Njegovim prijateljima a neprijateljski se odnosi prema Njegovim neprijateljima, i to je posebna vrsta robovanja.

Kaže: "Ova vrsta ibadeta" – Ovo je posebna vrsta robovanja vezana za uluhijet, a prethodno smo rekli da je opći pojam robovanja vezan za Allahov rububijet, dok je posebna vrsta robovanja vezana za Allahov uluhijet i obožavanje Allaha, a ono što koristi robu jeste posebna vrsta robovanja. Jer opći pojam robovanja je zajednička stvar između vjernika i nevjernika.

Kaže: "Bog je Onaj" – Tako da je posebni pojam robovanja vezan za Allahov uluhijet i to je ono što Allah voli i sa čime je zadovoljan.

Ali što se tiče roba, sa značenjem potčinjen, bez obzira priznao to ili ne, je zajednička suština između vjernika i nevjernika.

Razlikovanjem ove dvije vrste spoznaje se razlika između vjerskih činjenica koje ulaze u pojam robovanja Allahu, Njegove vjere i šerijatskih naredbi koje voli i sa kojima je zadovoljan, a sa onim koji to izvršavaju, prijateljuje i časti ih Svojim Džennetom, i između postojanih egzisticionih činjenica koje su zajedniče

vjerniku i nevjerniku, pokornom i grješniku, one, sa kojima se zadovolji čovjek bez vjerskih činjenica, biva od Iblisovih prokletih sljedbenika, nevjernika koji poriču Gospodara svjetova. I onaj ko se zadovolji nekim od vjerskih stvari mimo ostalih, ili polažajem (osim ostalih položaja), ili stanjem (osim ostalih stanja), od njegovog imana i vilajeta se umanjuje onoliko koliko je on oduzeo od vjerskih činjenica.

Ovo je veliki stupanj u čijem su pogledu mnogi pogriješili, veliki broj sljedbenika je bio doveden u kušnju, na čijem su ispitu pali veliki šejhovi za koje se tvrdilo da su ljudi koji su istinski shvatili i primijenili tevhid i znanje, od onih koje niko osim Allaha ne može nabrojati, jer samo On zna javno i tajno.

Na ovo je ukazao i šejh Abdu-l-Qadir[1] - ﷬ - u onome što se prenosi od njega, da je pojasnio da kada je veliki broj ljudi došao do govora o odredbi i određenu (kada i kader), zaustavili su se ne govoreći po tom pitanju. Osim mene koji sam otvorio jedan mali prozorčić pa sam mjerio istiniti kader sa Istinom radi Istine, i čovjek je onaj koji se suprostavi kaderu a ne onaj ko se složi sa kaderom.

Kaže: "Ali rob" – tj. opći pojam robovanja koji se odnosi na pokorenog roba.

Kaže: "Razlikovanjem između" – Tj. mora se razlikovati između posebne vrste robovanja i općeg pojma robovanja, a onaj ko se zadovolji općim robovanjem, on je Iblisov sljedbenik, a onaj ko bude obožavao Allaha sa posebnim pojmom robovanja rob je od Muhammedovih ﷺ sljedbenika. A ako mu se desi nedostatak u ibadetu isti toliki nedostatak će mu se desiti i u vjeri i robovanju.

Kaže: "Ovo je veliki stupanj" – Veliki broj sufijskih šejhova su zaustavili kod općeg rububijeta misleći da im je to dovoljno sa tvrdnjom da su na njih spale obaveze naredbi i zabrana, pa su bili uništeni sa propalima.

Kaže: "Na ovo je ukazao šejh Abdu-l-Qadir" – Autor ﷬ kaže da je šejh Abdu-l-Qadir Džejlani ukazao na to, šejh Abdu-l-Qadir je bio od velikih hanbelijskih učenjaka i dobar čovjek, napisao je knjigu 'Gun-je', ali nažalost njegov kabur se obožava i oko njega se tavafi. Kaže da šejh Abdu-l-Qadir ﷬ od onoga što se od njega prenosi rekao da veliki broj ljudi ako dođu o govoru o 'kada i kaderu' (odredbi i određenju) zastanu, tj. stanu i predaju se odredbi i određenju i ne pomjeraju se. Tako da jedan od njih kaže "Allah mi je odredio ovaj grijeh" ali se ne kaje nego se predaje odredbi i određenju. Kaže da je ovo velika greška a što se tiče mene ja otvaram jedan prozorčić tj. otvor pa se određenju Istinitog suprostavim sa Istinom radi Istine. Tj. ja nisam stao kod određenja nego sam se istinskim određenjima suprostavio, shodno Allahovom naređenju, sa istinom tj. radi same Istine. Što znači ja se ne zaustavljam pred kaderom pa da kažem meni je određeno da pogriješim, ali ako mi je Allah odredio da pogriješim ne prešutim nego se pokajem Allahu pa potisnem određenje sa

[1] On je Džejlani, veliki zahid i učenjak, autor knjige ' EL-Gunje' koja je štampana i poznata. Preselio je 561 g, po hidžri. Pogedaj 'Sijjer e'alam nubela' (20/451).

određenjem, tj. potisne određeni grijeh sa određenim pokajanjem i poslušnošću, te se pokajem Allahu i ne zastajem.

Veliki broj šejhova kažu ovo je grijeh koji mi je određen, ili ovo nevjerstvo je određeno, molimo Allaha za zaštitu, te kaže da je to velika greška, ali on nije stao kod toga pa kaže otvoren mi je jedan otvor tako da se sa kaderom suprostavim kaderu, ako je grijeh određen onda je i pokajanje određeno, nemoj prešutiti pa da padneš radi tog grijeha nego se pokaj Allahu. I nemoj reći da je grijeh određen a teoba nije određena, nego se kaderu suprostavi sa kaderom. A ako pogriješiš grijehe proprati činjenjem dobrog djela, **"Učini dobro djelo izbrisat će loše"**, ali nemoj zastati i samo posmatrati kader, nego ti je šerijatski naređeno da slijediš naredbe i da se kloniš zabrana, ali se ne smiješ zaustaviti posmatranjem kadera.

Ono što je spomenuo šejh Abdu-l-Qadir ﷺ je ono što je naredio Allah i Njegov Poslanik.

Ali veliki broj ljudi su pogriješili u tom pogledu, jer oni vide nešto što je jednom od njih određeno od grijeha i nepokornosti, ili ono što je od toga određeno ljudima, čak i kufr, vide da se to događa sa Allahovim određenjem i odredbom, što ulazi u Njegov rububijet i značenje Njegove volje, ali misle da je pravilno tome se predati, složiti se sa time i biti zadovoljan time i sl., uzimajući to za vjeru, put i ibadet, poredeći se sa mušricima koji su rekli:

لَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَآ أَشْرَكْنَا وَلَآ ءَابَآؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِن شَىْءٍ

"Da je Allah htio, mi ne bismo druge Njemu ravnim smatrali, a ni preci naši, niti bismo išta zabranjenim učinili." (Sura El-En'am, 148)

I kažu:

أَنُطْعِمُ مَن لَّوْ يَشَآءُ ٱللَّهُ أَطْعَمَهُۥٓ

"Zar da hranimo onoga koga je Allah, da je htio, mogao nahraniti?" (Sura Jasin, 47)

I kažu:

لَوْ شَآءَ ٱلرَّحْمَٰنُ مَا عَبَدْنَٰهُم

"Da je htio Svemilosni, njih ne bismo obožavali!" (Sura Ez-Zuhruf, 20)

A da su bili upućeni znali di ba nam je za kader naređeno da budemo zadovoljni sa njim, da se strpimo sa njim u nedaćama koje nas pogode, kao što je siromaštvo, bolest i strah. Allah ﷻ kaže:

مَآ أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ ٱللَّهِ ۗ وَمَن يُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ يَهْدِ قَلْبَهُۥ

"Nikakva nevolja ne pogađa osim s Allahovom dozvolom! A ko u Allaha vjeruje,On će uputiti njegovo srce." (Sura Et-Tegabun, 11)

Kaže: " Ono što je spomenuo šejh" – Tj. da čovjek ne može koristiti kader kao dokaz za činjenje grijeha nego se mora pokajati Allahu, jer ako se tome preda svrstava se u redove idolopoklonika koji koriste kader kao dokaz **"Da je Allah htio",** te su uzimali za dokaz Njegovo htijenje.

Kaže: "I kažu: "Zar da hranimo" – Tj. čovjek mora pripremiti preduslove i mora biti zadovoljan onim što ga pogodi, od onoga što mu je Allah odredio i da učini ono što je na njemu kao obaveza.

Neki od selefa su govorili: "To je čovjek kojeg je pogodila nedaća ali zna da je od Allaha pa bude zadovoljan i tome se preda. Allah ﷻ kaže:

مَآ أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا فِىٓ أَنفُسِكُمْ إِلَّا فِى كِتَٰبٍ مِّن قَبْلِ أَن نَّبْرَأَهَآ ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٌ ۝ لِّكَيْلَا تَأْسَوْا۟ عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا۟ بِمَآ ءَاتَىٰكُمْ ۗ

"Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas, a koja nije, prije nego što je damo, zapisana u Knjizi to je Allahu, uistinu, lahko. Da ne biste tugovali za onim što vam je promaklo, a i da se ne biste previše radovali onome što vam On dade." (Sura El-Hadid, 22-23)

U obadva 'Sahiha'[1] se prenosi od Vjerovjesnika ﷺ da je rekao: "Raspravljali su se Adem i Musa. Pa je Musa rekao: "Ti si Adem kojeg je Allah stvorio Svojom Rukom, i u tebe je udahuno od Svoje Duše, naredio je melecima da ti učine sedždu, podučio te imenima svih stvari. Pa zašto si nas i sebe izveo iz Dženneta?" Adem reče: "Ti si Musa kojeg je Allah odabrao sa Svojom poslanicom i govorom, pa jesi li to pronašao da mi je propisao prije nego što sam stvoren?" Kaže: "Da." Kaže: "Pa je nadjačao Adem Musaa dokazom."

Adem - عليه السلام - nije koristio kader kao dokaz protiv Musaa kao što to ovaj prethodni pravac čini koristeći kader kao dokaz, jer ovako nešto neće reći musliman niti čovjek koji obdaren razumom. Da je ovo opravdani razlog onda bi takav bio i Iblisu, ili Nuhovom i Hudovom narodu, a bili su nevjernici.

A Musa nije korio Adema zbog grijeha, jer se Adem pokajao Gospodaru a On mu je pokajanje primio i uputio ga, nego ga je grdio zbog nedaće koja ih je pogodila nakon grijeha. Zato je i rekao: " Pa zašto si nas i sebe izveo iz Dženneta?" Adem je odgovorio: "To mi mi je bilo propisano prije nego što sam stvoren."

Djelo i nedaća koja je bila izhod tog djela su bili određeni, jer ono što nas pogodi od nedaća tome se moramo predati jer je to potpuno zadovoljstvo sa Allahom kao Gospodarom.

Kaže: "Neki od selefa su govorili" – Ovo je priča o onome što se desilo između Adema i Musaa - عليهما السلام - tj. da je Musa - عليه السلام -korio Adema pa mu je rekao: "Kako si nas i

[1] Bilježi ga Buharija 3409, i Muslim 2652.

sebe izveo iz Dženneta?" A Adem je je odgovorio u odbrani da je to nešto već bilo propisano. Kaže pa je Adem nadjačao Musaa sa dokazom, a u jednoj predaji stoji da je to ponovio tri puta rekavši: "Adem je nadjačao Musaa sa dokazom, Adem je nadjačao Musaa sa dokazom, Adem je nadjačao Musaa sa dokazom." Tj. pobijedio ga je i savladao sa dokazom i argumentom. Jer je Musa korio Adema zbog nedaće tj. izlaska iz Dženneta, pa je Adem rekao: "Nedaća mi je bila propisana." Te ga je zbog toga savladao dokazom. Na drugom mjestu se bilježi od Šejhu-l-Islama رحمه الله da je rekao da ga je korio zbog grijeha nakon pokajanja, a čovjek se ne smije koriti za grijeh ako se pokaje za njega, i da grijeh prije pokajanja ne može biti dokaz niti uopće grijeh može biti dokaz. Jer da je grijeh dokaz bio bi to dokaz svakom nevjerniku, tako da je Adem pobjedio Musaa sa dokazom jer je koristio određenje kao dokaz o nedaći ili zbog grijeha poslije pokajanja.

Što se tiče grijeha, rob nema pravo da griješi, ali ako pogriješi na njemu je da traži oprosta i da se pokaje, tako da će se pokajati od svih vrsta nedostataka i da se strpi zbog nedaća. Uzvišeni kaže:

فَٱصۡبِرۡ إِنَّ وَعۡدَ ٱللَّهِ حَقّٞ وَٱسۡتَغۡفِرۡ لِذَنۢبِكَ

"Pa ti budi strpljiv Allahovo je obećanje istina i moli da ti budu oprošteni tvoji grijesi." (Sura El-Mu'min, 55)
I Uzvišeni kaže:

وَإِن تَصۡبِرُواْ وَتَتَّقُواْ لَا يَضُرُّكُمۡ كَيۡدُهُمۡ شَيۡـًٔاۗ

"Ako se budete strpjeli i bogobojazni bili, njihovo lukavstvo vam nimalo neće nauditi!" (Sura Al Imran, 120)

I kaže:

وَإِن تَصۡبِرُواْ وَتَتَّقُواْ فَإِنَّ ذَٰلِكَ مِنۡ عَزۡمِ ٱلۡأُمُورِ

" Ako budete izdržali i Allaha se bojali, to je jedna od odlučnih (teških) stvar!" (Sura Al Imran, 186)

Jusuf - عليه السلام - kaže:

إِنَّهُۥ مَن يَتَّقِ وَيَصۡبِرۡ فَإِنَّ ٱللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجۡرَ ٱلۡمُحۡسِنِينَ

"Ko se bude Allaha bojao i ko strpljiv bude bio pa, Allah, uistinu, neće dopustiti da propadne nagrada onima koji dobra djela čine." (Sura Jusuf, 90)

Kaže: "Što se tiče grijeha" – Ovo je shvatanje muslimana koji se bori protiv svoje duše kako ne bio počinio grijeh. A ako pogriješi onda će se boriti protiv svoje duše sve dok se ne pokaje, a na nedaćama se mora strpiti. Strpi se ali se neće sažalijevati nad sobom niti se ljutiti. Ograničit će svoju dušu da ne tuguje, jezik da ne jadikuje, i svoje udove ili organe da ne čine ono što može rasriditi Allaha سبحانه وتعالى.

Obaveza naređivanja dobra

Također kada je riječ o robovima, robu je obaveza da naređuje dobro i sprječava zlo shodno svojim mogućnostima, te da se bori na Allahovom putu protiv nevjernika i licemjera, da prijateljuje sa Allahovim štićenicima (evlijama), a da se susprostavi Allahovim neprijateljima, da voli i da mrzi u ime Allaha.

Kao što Allah kaže:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَتَّخِذُوا۟ عَدُوِّى وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَآءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِٱلْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا۟ بِمَا جَآءَكُم مِّنَ ٱلْحَقِّ يُخْرِجُونَ ٱلرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ ۙ أَن تُؤْمِنُوا۟ بِٱللَّهِ رَبِّكُمْ إِن كُنتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَـٰدًا فِى سَبِيلِى وَٱبْتِغَآءَ مَرْضَاتِى ۚ تُسِرُّونَ إِلَيْهِم بِٱلْمَوَدَّةِ وَأَنَا۠ أَعْلَمُ بِمَآ أَخْفَيْتُمْ وَمَآ أَعْلَنتُمْ ۚ وَمَن يَفْعَلْهُ مِنكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَآءَ ٱلسَّبِيلِ ١ إِن يَثْقَفُوكُمْ يَكُونُوا۟ لَكُمْ أَعْدَآءً وَيَبْسُطُوٓا۟ إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُم بِٱلسُّوٓءِ وَوَدُّوا۟ لَوْ تَكْفُرُونَ ٢ لَن تَنفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَآ أَوْلَـٰدُكُمْ ۚ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ٣ قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِىٓ إِبْرَٰهِيمَ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ إِذْ قَالُوا۟ لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءَٰٓؤُا۟ مِنكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ ٱلْعَدَٰوَةُ وَٱلْبَغْضَآءُ أَبَدًا حَتَّىٰ تُؤْمِنُوا۟ بِٱللَّهِ وَحْدَهُۥٓ

"O vjernici! Ne uzimajte Moje neprijatelje i svoje neprijatelje za prijatelje, ljubav im darivajući, a oni poriču Istinu koja je došla vama, i izgone Poslanika i vas zato što vjerujete u Allaha, vašega Gospodara, ako ste već izišli radi džihada na Putu Mojemu i tražeći zadovoljstvo Moje, a vi njima ljubav tajno iskazujete, a Ja najbolje znam što vi skrivate i što obznanjujete. A ko to od vas bude činio, pa taj je zalutao s Pravog puta. Ako vas se oni domognu, bit će neprijatelji vaši i pružit će prema vama, u zloj namjeri, ruke svoje i jezičine svoje, i jedva će dočekati da postanete nevjernici. Ni rodbina vaša ni djeca vaša neće biti od koristi, na Sudnjem danu On će vas razdvojiti, a Allah dobro vidi ono što radite. Bio vam je dobar uzor u Ibrahimu i u onima koji su s njim kad su narodu svome rekli: "Mi s vama namamo ništa, a ni sa onim što vi, umjesto Allaha, obožavate, mi vas se odričemo, i neprijateljstvo i mržnja će se između nas stalno javljati sve dok ne budete u Allaha, Njega Jedinog, vjerovali!" (Sura El-Mumtehine, 1-4)

U drugom ajetu Uzvišeni kaže:

لَّا تَجِدُ قَوۡمًا يُؤۡمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ يُوَآدُّونَ مَنۡ حَآدَّ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَلَوۡ كَانُوٓاْ ءَابَآءَهُمۡ أَوۡ أَبۡنَآءَهُمۡ أَوۡ إِخۡوَٰنَهُمۡ أَوۡ عَشِيرَتَهُمۡۚ أُوْلَٰٓئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ ٱلۡإِيمَٰنَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٖ مِّنۡهُۖ

"Nećeš naći da ljudi koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju budu u ljubavi sa onima koji se Allahu i Poslaniku Njegovu suprotstavljaju, makar im oni bili očevi njihovi, ili sinovi njihovi, ili braća njihova, ili rođaci njihovi. Njima je On u srca njihova vjerovanje usadio i svjetlom Svojim ih osnažio." (Sura El-Mudžadele, 22)

Kaže: "Takođe kada je riječ o robovima" – Ovo spomenuto se tiče grijeha roba, međutim čovjek nema pravo da pogriješi ali ako pogriješi na njemu je da se pokaje, da se strpi na nedaćama. Ali kada je riječ o tuđim grijesima njegov položaj je takav da naređuje dobro i sprječava zlo, da se bori na Allahovom putu, protiv nevjernika se mora boriti oružjem i imetkom, a protiv licemjera dokazima i pojašnjenjem, sa Allahovim evlijama da prijateljuje a prema Njegovim neprijateljima da iskaže neprijateljstvo.

Kaže: "Kao što Allah kaže " – Na ovakav način autor ﵀ je pojasnio prijateljstvo i neprijateljstvo u ime Allaha, zato Allah ﷻ kaže: **"Nećeš naći da ljudi koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju budu u ljubavi sa onima koji se Allahu i Poslaniku Njegovu suprotstavljaju."** Dakle ovo je čovjekov stav prema grijesima robova. Tako da se čovjek bori naređivanjem dobra i sprječavanjem zla i borbom na Allahovom putu, prijateljuje i voli u ime Allaha a takođe iskazuje neprijateljstvo i mrzi u ime Allaha.

Uzvišeni kaže:

أَفَنَطۡعَلُ ٱلۡمُسۡلِمِينَ كَٱلۡمُطۡرِمِينَ

" Zar ćemo muslimane sa zločincima izjednačiti?!" (Sura El-Qalem, 35)

I kaže:

أَمْ نَجْعَلُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ كَٱلْمُفْسِدِينَ فِى ٱلْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ ٱلْمُتَّقِينَ كَٱلْفُجَّارِ

"Zar ćemo postupiti s onima koji vjeruju i čine dobro kao sa onima koji prave nered na Zemlji, ili, zar ćemo postupiti s onima koji se grijeha klone isto kao i s grješnicima?" (Sura Sad, 28)

U drugom Ajetu Uzvišeni kaže:

أَمْ حَسِبَ ٱلَّذِينَ ٱجْتَرَحُوا۟ ٱلسَّيِّـَٔاتِ أَن نَّجْعَلَهُمْ كَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ سَوَآءً مَّحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ ۚ سَآءَ مَا يَحْكُمُونَ

"Misle li oni koji čine zla djela da ćemo s njima postupiti jednako kao sa onima koji vjeruju i dobra djela čine, da će im život i smrt biti isti? Kako loše rasuđuju!" (Sura El-Džasije, 21)

Uzvišeni kaže:

وَمَا يَسْتَوِى ٱلْأَعْمَىٰ وَٱلْبَصِيرُ ۝ وَلَا ٱلظُّلُمَٰتُ وَلَا ٱلنُّورُ ۝ وَلَا ٱلظِّلُّ وَلَا ٱلْحَرُورُ ۝ وَمَا يَسْتَوِى ٱلْأَحْيَآءُ وَلَا ٱلْأَمْوَٰتُ ۚ

"Nisu nikako isti slijepac i onaj koji vidi, ni tmine ni svjetlo, ni hladovina i vjetar vrući, i nisu nikako isti živi i mrtvi." (Sura Fatir, 19-22)

I kaže:

ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا رَّجُلًا فِيهِ شُرَكَآءُ مُتَشَٰكِسُونَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِّرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا ۚ

"Allah navodi kao primjer čovjeka koji je u vlasti ortaka oko koga se oni otimaju, i čovjeka koji je u vlasti samo jednog čovjeka da li je primjer njih dvojice isti?" (Sura Ez-Zumer, 29)

Na drugom mjestu kaže:

ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَّمْلُوكًا لَّا يَقْدِرُ عَلَىٰ شَىْءٍ وَمَن رَّزَقْنَٰهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا ۖ هَلْ يَسْتَوُۥنَ ۚ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۝ وَضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا رَّجُلَيْنِ أَحَدُهُمَآ أَبْكَمُ لَا يَقْدِرُ عَلَىٰ شَىْءٍ وَهُوَ كَلٌّ عَلَىٰ مَوْلَىٰهُ أَيْنَمَا يُوَجِّههُّ لَا يَأْتِ بِخَيْرٍ ۖ هَلْ يَسْتَوِى هُوَ وَمَن يَأْمُرُ بِٱلْعَدْلِ ۙ وَهُوَ عَلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ

"Allah navodi primjer roba u tuđem vlasništvu, koji ništa nema, i onoga koga smo Mi bogato obdarili i koji udjeljuje iz toga, i tajno i javno zar su oni jednaki? Neka je hvaljen Allah! Ali, većina njih ne zna. Allah vam navodi kao primjer dvojicu ljudi, od kojih je jedan gluhonijem, koji ništa nema, i koji je na teretu gospodaru svome kud god ga pošaljete, nikakva dobra ne donese. Da li je on ravan onome koji traži da se pravedno postupa, a i sam je na pravom putu?" (Sura En-Nahl, 75-76)

Uzvišeni kaže:

لَا يَسۡتَوِيٓ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِ وَأَصۡحَٰبُ ٱلۡجَنَّةِۚ أَصۡحَٰبُ ٱلۡجَنَّةِ هُمُ ٱلۡفَآئِزُونَ

"Nisu jednaki stanovnici Džehennema i stanovnici Dženneta; stanovnici Dženneta će ono što žele postići." (Sura El-Hašr, 20)

Mnogi su drugi primjeri slični ovome gdje Allah ﷻ radzvaja ili pravi razliku između sljedbenika istine i sljedbenika laži, poslušnih i griješnika, pokornih i zločinaca, upućenih i zabludjelih, onih koji hode u tminama i onih koji idu pravim putem, sljedbenicima istine i sljedbenicima laži.

Tako da onaj koji prizna postojane činjenice bez vjerskih, izjednačio je ove različite vrste između kojih je Allah ﷻ napravio veliku razliku.

Njihovo izokretanje činjenica ih je odvelo te mjere da ne razlikuju ili izjednačavaju i poistovjećuju toliko daleko da su poistovjetili Allaha sa njihovim idolima, kao što je Uzvišeni o njima rekao:

تَٱللَّهِ إِن كُنَّا لَفِي ضَلَٰلٖ مُّبِينٍ إِذۡ نُسَوِّيكُم بِرَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ

"Allaha nam, bili smo, doista, u očitoj zabludi, kad smo vas sa Gospodarom svjetova izjednačavali." (Sura Eš-Šu'ara, 97-98)

Kaže: " Zar ćemo muslimane sa..." – Ovi ajeti su navedeni radi razlika između vjernika i nevjernika, i između poslušnih robova i zločinaca **"Zar ćemo postupiti s onima koji vjeruju i čine dobro kao sa onima koji prave nered na Zemlji, ili, zar ćemo postupiti s onima koji se grijeha klone isto kao i sa grješnicima?"** Allah ﷻ pojašnjava razlike između mušrika i kafira, pa je Allah ﷻ naveo primjere, naveo je primjer o ljepoti tevhida i ružnoći širka, naveo je primjer roba koji je u posjestvu koji ništa ne može, zatim je naveo primjer dvojice ljudi od kojih je jedan gluhonijem. Tako da svaki od ovih primjera opisuje ljepotu tevhida i ružnoću širka. Uzvišeni kaže: **"Nisu jednaki stanovnici Džehennema i stanovnici Dženneta"** tako da se razlika mora praviti, a onaj ko ne razlikuje bit će od pripadnika općeg pojma robovanja, dok onaj koji se bude razlikovao bit će među pripadnicima posebnog pojma robovanja.

Kaže: "Mnogi su drugi primjeri" – tj. onaj ko bude priznavao postojane činjenice dakle opći pojam Allahovog rububijeta poistovjetio je vjernike sa nevjernicima, poslušne sa neposlušnima, dok onaj ko bude posvjedočio i vidio vjerske činjenice on će praviti među njima razlike.

Kaže: "Njihovo izokretanje" – Ovo njihovo obraćanje će biti u Vatri, kada se budu kajali zbog toga što su svoje idole poistovjetili sa Gospodarom svjetova.

Naprotiv stvar je dostigla taj stupanj da su Allaha poistovjetili sa svim postojećim, a ono što samo On zaslužuje od pokornosti i ibadeta uputili su svemu postojanom mimo Njega, tako da su Njega poistovjetili sa postojanjem svih stvorenja.

Ovo je najveći vid kufra i ateizma prema Gospodaru robova.

Njih je nevjerstvo odvelo do te mjere da ne svjedoče svoje robovanje Allahu, ne kao potčinjeni niti kao pobožni robovi.

Kaže: " Naprotiv stvar je dostigla taj stupanj" – Ovo su 'Itihadije' – da nas Allah sačuva – koji kažu da su se utjelovili Stvoritelj i stvorenje u jednom obliku, tako da su Stvoritelj i stvorenje jedno, Gospodar je rob, a rob je Gospodar, Stvoritelj je stvorenje, a stvorenje je Stvoritelj. Oni su prešli očite činjenice postojanja, naprotiv oni su rekli da je postojanje jedno, ali nisu napravili razliku između Stvoritelja i stvorenja, tako da oni predstavljaju ljude najvećeg nevjerstva, što znači da su 'Itihadije' predstavnici najvećeg kufra.

Kaže: " Njih je nevjerstvo odvelo" – Tj. ne sa značenjem da su potčinjeni i da robuju u vidu općeg pojma robovanja, niti sa pojmom posebnog poimanja robovanja kao pobožni ljudi, niti ovo niti ono. Tako da su prešli preko obadva vida svjedočenja postojanja pa su posvjedočili za sebe da su Stvoritelj i stvorenja, te da su oni Gospodar i robovi u isto vrijeme – da nas Allah sačuva. Predvodnik i glavni zastupnik ovog stava je Ibn Arebi predstavnik teorije 'vihdetu-l-vudžud'[1], Ibn Seb'in kao i drugi ateisti koji su negirali postojanje.

Suština svega prethodnog je u tome da je ibadet cjelokupni naziv za već ono što Allah voli i sa čime je zadovoljan, od riječi i djela, očitih i skrivenih. Šejh je pojasnio da se robovanje dijeli na dva dijela, opće robovanje i posebno robovanje, opći pojam robovanja je Allahov rububijet, koji obuhvata sva stvorenja, jer svako stvorenje je Allahov rob u smislu da je potčinjeno Allahovoj volji, njegova djela i ostalo kao i to da se u njemu odslikava volja htio on to ili ne, znao za to ili ne, bio zadovoljan sa time ili ne. Što se tiče posebnog poimanja robovanja ono je vezano za Allahov uluhijet, tj. poslušnost Njegovim naredbama i naredbama Njegovog Poslanika. Oni koji dobrovoljno i samoizborno obožavaju Allaha oni su vjernici, tako da se ova vrsta posebno odnosi na vjernike, dok opći pojam robovanja obuhvata vjernika i nevjernika.

Zatim je pojasnio da ima ljudi koji vide postojane činjenice ali ne i vjerske, dok su postojanje činjenice opći dokazi Allahovog rububijeta. Neki ljudi svjedoče postojane činjenice tj. da vidi Allahov rububijet u svemu, kao i da se u njemu odslikava Allahova volja i moć, ali zastane kod ove granice, tako da ne dopire do vjerskih činjenica a to je obožavanje Allaha koje je vezano za Njegov uluhijet i poslušnost Njegovim naredbama i nardbama Njegovog Poslanika. Šejh je pojasnio da oni koji svjedoče postojane činjenice zatim ne prelaze tu granicu da se dijele na skupine, i neki od njih, koji vide samo postojanje činjenice, budu dovedeni do tog stupnja da izreknu teoriju 'vihdetu-l-vudžud', što predstavlja vrhunac kufra, da nam Allah podari oprost. Oni koje svjedoče postojane činjenice među sufijama i onima koji su

[1] Tj. onoga o čemu smo govorili u prethodnim redovima.

zastranili od njih, bivaju dovedeni do stupnja da povjeruju u 'vihdetu-l-vudžud', da nas Allah sačuva i da nam oprosti. Tj. oni svjedoče Allahov rububijet u svemu kao i to da je Njegova moć odražena u svemu, kao i to da nema izlaska iz okvira Allahove volje, ali bude doveden do tog stupnja da smatra da je on Allah, kao i da je on Stvoritelj i stvorenje, da je on rob i da je obožavan, tako da su prešli granice vjerskih činjenica. Oni su dostigli vrhunac nevjerstva, molimo Allaha za spas i oprost. Razlog zbog njihovih tvrdnji o 'vihdetu-l-vudžud', je njihovo zastranjivanje u sagledavanju vjerskih činjenica.

Postoji i druga skupina onih koji su sagledali postojane činjenice uzimaju određenje 'kader' kao dokaz suprotirajući šerijatu, koristeći određenje kao opći dokaz za sve.

Također postoji treća skupina oni koji smatraju da šerijat i obaveze bivaju obavezni onome ko potvrdi sebi svojstva i prizna svoja djela, tako da onaj ko potvrdi sebi svojstva i djela onda je na njima da izvršavaju obaveze. Dok onaj ko sagleda Allahovu volju postojanja ali ne potvrdi sebi svojstva niti djela sa njega spadaju obaveze. Oni ljude dijele na dvije skupine, obični narod i odabranici, obični ljudi imaju obaveze, od naredbi i zabrana, dok su odabranici oni koji su shvatili postojanu volju ali su negirali svojstva i djela nego su ih pripisali Allahu kao Njegovo svojstvo čime sa njih spadaju obaveze.

Četvrta skupina su oni koji koriste određenje kao dokaz, obavljaju obaveze i klone se harama, osim što ne pripremaju predispozicije koje su im šerijatski naređene. Ovo je veliki nedostatak, jer predispozicije za uspjeh nečega mogu biti obavezne (vadžib) ili poželjne (mustehab).

Peta skupina su oni koji izvršavaju obaveze ali zapostavljaju poželjne stvari, tako da im se pojavljuje veliki nedostatak, sa naznakom da ih mimoilazi veliko dobro od sevapa i nagrada.

Šesta skupina su oni koji se posvećuju pridobijanju nadprirodnijih pojava i običaja intuicijom ili kao odgovorom na molbu, posvećuju se tome dok zapostavljaju ono što im je naređeno od robovanja i zahvale Allahu ﷻ.

Tvrde da su oni istina, kao što je to rekao njihov diktator Ibn Arebi autor ' Fusus-a' i njemu slični ateisti i lažovi kao što je Ibn Seb'in i njemu slični, koji tvrde da su oni robovi a uisto vrijeme i obožavani .

Ovo su skupine ljudi koji koriste određenje kao dokaz pa ih je Šejh rahimehullah pojasnio pa kaže: " **Tvrde da su oni** " – ovo je prva skupina od onih koji su sagledali postojanje činjenice bez sagledavanja vjerskih izjednačavajući različite vrste. Tako da poistovjećuju vjernika i nevjernika, pokornog i zločinca, naprotiv poistovjećuju Allaha sa kipovima ili ih to dovede do stupnja da kažu da je Njegovo postojanje jedno tj. da je Stvoritelj ustvari stvorenje i da je stvorenje ustvari Stvoritelj, da je Gospodar rob i da je rob Gospodar. Tako da sebe ne vide da su potčinjeni niti da

robuju nego tvrde da su oni obožavani i da obožavaju tj. da je on pobožnjak i da je on Gospodar i u isto vrijeme rob ili da je Stvoritelj u isto vrijeme stvorenje.
Od tih ateista je njihov prethotnik Muhjiuddin Ibn Arebi, Ibn Seb'in Afif Telmesani i drugi tako da Ibn Arebi u svojim poznatim stihovima kaže:

Gospodar je rob i rob je gospodar
da su bogdo moje strofe obaveza
Jer kada bih rekao rob Onaj bi bio mejit
ili kada bi rekao Gospodaru, kome će se narediti?

Hoće da kaže kakva je razlika među njima? Rob je Gospodar a Gospodar je rob, pa kojem će se od njih narediti? Takođe od njegovih rječi je i to: **"Gospodar Vlasnik je rob smrtnik, sve su to stvorenja.** Takođe je govorio: "Od Allahovih lijepih imena je Ali (Uzdignuti), zatim kaže : "Uzdigao se, uzdigao se na šta? Šta je to nazvano bogom, i na šta liči i šta je to bog?" Ovako je govorio da nas Allah zaštiti, i kaže da sve ono što vidiš postojeće da je to Allah, idi kamo god hoćeš tamo je Allah, i o Njemu reci šta god hoćeš jer je on Wasi'a (Prostrano sveobuhvatan), sve što vidiš to je Allah, i sva ta brojnost je samo On Jedan. Ovakvo je stanje onih koji govore o 'vihdetu-l-vudžud'. Kažu da nema Gospodara a ni roba, ti si rob i ti si Gospodar, ti si stvorenje i ti si Stvoritelj. Pa kažu ovo i ovo su nejasni, ovo su samo oblici u kojima se prikazao Istiniti, Allah se prikazao u obliku obožavanog, kao što se prikazao u obliku Faraona, ili se prikazuje u liku onoga koji upućuje kao što se prikazao u obliku poslanika." Oni govore: "Ko god nešto obožava on je u pravu i na istini, onaj ko obožava idole on je na istini, onaj koji obožava vatru on je na istini, onaj koji obožava drveće on je na istini, sve je na istini – da nas Allah sačuva. A onaj koji izdvaja nešto posebno i kaže ja ne obožavam osim jedno on je nevjernik. Po njihovom mišljenju izdvajanje nekoga je kufr, pa kažu Allah obuhvata sve. Ibn Arebi ima svoje stavove kojima se suprostavio Časnom Kur'anu, u priči o Nuhovom narodu, u priči o Hudovom narodu imaju stavove sa kojima se suprostavljaju Kur'anu da nas Allah sačuva i da nam oprosti. Pa kažu da je Faraon imao pravo kada je rekao: "Ja sam vaš najuzvišeniji gospodar." Bio je u pravu i na istini, obožavaoci kipova su u pravu, pojašnjavajući Faraonovo utapanje kažu: "Mislio je da je samo on obožavan pa je potopljen da bi se riješio ovog mišljenja, pa da kaže svi su ljudi gospodari, pa je potopljen da bi se riješio ovog mišljenja, i da nestane ove nejasnoće. Bio je potopljen i očišćen tako da je njegovo potapoljanje čišćenje za njega, kako bi se uklonula nejasnoća i polaganje računa za ono što je pomislio da je samo on obožavan." Ovako su govorili – da nas Allah sačuva. Ovo je prva skupina kako Šejh kaže oni koji su sagledali postojeće činjenice pa su poistovjetili Stvoritelja sa stvorenjima, između roba i Obožavanog a sebe smatraju da su Istina tj. da su oni Allah.

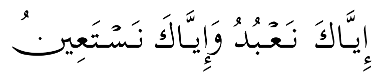
Ovi nisu sagledali suštinu, ne postojećih niti vjerskih činjenica, nego je to zabluda i sljepoća kod sagledavanja postojećih činjenica, jer su postojanje Stvoritelja učinili istim kao i postojanje stvorenja. A svako svojstvo, lijepo i loše, su pripisali Stvoritelju i stvorenju, tako da je postojanje kod njih ovo postojanje.

Ali oni koji vjeruju u Allaha i Njegova Poslanika, obični ljudi i odabrani, koji su sljedbenici Kur'ana, kao što Poslanik ﷺ kaže: "Allah ima dvije vrste štićenika među ljudima." Pa je rečeno: "Ko su to Allahov Poslaniče?" Kaže: "Sljedbenici Kur'ana su Allahovi štićenici i Njegovi odabranici."[1]

Oni znaju da je Allah Gospodar svega i njegov Vlasnik i Stvoritelj, i da se Stvoritelj ﷻ razlikuje od stvorenja, On nije stanje u kojem je rob, niti je Njegovo postojanje postojanje roba.

Allah ﷻ je kršćane proglasio nevjernicima zbog toga što su rekli da se Gospodar utjelovio i spojio posebno sa Mesihom. Pa šta onda reći ko je to učinio općim pojmom sa svim stvorenjima?

I pored toga oni znaju da je Allah naredio poslušnost prema Njemu i Njegovom Poslaniku, kao i to da je zabranio neposlušnost prema Njemu i Njegovom Poslaniku, i da On ne voli nered, niti je zadovoljan Svojim robovima da budu nevjernici, i da je na stvorenjima da Ga obožavaju i da Mu budu poslušni, a za sve to pomoć da traže kao što je rekao u Fatihi Knjige:

"Tebi se klanjamo i od Tebe pomoć tražimo!" (Sura El-Fatiha, 5)

Kaže: " Ovi nisu sagledali" – Ovo je ono na čemu su vjernici, obični ljudi među njima i njihovi odabranici, tj. njihovi učenjaci i oni koji to nisu, oni su Allahovi štićenici i sljedbinici Kur'ana. Oni razlikuju između Stvoritelja i stvorenja, pa kažu Allah se razlikuje od stvorenja i odvojen je od njega, Allah ni u kom stanju nije poput stvorenja, nego je On ﷻ iznad Arša, nakon što će stvorenja završiti ispod Arša koji je ujedno njihov krov. A Allah ﷻ je iznad Arša i ništa od stvorenja ne ulazi u sastav Njegovog bića, niti u stvorenjima ima nešto od Njegovog bića, Uzvišen je i od svoje i u potpunosti različit od stvorenja. Jer krov stvorenja se završava kod Arša Milostivog koji i jeste posljednje stvorenje. Allah ﷻ je iznad Arša, a ovo je stav svih grupacija osim ovih ateista – od Allaha tražimo utočište.

Od robovanja i poslušnosti Njemu je naređivanje dobra i sprječavanje zla shodno mogućnosti, kao i borba na Njegovom putu protiv nevjernika i licemjera. Tako da se moraju truditi na uspostavljanju Njegove vjere, od Njega pomoć tražeći, uklanjajući i odstranjivajući ono što mogu od loših stvari, pri čemu moraju paziti na otklanjanje loših posljedica koje mogu biti time produktovane, kao što čovjek uklanja trenutačnu glad sa hranom a ujedno otklanja i glad koja bi se mogla pojaviti u budućnosti. Ili kada nastupi vrijeme hladnoće on se od nje štiti odjećom, isto je sa svakom neophodnom stvari kojom se uklanja nešto nepoželjno. U tom smislu su Allahovom Poslaniku ﷺ rekli: "Allahov Poslaniče, ovi naši lijekovi kojima se zdravimo, i ove naše rukje kojima se liječimo, i ove naše zaštite

[1] Bilježi ga Tajalisi 2134, Ibn Madže 215, Ahmed 2/127 i 242, Ebu Nuajm u 'Hilje' 3/463 i 9/40, lancem od Abdu-r-Rahmana b. Budejla od njegovog oca od Enesa.

kojima se štitimo, da li one mogu spriječiti išta od Allahovog kadera?" Kaže: "One su od Allahovog kadera."[1] A u drugom hadisu: "Dova i nedaća se susretnu pa se međusobno sukobe između nebesa i Zemlje."

Ovo je stanje vjernika u Allaha i Njegova Poslanika, koji obožavaju samo Allaha, a sve je to od ibadeta.

Kaže: "Od robovanja Njemu" – Ovo je stanje vjernika u Allaha, svojim dušama se bore u izvršavanju Njegovih zapovijedi i u klonjenju od Njegovih zabrana, naređuju dobro a sprječavaju zlo. Ali kader ne uzimaju kao dokaz, iako se sve određeno, ali kader uklanjaju takođe kaderom, pa ako se neko zlo desi, iako je određeno, na tebi je da ga potisneš sa kaderom i da ga ukloniš iskrenim pokajanjem kako bi izmijenio to zlo, i td. Isto kao što je glad određena čovjeku, ali da li će se predati gladi ili će jesti? Glad je određena ali je i sitost određena, tako da ti kader potiskuješ sa kaderom. Hladnoća je određena, ali da li ćeš se predati hladnoći i nećeš potražiti način da se utopliš? Odgovor je da ćeš se ti utopliti, tako da je i ovo kader a i ono je kader. Isti je slučaj ako padneš u grijeh, nećeš mu se predati nego ćeš se pokajati Allahu. Ili da vidiš nekoga ko čini grijeh, ti ćeš mu narediti dobro, a spriječit ćeš zlo, i nećeš reći "Ovo je određeno" pa da prešutiš, jer sve što je određeno ima svoju suprotnost, i svako od njih dvoga je određeno. Kao što jeu hadisu **"Dova i nedaća se sukobe".** Dova je određena a i nedaća takođe, ali pored toga tebi je naređena dova.

Oni koji poimaju postojane činjenice – tj. rububijet Uzvišenog koji se odražava u svemu, oni to koriste kao prepreku u slijeđenju Njegovih vjerskih i šerijatskih naredbi na različitim stupnjevima zablude.

Oni koji su u potpunosti zastranili među njima to uzimaju kao opću prepreku, koristeći kader kao dokaz u svemu onome što suprotira šerijatu.

Njihov stav je gori od onoga što su rekli jevreji i kršćani, ujedno je to vrsta od onoga što su rekli mušrici:

سَيَقُولُ ٱلَّذِينَ أَشْرَكُوا۟ لَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَآ أَشْرَكْنَا وَلَآ ءَابَآؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِن شَىْءٍ

"Da je Allah htio, mi ne bismo druge Njemu ravnim smatrali, a ni preci naši, niti bismo išta zabranjenim učinili" (Sura El-En'am, 148)

Ili kada su rekli:

لَوْ شَآءَ ٱلرَّحْمَٰنُ مَا عَبَدْنَٰهُم

"Da je htio Svemilosni, njih ne bismo obožavali!" (Sura Ez-Zuhruf, 20)

---

[1] Bilježi ga Tirmizi 2148, Ibn Madže 3437, Hakim 4/199 i Ahmed 3/421.

Kaže: "Oni koji poimaju" – Oni dolaze na drugom stupnju nakon ateista Itihadija, jer Itihadije prelaze preko postojanih činjenica smatrajući sebe stvoriteljima i stvorenjima. Zatim dolaze ovi koji sagledavaju postojane činjenice ali koriste kader kao dokaz u svemu onome što suprotira šerijatu, tako da su oni na drugom stupnju.

Oni predstavljaju stanovnike Zemlje sa najvećom kontradiktornošću, jer svako ko koristi kader kao dokaz on sebi proturječi. Nije moguće da svaki čovjek prizna ono što čini, zato mora ako mu nepravednik učini nepravdu, ili na Zemlji čini nered, ubija ljudi prosipajući njihovu krv, siluje i uništava usjeve i stoku i sl. tome od različitih vrsta šteta koje ljudi ne mogu spriječiti, da potisne ovaj kader i da kazni nepravednika onim čime će se spriječiti njegovo neprijateljsko ustrojstvo i dejstvovanje njemu sličnih. Pa će mu se reći: "Ako je kader dokaz, onda pusti svakoga neka radi šta hoće sa tobom ili sa nekim drugim, a ako nije dokaz onda tvoje riječi su bezvrijedne da je kader dokaz."

Sljedbenici ovih stavova koji koriste postojane činjenice kao dokaze, oni neće odbiti ove riječi niti će ih se pridržavati, nego oni slijede svoja mišljenja i svoje prohtjeve. Kao što neki učenjaci za njih kažu: "Kod pokornosti si Kaderija a kod griješenja si Džeberija" tj. uzeo si sebi pravac koji ti odgovara."

Kaže: "Oni predstavljaju" – Oni koji koriste kader kao dokaz u svem svojim stavovima su kontradiktorni, jer ne mogu koristiti kader kako bi opravdali svaki događaj, nego oni koriste kader u vjerskim stvarima, ako izostave obaveze kader uzimaju kao dokaz za to, a ako učine nešto od harama opet koriste kader kao dokaz za to, ali kada je riječ o njihovim ovosvjetskim stvarima tu ne koriste kader. Kada bi došao čovjek i udario ga on neće reći da to je određeno i prešutjeti, nego će tražiti svoje pravo, kada bi mu došao čovjek i uzeo novac on će zahtijevati svoje pravo, kada bi mu došao čovjek i odsjekao dio tijela on neće reći "ovo je određeno" i prešutjeti. Zato će mu se reći ne kontriraj sam sebi, jer ako je kader dokaz onda dopusti da se sa tobom i sa svakim drugim čini šta hoće, a ako nije dokaz onda osnova tvog stava je ništavna. I zašto kader koristiš kao dokaz u vjerskim ali ne i u ovosvjetskim stvarima?!.

Kaže: "Sljedbenici ovih stavova" – Tj. neće odbiti niti će nastaviti u svom stavu koristeći ga kao dokaz za sve postupke. Nego će to koristiti kao dokaz u onome što njima odgovara a ne u onome što im neodgovara. Ako jedan od njih zapostavi vadžibe a čini harame u ovom slučaju koristi kader kao dokaz, ali kada zahtijeva svoja ovosvjetska prava opet koristi kader tako da kontrira sam sebi.

Neki od njih su napisali djela pripisujući sebi spoznaju i provjereno znanje, tvrdeći da su naređivanje dobra i sprječavanje zla obavezni onome ko uvidi svoje greške i potvrdi svoja svojstva. Ali onaj ko misli da su njegova djela stvorena ili da je on prisiljen da tako učini, i da je Allah Taj Koji upravlja njime u svim

njegovim pokretima, u tom slučaju naređivanje i sprječavanje ne bivaju njegova obaveza, obećanje i prijetnja.

Ili kažu: "Onaj ko poima Allahovu volju, sa njega spadaju obaveze." Tako da tvrde kako je obaveza spala sa Hidra jer je shvatio i uvidio Allahovu volju.

Kaže: "Neki od njih su napisali" – ovo je njihova treća osnova, a to je da oni ljude dijele na dvije skupine: skupina koja je obavezna da izvršava vadžibe, i skupina onih koji nemaju obaveza. Skupina koja mora obavljati obaveze su oni koji su svoja djela pripisali sebi, njih nazivaju sljednicima šerijata. Na njih se odnose naredbe i zabrane, i na njima je da se pridržavaju šerijata. **Druga skupina** su odabranici koji nisu sebi pripisali ni djela ni svojstva nego su svoja djela ocjenili kao da su to Allahova djela i zbog toga što su oni uvidjeli Allahovu volju. Njihovo uviđanje volje se odnosi samo na volju u onome od postojanih činjenica. Ali su sebe zapostavili i zaboravili tako da svoja svojstva pripisuju kao da se radi o Allahovom svojstvu. Sa njih, kao takvih, spadaju obaveze. Tako da nemaju obaveza, ne naredbi niti zabrana, i oni čine šta žele. Oni su ti koji dijele ljude na odabranike i obični narod. Obični ljudi su oni koji se moraju pridržavati šerijata, dok se odabranici ne moraju pridržavati jer su prevazišli šerijat. Molimo Allaha za spas i oprost. Onaj ko ima ovakvo vjerovanje pružit će mu se prilika za pokajanje, pa ako se pokaje dobro i bi, a ako ne onda će se ubiti kao kafir. Nema nikoga ko bi mogao biti odabranik na ovaj način, jer odabrani ljudi kod Allaha su poslanici i vjerovjesnici, i oni su ujedno najveći ljudi po pitanju tevhida, imana i izvršavanja robovanja Allahu ﷻ. A ako se ispostavi da neko tvrdi kako sa njega spadaju obaveze, a razuman je, nije dijete niti nenormalan ili poremećen, kao i osim one žene koja je u menstrualnom ili postporođajnom periodu kada ne klanjaju i ne poste, pa ako se utvrdi da neko tvrdi kako sa njega spada u obaveze pružit će mu se prilika da se pokaje a ako se ne pokaje onda će biti ubijen kao nevjernik od strane pretpostavljenih. Allah ﷻ kaže: **"Obožavaj svog Gospodara dok ti smrt ne dođe."**

Oni prave razlike između običnih ljudi i odabranika koji su navodno uvidjeli postojanje činjenice, tako što su shvatili da je Allah Stvoritelj onoga što čine robovi, kao i to da je On Taj Koji hoće i upravlja svim stvorenjima.

Nekada prave razlike između onih koji to znaju putem nauke i onih koji to vide gledanjem, ali ne tvrde da obaveze spadaju sa onoga ko vjeruje i zna za to, nego obaveze spadaju, po njima, sa onoga ko to uvidi, tako da sebi uopće ne pripisuju djela.

Oni prisilu i potvrđivanje kadera ne vide kao prepreku obavezama na ovakav način.

U ovo su pale mnoge sekte koje sebe pripisuju spoznaji, izvršavanju i tevhidu.

Razlog tome je što nisu poimali činjenično stanje da rob mora izvršiti nešto dok u isto vrijeme može učiniti suprotno tome. Kao što to nisu shvatile Mu'atezile, Kaderije i njima slični.

Mu'atezile su potvrdili šerijatsku naredbu i zabranu ali bez odredbe i određenja (Kada i Kader), koji predstavljaju opću Allahovu volju i stvaranje djela robova.

Kaže: "Oni prave razlike" – Tj. razlikuju između onoga koji to zna i onoga koji to vidi, a onaj ko vidi on sebi ne pripisuje svojstva jer svoja svojstva pripisuje Allahu, tako da sa njega spadaju obaveze. Ali onaj koji to zna unutar sebe, on sebi pripisuje i djela i svojstva, tako da sa ovog ne spadaju obaveze. Ovo je također stav pojedinih sufija.

Kaže: "Oni prisilu" – Autor kaže da su Mu'atezile potvrdili šerijatsku naredbu i zabranu, ali su negirali opći pojam Allahove volje i moći u pogledu stvorenja što obuhvata i djela robova. Pa su rekli da njihova djela nije stvorio Allah, nego su ih oni stvorili kao vidove pokornosti i griješenja, tako da ako Allah kazni čovjeka zbog grijeha znači da ga je kaznio zbog djela koja je on sam stvorio. Uzvišeni Allah je Stvoritelj svega, Stvoritelj robova i njihovh djela. Ali Mu'atezile kažu: "Robovi su ti koji su stvorili svoja djela, mimo Allaha, u vidu poslušnosti ili grijeha." Mu'atezile su potvrdili naredbu i zabranu, ali nisu potvrdili opći pojam Allahove volje i htijenja. Ali što se tiče Džeberija oni su potvrdili odredbu i određenje ali su negirali naredbu i zabranu.

Oni su potvrdili odredbu i određenje (Kada i Kader), ali su zanijekali naredbe i zabrane u korist onoga koji vidi kader, što znači da to nisu mogli negirati u cjelosti.

Njihov stav je gori od stava Mu'atezila.

Zato od selefa niko nije bio od ovih.

Oni zabranu i naredbu pripisuju onima koji nisu doživjeli otkrovljenje i nisu uvidjeli postojane činjenice.

Zato su rekli da onaj ko dospije do tog stupnja da uvidi ovu suštinu sa njega spada obaveza naredbe i zabrane, i kažu: "On je postao od odabranika."

Kaže: "Oni su potvdili odredbu" – Tj. da su oni, Džeberije, suprotnog stava od Mu'atezila, jer su potvrdili i priznali odredbu i određenje ali su zanijekali naredbu i zabranu. Pa su rekli da je čovjek prisiljen tako da mu se ne može narediti niti se može kazniti za ono što počini od zabrana.

Kaže: "Oni su gori" – Što znači da su Mu'atezile dali veću pažnju naredbi i zabrani kao i šerijatu od ovih koji ne daju pažnju ni zabrani ni naredbi, te su zbog toga njihovi stavovi gori od stavova Mu'atezila.

Kaže: "Zato od" – Oni koji su koristili kader kao dokaz, i koji za naredbu i zabranu kažu da se odnosi na one od kojih je prikrivena mogućnost uviđanja postojanih činjenica, tako da se obaveze odnose na njih. Ali što se tiče odabranika kojima su se vrata otvorila i koji su negirali svojstva te ih pripisali Allahovim svojstvima što je dovelo do ukidanja obaveza kada je riječ o njima. Tako da su dvije skupine ljudi: obični ljudi, kojima nije data mogućnost uviđanja Allahove volje tako da se obaveze odnose na njih, i odabranici kojima je dato otkrovljenje čime padaju sa njih obaveze – da nas Allah spasi i da nam oprosti.

Kaže: "Zato su rekli: " – Da je postao od odabranih i da sa njega spadaju obaveze i jer je dopro do Allaha, pa je svoja svojstva negirao i pripisao ih Allahovim svojstvima i zbog toga što on vidi postojanu Allahovu volju, dok obični ljudi nisu dostigli ovaj stupanj, tako da moraju izvršavati obaveze.

Možda su samo izokrenuli značenje riječi Uzvišenog:

"Obožavaj svog Gospodara dok ti smrt ne dođe." (Sura El-Hidžr, 99)

Jer riječ 'jekin' kod njih znači spoznaja i ubjeđenje.

Ovaj njihov stav je očiti kufr.

Iako su u ovo 'zaglavile' neke grupe koje ne znaju da je to kufr, ali sigurno znaju da su od nužnih stvari islama naredba i zabrana obaveze svakom onome ko je razumom obdaren sve do smrti, i njihova se obaveza ne može dokinuti poimanjem ili uviđanjem kadera, niti nečim drugim.

Kaže: "Možda su sami izokrenuli" – Tj. možda su uzeli za dokaz riječi Uzvišenog : **"Obožavaj svog Gospodara dok ti smrt ne dođe."** Tako da oni uzimaju za dokaz ono što njima odgovara **"Obožavaj svog Gospodara dok ti smrt ne dođe."** A riječ 'jekin' tumače kao znanje i ubjeđenje, a onaj ko dopre do tog stupnja znanja i uvidi Allahovu volju onda sa njega spadaju obaveze, tj. obožavaj svog Gospodara sve dok ne dospiješ do ubjeđenja, ili dok ne dospiješ do znanja i dok ne uvidiš Allahovu volju. Do tog stupnja dopire robovanje tako da više ne moraš robovati, ovo je najništavnija bezvrijednost, kao i nepravilno korištenje dokaza. Ovdje se riječ 'jekin' odnosi na smrt, tako da će značenje biti ''ustraj na robovanju ili u ibadetu svom Gospodaru sve dok ti ne dođe smrt a ti si na tome' ali oni imaju svoje lažne tefsire.

Kaže: "Ovaj njihov stav je kufr" – Da, njihove riječi su riječi očitog i direktnog kufra, razlog tome jeste što su se postavili suprotno o dokazima u kojima stoji da su svi ljudi obavezni da robuju Allahu ﷻ. Allah ﷻ kaže: **Džine i ljude sam stvorio samo**

zato da Me obožavaju" ali nikog od njih nije izuzeo niti je rekao da postoji skupina koja neće Ga obožavati i robovati Mu, i da su to oni koji su doprli do Allaha čime su postali odabranici. **Njihov stav je očiti kufr.**

Kaže: "Iako su u ovo zaglavile" – Ovo su opće poznate stvari u vjeri Islamu, tj. da su naredba i zabrana obaveza svakom pojedincu sve dok je razum prisutan kod roba, a ako izgubi razum onda sa njega spadaju i obaveze. Ako čovjek postane nenormalnim ili poremećenim, kao što je slučaj sa veoma starim ljudima ili zbog maloljetnosti prije nego što postane punoljetan, u tom slučaju ove osobe nisu obavezne izvršavati naredbe i zabrane. Ali sve dok je razum prisutan sa njega ne spada obaveza, nego će mu se dati prilika za pokajanjem a ako se ne pokaje bit će ubijen kao nevjernik od strane pretpostavljenih.

Onaj ko to ne zna pojasnit će mu se, ali ako ustraje na stavu negiranja naredbi i zabrana, bit će ubijen.

Mnogo su primjetni ovi stavovi kod posljednjih generacija. Ali što se tiče predaka ovog ummeta nije poznato da je neko od njih zastupao ovakav stav.

Ovakvi stavovi su suprotiranje Allahu i Poslaniku, i iskazivanje neprijateljstva Njemu, odvraćanje od Njegovog puta, ulaškivanje Njegovog Poslanika, suprostavljanje Allahu u Njegovim propisima. Iako ima onih koji ne znaju šta znači njihov stav, i misle da ovo što on zastupaju, jeste put poslanika i put Allahovih istinskih evlija.

On je poput onoga koji smatra da namaz nije obaveza, zbog navodne neovisnosti srčanih stanja, ili onoga koji kaže da je alkohol dozvoljen, zbog toga što sebe smatra odabranim kojem ne smeta opijanje alkoholom, ili da mu je blud dozvoljen, jer je on postao poput mora kojeg grijesi ne mogu zagaditi!

Kaže: "Onaj ko to ne zna" – Tj. bit će ubijen od strane pretpostavljenih, tako što će njegov slućaj biti prijavljen sudu kako bi se nad njim izvršila šrijatska kazna, ali to ne znači da ga može bilo ko ubiti. Jer bi u tom slučaju ovo pitanje dovelo do nereda, nego ubijanje može izvršiti samo vlast nakon što se potvrdi šerijatska presuda, a ako se utvrdi istina o ovakvom njegovom vjerovanju presudit će mu se smrtna kazna a zatim će biti ubijen.

Kaže: "Mnogo su primjetni ovi stavovi" – Ovo su stavovi pojednih sufija, tvrde da posjeduju spoznaju i istinu, ali su najveći lažovi.

Kaže: "On je poput onoga" – Ova vjerovanja su pokvarena, jer vjeruju da je među njima skupina koja nije obavezna izvršavati naredbe i zabrane, ovo je laž, čak najništanvnija bezvrijednost, iako oni to ne znaju.

Nema sumnje da se mušrici, koji se suprostavljaju Poslaniku, nalaze na poziciji između onih novotara koji suprotiraju Allahovom Zakonu i onih koji koriste kader kao dokaz u suprotnosti Allahovoj naredbi.

Ove grupe imaju neke od mnogobožačkih sumnji, zbog toga što su ili novotari ili su koristili kader kao dokaz, ili su spojili obadva svojstva, kao što Uzvišeni kaže:

وَإِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا ۗ قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ ۖ
أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

"A kada urade neko ružno djelo, govore: "Zatekli smo pretke naše da to rade, a i Allah nam je to zapovjedio." Reci: "Allah ne zapovijeda da se rade ružna djela! Zašto o Allahu govorite ono što ne znate?" (Sura El-A'raf, 28)

Ili kao što Uzvišeni o njima kaže:

سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ شَيْءٍ ۚ كَذَٰلِكَ كَذَّبَ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّىٰ ذَاقُوا بَأْسَنَا ۗ قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا ۖ إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا
الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ

"Mnogobošci će govoriti: Da je Allah htio, mi ne bismo druge Njemu ravnim smatrali, a ni preci naši, niti bismo išta zabranjenim učinili. Tako su isto oni prije njih poricali, sve dok Našu kaznu nisu iskusili. Reci: Imate li vi kakav dokaz, da nam ga iznesete? Vi se samo za pretpostavkama povodite i vi samo neistinu govorite." (Sura El-En'am, 148)

O idolopoklonicima koji su unijeli novotarije u vjeru dozvoljavajući harame, obožavajući Allaha onako kako to nije naredio, kaže:

وَقَالُوا هَٰذِهِ أَنْعَامٌ وَحَرْثٌ حِجْرٌ لَا يَطْعَمُهَا إِلَّا مَنْ نَشَاءُ بِزَعْمِهِمْ وَأَنْعَامٌ حُرِّمَتْ ظُهُورُهَا
وَأَنْعَامٌ لَا يَذْكُرُونَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا افْتِرَاءً عَلَيْهِ ۚ سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

"Oni govore: "Ova i ova stoka i ti i ti zemaljski plodovi zabranjeni su, smiju ih jesti samo oni kojima mi dozvoljavamo" tvrde oni "a ove i ove je kamile zabranjeno jahati." Ima stoke prilikom čijeg klanja ne spominju Allahovo ime, izmišljajući o Njemu laži." (Sura El-En'am, 138)

Pa do kraja sure.

Takođe u suri El-A'raf, kaže:

يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ

"O sinovi Ademovi, neka vas nikako ne zavede šejtan kao što je roditelje vaše iz Dženneta izveo..." (Sura El-A'raf, 27)

Sve do riječi:

وَإِذَا فَعَلُوا۟ فَٰحِشَةً قَالُوا۟ وَجَدْنَا عَلَيْهَآ ءَابَآءَنَا وَٱللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا ۗ قُلْ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِٱلْفَحْشَآءِ ۖ أَتَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

"A kada urade neko ružno djelo, govore: "Zatekli smo pretke naše da to rade, a i Allah nam je to zapovjedio." Reci: "Allah ne zapovijeda da se rade ružna djela! Zašto o Allahu govorite ono što ne znate?" (Sura El-A'raf, 28)

Kaže: "Ove grupe" – Sve su ovo novotarije i vidovi mnogoboštva, ali oni spajaju između ova dva stvojstva novotara i mnogobožaca, tako da najviše liče na prve mušrike. Isti je slučaj sa ovim sufijama koji koriste kader kao dokaz kada to odgovara njihovim prohtjevima.

Oni svoje novotarije nazivaju istinom i činjenicama kao što njihovo viđenje kadera nazivaju činjenicama.

Njihov put istine je ono što oni smatraju da se čovjek ne smije ograničavati naredbama Zakonodavca niti Njegovim zabranama, nego ono što oni osjećaju i smatraju poželjnim, ili to osjećaju u srcu sa gafletom i nestvarnim poimanjem Allaha ﷻ i sl.

Oni ne koriste kader kao dokaz općenito, nego njihov temelj je na slijeđenju njihovih mišljenja i prohtjeva, i oni su ti koji smatraju da ono što oni vide i priželjkuju jeste činjenica i istina. Naređuju da se oni slijede bez naređivanja da se slijedi Allahova naredba i Njegov Poslanik. Ovome liče novotarije dogmatičara i Džehemija i drugih, koji tvrde da, ono što oni izmišljaju od riječi i stavova suprotnih Kur'anu i sunnetu razumskim činjenicam, treba slijediti i u njih vjerovati bez onoga na što ukazuju Kur'an i sunnet.

Što se tiče Kur'ana i sunneta, ili su izokretali govor o tumačenju ova dva izvora ili su se u potpunosti okretali od njih, tako da ih nisu ni shvatali ni razumijevali, nego su govorili: "Allahu prepuštamo njihovo značenje." Ali su bili ubjeđeni da suprotiraju onome što znače dokazi iz Kur'ana i sunneta.

Ako se ispostavi da su onakvi kako tvrde za sebe od umnih ustrojstava suprotnih Kur'anu i sunnetu, u tom trenutku će se naći neznabožačka i lažna vjerovanja.

Kaže: "Oni svoje novotarije" – Oni se nazivaju moralnim ljudima ili se nazivaju sufijama koji tvrde da dopiru do Allaha, ali njihovo dopiranje do Allaha biva putem njihovih sredstava, nagona i prohtjeva bez ograničavanja šerijatom.

Kaže: "Njihov put istine" – Tj. oni liče Džehemijama, jer su Džehemije izmišljali stavove protivne Kur'anu i sunnetu nazivajući ih činjenicama, umnim ustrojstvima i argumentima ubjeđenja. Što se tiče dokaza iz Kur'ana, kažu da su to samo jezički

dokazi koji ne koriste ubjeđenju. Tako da oni izokreću značenje ajeta ili njihovo značenje prepuštaju Allahu pridržavajući se svojih stavova na koje ih je naveo razum. Dok se razumi razlikuju i suprostavljaju jedni drugima, što je suština njihovog neznanja, takođe sufije, ono što vide, nazivaju ukusom i čuvstvom, i hode shodno svojim prohtjevima i strastima.

Takođe ako se ispostavi da se nad njima obestinjuje ono što oni smatraju da bivaju Allahovim evlijama, suprotno Kur'anu i sunnetu, u tom trenutku će se naći strasti koje slijede Allahovi neprijatelji a ne Allahove evlije.

Osnova zablude onih koji su zalutali jeste da su svoju analogiju, ili svoj razum, stavili ispred dokaza kojeg je objavio Allah ﷻ, zatim su dali prednost slijeđenju prohtjeva nad slijeđenjem Allahove naredbe.

Ukus i čuvstvo i sl. tome biva shodno onome što voli rob i za čime teži, tako da svi oni koji vole svoj ukus i čuvstvo bivaju shodni svojoj ljubavi i strasti.

Vjernici imaju ukus i čuvstvo, kao što je Poslanik ﷺ pojasnio riječima u vjerodostojnom hadisu: "Kod koga se nađu tri stvari osjetit će slast imana: onome kome su Allah i Njegov Poslanik draži od svakoga, i onome ko voli čovjeka i ne voli ga osim u ime Allaha, i onome ko mrzi da se vrati u nevjerstvo nakon kojeg ga je Allah spasio kao što mrzi da bude bačen u Vatru."[1]

U vjerodostojnom hadisu Vjerovjesnik ﷺ kaže: "Osjetit će slast imana onaj ko bude zadovoljan da mu Allah bude Gospodar, Islam vjera i Muhammed vjerovjesnik."[2]

Kaže: "Takođe ako se" – Tj. ovo je osnova zablude, davajući prednost analogiji ili razumu u odnosu na dokaz koji je objavljen od Allaha, ili davajući prednost slijeđenju strasti u odnosu na Allahovu naredbu, Allah ﷻ kaže: **"Znaj da se povode za strastima svojim"**, oni daju prednost svojim mišljenjima i svojim analognim shvatanjima u onome čemu oni teže i što u sebi osjete smatrajući to ustrojstvima razuma, u odnosu na Kur'an i sunnet. Isti je slučaj sa sufijama koji daju prednost svojim ukusima i čuvstvima, što predstavlja osnovu zablude. Zapostavljaju Kur'an i sunnet a u zamjenu uzimaju strasti, mišljenja, novotarije, ukuse, čuvstva, analogiju i razum.

Što se tiče nevjernika, novotara i onih koji slijede strasti svi su oni posebni po sebi.

Sufjanu b. Ujejni je bilo rečeno: "Šta je sa sljedbenicima strasti kada imaju jaku ljubav za svojim strastima?" Pa je rekao: "Zar si zaboravio riječi Uzvišenog:

[1] Bilježi ga Buharija 16, 221, 40641, i Muslim 143.
[2] Bilježi ga Muslim 34.

وَأُشْرِبُوا۟ فِى قُلُوبِهِمُ ٱلْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ ۚ

"Jer srca su njihova zbog nevjerovanja njihovog nadojena teletom bila!" (Sura El-Beqare, 93)

I slično tome. Kao što idolopoklonici vole svoje idole, o čemu Allah kaže:

وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ ٱللَّهِ ۖ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَشَدُّ حُبًّا لِّلَّهِ ۗ

"Ima ljudi koji umjesto Allaha kumire prihvaćaju; vole ih kao što se Allah voli! Ali oni koji vjeruju, još više Allaha vole!" (Sura El-Beqare, 165)

Ili ajet u kojem kaže:

فَإِن لَّمْ يَسْتَجِيبُوا۟ لَكَ فَٱعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَآءَهُمْ ۚ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ ٱتَّبَعَ هَوَىٰهُ بِغَيْرِ هُدًى مِّنَ ٱللَّهِ ۚ

" Pa ako ti se ne odazovu, onda znaj da se oni povode jedino za strastima svojim, a ko je u većoj zabludi od onoga koji se povodi za svojim prihtjevima a ne Allahovom uputom?!" (Sura El-Qasas, 50)

I kaže:

إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ وَمَا تَهْوَى ٱلْأَنفُسُ ۖ وَلَقَدْ جَآءَهُم مِّن رَّبِّهِمُ ٱلْهُدَىٰٓ

"Oni se povode samo za pretpostavkama i onim za čim duše žude, a već im dođe od Gospodara njihova Uputa." (Sura En-Nedžm, 23)

Zbog toga oni teže i vole da slušaju pjesme i glasove kojima se budi opća ljubav, koja nije svojstvena vjernicima, naprotiv u takvoj vrsti ljubavi su poistovjećeni oni koji vole Milostivog i oni koji vole idole, i oni koji vole križeve, i oni koje vole domovinu (patriote), i oni koji vole braću, i oni koji vole dvorske lude, i oni koji vole žene.

Ovo su oni koji slijede svoje ukuse i čuvstva, bez davanja pažnje Kur'anu i sunnetu i na čemu su bili selefi ovog ummeta po tom pitanju.

Kaže: "Šta je sa sljedbenicima strasti" – Tj. oni koji su obožavali tele od sinova Israilovih, **"Jer srca su njihova zbog nevjerovanja njihovog nadojena teletom bila!"** Tj. razlog njihovog kufra je bila ljubav prema teletu. Obožavali su tele koje im je napravio Samirija dok su oni to posmatrali pa im je rekao ovo je vaš gospodar pa ga obožavajte – da nas Allah spasi i da nam oprosti – i to onda kada je Allahov vjerovjesnik Musa ﷺ otišao na susret sa Allahom ﷻ, Samirija im je salio tele od nakita što su oni posmatrali a onda im je rekao da ga obožavaju pa su ga obožavali. Allah ﷻ kaže: **"Jer srca su njihova zbog nevjerovanja njihovog nadojena teletom bila!"** Što znači da je ljubav prema teletu bila razlog njihovog nevjetstva.

Onaj ko se suprostavi onome sa čime je Allah poslao Svog Poslanika, tako da bude samo On obožavan, i radi poslušnosti Njemu i Njegovom Poslaniku, ni u kom slučaju nije od sljedbenika vjere koju je Allah propisao, kao što Uzvišeni kaže:
ثُمَّ جَعَلْنَٰكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِّنَ ٱلْأَمْرِ فَٱتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَآءَ ٱلَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ۝ إِنَّهُمْ لَن يُغْنُوا۟ عَنكَ مِنَ ٱللَّهِ شَيْـًٔا ۚ وَإِنَّ ٱلظَّٰلِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۖ وَٱللَّهُ وَلِىُّ ٱلْمُتَّقِينَ

"A tebi smo poslije odredili da u vjeri ideš pravcem određenim, zato ga slijedi i ne povodi se za strastima onih koji ne znaju,oni te, zbilja, od Allaha nimalo odbraniti ne mogu! Nevjernici jedni druge štite, a Allah štiti one koji Ga se boje i grijeha klone." (Sura El-Džasije, 18-19)

Što znači da slijedi svoje prohtjeve bez slijeđenja upute od Allaha, Uzvišeni kaže:
أَمْ لَهُمْ شُرَكَٰٓؤُا۟ شَرَعُوا۟ لَهُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنۢ بِهِ ٱللَّهُ ۚ

"Zar oni da imaju ortake koji im propisuju da vjeruju ono što Allah nije naredio?" (Sura Eš-Šura, 21)

U tom slučaju oni nekada bivaju na novotarijama koje nazivaju činjenicama, kojima daju prednost nad Allahovim Zakonom. Nekada koriste egzisticioni ili postojani kader kao dokaz protiv šerijata, kao što je Allah rekao za mušrike u prethodnim ajetima.

Među njima je skupina onih koje oni izdvajaju kao najuglednije, oni se pridržavaju onoga što su izabrali od svojih prohtjeva u vjeri obavljajući neke od poznatih farzova i klone se poznatih harama.

Kaže: "Onaj ko se suprostavi" – Dakle Allah im je naredio da slijede šerijat a zabranio im je da slijede prohtjeve, jer nema ništa treće osim da slijede šerijat ili prohtjeve, a ako ti se oni ne odazovu znaj da slijede svoje prohtjeve, jer sve što je suprotno šerijatu je prohtjev, **A tebi smo poslije odredili da u vjeri ideš pravcem određenim, zato ga slijedi i ne povodi se za strastima onih koji ne znaju."**

Kaže: "Što znači da slijedi" – Ovo je četvrta skupina onih koji obavljaju farzove i klone se harama, ali griješe u pogledu pripremanja predispozicija koje je Allah naredio. Ostavljaju šerijatske preduslove, bez obzira da li se radilo o vjerskim preduslovima ili ovosvjetskim, iako obavljaju poznate farzove i klone se poznatih harama, oni ostavljaju neke od obaveza koje možda nisu svima poznate, ali ne klone se nekih harama koji nisu svima poznati. zapostavljaju ono što im je naređeno od šerijatskih preduslova. Kao npr. čovjeku je naređeno da obavlja farzove i da se kloni harama što je šerijatski preduslov za ulazak u Džennet. Vjerovanje u Allahovu jednoću, iskrenost u ispoljavanju vjere Allahu i klonjenje od harama su takođe od ovosvjetskih preduslova. Čovjek traži nafaku prodajom i kupovinom, obrađuje zemlju, sije i sadi i dr. od šerijatskih preduslova kao što je naređivanje dobra i sprječavanje zla, pozivanje u Allahovu vjeru, očuvanje rodbinskih veza, poslušnost roditeljima, dobročinstvo prema bližnjima, robovima, životinjama, komšijama i

ostale vrste šerijatskih preduslova. Oni nekada zanemaruju šerijatske preduslove bez obzira bili vjerski ili ovosvjetski, oni predstavljaju četvrtu skupinu.

Ali su zavedeni u zabludu zbog toga što zapostavljaju ono što im nije naređeno kao razlozi koji su u stvari ibadet, misleći da onaj koji spoznaje i uviđa kader može to zapostaviti. Kao npr. što tevekul i dovu pripisuju običnim ljudima ali ne i odabranicima među njima temeljeći tvrdnju da onaj ko vidi kader zna da ono što se odredi to mora tako biti i zbog toga nema potrebe za ovim spomenutim.

Ovo je očita zabluda i ogromna greška.

Allah je odredio stvari sa razlozima.

Kao što je žalovanje i sreću odredio sa razlozima, o čemu Poslanik ﷺ kaže: "Allah je Džennetu stvorio stanovnike, stvorio ih je za njega dok su još bili u kičmama svojih očeva. I oni čine djela stanovnika Dženneta. Vatri je stvorio stanovnike, stvorio ih je za nju dok su bili još u kičmama svojih očeva. Oni čine djela od stanovnika Vatre."[1]

Ili kao što kaže Vjerovjesnik ﷺ kada ih je obavijestio: "Da je Allah stvorio udjele", pa su rekli: "Allahov Poslaniče hoćemo li ostavit djela pa da se oslonimo na Knjigu onoga što je propisano?" Pa je rekao: "Ne, nego radite svakome je olakšano ono radi čega je stvoren, a onaj ko bude od sretnih njemu će se omogućiti da čini djela sretnika, a onaj ko bude od nesretnika njemu će se omogućiti da čini djela nesretnika."[2]

Sve ono što je Allah naredio Svojim robovima od razloga je ibadet.

Tevekul je vezan za ibadet, kao što je u riječima Uzvišenog:

فَٱعۡبُدۡهُ وَتَوَكَّلۡ عَلَيۡهِۚ

"Njega samo obožavaj i samo se u Njega uzdaj." (Sura Hud, 123)

Ili u riječima:

قُلۡ هُوَ رَبِّى لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ عَلَيۡهِ تَوَكَّلۡتُ وَإِلَيۡهِ مَتَابِ

" Reci: 'On je Gospodar moj, nema boga osim Njega, u Njega se uzdam i Njemu se obraćam." (Sura Er-R'ad, 30)

Šuajb عليه السلام je rekao:

عَلَيۡهِ تَوَكَّلۡتُ وَإِلَيۡهِ أُنِيبُ

"U Njega se uzdam i Njemu se obraćam." (Sura Hud, 88)

---

[1] Bilježi ga Muslim 2662.
[2] Bilježi ga Buharija 1362, 4945, 4946, i Muslim 2647.

Kaže: "Ali su zavedeni" – Zbog tvrdnji da onaj ko vidi kader i volju nema potrebe za stvaranjem razloga.

Kaže: "Allah je odredio" – Allah ﷻ je izhode ili rezultate povezao sa razlozima, bez obzira da li bili vjerski ili ovosvjetski, Allah ﷻ je povezao Ahiret i dunjaluk sa razlozima, od kojih su dobra djela, Vatra je povezana sa razlozima od kojih su loša djela. Ovaj svijet je povezan sa razlozima, čovjek sadi ali je sadnica vezana za razlog, čovjek okopava, sadi i napaja vodom kako bi ubrao plodove. Takođe glad neće nestati osim sa jelom koji je u stvari razlog. Žeđ ne nestaje osim sa pićem, hladnoća ne nestaje osim zagrijavanjem i utopljavanjem, i tako sve je vezano za razloge. Allah je rezultate povezao sa razlozima, vjerskim i ovosvjetskim.

Među njima ima skupina onih koji ostavljaju poželjna (mustehab) djela, ali ne farzove, tako da im se nagrada umanjuje shodno tome.

Kaže: "Među njima ima skupina" – Ovo je peta skupina koja izostavlja mustehabe ali ne i vadžibe, oni nisu grješni radi toga, jer su izvršili vadžibe, ali su propustili dobro i desio im se veliki nedostatak. Propustili su sevap i nagradu koji bi zaslužili zbog obavljanja mustehaba. Oni su zapostavili mustehabe ali su obavili vadžibe tako da im je uskraćena nagrada za ono što su propustili.

Među njima ima skupina koji se zanose onim što im se desi od neobične pojave kao što je otkrovljenje ili odaziv na dovu suprotno običaju i sl. tome, nakon čega se neko od njih posveti samo tome zapostavljajući stvari koje su mu naređene od ibadeta, zahvale i sl.

Ove stvari su se desile velikom broju 'ehlu suluka i tevedžuha'[1], od kojih bi se rob sačuvao samo pridržavanjem onoga što je Allah naredio i sa čime je poslao Svog Poslanika, u svakom trenutku.

Kao što Zuheri kaže:

"Oni koji su otišli od naših selefa su govorili": "Pridržavanje Kur'ana i sunneta je spas."

Zato što je sunnet, kao što je Imam Malik rekao, poput Nuhove lađe, ko se na nju popne bit će spašen, a ko izostane ugušit će se.[2]

Ibadet, poslušnost, ustrajnost, pridržavanje Pravog puta i sl. tome su nazivi čije je značenje jedno, a imaju dvije osnove od kojih je jedna: Da ne obožava nikoga osim Allaha.

[1] Ovo je jedan od naziva za derviše i sufije (o.p.).
[2] Pogledaj 'Džennetski ključ u korištenju sunneta kao dokaza' str. 129.

Druga: Da Ga ne obožava osim onako kako mu je naredio, ali da ga ne obožava na neki drugi način slijedeći prohtjev, pretpostavke i novotarije.

Kaže: "Među njima ima onih skupina" – Ovo je šesta skupina i oni su ti koji se povećuju onim čime zadobijaju neobičene moći zapostavljajući obožavanje Allaha i zahvalu. Ako se nekom od njih odgovori na dovu ili mu se nešto razotkrije ili nešto slično tome on se tome preda zapostavljajući ibadet i zahvalu Allahu.

Kaže: "Ove stvari" – Što znači da je razlog spasa pridržavanje Kur'ana i sunneta, pridržavajući se onoga što je Allah naredio i sa čime je poslao Svoje poslanike. Ako želiš uspjeti onda se pridržavaj Allahovih i Poslanikovih naredbi, i iskreno Njemu ispolji robovanje i ibadete i obavljaj obaveze, ovo je put spasa, šerijat je lađa Milostivog, ko se na nju popne spasit će se a ko izostane ugušit će se. A onaj ko bude radio po šerijatu znači da se uspeo na lađu, a onaj ko zapostavi šerijat i ne uspne se na lađu nema sumnje da će se ugušiti. Tako da je put spasa pridržavanje Allahovih i Poslanikovih ﷺ naredbi.

Kaže: "Ibadet, poslušnost" – Ovo su dvije nužne osnove, i ibadet neće biti ispravan osim sa ove dvije osnove. Prva osnova je da ne obožavaš nikoga osim Allaha, to i jeste značenje šehadeta 'la ilahe illallah', dok je druga da obožavaš Allaha onako kako je propisao i naredio a ne sa novotarijama i prohtjevima. Ovo je značenje drugog dijela šehadeta 'enne Muhmmeden Rusulullah'. Ako izostane jedna od ove dvije osnove ibadet neće biti ispravan, tj. da ne obožava nikoga osim Allaha i da Ga ne obožava osim onako kako je propisao, a ne novotarijama i prohtjevima, tako da je prva ostvarivanje šehadeta 'la ilahe illallah' a druga osnova je ostvarivanje drugog dijela šehadeta 'enne Muhammeden Rusulullah'.

Allah ﷻ kaže:

فَمَن كَانَ يَرْجُوا۟ لِقَآءَ رَبِّهِۦ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَـٰلِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدًۢا

"Ko žudi da od Gospodara svoga bude lijepo primljen, neka čini dobra djela i neka, klanjajući se Gospodaru svome, Njemu nikoga ne pridružuje!" (Sura El-Kehf, 110)

Uzvišeni kaže:

بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُۥ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُۥٓ أَجْرُهُۥ عِندَ رَبِّهِۦ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

"A nije tako! Onome ko se bude Allahu predao i usto dobra djela činio, pripada nagrada kod Gospodara njegova; takvi se neće ničega bojati, niti će za bilo čim tugovati." (Sura El-Beqare, 112)

Ili ajet u kojem Uzvišeni kaže:

وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِّمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُۥ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَٱتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَٰهِيمَ حَنِيفًا ۗ وَٱتَّخَذَ ٱللَّهُ إِبْرَٰهِيمَ خَلِيلًا

"Ko je bolje vjere od onoga ko je predao svoje lice Allahu, a dobročinitelj je i slijedi vjeru Ibrahimovu ispravno, ustrajavši u njoj? A Allah je uzeo Ibrahima za prijatelja." (Sura En-Nisa, 125)

Kaže: "Ko žudi " – U ajetu se spominju dvije osnove: " **neka čini dobra djela**" ovo je druga osnova, **"i neka, klanjajući se Gospodaru svome, Njemu nikoga ne pridružuje!"** Ovo je prva osnova.

Kaže: " A nije tako! Onome ko se bude Allahu predao" – Predaja je iskreno ispoljavanje vjere radi Allaha,"**i usto dobra djela činio**" dobročinstvo i usavršavanje djela i da bude shodno šerijatu.

Kaže: "Ko je bolje vjere" – Ko se preda Allahu, ovo je prva osnova, i dobra djela čini je druga osnova.

Dobro djelo je dobročinstvo i činjenje lijepih djela, lijepa djela su ona koja voli Allah i Njegov Poslanik, i to je ono što je On naredio kao obaveznim ili poželjnim.

A ono što je u vjeri od novotarija a nije spomenuto u Kur'anu, niti u vjerodostojnom sunnetu, one su – ko god da ih izrekne – nedozvoljene i nepropisane. Allah i Njegov Poslanik ih ne vole, tako da ne mogu biti dobra i lijepa djela. Kao i onaj koji čini ono što nije dozvoljeno, poput razvrata i nepravde ne može biti od dobrih i lijepih djela.

A Njegove riječi:

وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدًۢا

"...i neka, klanjajući se Gospodaru svome, Njemu nikoga ne pridružuje!" (Sura El-Kehf, 110)

Ili riječi:

مِّمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُۥ لِلَّهِ

"Ko je predao svoje lice Allahu" (Sura En-Nisa, 125)

Ovo je iskreno ispoljavanje vjere Allahu.

Omer b. Hattab ﷺ je govorio: "Allahu učini sva moja djela dobrima, i učini ih iskreno radi Tvog Lica, i ne učini u njima nikome udjela."

Fudajl b. Ijjad o riječima Uzvišenog "...da bi iskušao koji će od vas bolje postupati" je rekao: "Najiskrenije i najpravilnije."Pa su rekli: "Ebu Alija, šta znači najiskrenije i najpravilnije?Kaže: "Ako je djelo iskreno ali nije ispravno neće biti prihvaćeno, a ako je ispravno a nije iskreno opet neće biti prihvaćeno, sve dok ne bude iskreno i ispravno. Iskreno tj. da bude radi Allaha, i ispravno da bude na osnovu sunneta."

Kaže: " Dobro djelo" – Znači da se vjera iskreno ispoljava samo radi Allaha.

Kaže: " Omer b. Hattab ﷺ je" – Ovdje se radi o obestinjavanju obadvije osnove. Allahu učini sva moja djela dobrima, ovo je prva osnova. I učini ga Tebi iskrenim, ovo je druga osnova.

Kaže: "Fudajl je rekao" – Ovdje se takođe radi o obadvije osnove, iskreno tj. prva osnova i ispravno tj. druga osnova.

Ako bi se reklo: "Ako je sve ono što Allah voli unutar naziva ibadet zašto se onda spominju i druga djela (kao što su mustehabi ili mekruhi i harami)?" Kao što je u Fatihi:

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

"Tebe obožavamo i od Tebe pomoć tražimo."

Ili Njegove riječi Poslaniku:

فَٱعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ

"Zato se samo Njemu klanjaj i samo se u Njega uzdaj!" (Sura Hud, 123)

Kao i u obraćanju drugim poslanicima.

Reći će se da ovoga ima dosta primjera, kao što su ajeti u kojima Uzvišeni kaže:

إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ تَنْهَىٰ عَنِ ٱلْفَحْشَآءِ وَٱلْمُنكَرِ

"...namaz, zaista, odvraća od razvrata i od svega što je ružno." (Sura El-Ankebut, 45)

Kao i riječi:

إِنَّ ٱللَّهَ يَأْمُرُ بِٱلْعَدْلِ وَٱلْإِحْسَٰنِ وَإِيتَآيِٕ ذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ ٱلْفَحْشَآءِ وَٱلْمُنكَرِ وَٱلْبَغْىِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

"Allah zahtijeva da se svačije pravo poštuje, dobro čini, i da se bližnjima udjeljuje, a razvrat i sve što je odvratno i nasilje zabranjuje; da pouku primite, On vas savjetuje." (Sura En-Nahl, 90)

Davanje bližnjima je od pravednosti i dobročinstva, kao što su razvrat i nasilje zla djela.

Kao što kaže:

وَٱلَّذِينَ يُمَسِّكُونَ بِٱلْكِتَٰبِ وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ

"A oni koji se čvrsto drže Knjige i koji obavljaju namaz." (Sura El-A'raf, 170)

Obavljanje namaza je od najvećih djela utemeljnih na pridržavanju Kur'ana.

Ili Njegove riječi o vjerovjesnicima:

إِنَّهُمْ كَانُوا۟ يُسَٰرِعُونَ فِى ٱلْخَيْرَٰتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا ۖ

"Oni su se trudili da što više dobra učine i molili su Nam se u nadi i strahu." (Sura El-Enbija, 90)

Njihova molba u nadi i strahu je od dobrih djela, a ovakvih primjera je mnogo u Kur'anu.

Kaže: "Ako bi se reklo" – Kaže: "Ako je sve ono što Allah zahtijeva unutar smisla ibadeta zašto onda povezuje neke od vadžiba sa mustehabima u kontekstu ibadeta, kao što je spomenuto u ajetu: **"Tebe obožavamo i od Tebe pomoć tražimo."** Vezao je islam sa ibadetom a islam se gradi na ibadetu. Autor je odgovorio da se ovome odgovara tako da kada se veže spomen mustehaba sa ibadetima da to biva radi njegove važnosti, i jer je njegovo spominjanje općenito radi pojašnjenja njegove važnosti. Ili ako se ne bi spomenuo to bi značilo da ne ulazi pod termin ibadeta. Ali ako se nešto spomene uz njega onda ne ulazi pod taj pojam kao što je siromah i nevoljnik. Ako se siromah spomene samostalno onda se odnosi na nevoljnika, a ako se nevoljnik samostalno spomene onda se odnosi i na siromaha. A ako se spomenu zajedno onda je siromah sa većom potrebom.

Ovo poglavlje se nekada spominje tako što jedna stvar biva unutar druge, pa se spominje sa njim kako bi se ukazalo posebno na njegov spomen jer je on tražen kroz opći i posebni pojam.

Dok se u drugim prilikama značenja jednog naziva razlikuju shodno samostalnosti ili sa pridruživanjem drugog naziva. Pa ako se spomene samostalno onda se odnosi na općenitost tog naziva, a ako se spomene usporedno sa drugim imenom onda se tiče posebno njega. Kao što je naziv 'siromašan' i 'nevoljnik' što se spominju odvojeno u ajetu gdje Uzvišeni kaže:

لِلْفُقَرَآءِ ٱلَّذِينَ أُحْصِرُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ

"Siromasima koji su iznureni na Allahovom putu." (Sura El-Beqare, 273)

Ili ajet:

إِطۡعَامُ عَشَرَةِ مَسَٰكِينَ

"Da deset siromaha nahranite." (Sura El-Maide, 89)

Iako se u ovom drugom ajetu spominje riječ 'miskin' ima isto značenje kao i prva riječ 'fekir' tj. siromašan, tako da jedan pojam ulazi u smisao i značenje drugog.

Ali kada su spomenuti zajedno:

إِنَّمَا ٱلصَّدَقَٰتُ لِلۡفُقَرَآءِ وَٱلۡمَسَٰكِينِ

"Zekat pripada samo siromasima i nevoljnicima." (Sura Et-Tewbe, 60)

Znači da su postali dvije različite vrste.

Dok neki kažu poseban termin se veže na opći pojam u trenutku ako su spomenuti zajedno, ali suština toga je da ne mora tako biti.

Uzvišeni kaže:

مَن كَانَ عَدُوّٗا لِّلَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَرُسُلِهِۦ وَجِبۡرِيلَ وَمِيكَىٰلَ

"Ko je neprijatelj Allahu, melecima Njegovim i poslanicima Njegovim i Džibrilu i Mikailu." (Sura El-Beqare, 98)

Kaže: "Ovo poglavlje" – Znači da se traži dva puta, jednom po općem značenju drugi put po posebnom značenju shodno ovom mišljenju.

Kaže: "Ko je neprijatelj " – Spomenuo je Džibrila i Mikaila sa melecima a i oni su meleci.

Allah ﷻ kaže:

وَإِذۡ أَخَذۡنَا مِنَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مِيثَٰقَهُمۡ وَمِنكَ وَمِن نُّوحٖ وَإِبۡرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ٱبۡنِ مَرۡيَمَۖ

"Kad smo od vjerovjesnika zavjet njihov uzeli, i od tebe, i od Nuha, i od Ibrahima, i od Musaa, i od Isaa, sina Merjemina." (Sura El-Ahzab, 7)

Tako da je spomenuo posebne pojmove sa općim zbog različitih razloga.

Nekada se to dešava radi određene specifičnosti u odnosu na ostale članove općeg pojma, kao što je spomenut Nuh, Ibrahim, Musa i Isa.

A nekada zbog neograničenog općeg pojma iz kojeg se razumije općenitost kao što je u riječima Uzvišenog:

هُدٗى لِّلۡمُتَّقِينَ ٢ ٱلَّذِينَ يُؤۡمِنُونَ بِٱلۡغَيۡبِ وَيُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَمِمَّا رَزَقۡنَٰهُمۡ يُنفِقُونَ ٣ وَٱلَّذِينَ يُؤۡمِنُونَ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبۡلِكَ

"Uputa je onima koji se Allaha boje, koji u nevidljivi svijet vjeruju i koji namaz obavljaju i dijele od onoga čime smo ih Mi opskrbili i onima koji vjeruju u ono što je objavljeno tebi i što je objavljeno prije tebe." (Sura El-Beqare, 2-4)

Tako da riječi: "nevidljivi svijet vjeruju" obuvata sve vrste gajba u koji se mora vjerovati, ali istina je da je spomenut kao opći pojam. Tako da u njemu nema dokaza da je od gajba "ono što je tebi objavljeno i ono što je objavljeno prije tebe."

Takođe se može skrenuti pažnja na stvar o kojoj se obavještava, a to je gajb ili kao obavještavanje o gajbom, a to je ono što je objavljeno tebi i ono što je objavljeno prije tebe.

Od ove vrste jesu i riječi Uzvišenog:

ٱتْلُ مَآ أُوحِىَ إِلَيْكَ مِنَ ٱلْكِتَٰبِ وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ

"Kazuj Knjigu koja ti se objavljuje i obavljaj namaz namaz." (Sura El-Ankebut, 45)

I riječi:

وَٱلَّذِينَ يُمَسِّكُونَ بِٱلْكِتَٰبِ وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ

"A oni koji se čvrsto drže Knjige i koji obavljaju namaz." (Sura El-A'raf, 170)

A čitanje Knjige može biti slijeđenje i djelovanje po njoj, kao što kaže Ibn Mes'ud o riječima Uzvišenog:

ٱلَّذِينَ ءَاتَيْنَٰهُمُ ٱلْكِتَٰبَ يَتْلُونَهُۥ حَقَّ تِلَاوَتِهِۦٓ

"Oni kojima smo objavili Knjigu, pa je čitaju istinito i ispravno." (Sura El-Beqare, 121)

Čitanje ili učenje Knjige se dijeli na dva dijela: učenje što znači djelovanje po njoj, i učenje tj. čitanje. Dok u ovom ajetu se odnosi na slijeđenje njenih uputa i djelovanje na osnovu njih.

Kaže: "Dozvoljavaju ono što je dozvolio, zabranjuju ono što je zabranio, vjeruje u njegove manje jasne ajete i rade po onima koji su jasni."[1]

Slijeđenje Knjige obuhvata namaz i drugo, ali ga je spomenuo posebno radi njegovog isticanja.

Takođe Allahove riječi upućene Musau:

إِنَّنِىٓ أَنَا ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعْبُدْنِى وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِذِكْرِىٓ

---

[1] Bilježi ga Ibn Džerir u 'Džami'a bejan' (2/519), i Abdu-r-Rezaq u svom 'Tefsiru' (1/56)

"Ja sam, uistinu, Allah, drugog boga, osim Mene nema; pa Meni ibadet čini i namaz obavljaj radi Mog spomena! (Sura Ta-ha, 14)

Obavljanje namaza radi Njegovog spomena je radi samog ibadeta.

Kao riječi Uzvišenog:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَقُولُواْ قَوۡلٗا سَدِيدٗا

"O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo Istinu." (Sura El-Ahzab, 70)

I riječi:

"O vjernici, Allaha se bojte i tražite ono što će vas Njemu približiti." (Sura El-Maide, 35)

Ili ajet:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَكُونُواْ مَعَ ٱلصَّـٰدِقِينَ

"O vjernici, boj te se Allaha i budite s onima koji su iskreni." (Sura Et-Tewbe, 119)

Sve ove stvari su od bogobajznosti, kao što kaže Uzvišeni:

فَٱعۡبُدۡهُ وَتَوَكَّلۡ عَلَيۡهِۚ

"Zato samo Njega obožavaj i samo se u Njega uzdaj!" (Sura Hud, 123)

Uzdanje u Allaha je traženje pomoći, što je ujedno i ibadet Allahu, ali je posebno spomenuto kako bi ga rob tako shvatio radi njegove specifičnosti. Jer ono pomaže u obavljanju drugih ibadeta jer On ﷻ ne biva obožavan osim sa Njegovom pomoći.

Ako ove stvari postanu jasne onda će od savršenstva roba biti izvršavanje ili ostvarivanje pravilnog robovanja Allahu, i kad god se poveća stupanj po kojem rob ostvaruje robovanje povećava se njegovo savršenstvo i podiže se njegov stupanj.

Kaže: "Dozvoljavaju ono što je dozvolio" – Ovo se odnosi na svako stvorenje, jer savršenstvo svakog stvorenja jeste u robovanju Allahu, znajući da kad god ostvari vid robovanja biva kod Allaha potpuniji i bliži Njemu. A ako bude nedostajao dio robovanja u tom trenutku se umanji njegovo savršenstvo i bliskost sa Allahom. Ovo se odnosi na poslanike, vjerovjesnike, meleke, džine i ljude. Kad god stvorenje ostvari robovanje ostvari se njegovo približavanje Allahu i poveća mu se stupanj i ugled kod Allaha, a ako oslabi njegovo ostvarivanje robovanja udaljit će se od Allaha, a njegov stupanj i ugled će se kod Allaha umanjiti.

Ko pimisli da stvorenje može izaći iz okvira robovanja na bilo koji način ili da je izlazak iz okvira robovanja stvar savršenstva onda je on najveći neznalica među stvorenjima, čak u najvećoj je zabludi.

Allah ﷻ kaže:

وَقَالُوا۟ ٱتَّخَذَ ٱلرَّحْمَٰنُ وَلَدًا ۗ سُبْحَٰنَهُۥ ۚ بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ ۝ لَا يَسْبِقُونَهُۥ بِٱلْقَوْلِ وَهُم بِأَمْرِهِۦ يَعْمَلُونَ ۝ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ٱرْتَضَىٰ وَهُم مِّنْ خَشْيَتِهِۦ مُشْفِقُونَ

"Oni govore: Svemilosni je uzeo dijete!", Uzvišen neka je On! A meleki su samo robovi poštovani. Oni ne govore dok On ne odobri i postupaju onako kao On naredi. On zna šta su radili i šta će raditi, i oni će se samo za onoga kojim On bude zadovoljan zauzimati, a oni i sami, iz straha prema Njemu, strepe." (Sura El-Enbija, 26-28)

I kaže:

وَقَالُوا۟ ٱتَّخَذَ ٱلرَّحْمَٰنُ وَلَدًا ۝ لَّقَدْ جِئْتُمْ شَيْـًٔا إِدًّا ۝ تَكَادُ ٱلسَّمَٰوَٰتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنشَقُّ ٱلْأَرْضُ وَتَخِرُّ ٱلْجِبَالُ هَدًّا ۝ أَن دَعَوْا۟ لِلرَّحْمَٰنِ وَلَدًا ۝ وَمَا يَنۢبَغِى لِلرَّحْمَٰنِ أَن يَتَّخِذَ وَلَدًا ۝ إِن كُلُّ مَن فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ إِلَّآ ءَاتِى ٱلرَّحْمَٰنِ عَبْدًا ۝ لَّقَدْ أَحْصَىٰهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ۝ وَكُلُّهُمْ ءَاتِيهِ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ فَرْدًا

"Oni govore: "Svemilosni je uzeo dijete!" Vi, doista, nešto krupno govorite! Gotovo da se nebesa raspadnu, a Zemlja provali i planine zdrobe, što Svemilosnom pripisuju dijete! A Svemilosnom ne treba to da uzima dijete! Ta, svi će oni, i oni na nebesima i oni na Zemlji, doći Svemilosnom kao robovi. On ih je sve obuhvatio i tačno izbrojio, i svi će Mu na Sudnjem danu doći pojedinačno." (Sura Merjem, 88-95)

O Isau Uzvišeni Kaže:

إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَٰهُ مَثَلًا لِّبَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ

"On je bio samo rob na koga smo Mi blagodati prosuli i učinili ga primjerom sinovima Israilovim." (Sura Ez-Zuhruf, 59)

Kaže: "Ko pomisli" – očito je da ajet: "**doći Svemilosnom kao robovi"**, tj. svako ko je na nebesima i na Zemlji doći će na Sudnjem danu kao rob, i nema nikoga ko bi mogao izaći iz okvira robovanja. Šejh je naveo veliki broj ajeta kako bi pojasnio da nema nikoga a da ne robuje kao i to da je Allah najčasnija i najveličanstveija bića opisao robovanjem.

Kaže: "O Isau" – opisao je Isaa ﵇ svojstvom robovanja **"On je samo rob"** a bio je plemeniti vjerovjesnik i pored toga on ne izlazi iz okvira robovanja Allahu.

Allah ﷻ kaže:

وَلَهُۥ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ وَمَنۡ عِندَهُۥ لَا يَسۡتَكۡبِرُونَ عَنۡ عِبَادَتِهِۦ وَلَا يَسۡتَحۡسِرُونَ ١ يُسَبِّحُونَ ٱلَّيۡلَ وَٱلنَّهَارَ لَا يَفۡتُرُونَ

"Njegovo je ono što je na nebesima i na Zemlji! A oni koji su kod Njega ne zaziru da Mu budu pokorni , i ne zamaraju se, hvale Ga noću i danju, ne malaksavaju." (Sura El-Enbija, 19-20)

I kaže:

لَّن يَسۡتَنكِفَ ٱلۡمَسِيحُ أَن يَكُونَ عَبۡدٗا لِّلَّهِ وَلَا ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ ٱلۡمُقَرَّبُونَۚ وَمَن يَسۡتَنكِفۡ عَنۡ عِبَادَتِهِۦ وَيَسۡتَكۡبِرۡ فَسَيَحۡشُرُهُمۡ إِلَيۡهِ جَمِيعٗا ١ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ فَيُوَفِّيهِمۡ أُجُورَهُمۡ وَيَزِيدُهُم مِّن فَضۡلِهِۦۖ وَأَمَّا ٱلَّذِينَ ٱسۡتَنكَفُواْ وَٱسۡتَكۡبَرُواْ فَيُعَذِّبُهُمۡ عَذَابًا أَلِيمٗا وَلَا يَجِدُونَ لَهُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ وَلِيّٗا وَلَا نَصِيرٗا

"Mesihu neće biti zazorno da bude Allahov rob, pa ni meleki, Njemu najbliži. A one kojima bude zazorno da Njemu robuju, i one koji se budu oholili, Allah će ih sve pred Sebe prikupiti. Vjernike koji su dobra djela činili On će prema zasluzi nagraditi i još će im, iz obilja Svoga, više dati; a one koji su zazorni bili i oholili se na bolne će muke staviti i oni neće naći sebi, mimo Allaha, ni zaštitnika ni pomagača." (Sura En-Nisa, 172-173)

I kaže:

وَقَالَ رَبُّكُمُ ٱدۡعُونِيٓ أَسۡتَجِبۡ لَكُمۡۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَسۡتَكۡبِرُونَ عَنۡ عِبَادَتِي سَيَدۡخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ

"Gospodar je vaš rekao: 'Pozovite Me i zamolite, Ja ću vam se odazvati! Zbilja, oni koji se ohole pred time da Mi robuju ući će, sigurno, u Džehennem poniženi." (Sura El-Mu'min, 60)

Kaže: "Njegovo je ono što je na nebesima" – Oni koji su kod Njega su meleci a Allah ﷻ ih je opisao svojstvom robovanja kao i to da se ne zaziru da Mu budu pokorni.

Kaže: "Neće biti zazorno" – Tj. Nikome ne smije biti zazorno da robuje Allahu, ne Isau a ni melecima, i svi su oni Allahovi robovi. Oni obožavaju Allaha i to ih umiruje, to im daje duhovni smiraj jer osjećaju slast kroz robovanje Allahu. Ali se ne zaziru da robuju Allahu pored njihovog ugleda i savršenstva. A ugled i savršenstvo nisu zadobili osim kroz robovanje Allahu.

Kaže: "A one koji se budu oholili" – Ovo je prijetnja svakom onome ko se zazre i uzoholi od robovanja Allahu, tako što će biti kažnjen bolnom patnjom.

Kaže: "Gospodar vaš je rekao" – Ovo je prijetnja oholnicima koji ne žele da robuju Allahu tako što će biti uvedeni u Džehennem poniženi."

Uzvišeni kaže:

وَمِنْ ءَايَـٰتِهِ ٱلَّيْلُ وَٱلنَّهَارُ وَٱلشَّمْسُ وَٱلْقَمَرُ ۚ لَا تَسْجُدُوا۟ لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَٱسْجُدُوا۟ لِلَّهِ ٱلَّذِى
خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ۝ فَإِنِ ٱسْتَكْبَرُوا۟ فَٱلَّذِينَ عِندَ رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُۥ بِٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ
وَهُمْ لَا يَسْـَٔمُونَ

"Među znakovima su Njegovim noć i dan, i Sunce i Mjesec. Ne činite sedždu ni Suncu ni Mjesecu, već činite sedždu Allahu, Koji ih je stvorio, ako želite samo Njemu ibadet činiti. A ako se oni uzohole pa, oni koji su kod Gospodara tvoga, hvale Ga i noću i danju i ne dosađuju se." (Sura Fussilet, 37-38)

I kaže:

وَٱذْكُر رَّبَّكَ فِى نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ ٱلْجَهْرِ مِنَ ٱلْقَوْلِ بِٱلْغُدُوِّ وَٱلْـَٔاصَالِ وَلَا تَكُن مِّنَ ٱلْغَـٰفِلِينَ
إِنَّ ٱلَّذِينَ عِندَ رَبِّكَ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِۦ وَيُسَبِّحُونَهُۥ وَلَهُۥ يَسْجُدُونَ

"I spominji Gospodara svoga u sebi, ponizno i sa strahopoštovanjem i ne podižući jako glas ujutro i navečer, i ne budi nemaran, oni koji su bliski Gospodaru tvome doista ne zaziru da Mu ibadet čine; samo Njega hvale i samo pred Njim licem na tlo padaju." (Sura El-A'raf, 205-206)

Mnogo je ajeta sličnih ovome u čemu se opisuju veličanstvena stvorenja svojstvima robovanja, kao i kuđenje svakog onoga ko želi izaći iz tih okvira.

Allah ﷻ je obavijestio da je sve poslanike slao radi robovanja:

وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِىٓ إِلَيْهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعْبُدُونِ

"Prije tebe ni jednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: "Nema boga osim Mene, zato Meni robujte!" (Sura El-Enbija, 25)

U drugom ajetu kaže:

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِى كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُوا۟ ٱلطَّـٰغُوتَ

"Mi smo svakom narodu poslanika poslali: Allahu ibadet činite, a kumira se klonite!" (Sura En-Nahl, 36)

Israilovim sinovima kaže:

يَـٰعِبَادِىَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِنَّ أَرْضِى وَٰسِعَةٌ فَإِيَّـٰىَ فَٱعْبُدُونِ

"O robovi Moji koji vjerujete, Moja je Zemlja prostrana, zato samo Meni ibadet činite!" (Sura El-Ankebut, 56)

Ili gdje kaže:

وَإِيَّـٰىَ فَٱتَّقُونِ

"...i samo se Mene bojte!" (Sura El-Beqare, 41)

Kaže: "Među znakovima su Njegovim" – Suština toga jeste da je meleke opisao robovanjem pa kaže: **"oni koji su kod Njega"** tj. meleci.

Kaže: "I Spominji Gospodara svoga" – Dakle naredio je Svom Poslaniku ibadet a meleke opisuje robovanjem.

Kaže: "I slično ovome" – Allah je poslao poslanike da bi ljudima naredili da Njemu robuju i da vjeruju u Njegovu jednoću, kao i da budu Njemu pokorni.

Uzvišeni kaže:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعْبُدُوا۟ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ وَٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

"O ljudi, robujte Gospodaru svome, Koji je stvorio vas i one prije vas, da biste bili bogobojazni" (Sura El-Beqare, 21)

I kaže:

وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

" Džine i ljude sam stvorio samo zato da Me obožavaju." (Sura Ez-Zarijat, 56)

U drugom ajetu kaže:

قُلْ إِنِّىٓ أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ ٱللَّهَ مُخْلِصًا لَّهُ ٱلدِّينَ ۝ وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ ٱلْمُسْلِمِينَ ۝ قُلْ إِنِّىٓ أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّى عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ۝ قُلِ ٱللَّهَ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَّهُۥ دِينِى ۝ فَٱعْبُدُوا۟ مَا شِئْتُم مِّن دُونِهِۦ ۗ قُلْ إِنَّ ٱلْخَـٰسِرِينَ ٱلَّذِينَ خَسِرُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ ۗ أَلَا ذَٰلِكَ هُوَ ٱلْخُسْرَانُ ٱلْمُبِينُ

"Reci: 'Meni se naređuje da robujem Allahu ispovijedajući Mu čistu vjeru. I naređuje mi se da budem prvi musliman. Reci: 'Ja se bojim patnje na Velikom danu, ako Gospodaru svome budem neposlušan. Reci: 'Samo, Allahu robujem ispovijedajući Mu čistu vjeru, a vi, pored Njega, obožavajte koga hoćete!' Reci: 'Gubitnici su, uistinu, oni koji na Sudnjem danu izgube i sebe i porodice svoje. Eto, to je očevidan gubitak!" (Sura Ez-Zumer, 11-15)

Svaki poslanik od poslanika je svoju davu započinjao sa pozivom Allahu na robovanje. Kao što je Nuh i oni poslije njega ◉ u suri Eš-Šu'ara i drugim surama, pa kaže:

يَـٰقَوْمِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَـٰهٍ غَيْرُهُۥٓ

"O narode moj, samo Allahu ibadet činite, vi drugog boga osim Njega nemate." (Sura El-Mu'minun, 23)

O šejtanu kaže:

قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ۝ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ ٱلْمُخْلَصِينَ

"E tako mi dostojanstva Tvoga reče sigurno ću ih sve na stranputicu navesti, osim Tvojih među njima robova iskrenih!" (Sura Sad, 82-83)

O Jusufu kaže:

كَذَٰلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ ٱلسُّوٓءَ وَٱلْفَحْشَآءَ

"...da odvratimo od njega izdajstvo i blud, jer je on uistinu bio Naš iskreni rob." (Sura Jusuf, 24)

I kaže:

سُبْحَٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ ۝ إِلَّا عِبَادَ ٱللَّهِ ٱلْمُخْلَصِينَ

"Uzvišen neka je Allah i daleko od onoga kako Ga oni opisuju! To ne čine Allahovi iskreni robovi." (Sura Es-Saffat, 159-160)

I kaže:

إِنَّهُۥ لَيْسَ لَهُۥ سُلْطَٰنٌ عَلَى ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ۝ إِنَّمَا سُلْطَٰنُهُۥ عَلَى ٱلَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُۥ وَٱلَّذِينَ هُم بِهِۦ مُشْرِكُونَ

"On doista nema nikakve vlasti nad onima koji vjeruju i koji se u Gospodara svoga Pouzdaju, njegova je vlast jedino nad onima koji njega za zaštitnika uzimaju i koji druge Allahu ravnim smatraju." (Sura En-Nahl, 99-100)

Kaže: "O ljudi" – Ovo je naredba na robovanje Allahu svim ljudima, vjernicima i nevjernicima, kao što je u riječima Uzvišenog: **"Meni robujte"** dok je ovdje naredba upućena vjernicima.

Kaže: "Džine i ljude Sam stvorio" – Dakle Allah pojašnjava da je džine i ljude stvorio da samo Njega obožavaju.

Kaže: "Reci: "Meni se naređuje" – Ovo je Allahov Poslanik, najsavršenije stvorenje kojem je naređeno robovanje Allahu.

Kaže: "Svaki poslanik" – Svaki vjerovjesnik je svom narodu naređivao robovanje i tevhid Allahu ﷻ.

Kaže: "Da odvratimo od njega" – Allah je otklonio od Jusufa zlo zbog njegove iskrenosti Allahu ﷻ, a šejtan nema prevlasti nad Allahovim iskrenim robovima.

Allah ﷻ je opisao robovanjem sva Svoja odabrana stvorenja pa kaže:

وَٱذْكُرْ عِبَـٰدَنَآ إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْحَـٰقَ وَيَعْقُوبَ أُو۟لِى ٱلْأَيْدِى وَٱلْأَبْصَـٰرِ إِنَّآ أَخْلَصْنَـٰهُم بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى ٱلدَّارِ ۝ وَإِنَّهُمْ عِندَنَا لَمِنَ ٱلْمُصْطَفَيْنَ ٱلْأَخْيَارِ

"I sjeti se robova naših, Ibrahima i Ishaka I Jakuba, sve u vjeri čvrstih i dalekovidih Mi ih posebno obdarismo vrlinom jednom: da im je uvijek bio na umu onaj svijet i oni su, zaista, u Nas od onih obdarenih dobrih ljudi." (Sura Sad, 45-47)

I kaže:

وَٱذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُۥدَ ذَا ٱلْأَيْدِ ۖ إِنَّهُۥٓ أَوَّابٌ

"...i sjeti se roba Našeg Davuda, čvrstog u vjeri, koji se uvijek Allahu obraćao." (Sura Sad, 17)

O Sulejmanu kaže:

نِعْمَ ٱلْعَبْدُ ۖ إِنَّهُۥٓ أَوَّابٌ

"divan je on rob bio, i mnogo se kajao!" (Sura Sad, 30)

O Ejubu kaže:

نِّعْمَ ٱلْعَبْدُ ۖ إِنَّهُۥٓ أَوَّابٌ

"...divan je rob on bio." (Sura Sad, 44)

Takođe o njemu kaže:

وَٱذْكُرْ عَبْدَنَآ أَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُۥٓ

"I sjeti se roba Našeg Ejjuba, kada je Gospodaru svome zavapio." (Sura Sad, 41)

O Nuhu ﷺ kaže:

ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا

"O potomci onih koje smo sa Nuhom nosili!' On je, doista, bio rob veoma zahvalni." (Sura El-Isra, 3)

O pečatu Njegovih poslanika kaže:

سُبْحَـٰنَ ٱلَّذِىٓ أَسْرَىٰ بِعَبْدِهِۦ لَيْلًا مِّنَ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ إِلَى ٱلْمَسْجِدِ ٱلْأَقْصَا

"Uzvišen neka je Onaj Koji je u jednom času noći preveo Svoga roba iz Mesdžid-Harama u Mesdžid-Aksa." (Sura El-Isra, 1)

Bila je to prva od dvije kible, pa ju je Allah ﷻ učinio posebnom tako što je namaz u njoj učinio vrijednim za pet stotina namaza.[1]

I kaže:

وَأَنَّهُۥ لَمَّا قَامَ عَبۡدُ ٱللَّهِ يَدۡعُوهُ

"A kada je Allahov rob ustao da Mu se pomoli." (Sura El-Džinn, 19)

I kaže:

وَإِن كُنتُمۡ فِي رَيۡبٖ مِّمَّا نَزَّلۡنَا عَلَىٰ عَبۡدِنَا

"A ako sumnjate u ono što smo Mi objavili robu Svome." (Sura El-Beqare, 23)

I kaže:

عَيۡنٗا يَشۡرَبُ بِهَا عِبَادُ ٱللَّهِ

"Sa izvora iz kog će samo Allahovi robovi piti." (Sura El-Insan, 6)

I kaže:

وَعِبَادُ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلَّذِينَ يَمۡشُونَ عَلَى ٱلۡأَرۡضِ هَوۡنٗا

"A robovi Svemilosnog su oni koji po Zemlji mirno hodaju." (Sura El-Furqan, 63)

Ovakvih je primjera u Kur'anu veoma mnogo.

Allah ﷻ je opisao Davuda, Sulejmana, Ejuba i Nuha svojstvom robovanja, isto tako je opisao i našeg Vjerovjesnika Muhammeda ﷺ robovanjem u vremenu isra'a a nema sumnje da je to počasno mjesto, isto tako je Svog Vjerovjenika opisao kada je bila riječ o davi.

Kaže:"A ako sumnjate" pa do riječi: **"A robovi Svemilosnog" –** Svog Vjerovjesnika je opisao robovanjem u trenutku objave: **"Pa je objavio Svom robu ono što mu je objavio."** Poslušne robove je opisao takođe robovanjem i u mnogo drugih slučajeva i primjera.

[1] Bilježi ga Bezar u 'Musnedu' 422, Ibn Abdu-l-Berr u 'Temhidu' (6/30), Tahavi u 'Muškilu-l-asar' (1/248). Pogledaj 'Ubudije' od šejha Alija Hasana Abdu-l-Hamida str. 99.

Poglavlje o razlikovanju imana

Ako se pojasni onda će biti očito da se ljudi po ovom pitanju razlikuju veoma mnogo i to u stvarnosti razlikovanja po razini imana.

Po tom pitanju ljudi se dijele na opći i posebni pojam robovanja, zato je u Allahovom rububijetu bilo općih i posebnih poimanja.

Zbog toga je širk u ovom ummetu bio tiši od mravljeg hoda. A Allahov Poslanik ﷺ u vjerodostojnom hadisu kaže: "Propao je rod zlatnika, propao je rob srebrenjaka, propao je rob kadife, propao je rob 'humejse', propao i izokrenuo se, ako se ubode na trn ne može ga izvaditi, ako mu se udijeli zadovolji se a ako mu se uskrati ljuti se."[1]

[1] Bilježi ga Buharija 6435 od Ebu Hurejre.

Tako da ga je Vjerovjesnik ﷺ nazvao robom zlatnika, robom srebrenjaka, robom kadife, i ogrtača. U hadisu ima kletvi i izričnih rečenica.

Kaže: "Propao i izokrenuo se, ako se udobe na trn ne može ga izvaditi."

"Nekš" je vađenje trna, a "munkaš' je nešto poput pincete sa čime se vadi trn.

Ovakvo je stanje sa onim koga pogodi nedaća ne može se izvući iz nje, ali ne može se ni spasiti jer je propao i izokrenuo se. Nije dobio šta je očekivao niti se zaštitio od zla, ovakvo je stanje onoga ko robuje imetku.

Zatim ga je opisao da ako mu bude udjeljeno on se zadovolji a ako mu se uskrati ljuti se. Kao što Uzvišeni kaže:

وَمِنۡهُم مَّن يَلۡمِزُكَ فِي ٱلصَّدَقَٰتِ فَإِنۡ أُعۡطُواْ مِنۡهَا رَضُواْ وَإِن لَّمۡ يُعۡطَوۡاْ مِنۡهَآ إِذَا هُمۡ يَسۡخَطُونَ

"Ima ih koji ti prigovaraju zbog raspodjele zekata. Ako im se iz njega da, zadovolje se, a ako im se ne da, odjednom se razljute." (Sura-Tewbe, 58)

Njihovo zadovoljstvo i ljutnja su radi nekoga drugog ne radi Allaha.

Ovakav je slučaj sa onima koji su vezani za vodstvo i ugled i sl. njima koji se povode za ličnim prohtjevima, ako dobije željeno zadovoljan je a ako ne, ljuti se. Zato je on rob onoga što priželjkuje, potčinjava se tome, tako da su ropstvo i robovanje u stvarnosti robovanje srca i njegovo potčinjavanje. Onaj ko potčini i porobi srce ono biva njegov rob.

Zato se kaže:
Rob je slobodan dok je zadovoljan
Slobodan čovjek je rob sve dok žudi.

Rezime prethodnog odlomka

U pogledu robovanja Allahu ljudi se razliku veoma mnogo, a to je u suštini stvari njihovo razlikovanje u pogledu imana. Zato je u Allahovom rububijetu bilo općih i posebnih poimanja. A širk u ovom ummetu je zbog toga tiši od mravljaeg koračanja na bijelom kamenu u tamnoj noći. Istinsko robovanje je robovanje srca, a kada se nečije srce potčini nečemu onda mu biva robom, ako je srce potčinjeno Allahu onda je on Allahov rob, a ako ga potčini nekome drugom onda je on nečiji drugi rob a ne Allahov. Tako da je istinsko robovanje robovanje srca, makar čovjek bio zatvoren i zarobljen, jer je srce smireno a ovaj zatvor mu nemože ništa naštetiti. Ali ako je srce potčinjeno nekome drugom mimo Allaha, makar bio slobodan i pušten on je još uvijek nečiji rob, tako da je suštinsko i istinsko robovanje robovanje srca kao što je istinsko bogastvo bogastvo duše.

Robovo robovanje je uslovljeno da mora biti shodno onome što Allah voli ili mrzi, tako da je Allahov evlija Allahov istinski rob, on je taj koji voli ono što Allah voli, a mrzi ono što mrzi Allah, mrsko mu je ono što je mrsko Allahu, prijateljuje sa onim kome Allah daruje prijateljstvo a neprijateljski se odnosi prema onome prema kome je i Allah neprijatelj, voli onoga koga je Allah zavolio, a mrzi onoga koga je Allah zamrzio, radi Allaha daje i uskraćuje, tako da cijela njegova vjera biva radi Allaha. Voli onoga ko voli Allaha, jer ljubav prema onome ko voli tvog voljenog je ljubav prema voljenom, zato se od Poslanika ﷺ prenosi u vjerodostojnom hadisu: **"Kod koga se nađu tri stvari osjetit će slast imana. Da mu Allah i Njegov Poslanik budu draži od svakoga drugog, da voli čovjeka, i da ga ne voli osim radi Allaha, i da mrzi da se vrati u kufr nakon što ga je Allah iz njega spasio, isto kao što mrzi da bude bačen u Vatru."**

"Da voli čovjeka, i da ga ne voli osim radi Allaha" je od potpunosti ljubavi prema Allahu ﷻ. A rob ima potrebu za Allahom iz dva razloga:

Zbog samog ibadeta, što je vrhunski razlog, a drugi razlog je traženje pomoći i uzdanje ili oslonac na Allaha što predstavlja djelotvorni razlog. Vjera Islam se gradi na predanosti jedino Allahu, a onaj ko se ne preda i ne pokori Allahu nije musliman, a onaj ko se preda Allahu i nekom drugom mimo Allaha onda je on mušrik, a onaj ko se ne preda Allahu je oholnik, a obadvojica, i mušrik i oholnik, su nevjernici.

Tako da se ljudi dijele na tri skupine, skupina onih koji su se predali samo Allahu sa iskrenom vjerom samo Njemu, kao i sa vjerovanjem u Njega i Njegovog Poslanika, ovaj je uistinu vjernik.

Skupina onih koji su se u onome što je očito predali Allahu ali u biti nisu vjernici, oni su munafici ili licemjeri. I skupina onih koji su se predali Allahu i nekom drugom oni su mušrici. I skupina onih koji su se uzoholili nad Allahom i nisu Mu se predali te su oni oholnici kao što je Faraon, Iblis i njima slični, tako da su se uzoholili od robovanja Allahu i nisu Mu se predali. Dok su se licemjeri u svojoj vanjštini predali Allahu ali u svojoj nutrini nisu povjerovali tako da su oni nevjernici. Mušrik je onaj ko se predao Allahu i nekom drugom, a musliman je onaj koji se pradao samo Allahu i nikome drugom, tako da je on vjernik u svojoj nutrini i vanjštini.

Šejh ؒ kaže:

"Ako se pojasni" – Tj. da se oni u pogledu robovanja Allahu razlikuju veoma mnogo, što znači da se razlikuju u pogledu vjerovanja u Allaha i Poslanika, a to i jeste njihovo razlikovanje u ibadetima.

Kaže: "Po tom pitanju oni se dijele" – Zbog njegovog srca potčinjenog ovim stvarima, zbog toga što se ljuti i zadovoljava radi srebrenjaka. Kadifa i 'humejsa' su vrste tkanina na kojima nema dlačica niti vezova. Što znači da je potčinjen ovim stvarima, i jer se njegovo srce potčinjava tim stvarima zato biva zadovoljan sa njima i radi njih se ljuti, zato je rekao: "Ako mu se udjeli zadovoljan je ako mu se uskrati ljuti se."

Kaže: "Zatim ga je opisao" – Ovo je slučaj sa licemjerima, tj. da su robovi zlatnika i robovi srebrenjaka slični munaficima zbog toga što se ljute radi ovosvjetskih koristi i zadovoljava se dunjalukom.

Kaže: "Ovakav slučaj" – Jer je robovanje robovanje srca, a čovjek iako je rob svom posjedniku slobodan je dokle god je zadovoljan, ovo se odnosi na slobodnog čovjeka i roba sve dok je zadovoljan onim što ima i sa onim što mu je Allah podario tako da je on slobodan makar bio rob. A slobodan čovjek, koji sam sa sobom raspolaže, ostat će rob sve dok teži i žudi za ovosvjetskim vrijednostima. Svaki čovjek dokle god je u njegovom srcu žudnja za ovosvjetskim vrijednostima ostaje rob. Dok je rob slobodan makar bio i svezan, jer je robovanje u stvari robovanje srca, a sloboda je sloboda srca u suštini. Ovo je ono što čovjek svakim danom svjedoči i vidi u svojoj okolini, veliki broj ljudi nisu zadovoljni niti se osjećaju opušteno, iako posjeduju veliki imetak ali im srca nisu smirena. Uvijek, dano-noćno, se brinu kako će čim više imetka sakupiti, dok su budni i dok sanjaju samo o tome razmišljaju. Da li ga sakupljaju na dozvoljen ili ne dozvoljen način za njih to nije bitno. Oni nisu smireni među svojom djecom, niti dok jedu ili piju, jer su njihova srca potčinjena imetku, dok je nekim ljudima Allah podario bogastvo u srcu i ubjeđenje, tako da ga vidiš kako je smiren makar imao sasvim malo novca.

Neko je rekao:

Bio sam poslušan željama pa su me zarobile
A da sam bio zadovoljan ostao bi slobodan.

Kaže se: "Žudnja za imetkom je omča oko vrata, okovi oko nogu, ako se oslobodi omče oko vrata ojačaju mu se okovi oko nogu."

Prenosi se od Omera b. Hattaba ؓ da je rekao: "Žudnja za dunjalukom je siromaštvo, a zapostavljanje dunjaluka je bogastvo, pa ako neko od vas izgubi nadu za nečim ovosvjetskim ostat će neovisan o njemu.

Kaže: "Neko je rekao" – Omča je ono što se stavlja oko vrata, a zavist je bolest srca u prsima, Allah ﷻ kaže: **"A iz njihovih prsa smo uklonili zavist, jedni će naspram drugih kao braća sjediti."** Tako da se ova dva značenja razlikuju omča i zavist. Allah ﷻ kaže: **"Mi smo oko njihovih vratova učinili omče."** Omče su množina od omča: **"Mi smo za nevjernike okove, sindžire i oganj razbuktali pripremili."** Sindžiri su lanci na vratovima sa kojima će biti vođeni i bacani u Džehennem. Tako da je riječ 'gul' vidljiva i opipljiva stvar tj. omča oko vrata od konopca ili nečeg drugog, a 'gil' je zavist koja biva u prsima.

Ovo čovjek osjeća sam po sebi, jer ako izgubi nadu u neku stvar neće je više tražiti niti žuditi za njom, tako da mu srce neće ostati ovisno o tome niti prema onome ko to čini ako se radi o djelima.

Međutim ako žudi za nekom stvari njegovo srce se veže za nju, tako da postaje ovisan zbog nje i zbog onoga za koga misli da preko njega može dobiti tu stvar, a ovo se odnosi na novac, ugled i položaj i sl.

Allah ﷻ kaže:

فَٱبۡتَغُواْ عِندَ ٱللَّهِ ٱلرِّزۡقَ وَٱعۡبُدُوهُ وَٱشۡكُرُواْ لَهُۥٓۖ إِلَيۡهِ تُرۡجَعُونَ

"Vi od Allaha hranu tražite i Njemu ibadet činite i Njemu zahvalni budite! Njemu će te se vratiti." (Sura El-Enkebut, 17)

Rob mora ima hranu jer ima potrebu za njom. Pa ako bude tražio opskrbu od Allaha znači da je Njegov rob, ali ako je bude tražio od stvorenja znači da je postao rob tog istog stvorenja jer je neovisan o njemu. Zato je u osnovi zabranjeno da se nešto prosi ili traži od stvorenja, osim ako nije u nuždi onda je dozvoljeno.

O zabrani traženja ima mnogo hadisa u 'Sahihima' i 'Sunnenima' a i 'Musnedima'. Kao što Poslanik ﷺ kaže: "Neće neko od vas prestati prositi sve dok ne dođe na Sudnji dan a njegovom licu neće ostati ništa od mesa."[1]

Ili hadis: "Ko bude od ljudi prosio a posjeduje ono što mu je dovoljno, zbog svog prošenja će na Sudnji dan doći izgrebanog ili unakaženog ili izgriženog lica.[2]

Ili hadis: "Prošenje nije dozvoljeno osim čovjeku koji ima dug u vrijednosti njegovog imetka, ili za otkup od krvarine, ili zbog žestokog siromaštva."[3]

Kaže: "Ovo čovjek" – Zato što traženje od stvorenja znači naklonost srcem istom tom stvorenju zbog potrebe za njim i jer njegovo srce biva potčinjeno tom stvorenju. Zbog toga prošenje ili traženje bilo čega od stvorenja nije dozvoljeno osim u prijekoj nuždi. Zato je ova zabrana došla u hadisu a onaj ko traži i prosi od ljudi kako bi gomilao novac u tom slučaju on je poput onoga koji uzima žeravice. A ko bude tražio od ljudi radi gomilanja doći će na Sudnji dan izgrebanog lica. U drugom hadisu stoji da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: **"Čovjek neće prestati prositi sve dok ne dođe na Sudnji dan a na njegovom licu neće biti ni komadić mesa."** U hadisu od Kubejsa se prenosi da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik ﷺ: **"Prošenje nije odzvoljeno osim trojici: čovjeku koji je uzeo dug pa sve dok ga ne vrati pa prestane prositi, čovjeku kojeg je pogodila nedaća koja mu je uništila imetak pa sve dok ne nađe ono čime će jesti i šta će jesti zatim prestane prositi i čovjeku kojeg je pogodilo veliko siromaštvo, pa se podignu tri razumom obdarena čovjeka i posvjedoče da je tog i tog pogodilo siromaštvo, pa prosi dok ne utali svoju potrebu od hrane."** Zatim kaže: **"A ono što**

[1] Bilježi ga Buharija 1474, Muslim 1040.
[2] Bilježi ga Ebu Davud, 1626, Nesai 5/97, Tirmizi 650.
[3] Bilježi ga Ahmed 3/100/114/126 i Ebu Davud 641.

je mimo toga je haram, i onaj ko ga uzima jede haram." Isti je slučaj sa onim ko od ljudi traži nešto mimo imetka a bolje je da ne traži kao što će šejh pojasniti. Allahov Poslanik ﷺ je uzeo prisegu od nekih ashaba da ne traže od ljudi uopće ništa, tako da je pojedincima od njih znao pasti štap na zemlju dok su bili na jahalici ali nije tražio da mu ga neko dohvati nego bi sišao lično i uzeo ga. Iako pojedini ljudi dok odmaknu u godinama stalno traže dodaj mi ono ili donesi mi ono, ali čovjeku ne pristaje da traži od ljudi, i koliko god može čovjek da bude neovisan od ljudi to mu je bolje.

Ovo je značenje u 'Sahihima' kao i hadis: "Da neko od vas uzme konopac zatim ode sakupljati drva bolje mu je nego da prosi pamu ljudi da dnu ili ga odbiju."[1]

Ili hadis: "Ako ti nešto dođe od ovog imetka a ti to ne zahtijevaš niti žudiš za njim onda uzmi, a ako ne neka ti duša ne teži za njim."[2]

Zabranio je da se uzme novac ako se traži ili ako mu srce za njim žudi. U vjerodostojnom hadisu kaže: "Ko bude tražio od Allaha bogastvo dat će mu ga. A ko bude tražio od Allah čednost podarit će mu je. A ko bude tražio od Allaha strpljivost Allah će ga učiniti strpljivim. A nikome nije dat bolji i veći dar od strpljivosti."[3]

Pojedinim ashabima je naređivao da ništa ne traže ni od koga. U 'Musnedu'[4] se prenosi da: "Ebu Bekru bi ispao štap iz ruke ali nikome nije rekao da mu ga dohvati nego bi rekao: "Moj prijatelj mi je naređivao da od ljudi ne tražim ništa."

U Muslimovom 'Sahihu'[5] i drugima od Aufa b. Malika se prenosi da je Vjerovjesniku ﷺ dao prisegu u Taifi pa im je otkrio tajnu riječ "Da ne traže od ljudi ništa."

Nekima od tih ljudi bi ispao štap ali nisu rekli da im se doda.

Kaže: "Nije dozvoljeno tražiti" – Tj. onaj kome je dozvoljeno tražiti jeste radi duga, ili da se zauzima za pomirenje između dva plemena, ili dva sela, ili dvije osobe, ili supružnika, ali u na svoj ugled preuzme novac tako da onome dadne deset hiljada, onome hiljadu, tako da ovaj traži kako bi dostavio tim ljudima. Makar on bio i bogat, ali ako preuzima na sebe ovu odgovornost može tražiti dok ne sakupi te svote kako bi ljude izmirio dat će mu se makar i iz zekata jer on spada u kategoriju prezaduženih kao nadoknada zbog njegovog humanog djela ako želi da pomiri dvije osobe, dva plemena ili dva supružnika. Ali na sebe preizima dugove, tako da će mu se dati od zekata kako bi vratio ove dugove i kako bi bio potaknut na ovo humano

[1] Bilježi ga Buharija 1471.
[2] Bilježi ga Buharija 13/153.
[3] Bilježi ga Buharija 1469, i Muslim 1053.
[4] Musned br. 65, Ahmed Šakir kaže da je hadis slab zbog isprekidanog lanca.
[5] Muslimov 'Sahih' br. 1043, bilježi ga i Ebu Davud 1626.

djelo. Ovaj čovjek se zove 'prezadužen' 'zu garem' – ili zbog krvarine kao da ubije nekoga nenamjerno, njegova krvarina pada na njegovu familiju. Ali ako nema familije ili da je ubistvo namjerno ili nalik namjernom što mu se oprosti, ako je on taj koji je oduzeo život onda će tražiti odljudi sve dok ne vrati taj dug. I treći je onaj kojeg je pogodilo žestoko siromaštvo, pa traži od ljudi shodno svojoj potrebi i potrebi svoje djece.

Mnogo je dokaza koji ukazuju na to da se svaka potreba traži od Stvoritelja, kao i to da je zabranjeno tražiti od stvorenja. Kao što Uzvišeni kaže:

فَإِذَا فَرَغْتَ فَٱنصَبْ ۝ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَٱرْغَب

"A kad završiš, molitvi se predaj i samo se Gospodaru svome obraćaj!" (Sura El-Inširah, 7-8)

Vjerovjesnik ﷺ je Ibn Abbasu rekao: "Ako tražiš traži od Allaha, ako tražiš pomoć traži je od Allaha."[1]

Kaže: "A kada završiš" - Suština je u riječima **"Gospodaru se svom obraćaj"** tj. od Njega traži ono što ti treba, riječ Gospodar je u akuzativu što znači samo od Allaha traži i ni od koga drugog. Tako da se samo svom Gospodaru obraćaš kod potreba.

Kaže: "Vjerovjesnik ﷺ je rekao Ibn Abbasu" – Ako tražiš traži od Allaha tj. ne traži od stvorenja.

Ibrahim, Allahov ﷻ prijatelj, svom narodu kaže:

فَٱبْتَغُواْ عِندَ ٱللَّهِ ٱلرِّزْقَ

"Vi od Allaha hranu tražite." (Sura El-Ankebut, 17)

Ali nije rekao 'vi hranu tražite od Allaha' jer u prethodnom slučaju se pravi ograničenje tako da traženje ne biva ni od koga osim od Allaha. Kao da je rekao: 'Ni od koga nemojte tražiti hranu osim osim od Allaha.' Allah ﷻ je rekao:

وَسْـَٔلُواْ ٱللَّهَ مِن فَضْلِهِۦٓ

"Tražite od Allaha iz Njegove blagodati." (Sura En-Nisa, 32)

Čovjek mora tražiti ono što mu treba, a opskrbu neće tražiti osim od Allaha, niti će se žaliti osim Njemu. Kao što je Jakub rekao:

فَصَبْرٌ جَمِيلٌ

"Lijepo strpljenje." (Sura Jusuf, 18)

[1] Bilježi ga Ahmed 1/293/307, i Tirmizi 2516.

إِنَّمَآ أَشۡكُواْ بَثِّي وَحُزۡنِيٓ إِلَى ٱللَّهِ

"Ja tugu svoju i jad svoj pred Allaha iznosim." (Sura Jusuf, 86)

Allah ﷻ je u Kur'anu spomenuo ignorisanje na lijep način, opraštanje na lijep način i strpljenje na lijep način. Neko je rekao da je ignorisanje na lijep način bez nanošenja štete, lijepo opraštanje bez prigovaranja, a lijepo strpljenje bez jadikovanja stvorenju.

Zato kada se Ahmedu, dok je bio na bolesničkoj postelji, pročitalo od Tavusa kako mu je bilo mrsko da se ječi u bolesti, rekli su da je to žaljenje, Ahmed nije ječao sve dok nije umro.[1]

Kaže: "Allah ﷻ Svom prijatelju" – Ovo ukazuje na skromnost i pobožnost selefu saliha ◌ a posebno Imam Ahmed ◌, kada se razbolio, ječao je od žestine bolesti pa mu se pročitalo da je Tavus b. Kejsan Jemani tabiin mrzio ječanje bolesnika jer mu se piše kao grijeh zbog toga štoje to žaljenje stvorenjima a trebalo bi se žaliti Stvoritelju, pa se Ahmed strpio u ušutio sve dok nije umro.

Žaljenje Stvoritelju ne suprotira se lijepom strpljenju jer je Jakub ◌ rekao:

إِنَّمَآ أَشۡكُواْ بَثِّي وَحُزۡنِيٓ إِلَى ٱللَّهِ

"Ja tugu svoju i jad svoj pred Allaha iznosim." (Sura Jusuf, 83)

Tj. bolje se strpiti nego se jadati.

Omer b. Hattab bi na sabah namazu učio suru Junus, Jusuf i En-Nahl pa bi naišao na ovaj ajet onda bi zaplakao da se njegovo jecanje čulo do zadnjih safova.

Kaže: "Žaljenje Stvoritelju" – Žaljenje i jadikovanje biva samo Allahu, od Allaha je data nedaća i Njemu se radi nje i žali. Žaljenje Stvoritelju ne suprotira čovjekovom vjerovanju nego mu je zabranjeno da se žali stvorenjima, osim ako se ne radi o nuždi ili da bude upitan pa pojasni da je njegovo stanje takvo i takvo, ili kao da želi ukazati na svoje stanje. Isti je slučaj i kod liječnika ako se čovjek želi liječiti kod njega mora mu reći osjećam se tako i tako, ili da odgovori svojoj djeci i ženi ako ga upitaju pa ih on obavijesti ali ne u smislu da im se žali. Ali jadanje nije dozvoljeno, a žaljenje Stvoritelju nije jadikovanje, zato je Uzvišeni o Jakubu rekao: **" I ja se neću jadati."** Zatim kaže: **"Ja tugu svoju i jad svoj pred Allaha iznosim."**

Kaže: "Omer b. Hattab bi" – Omer ◌ je učio duge sure kao što su Junus, Jusuf i En-Nahl, kada je bio uboden Omer ◌ je učio ove sure sve dok se ljudi ne bi skupili u džemat, posebno na prvom rekatu jer je na sabah namazu dozvoljeno da se odulji sa

[1] 'Sijjer e'alam nubela' 11/215.

učenjem zbog toga što ljudi nakon buđenja imaju potrebu da čuju Allahov govor i da o njemu razmišaljaju. Omer ﷺ je učio ove sure a kada bi naišao na ovaj ajet: "**Ja tugu svoju i jad svoj pred Allaha iznosim.**" zaplakao bi da bi se njegovo jecanje čulo do zadnjih safova, a onaj ko bolje spoznaje Allaha više Ga se i boji.

Musa ﷺ je dovio[1]: "Allahu Tebi hvala, Tebi se žali, samo Ti pomažeš, i od Tebe se pomoć traži, i u Tebe se uzda, nema snage niti moći niko osim Tebe."

U dovi koju je učio Poslanik ﷺ kada su mu stanovnici Taifa učinili ono što su učinili, rekao je: "Allahu Tebi se žalim od slabosti moje snage, i mog malog uticaja, i moje slabosti do ljudi, o Najmilostiviji, Ti si Gospodar slabih, Ti si moj Gospodar. Gospodaru kome ćeš me prepustiti? Dalekom da me iznevjeri, ili neprijatelju kojem si prepustio moju stvar? Ako nisi ljut na mene onda se ne brinem, iako mi je Tvoj oprost potrebniji. Utječem se sa Svjetlošću Tvog Lica koja je osvijetlila tamu, i poboljšala stanje na dunjaluku i Ahiretu, da se na mene ne spusti Tvoja srdžba, ili da me dostigne Tvoja ljutnja, Tebi se žalim i nema snage ni moći niko osim Allaha."

U nekim predjama stoji: " nema snage ni moći niko osim Tebe."[2]

Kad god se ojača požuda roba za Allahovom blagodati, milošću, kao i nada za ispunjenje njegove potrebe ili otklanjanja štete, ojača se njegovo robovanje Allahu, kao i njegova sloboda u odnosu na svakog drugog mimo Njega. Isto kao što žudnja za stvorenjem povlači za sobom robovanje istom, a gubljenje nade u njega obavezuje osamostaljenje srca u odnosu na njega, kao što je rečeno: "Osamostali se od koga hoćeš bit ćeš isti kao on, a učini nešto dobro nekome bit ćeš mu pretpostavljeni, a traži potrebu od koga hoćeš bit ćeš njegov rob."

Kaže: "Musa ﷺ je dovio" – Dakle kada je rekao: "Tebi se žali" to znači da upućivanje žalbe Allahu ne kontrira strpljivosti.

Kaže: "U dovi" – Očito je da se Poslanik ﷺ žalio Allahu, ali to isto ne kontrira strpljivosti, 'Allahu Tebi se žalim od slabosti moje snage' što znači da žalba ne kontrira strpljivosti.

Kaže: "Kad god se" – To znači ako se osamostališ u odnosu na osobu postat ćeš kao i on, dakle isti ste u onome što on treba od tebe i ti od njega, ili da on od tebe treba nešto a ti od njega ne trebaš, i jer si ti neovisan o njemu kao i on o tebi. Osamostali se od koga hoćeš bit ćeš isti kao i on. Ako učiniš neko dobro prema nekome bit ćeš njegov pretpostavljeni, tj. ako nekome nešto dadneš postat ćeš njegov pretpostavljeni a on će biti kao tvoj rob jer si ti prema njemu dobro učino i dao mu. A ako imaš

[1] Šejh Ali Hasan kao komentar na 'Ubudije' kaže: 'Postoji mogućnost da je ova predaja od israilijata.' Pogledaj 'Ubudije' sa provjerom od Alija Hasana, str. 112.
[2] Bilježi ga Ibn Ishak u 'Siri' 2/70, u njenoj probvjeri kao mursel predaju od Taberija u njegovom 'Tarihu' 2/344. pogledaj više o tome u 'Ubudije' provjereno od Alija Hasana str. 113.

kakvu potrebu kod nekoga postat ćeš kao njegov zarobljenik i rob jer ti trebaš nešto od njega i tvoje se srce veže za njega. Dok osoba od koje se osamostališ biva poput tebe, a onaj koji ima potrebu od tebe je kao tvoj zarobljenik, a onaj od kojeg ti nešto trebaš ti si njegov zatvorenik.

Takođe žudnja roba za Gospodarom i nada u Njega je ono što potvrđuje njegovo robovanje Allahu.
Zanemarivanje srca od upućivanja molbe Alahu i od nade u Njega povlači za sobom srčano izbjegavanje robovanja Allahu, posebno ako se radi o onome koji se nada od stvorenja a ne nada se od Stvoritelja. Kao da se čovjek osloni na svoj položaj ili vojsku, sljedbenike ili robove, porodicu i prijatelje, ili na imetak i svoje riznice, na svoju dominantnost i veličinu, na svog posjednika ili na posjed, na svog šejha ili slugu i druge, od onih koji su umrli ili će umrijeti, Uzvišeni kaže:

وَتَوَكَّلْ عَلَى ٱلْحَىِّ ٱلَّذِى لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِۦ ۚ وَكَفَىٰ بِهِۦ بِذُنُوبِ عِبَادِهِۦ خَبِيرًا

"Ti se pouzdaj u Živog, koji ne može umrijeti, i veličaj Ga, i hvali! A dovoljno je to što grijehe robova Svojih zna." (Sura El-Furqan, 58)

Svaki čovjek koji veže svoje srce za stvorenja očekuje da mu pomognu, opskrbe ili da mu podare nešto, on će potčiniti svoje srce njima a to će u istom trenutku biti robovanje njima u onolikoj mjeri koliko se on nada od njih, makar bilo očigledno da je on njihov pretpostavljeni koji im naređuje kako i šta da rade, jer razum se osvrće na činjenice ne na ono što je očigledno.

Ako se čovjekovo srce veže za ženu – makar mu bila dozvoljena – njegovo srce će ostati zarobljeno a ona će sa njim raspolagati kako hoće i činiti sa njim šta hoće. Očito je da je on njen gospodar jer joj je muž i on nju posjeduje, ali je u stvarnosti on njen rob i zarobljenik.

Posebno ako ona sazna za njegovu potrebu prema njoj i strastvenu ljubav, kao i to da se on nebi mogao naviknuti na drugu osim nje, ona će sa njim raspolagati kao što raspolaže diktatorski nepravedni gospodar sa svojim potlačenim robom, koji se nikakao ne može osloboditi. Naprotiv ropstvo srca je gore od ropstva tijela, a potčinjavanje srca je gore od potčinjavanja tijela.

Kaže: "Takođe žudnja" – Jer pouka u svemu tome je zbog same potrebe, i zbog toga ako ima potrebu za nekim njegovo srce se veže za njega a ako se osamostali u odnosu na njega veza više ne postoji. Ako se čovjekovo srce veže za Allaha i svoje potrebe uputi Allahu, njegovo srce postaje robom Allahu a ako svoje potrebe uputi nekome od stvorenja postaje njegov rob.

Kaže: "Ako se čovjekovo srce" – Ovo je svakidašnjica, ako čovjek svoje srce veže za ženu, makar bila njegova žena, očito je da je on muž, on je taj ko se o njoj brine, on je gazda u kući i on ih izdržava ali ona upravlja njime u svemu, a on nemože da je se

riješi jer je njegovo srce potčinjeno njoj zbog jake ljubavi i veze između njegovog srca i nje.

Ima onih koji kada budu zarobljeni, zatvoreni i porobljeni tijelima njihova srca su smirena zbog toga, čak što više oni sebi predstavljaju da su slobodani.
Ali ako srce – koje posjeduje tijelo – bude porobljeno i zarobljeno, ovisno o nekom drugom mimo Allaha, ovo je potlačenost i tatalno ropstvo, a potlačeno robovanje je ono čemu se srce potčinilo.

Robovanje i potčinjenost srca je to na osnovu čega se gradi nagrada i kazna, a muslimana ako zarobi nevjernik ili ga porobi nepravednik bez ikakvog prava to mu neće naštetiti, ako može da izvršava ono što mu je naloženo od vadžiba.

Onaj ko se potčini istinski, ako izvrši Allahova prava i prava svojim nadležnih za to će imati dvostruku nagradu[1], makar bio prisiljen da izgovori riječi kufra ako je njegovo srce stabilno u vjerovanju to mu neće naštetiti.

Međutim onaj ko potčini svoje srce nekom mimo Allaha to je ono što mu može naštetiti, makar on bio vladar jednog naroda.

Kaže: "Ima onih koji kada budu potčinjeni" – Zarobljenik je onaj koji svoje srce zarobi radi Allaha, i sve dok je čovjekovo srce slobodno i smireno neće mu ništa naškoditi ono što mu se desi tijelu, jer je pouka na osnovu slobode, robovanja i smirenosti srca.

Kaže: "Robovanje i potčinjenost srca" – Pouka je u robovanju srca, pa ako je musliman zarobljen u državi nevjernika a njegovo srce je smireno to mu neće naštetiti jer on obožava Allaha i izvršava obaveze shodno mogućnosti tako da mu zarobljeništvo ne može naštetiti. Makar bio prisiljen da izgovori riječi kufra sve dok je njegovo srce smireno i postojano u vjerovanju ništa mu neće zatvoreništvo naštetiti. Nego je problem srčanog robovanja jer ako se potčini nekom drugom mimo Allaha to će mu naštetiti makar njegovo tijelo bilo slobodni i samostalno.

Sloboda je sloboda srca, a ropstvo je ropstvo srca, kao što je bogastvo bogastvo duše. Allahov Poslanik ﷺ kaže: "Nije bogastvo mnoštvo imetka nego je bogastvo bogastvo duše."[2]

Kaže: "Nije bogastvo mnoštvo imetka" – Imetak je namještaj, novac i ono što čovjek koristi od imetka općenito. Hadis znači da to nije istinsko bogastvo tj. u mnoštvu

[1] Kao što se prenosi u vjerodostojnom hadisu od Poslanika ﷺ da je rekao: "Trojici će biti data dvostruka nagrada, čovjeku koji je imao robinju pa ju je lijepo odgojio, na je učio i lijepo je podučio, zatim je oslobodi lijepog lica. I rob koji obavi Allahovo pravo i pravo svog vlasnika, i čovjek koji se zaštiti sa svojim ugovorom i Muhammedom ﷺ." Bilježi ga Buharija 97, Muslim 154, Nesai 6/115.
[2] Bilježi ga Buharija 6446, Muslim 1051 od Ebu Hurejre.

imetka nego je bogastvo duševno bogastvo. Pojedini ljudi posjeduju veliki kapital, namještaj, kompanije i tvornice ali je njihovo srce siromašno jer se ne zadovoljava onim što posjeduju. Njegovo srce je uvijek vezano za ovosvjetske vrijednosti, njegovo se srce nikada ne odmara niti smiruje, ne u snu niti kod jela i pića, niti u društvu sa porodicom, jer je njegovo srce siromašno makar posjedovao veliki imetak. Dok pojedinac koji ima nešto malo imetka, onoliko koliko mu je dovoljno, on je time zadovoljan i smirenog je srca jer je Allah u njegovom srcu učinio ubjeđenje, smirenost i opuštenost. Smiren je kod kuće sa ženom i djecom, sa svojim bližnjima, sa roditeljima i rođacima, i uvijek je smirenih razmišljanja.

Allaha mi ovakav je slučaj sa onim ko se potčini na dozvoljen način. Ali ako se neko potčini na nedozvoljen način kao da se potčini ženi ili djetetu, ovo biva neprestana patnja od koje nema veće patnje.

Oni su strastveni ljubavnici likova, to će biti ljudi najžešće patnje a najmanje nagrade. Jer se zaljubio u sliku, pa ako se njegovo srce veže za nju i potčini joj se, pogodit ćega razne vrste zla i nedaća koje ne može nabrojati osim Gospodar robova.

Ako se sačuva da ne počini blud, stalna srčana ovisnost o njoj, bez bluda, je štetnija po njega od onoga ko počini grijeh pa se od njega pokaje, a njegov trag nestane sa njegovog srca. Oni su nalik pijanicama i nenormalnim ljudima kao što je rečeno:

Dvije su vrste pijanstva, pijanstvo strasti i neprekidno pijanstvo
A kada će se osvijestiti onaj koji je opijen sa oba pijanstva.

Kaže: " Allaha mi ovakav slučaj je" – Šejh se ne zaklinje nego želi samo potvrditi istinitost onoga što je izrekao. Ovo se mnogo puta može naći u njegovim pisanjima, kao i kod Ibn Qajjima, čak se prenosi i od Aiše što prenosi Buharija u tefsiru sure Jusuf da je Aiša rekla: "Tako mi Allaha." Kod Ibn Madže se bilježi ovaj hadis i kaže da se ovo ne odnosi na zakletvu. Ali Allah ﷻ kaže: **"Tako mi tvog života oni u svom pijanstvu tumaraju."** Ovo je Allahova zakletva zaklinjući se Poslanikovim ﷺ životom, a Allah se zaklinje čime hoće od stvorenja.

Kaže: "Dvije su vrste pijanstva" – Znači dvije vrste opijanja, prvo pijanstvo je strastveno opijanje ili žudnja za nekim drugim mimo Allaha kao što čovjek strastveno žudi za ženom ili nečim drugim, ovo je pijanstvo, drugo je neprekidna veza srca sa onim kojeg voli. Dakle postoje strastveno opijanje i neprekidno pijanstvo, tako da se nikada neće osvijestiti onaj ko je opijen sa oba pijanstva. Onaj ko pije alkohol se napije i dođe sebi kada alkohol izgubi svoju jačinu u krvi, ali onaj ko je opijen na oba načina nikada se neće osvijestiti. Prvo pijanstvo je pijantsvo iz strasti dok je drugo neprekidna veza koja se ne prekida tako da se ova osoba nikada neće osvijestiti.

Kaže se: "Poludio si za onim kojeg voliš?" Pa sam rekao: "Strastvena ljubav je veća od onoga u čemu su luđaci."

Čovjek se nikada nije probudio iz strastvene ljubavi, dok luđaka napada ludost u trenutcima.

Najveći razlog ovom problemu je kada se srce okrene od Allaha, jer ako srce osjeti slast robovanja i iskrenosti radi Allaha, ništa mu neće biti slađe od toga, ne slasnije, niti bolje niti draže.
Ako čovjek voli nešto neće to ostaviti radi ljubavi prema nekom drugom, ili zbog straha zbog štete koju mu može nanijeti.

Bezvrijedna i lažna ljubav mogu biti uklonjeni samo pravom ljubavlju ili zbog straha od štete. Allah ﷻ kaže:

كَذَٰلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ ٱلسُّوٓءَ وَٱلْفَحْشَآءَ ۚ إِنَّهُۥ مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُخْلَصِينَ

"Da odvratimo od njega izdajstvo i blud, jer je on uistinu bio Naš iskreni rob." (Sura Jusuf, 24)

Allah ﷻ će otklonuti od Svog roba zlu žudnju prema slikama i likovima za koja se veže njegovo srce, a i razvrat će otklonuti od njega zbog njegove iskrenosti Allahu. Ovo će biti prije nego što osjeti slast robovanja i iskrenosti Allahu, tako što će sam sebe savladati da ne slijedi svoje strasti, a ako osjeti slast iskrenosti čime mu srce ojača njegova se strast potčini bez drugog liječenja.

Kaže: "Kaže se: "Poludio" – Kaže da je strastvena ljubav jača od ludosti jer se strastveni zaljubljenik ne budi nikada, i jer je njegovo srce vezano za ono što voli. Dok luđak iako nekada doživljava napade s druge strane biva pri sebi u drugim trenutcima. Ali se strastveni zaljubljenik nikada ne budi, njegovo pijanstvo je stalno i neprekidno, da nas Allah sačuva, zato je rekao: "**Čovjek se nikada nije probudio iz strastvene ljubavi, dok luđaka napada ludost u trenutcima."** Tj. ponekada.

Kaže: "Bezvrijedna ljubav" – Šejh ﵀ je pojasnio da se lažna ljubav može potisnuti iz srca istinskom i ispravnom ljubavlju kao i strahom od štete. Isto tako i lažno ubjeđenje koje se nalazi u srcu može biti potisnuto sa istinskim ubjeđenjem, jer istinsko ubjeđenje je to koje potiskuje lažno iz srca. Ako se desi da ima iskrivljeno i neispravno vjerovanje ili da se ne slaže sa šerijatom bit će uklonjeno ispravnim vjerovanjem, a ovo loše vjerovanje će nestati ako iza njega dođe ispravno vjerovanje, i ubjeđenje shodno Allahovom šerijatu. Zato što je ubjeđen da će se susresti sa Allahom, ubjeđen u Sudnji dan, ubijeđen u Ahiret, ubjeđen u Allaha, meleke, knjige, poslanike i Sudnji dan. Ovo je ispravno ubjeđenje koje potiskuje lažno. Neki ljudi imaju lažno ubjeđenje kao da obilazak oko kaburova, ili prinošenje žrtava dobrim ljudima i upućivanje dova njima nije od širka, ali ovo ubjeđenje će biti potisnuto istinskim ubjeđenjem kada shvati da je ovo širk, kao i to da je prizivanje nekoga drugog mimo Allaha širk. Pa ako ovo shvati kod njega će se pojaviti istinsko ubjeđenje, ako spozna sumnju koja ga prati u tevhidu onda će nestati lažnog

ubjeđenja. Neki ljudi obilaze oko kaburova i govore ovo nije ibadet nego je to ljubav prema njima i tevesul. Ovakvo vjerovanje je loše ubjeđenje, ali će nestati sa istinskim ubjeđenjem. Isti je slučaj sa ljubavlju koja nije ispravna, bit će potisnuta ispravnom ljubavlju, kao što se lažno ubjeđenje pretvori u ispravno zbog ispravnog vjerovanja. Ali ispravno vjerovanje mora biti u skladu sa onim što je u Allahovoj Knjizi i sunnetu Njegovog Poslanika, kao što su vjerovali selefu salih, tj. da je prizivanje bilo koga drugog u dovama mimo Allaha širk, kao što je i prinošenje žrtava nekome mimo Allaha širk, da je obilaženje oko kaburova radi približavanja mrtvima širk. Istinsko vjerovanje će potisnuti ovo nepravilno ubjeđenje za kojeg obožavaoci kaburova smatraju da nije širk, nego je to vesilet i ljubav prema dobrim ljudima.

Allah ﷻ kaže:

إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ تَنْهَىٰ عَنِ ٱلْفَحْشَآءِ وَٱلْمُنكَرِ ۗ وَلَذِكْرُ ٱللَّهِ أَكْبَرُ ۗ

"Namaz, zaista, odvraća od razvrata i od svega što je ružno; a Allahovo spominjanje vas veće je od vašeg spominjanja Njega!" (Sura El-Ankebut, 45)

Namaz je taj koji otklanja zlo i razvrat, zatim u namazu se pridobija ono što čovjek voli, a to je spominjanje Allaha.

Pridobijanje željenog je veće i vrijednije od otklanjanja onog zla. Zikr je ibadet, a srčano robovanje Allahu je ono što se posebno traži od čovjeka, dok je otklanjanje zla popratna stvar uz ovu vrstu ibadeta.

Moralno srce voli Istinu, želi Ga i traži, ali kada se u njemu pojavila želja za zlom potražio je zaštitu od toga, jer ona uništava srce kao što korov uništava usjev.

Zato Allah ﷻ kaže:

قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّىٰهَا ۝ وَقَدْ خَابَ مَن دَسَّىٰهَا

"Uspjet će samo onaj ko je očisti a bit će izgubljen onaj ko je na stranputicu odvodi!" (Sura Eš-Šems, 9-10)

U drugom ajetu Uzvišeni kaže:

قَدْ أَفْلَحَ مَن تَزَكَّىٰ ۝ وَذَكَرَ ٱسْمَ رَبِّهِۦ فَصَلَّىٰ

" Postići će šta želi onaj koji se očisti i spomene ime Gospodara svoga pa molitvu obavi!" (Sura El-A'la, 14-15)

I kaže:

قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا۟ مِنْ أَبْصَٰرِهِمْ وَيَحْفَظُوا۟ فُرُوجَهُمْ ۚ ذَٰلِكَ أَزْكَىٰ لَهُمْ ۗ

"Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka čuvaju stidna mjesta svoja; to im je najčednije." (Sura En-Nur, 30)

وَلَوْلَا فَضْلُ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُۥ مَا زَكَىٰ مِنكُم مِّنْ أَحَدٍ أَبَدًا

"A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove, nijedan se od vas ne bi nikad od grijeha očistio." (Sura En-Nur, 21)

Allah ﷻ je obaranje pogleda i čuvanje polnog organa učinio razlogom za pročišćenje duše, zatim je pojasnio da je klonjenje od ružnih postupaka pročišćenje duše. Pročišćenje duše sadrži u sebi uklanjanje svih vrsta zala, od razvrata, nepravde, širka, laži i sl. Isto je i sa onim koji traži vlast i uticaj na zemlji, njegovo srce robuje onima koji mu pomažu na tome, iako izgleda da je on na njihovom čelu i da su mu poslušni, ali u biti on se nada od njih i boji ih se, tako da im daruje novac i namjesništva, oprašta im prijestupe kako bi mu bili poslušni i da mu pomažu u njegovoj vlasti, očigledno je da je on vođa kojem se pokoravaju ali u biti on je samo pokorni rob.

Suština svega toga jeste da je svaka strana u odnosu na drugu kao rob, kao i to da je svaki od njih zapostavio robovanje Allahu. Ako budu sarađivali kako bi se uzdigli na Zemlji bez pravde, bit će poput onih koji surađuju na širenju razvrata ili poput drumskih razbojnika, tako da je svaka od ove dvije osobe, radi strasti zbog koje je porobljen i potčinjen, potčinjena u stvari onom drugom.

Isto je i sa onim koji traži imetak, taj isti imetak ga potčini i zarobi.

Kaže: "Namaz" – U namazu je spominjanje Allaha ﷻ, zato je i sama mudrost jeste u tome što je propisan zbog spominja Allaha i zbog potčinjavanja srca Allahu. Što se tiče razvrata i zla namaz ih sprječava, zato što su to ružne pojave ali koje nestaju u trenutku kada se ispolji iskreno spominjanje Allaha i robovanje Allahu sa srcem, jezikom i udovima.

Ove se stvari dijele na dvije vrste:

Ono za čim rob ima potrebu, kao što je hrana, piće, stanovanje, brak i sl. sve ovo će tražiti od Allaha, kao što će to priželjkivati radi Njega, a imetak koji je kod njega – kojeg koristi radi svojih potreba – bit će poput magarca kojeg jaše, ili kao prostirka na kojoj sjedi, čak i poput toaleta u kojem obavlja svoju prirodnu nuždu, bez a da mu se potčinjava, ili da bude lakom Allah ﷻ kaže:

إِنَّ ٱلْإِنسَٰنَ خُلِقَ هَلُوعًا ۝ إِذَا مَسَّهُ ٱلشَّرُّ جَزُوعًا

"Kada ga nevolja snađe očajan je, a kada ga zadesi dobro, on ga uskraćuje." (Sura El-Me'aridž, 20-21)

I drugo: Ono za čim rob nema potrebu i zbog toga ne bi trebao da veže srce za te stvari, jer ako mu se srce bude vezalo za te stvari bit će njima i potčinjeno, tako da će se možda oslanjati na nekoga mimo Allaha, a sa njim ne ostane suština istinskog robovanja Allah, niti uzdanja u Allaha, nego će se u njemu naći jedna vrsta obožavanja mimo Allaha, ili vrsta oslanjanja na nekoga mimo Allaha, ovaj čovjek je najpreči da se za njega kaže kao što je Poslanik ﷺ rekao: "Propao je rob zlatnika, propao je rob srebrenjaka, propao je rob kadife, propao je rob humejse."

Ovo je pravi rob ovih stvari, jer da ih je tražio od Allaha pa ako bi mu ih Allah podario bio bi zadovoljan a ako ne bi on bi se ljutio. Dok je istinski rob onaj koji je zadovoljan onim sa čime je Allah zadovoljan, ljuti se radi onoga što Allaha ljuti, voli ono što voli Allah i Njegov Poslanik, mrzi ono što mrzi Allah i Njegov Poslanik, prijateljuje sa Allahovim prijateljima a neprijateljski se odnosi prema Allahovim neprijateljima. Ovo je čovjek čiji se iman upotpunio, kao što je u hadisu spomenuto: "Ko voli radi Allaha, mrzi radi Allaha, daje radi Allaha, uskraćuje radi Allaha njegov iman se upotpunio." Ili hadis: "Najčvršće uže imana je ljubav u ime Allaha i mržnja u ime Allaha."[1]

U vjerodostojnom hadis u se prenosi da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: "Kod koga se nađu tri stvari osjetit će slast imana: kome Allah i Njegov Poslanik budu draži od svega, ko bude volio čovjeka i ne bude ga volio ni radi čega osim u ime Allaha, i da mrzi da se vrati u nevjerstvo nakon što ga je Allah spasio iz njega, ka što mrzi da bude bačen u Vatru."[2]

Kaže: "Ono za čim rob ima potrebu" – Znači da čovjek mora imati sredstva za život pomoću kojih će udovoljiti svojim potrebama, kao što su hrana, piće, stanovanje, odjeća i brak. Ovo su nužne stvari koje mora imati, dok postoje stvari koje prelaze njegove potrebe. Ovosvjetske stvari se dijele da dvije skupine:

Prva skupina: Ono za čim čovjek ima nužnu potrebu i mora to dobiti, kao što mora imati hranu, piće i stanovanje, mora imati prevozno sredstvo i ženu, sve su to nužne stvari. Šejh ﵀ kaže: "Ovo su nužne stvari koje traži od Allaha." A ako ih dobije one će god njega biti poput sredstva a ne poput vrhunskog cilja, dakle bit će poput magarca kojeg jaše kao što koristi automobil, ili poput prostirke na kojoj sjedi, čak poput toaleta u kojem vrši prirodnu potrebu zatim ode od njega. Automobil je sredstvo ali nije cilj, auto se koristi za prevoz, tako da neke ljude možete vidjeti kako se posvećuje pranju auta dan i noć jer je sredstvo učinio ciljem. A ono mu je postalo najveća briga, iako se radi o sredstvu koje te prevozi sa mjesta na mjesto. Ali da ga učiniš svojim vrhunskim ciljem to znači da je sredstvo kod tebe postalo glavnim ciljem.

Druga skupina: Ono što pređe čovjekove potrebe, zato čovjek ne bi trebao da veže srce za te stvari, jer ako to učini postaje njihov rob.

Kaže: "Dok je istinski rob" – Ovo je Allahov rob koji je zadovoljan sa onim čime je Allah zadovoljan, ljuti ga ono radi čega se ljuti Allah, voli ono što voli Allah, mrzi ono što mrzi Allah, prijateljuje sa Allahovim prijateljima, neprijateljski se odnosi prema Allahovim neprijateljima. Ovo je čovjek čiji se iman upotpunio, tj. složio se sa Allahom u onome što voli i što mrzi.

On se složio sa Allahom u onome što voli i što mrzi. Allah i Poslanik su mu draži od svega drugoga, pa je i stvorenje zavolio radi Allaha, ni radi čega drugog. Što predstavlja savršenu ljubav prema Allahu, jer voljeti ono što voli voljeni je od

---

[1] Bilježi ga Tebrani u 'Mu'adžem kebir' 10357, od Ibn Mes'uda.
[2] Bilježi ga Buharija 116, 221, 611, i Muslim 43.

potpune ljubavi prema voljenom. Pa ako zavoli Allahove vjerovjesnike i evlije radi njihovog izvršavanja obaveza prema Allahu, a ne zbog nekog drugog razloga, znači da ih je zavolio radi Allaha ne radi nekoga drugoga. Uzvišeni kaže:

فَسَوْفَ يَأْتِي ٱللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُۥٓ أَذِلَّةٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى ٱلْكَـٰفِرِينَ

" Allah će sigurno umjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite." (Sura El-Maide, 54)

Ili ajet u kojem kaže:

قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ ٱللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ

"Reci: "Ako vi Allaha volite, onda mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti!"(Sura Al Imran, 31)

Poslanik nije naređivao osim ono što voli Allah, niti je zabranjivao osim ono što je mrzio Allah, niti je činio nešto osim ono što voli Allah, niti je govorio osim o onome što je Allah volio od istine.

A onaj ko voli Allaha znači da mora slijediti Poslanika, vjerovati u ono o čemu nas je obavijestio, i biti poslušan u onome što je naredio, slijediti ga u onome što je radio, a onaj ko to učini znači da je učinio ono što voli Allah, pa je i njega Allah zavolio.

Kaže: "Voljeti ono što voli voljeni" – Predstavlja svršenu ljubav prema voljenom, Allah ﷻ voli vjerovjesnike, meleke i dobre ljude, pa ako ih zavoliš to predstavlja potpunu ljubav prema Allahu kao i savršeno slaganje sa onim što je propisao Allah. Allah ﷻ mrzi nevjernike i griješnike, a ako ih i ti zamrziš složit ćeš se u onome što Allah mrzi.

Kaže: "Reci: "Ako vi volite Allaha" – Ovaj ajet učenjaci nazivaju ajetom ispita, tj. riječi Uzvišenog: **"Reci: "Ako vi Allaha volite, onda mene slijedite, i vas će Allah voljeti."** Skupina ljudi su tvrdili da vole Allaha pa ih je Allah ﷻ iskušao sa ovim ajetom, a onaj ko bude slijedio Poslanika ﷺ on je iskren u svojoj ljubavi prema Allahu, a onaj ko ne bude slijedio Poslanika on nije uskren u svojoj ljubavi prema Allahu, i njegova tvrdnja neće biti prihvaćena. Ovo je dokaz Allahove ljubavi, jer slijeđenjem poslanika se dokazuje ljubav prema Allahu. Pa ako vidimo čovjeka da slijedi Poslanika ﷺ znamo da je njegova ljubav prema Allahu istinska. A ako vidimo čovjeka da se suprostavlja Poslaniku ﷺ znademo da je njegova ljubav prema Allahu lažna. Međutim postoji drugi znak ljubavi a to je džihad na Allahovom putu kao što će doći. Ovo su dva znaka ljubavi prema Allahu, prvi je slijeđenje Poslanika a drugi je borba na Allahovom putu.

Allah ﷻ je onima koji Ga vole učinio dva znaka: slijeđenje Poslanika i borba na Njegovom putu.

Zato jer je suština džihada da se postigne ono što Allah voli od vjerovanja i dobrih djela i iskorjenjavanju onoga što Allah mrzi kao što je kufr, griješenje i neposlušnost. Allah ﷻ kaže:

"Reci: 'Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da neće prohođe imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate miliji od Allaha i Poslanika, i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese." (Sura Et-Tewbe, 24)

Allah ﷻ prijeti žestokom kaznom onome kome imetak i porodica budu draži od Allaha, Poslanika i džihada na Njegovom putu.

Kaže: "Onda pričekajte" – Tj. sačekajte da vidite kakva će vas to kazna pristići. Allah ﷻ prijeti onome ko dadne jednoj od ovih osam stvari veću prednost u ljubavi nego Allahu i Njegovom Poslaniku i to žestokom kaznom, a to su očevi, djeca, braća, žene, rod, trgovina i td.

U 'Sahihu' se od Poslanika ﷺ prenosi da je rekao: "Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, niko od vas neće vjerovati sve dok mu ne budem draži od djeteta, oca i svih ljudi." [1] takođe se u 'Sahihu' bilježi da je Omer b. Hattab ﷺ rekao: "Allahov Poslaniče, tako mi Allaha draži si mi od svega osim od mene samog." Pa je rekao: "Ne Omere, sve dok ti ne budem draži i od samog tebe." Kaže: "Tako mi Allaha draži si mi i od samog mene." Reče: "Sada Omere."[2]

Kaže: "Sada Omere" – Znači sada si dostigao traženu i obaveznu ljubav.

Istinska ljubav se ne usavršava osim sa iskazivanjem prijateljstva prema voljenom, kao da voli ono što voli, da mrzi ono što on mrzi, Allah voli iman i takvaluk, a mrzi kufr, griješenje i neposlušnost.

Posnato je da ljubav pokreće htijenje crca, kad god se ojača ljubav u srcu, srce više traži činjenje stvari koje voli. A ako je ljubav potpuna onda će prouzrokovati obaveznu želju za onim što voli. A ako rob bude sposoban na tu ljubav dobit će i ono što voli, ako ne bude sposoban da to učini, nego čini ono što je u njegovoj mogućnosti imat će nagradu kao i onaj koji je to uspio. Kao što Vjerovjesnik ﷺ kaže: "Ko bude pozivao u uputu imat će nagradu isto onoliko koliko i oni koji ga budu slijedili, ali to ništa neće umanjiti od njihove nagrade. A onaj ko bude pozivao u zabludu imat će grijeh kao grijeh onih koji ga budu slijedili a da se od njihovih grijeha neće ništa umanjiti."

---

[1] Bilježi ga Buharija 15, Muslim 44 od Enesa.
[2] Bilježi ga Buharija 6632.

Kaže: "Istinska ljubav" – Neće biti upotpunjena osim sa iskazivanjem prijateljstva prema onome što voli, pa ako neko tvrdi da voli Allaha onda mora pokazati svaki vid prijeteljstva prema Allahu. A to znači potpuno slaganje u ljubavi prema onome što voli Allah i mržnji premo onome što mrzi. Pogledaj u ono što voli Allah pa ga i ti zavoli, osobu, djelo ili propis, pa pogledaj u ono što Allah mrzi, osobu, djelo ili propis pa ga i ti mrzi. Allah ﷻ voli namaz, zekat, post i druge propise, voli vjernike, vjerovjesnike i dobre ljude pa ih i mi volimo. Allah ﷻ sprječava razvrat i zlo, blud, krađu, a mrzi nevjernike i griješnike pa ih i mi mrzimo i td. čime će ova osoba potvrditi svoju istinsku ljubav prema Allahu.

I kaže: "U Medini ima ljudi, vi niste ni jednim mjestom prošli niti dolinu prešli, a da nisu bili sa nama." Rekoše: "A oni su u Medini?" Kaže: "A oni su u Medini, nego ih je spriječio opravdan razlog."[1]

Kaže: "U Medini" – Ovo se odnosi na bitku na Tebuku, jer su pojedini ljudi izostali iza bitke u Medini zbog nesposobnosti ili nemogućnosti da krenu pa im je Allah upisao nagradu braca na Allahovom put, iako su bili u Medini. Što znači ako je ljubav jaka ona za sobom povlači jaku volju, koja te potiskuje na djelo ako si sposoban, a ako nisi sposoban Allah će ti za tvoju želju upisati nagradu kao i onoga koji to učini. Isto kao što su mudžahidi izostali zbog nemogućnosti, bolesti, sljepoće, retardiranosti ili zbog toga što neki nisu imali imetka da se opreme. Zato je Allah obavijestio o ljudima koji su došli kod Allahovog Poslanika tražeći od njega deve za borbu, a Poslanik ﷺ nije imao ništa da im dadne, nakon čega su se povratili a njihove oči su bile suzne od plača jer su htjeli da se udruže sa borcima ali nisu mogli niti su imali šta čime bi se opremili kao i to da Poslanik ﷺ nije imao ništa da im pruži od opreme, pa Uzvišeni kaže: **"Neće se ogriješiti nemoćni i bolesni, i oni koji nemogu naći sredstva za borbu, samo ako su prema Allahu i Njegovu Poslaniku iskreni. Nema razloga da se išta prigovara onima koji čine dobra djela a Allah prašta i samilostan je. Ni onima kojima si rekao, kad su ti došli da im daš životinje za jahanje: 'Ne mogu naći za vas životinje za jahanje', pa su se vratili suznih očiju, tužni što ih ne mogu kupiti."** Tj. nisu oni grješni što neće krenuti u borbu zbog ne sposobnosti. **"A ima razloga da se prigovara onima koji od tebe traže dozvolu da izostanu, a imućni su. Zadovoljavaju se da ostanu sa onima koji ne idu u boj, Allah je njihova srca zapečatio, pa oni ne znaju."**

Džihad je ulaganje truda – tj. sve ono što posjeduje od svoje moći – za dobijanje onoga što voli Istiniti, kao i odbrane od onog što mrzi Istiniti. Pa ako rob propusti ono što može učiniti od borbe na Allahovom putu, to će biti samo dokaz o slaboj ljubavi prema Allahu i Njegovom Poslaniku. A općepoznato je da se voljene stvari ne mogu dobiti osim ako se ne podnese nešto od onoga što ne voli, bez obzira da li se radilo o ispravnoj ili neispravnoj ljubavi.

[1] Bilježi ga Buharija 4423, Muslim 1911 od Džabira.

Oni koji vole vodstvo, upravu i ugled, nisu došli do svojih pozicija osim sa podnošenjem žrtve na ovom svijetu, pored onoga što će ih pogoditi od nedaća na dunjaluku i Ahiretu.

Onaj ko voli Allaha i Poslanika ako ne podnese ono što vide oni koji slijede svoje mišljenje i koji vole nešto mimo Allaha i podnose na tom putu ono što podnose od žrtve, to će dokazati slabost njihove ljubavi prema Allahu i Poslaniku, jer oni idu putem onako kako to misle da je pravi put po njihovom mišljenju.

Poznato je da vjernik najviše voli Allaha, kao što Uzvišeni kaže:

وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ ٱللَّهِ ۖ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَشَدُّ حُبًّا لِّلَّهِ ۗ

"Ima ljudi koji umjesto Allaha kumire prihvaćaju; vole ih kao što se Allah voli! Ali oni koji vjeruju, još više Allaha vole!" (Sura El-Beqare, 165)

Da, moguće je da onaj ko voli krene putem, zbog slabosti razuma ili loše predstave, putem kojim neće doći do željenog. Hoditi ovim putem nije pohvalno iako se radi o pohvalnoj i ispravnoj ljubavi. Pa šta onda reći ako se radi neispravnoj ljubavi i putu koji ne vodi do cilja? Kao što to čine oni koji žude da dopru do novca, vlasti i ugleda, od stvari koje vole a one im u stvari štete a ne dovode ih do cilja. Nego je potrebno hoditi putem na koji ih vodi ispravan razum kako bi došli do onoga što žele.

Ako ovo bude jasno onda kad god se ojača srčana ljubav prema Allahu povećat će se robovanje, spoznaja i sloboda u odnosu na sve drugo mimo Njega, a kad god se poveća robovanje poveća se Njegova ljubav i dobrota prema njemu više nego na nekoga drugoga mimo njega kao roba.

Srce je ovisno o Allahu iz dva razloga:
Prvi razlog je zbog ibadeta, a to je nevidljivi razlog, a drugi razlog je traženje pomoći i uzdanje u Allaha, što predstavlja djelatni ili aktivni razlog. Srce se neće ispraviti, ni poboljšati, niti uspjeti, niti uživati, niti radovati, niti osjetiti slast, niti bidi dobro, niti smireno, ni opušteno osim sa obožavanjem, ljubavlju i stalnim povratom svom Gospodaru, makar dobio sve ono sa čime mogu uživati stvorenja, neće biti smiren niti opušten jer postoji u njemu neprikosovena potreba za Gospodarom, jer je On Taj Kojeg voli, obožava i žudi za Njim, zbog čega se veseli i raduje, osjeća slast, blagodat, smirenost i opuštenost.

Kaže: "Srce je ovisno" – Ovo je slučaj sa srcem svakog čovjeka, tj. da je lično ovisno o Allahu, što znači da nema potrebe ni za kim više. On ima potrebu za Allahom iz dva razloga: sa strane obožavanja i sa strane oslonca na Allaha. Sa strane obožavanja što predstavlja nedivljivi razlog, i sa strane uzdanja i oslonca na Allaha. Tako da si ti čovječe, ti robe uvijek bio ovisan o Allahu, nemožeš se razdvojiti od ibadeta, jer ti ako ne budeš obožavao Allah propast ćeš. Zatim sa druge strane ovisan si o Allahu zbog traženja pomoći i uzdanja u Njega. A nećeš moći obožavati Allaha, niti izvršavati ono što ti je naložio u obavezu, niti ćeš moći da se udaljiš od onoga što ti je zabranio osim sa Allahovom pomoći tebi i sa tvojim osloncem na Njega, pa ako ti Allah pomogne ti

ćeš obaviti ibadet koji i jeste cilj. Tako da je čovjek sa obadvije strane ovisan o Allahu i to je značenje Allahovih ﷻ riječi: **"Samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoć tražimo."** Tebe obožavamo predstavlja nevidljivi razlog, a od Tebe pomoć tražimo predstavlja djelatni razlog na čemu se gradi cijeli ibadet. A temelji čitavog zakonika ili šerijata se grade na ovome "Samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoć tražimo", zbog čega El-Fatiha u sebi sadrži cjelokupna značenja onoga što sadrži Kur'an, a Allah je u Kur'anu sakupio sve ono što su sadržavale prethodne objave od značenja i nauka, a ono što sadrži Kur'an, Allah je to sažeo u samoj Fatihi, a srž svega što sadži Fatiha jeste u "Samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoć tražimo".

Kaže: "Drugi razlog je traženje pomoći i uzdanje u Allaha" – Tj. šta god da mu se dadne na ovom svijetu od različitih vrsta veselja i uživanja, srce je ovisno i neće osjetiti smiraj niti lagodnost osim sa obožavanjem Allaha ﷻ. A čovjek ako ne bude obožavao Allaha neće osjetiti slast makar mu bile pružene sve slasti ovog svijeta one mu neće koristiti. On je lično ovisan o obožavanju Allaha ﷻ, a njegova duša se neće opustiti i smiriti osim ako bude obožavao Allaha. Ali takođe čovjekovo obožavanje Allaha se neće postići osim sa Allahovom pomoći, tako da se pomoć uvijek mora tražiti od Allaha i uzdati se u Njega. **"Samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoć tražimo"**

Ovo neće postići osim sa Allahovom pomoći njemu, jer on do tog cilja ne može doprijeti osim sa Allahovom podrškom i pomoći, i uvijek je ovisan o činjenici "Samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoć tražimo". A on ako bude pomognut da dopre do svega onoga što voli, zahtijeva, želi i žudi za njim, neće postići obožavanje Allaha osim sa boli, tugom i patnjom. Neće se riješiti od ovosvjetskih bolova i životnih poteškoća osim sa iskrenom ljubavlju prema Allahu, tako da mu Allah bude vrhunska želja i posljednji cilj, da Ga voli radi prvog razloga, i sve drugo mimo Njega da voli opet radi Njega, tako da ništa ne voli radi toga lično nego radi Allaha. A ako ne onda neće doprijeti do suštine 'la ilahe illallah', a ako se to ne ne desi onda niti je obestinio tevhid, ni robovanje niti ljubav prema Allahu, a u njemu će ostati manjak imana i tevhida. Čak što više bola, tuge i patnje uporedo sa tim. Da je težio ka ovom cilju a nije tražio od Allaha pomoć niti se uzdao u Njega, niti je osjećo ovisnost o Njemu, nebi do njega dopro, jer biva onako kako Allah hoće, a ono što neće, neće s desiti.

Ovisan je o Allahu, jer je On cilj i On je voljen, On je željen i On Taj Koji se obožava, jer se od Njega traži pomoć i sve drugo, u Njega se uzda, On je njegov Bog osim Kojeg drugog boga nema, On je njegov Gospodar osim Kojeg drugog Gospodara nema, a robovanje Allahu se neće postići osim sa ove dvije stvari.

Kaže: "Ovo neće postići" pa sve do "la ilahe illallah" – sve ono što je mimo Allaha voljeno mora biti voljeno radi Njega ﷻ, kao što je primjera radi ljubav prema Poslaniku ﷺ a ona je popratna sa ljubavlju prema Allahu, kao i ljubav prema vjerovjesnicima i dobrim ljudima, sve su to vrste ljubavi koje prate ljubav prema Allahu.

Kaže: "...suštine 'la ilahe illallah' – Znači da nema božanstva koje uistinu zaslužuje ibadet osim Allaha, a ibadet je Allahovo pravo u čemu Mu se niko ne može pridružiti, ne vjerovjesnik ni melek niti ko drugi. Čak i Poslanik ﷺ koji je voljen, slijedi se, biva mu se pokorno, vjeruje se u njega, štuje se i veliča, i moga druga prava ali ne biva obožavan.

Ako bude volio nekoga drugoga mimo Allaha radi samog njega, ili bude se obraćao nekom drugog mimo Allaha da mu pomogne, bit će rob onome što voli, i rob onome od koga se nada, shodno ljubavi prema njemu i nade u njega. Ali ako ne bude nikoga volio osim radi Allaha, niti nešto drugo više od ljubavi prema Allahu, nego Ga voli radi Njega, i ne bude se uzdao ni ukoga osim u Allaha, i ako bude pripremio preduslove, ili mu se omoguće oni koji on može učiniti od njih, on će uvidjeti da je Allah Taj Koji ih je stvorio, odredio i potčinio, kao i to da sve što je na nebesima i na Zemlji, Allah je njihov Gospodar, Vladar, Stvoritelj i On upravlja njima, i osjeti da je ovisan o Njemu, znači da je upotpunio svoje robovanje Allahu shodno onome što mu je u tome dodjeljeno.

Ljudi se po ovom pitanju dijele na više stupnjeva, a njihove puteve ne može niko nabrojati osim Allaha. Najsavršenije i najbolje stvorenje, najuzvišenije i najbliže Allahu je ono koje je najpotpunije po pitanju robovanja Allahu na ovakav način.

Ovo je istinitost vjere islama sa kojom je Allah slao poslanike, a to je da se rob preda samo Allahu i nikome više, a onaj ko se preda Njemu i nekome drugom je mušrik, a onaj ko odbije da se Njemu preda je oholnik. U 'Sahihu' se bilježi od Vjerovjesnika ﷺ da je rekao: "U Džennet neće ući niko u čijem srcu bude oholosti koliko i zrno gorušice." Kao što u Vatri neće vječno ostati onaj u čijem srcu ima koliko i zrno gorušice imana.[1] Oholost je učinio suprotno imanu, a oholost negira suštinu robovanja.

Kaže: "Ako bude" – To znači da čovjek ne voli nikoga osim Allaha niti se nada u nekoga osim u Allaha, a ako se desi da mu se potčini neki od dunjalučkih razloga za uspjeh, mora posvjedočiti da je Allah Taj Koji je stvorio svaki razlog na svijetu. Sve ono što se desi Njegovim stvorenjima to je od Njega pripremljeno i određeno tako da se sve odnosi na Allaha. A da nije tako nebi postojao ni jedan razlog, a da nije tako ne bi se ničije srce pokrenulo da mu se dadne ono što mu je dato. Allah je Taj Koji je stvorio razloge i izhode, On pokreće srce roba i pomaže u svemu tome, i sve se odnosi na Allaha, ako se tvoje srce veže za Allaha.

Kaže: "Ljudi se po ovom pitanju" – Ovo je suština islama kojeg je Allah poslao sa poslanicima i objavio u knjigama tj. da se rob preda Allahu, sa dubokim vjerovanjem u sebi mimo svega drugog. Po tom pitanju ljudi se dijele na tri sloja:

[1] Bilježi ga Muslim 91.

Prvi sloj: Onaj koji se predao Njemu i nikome drugom, a u svojoj nutrini je iskreni vjernik u Allaha i Poslanika, ovo je mu'min.
Drugi sloj: Onaj koji se u vanjštini predao Allahu ali u svojoj nutrini ne vjeruje. Ovakvi ljudi su licemjeri i boravit će u najdubljem ponoru Džehennema. Obavljaju namaz, poste i bore se sa Allahovim Poslanikom ali ne vjeruju u Allaha i Poslanika ﷺ.
Treći sloj: Onaj koji se oholi i uzdiže iznad Allaha, i koji Mu se ne predaje, ovi ljudi su nevjernici i oni se ohole nad Allahom, kao što su Faraon i Iblis. On vjeruje i priznaje u sebi ali se ne predaje i ne želi da se potčini. Zato se Iblis usprotivio Allahu kada mu je naredio da učini sedždu, pa je rekao: "Ja mu neću sedždu učiniti, ja sam bolji od njega, moj sastav je bolji od njegovog sastava, Adem je od blata a ja sam od vatre, vatra je bolja od blata a bolji ne može se potčiniti nižem." Usprotivio se Allahovoj naredbi, on čita dokaz od Allaha "Učinite mu sedždu" ali je rekao ja je neću učiniti, pa je izvršio nepravilnu analogiju, a prvi koji je izvršio nepravilnu analogiju je bio Iblis, pa ga je Allah protjerao i postao je prokleti šejtan. Takođe Faraonu je došao dokaz od Allaha pa se usprotivio i postao oholnik.

Suština svega toga jeste da se ljudi dijele na tri sloja, onaj koji je predan Allahu i koji u svojoj nutrini vjeruje, ovakvi ljudi su vjernici. Onaj koji se u vanjštini predao ali ne vjeruje u svojoj nutrini, ovakvi ljudi su licemjeri ili munafici. Oni koji se nisu predali u vanjštini iako u svojoj nutrini vjeruju, ovakvi ljudi su kafiri poput Faraona i Iblisa.

U 'Sahihu' se prenosi da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: "Allah je rekao: "Veličanstvo je Moj plašt a gordost je moj ogrtač, pa ko Mi se pokuša suprostaviti u jednom od njih kaznit ću ga."[1]

Veličanstvo i gordost su specifičnosti rububijeta, gordost je veći stupanj od veličanstva, zato ga je učinio na stupnju ogrtača, kao što je veličanstvo učinio na stupnju plašta.

Zbog toga osnovni slogan ezana, namaza i bajrama je tekbir, a poželjan je na uzdignutim mjestima kao što su Saffa i Merva[2], ili ako se čovjek popne na neko šerefe[3], ili ako se popne na prevozno sredstvo[4], i sl. Ugasit će požar makar bi ogroman[5], a kod ezana šejtan bježi[6]. Allah ﷻ kaže:

وَقَالَ رَبُّكُمُ ٱدْعُونِىٓ أَسْتَجِبْ لَكُمْ ۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِى سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ

"Gospodar je vaš rekao: 'Pozovite Me i zamolite, Ja ću vam se odazvati! Zbilja, oni koji se ohole pred time da Mi robuju ući će, sigurno, u Džehennem poniženi." (Sura El-Mu'min, 60)

---

[1] Bilježi ga Muslim 2620 ali ne kao hadis kudsi nego Poslanikovim ﷺ riječima: "Veličanstvo je Njegov plašt". Bilježi ga Ebu Davud 4090, Ibn Madže 4173, Ahmed 414, 248 sa riječima Šejha Ibn Tejmijje رحمه الله.
[2] Kao što prenosi Muslim 1218 i Ebu Davud 1907 od Džabira.
[3] Bilježi ga Buharija 6385 i Muslim 1344 od Ibn Omera.
[4] Kao što prenosi Muslim 1342 i Tirmizti 3444 od Ibn Omera.
[5] Ovaj hadis je naveo Šejh رحمه الله u 'Kelamu tajjib' br. 221.
[6] Kao što ga bilježi Buharija 2/69 i 70, Muslim 389 od Ebu Hurejre.

Svako onaj ko se uzoholi ne želeći da robuje Allahu sigurno će robovati nekome drugom, jer je čovjek osjetljivo biće kreće se po volji.

Kaže: "Veličanstvo i gordost" – To znači da je oholost suprotna imanu, a u Džennnet neće ući niko onaj u čijem srcu bude oholosti koliko i zrno gorušice. A onaj ko se oholi da ne robuje Allahu neće ući u Džennet. Ko god se bude oholio ne želeći da robuje Allahu njega njegova oholost sprječava od vjerovanja u Allahovu jednoću i iskreno ispoljavanje vjere Njemu i on je od stanovnika Vatre. Ali ako se radi o oholosti mimo toga i u manje vrijednim stvarima osim tevhida a vezano je za grijehe to ulazi u okvir neposlušnosti. Isto tako u Vatri neće vječno boraviti onaj u čijem srcu bude imana koliko i zrno gorušice makar ušao jedno vrijeme u Vatru, ako bude ispoljavao vjerovanje u Allahovu jednoću i bude vjernik, iako je imao grijeha radi kojih će se patiti u Vatri shodno onome što je učinio. Zato što oholost negira suštinu robovanja Allahu, zato Uzvišeni kaže: **"Veličanstvo je Moj plašt a gordost je moj ogrtač pa ko Mi se pokuša suprostaviti u jednom od njih kaznit ću ga."** Veličanstvo i gordost su dva svojstva od Allahovih svojstava. Šejh ﵀ kaže: "To su dva svojstva od Njegovih svojstava i od specifičnosti rububijeta, veličanstvo i gordost. Dok je gordost viši stupanj zbog čega je veličanstvo učinio na stupnju plašta a gordost na stupnju ogrtača." Zato je slogan namaza i ezana tekbir 'Allahu ekber', u toku ezana i u ikametu pred namaz. Tekbir je poželjan na uzdignutim mjestima i na putovanjima. Ako se čovjek popne na balkon da izrekne tekbir. Šejh kaže: "Njime se gasi požar." Ovo je provjereno, ako vidiš požar govori Allahu ekber, Allahu ekber, i to čim više puta jer su se ovaj požar i vatra podigli, a Allah je veličanestveniji i veći od njih, tako da će ih tekbir ugasiti. Isto tako i kod slušanja ezana, kao što stoji u hadisu, šejtan bježi, a kada se završi vrati se a kada se prouči ikamet pobjegne i sve tako.

U vjerodostojnom hadisu se bilježi da je Vjerovjesnik ﷺ rekao: "Najistinitija imena su Haris i Hemam."[1]

Haris je onaj koji stiče i radi, a Hemam je aktivan i onaj koji daje pažnju i pozornost onome što čini. A pažnja je početak želje, čovjek ima stalnu volju, a svaka volja mora imati svoj cilj kod kojeg se završava, i svaki rob mora imati onoga kojeg voli kod kojeg se završava njegova ljubav i volja. A onaj kome Allah ne bude obožavani Bog i završetak njegove ljubavi i volje, nego se uzoholi nad tim, mora imati nekoga drugog koga voli, kao i da ga isti taj potčinjava i čini svojim robom. Tako da je on rob novca, ugleda, slika, ili da nešto uzme za božanstvo mimo Allaha kao što je sunce, Mjesec, zvijezde, idoli, kaburi evlija i vjerovjesnika, ili meleke i vjerovjesnike koje uzimaju za svoje gospodare, ili nešto drugo što se obožava mimo Allaha.

Kaže: "Haris je koji stiče" – Šejh ﵀ je pojasnio da oholost i odbijanje robovanja Allahu povlače za sobom širk, svaki oholnik je mušrik jer onaj ko se uzoholi da obožava Allaha sigurno će obožavati šejtana, jer je svaki čovjek osjetljiv biva

[1] Bilježi ga Ibn Vehb u svom 'Džami'a' str 7. od Abdullaha b. Amira El-Jahsebija kao mursel hadis.

pokrenut voljom. Čovjek je taj koji stiče, pokreće se i da je pažnju djelima. Hemam je oblik riječi uzeta od 'hemme', a 'hemm' je početak volje, i svaki čovjek ima volju. Onaj kome Allah nije cilj bit će mu cilj nešto mimo Allaha, a onaj kome Allah nije cilj i nije onaj kojeg on najviše voli, mora imati nekoga drugoga koga će voljeti i kod koga će se završiti njegov cilj a to je sve drugo mimo Allaha. Bez obzira da li to bilo sunce ili Mjesec, slika, novac, osoba i drugo, jer onaj ko ne obožava Allaha mora obožavati nešto drugo. Zato se Faran uzoholio da ne robuje Allahu, a bio je mušrik i imao je božanstvo koje je obožavao, zbog čega je Allah ﷻ rekao za njega: **"A glavešine naroda Faraonovog rekoše: "Zar ćeš ostaviti Musaa i narod njegov da nered u zemlji pravi i da tebe i božanstva tvoja napusti?"** Allah ﷻ ukazuje na to da je Faraon imao božanstva. Oholost pruzrokuje širk, a širk je suprotan islamu, i širk je grijeh kojeg Allah neće oprostiti nikome.
Šejh je pojasnio da su sva stvorenja predana Allahu, tj. potčinjena, sva stvorenja su se predala Allahu kao što kaže: **"Njemu su se svi predali, samovoljno ili na silu, i oni koji su na nebesima i oni koji su na Zemlji."** Svi su oni potčinjeni tj. sa njima upravlja kako hoće i u njima se odražava Allahova moć i volja. Ovo značenje se odnosi na potčinjavanje tj. opći pojam ibadeta. Međutim što se tiče posebnog pojma robovanja ono biva samovoljnim izborom roba, tako da obožava i pokorava se Allahu i kloni se Njegovih zabrana.
Zatim je Šejh pojasnio da je prijateljstvo veći stupanj od same ljubavi, kao i to da je prijateljstvo najpotpuniji stupanj ljubavi, i da su Ibrahim i Muhammed ﷺ bili Allahovi prijatelji. Šejh je pojasnio grešku onih koji tvrde da prijateljstvo pripada Ibrahimu a Muhammedu ﷺ ljubav, misleći da je ljubav veći stupanj iznad prijateljstva ali je ovo mišljenje slabo. Jer prijateljstvo od roba podrazumijeva savršenstvo robovanja Allahu. Savršeno prijateljstvo je savršena ljubav, jer ljubav podrazumijeva od roba savršeno robovanje Allahu, dok s druge strane ukazuje na savršeni rububijet Allaha ﷻ. A Poslanik ﷺ nikoga od ljudi nije uzeo za svog prijetelja nego ga je Allah uzeo za prijetelja, ali je rekao da može voljeti veoma mnogo, kao što je volio Usamu i Hasana, a Allah ﷻ je rekao da voli bogobojazne, voli pravedne, voli one koji se mnogo kaju i one koji se mnogo čiste, ali prijateljstvo je posebna stvar. Zatim je Šejh pojasnio kako prijateljstvo i ljubav ukazuju na potpuno robovanje Allahu ﷻ. Prijateljstvo i ljubav se shvataju i izvršavaju onako kako to ukaže onaj koji je spoznao Allaha i Njegovo veličanstvo. Zatim je pojasnio kako se kod nekih sufijskih šejhova pojavila slabost u nauci i u razumu, zatim lakoumnost i glupost pa su se obradovali i zadovoljili ljubavlju umjesto robovanja Allahu poput jevrejskih i kršćanskih tvrdnji da su oni tobože Allahova djeca i štićenici. Allah ﷻ ih je utjerao u laž zbog tih njihovih tvrdnji. Zbog gluposti koju su slijedili sufije govoreći o ljubavi prema Allahu ﷻ zapisano je mnogo ružnih izreka o Allahu, kao što su neki od njih rekli: "Koji god 'Murid' ostavi nekoga u Vatri ja se njega odričem'. Ili "Koji god Murid dozvoli da neko od vjernika uđe u Vatru ja ga se odričem." Prvi tvrdi kako njegov Murid izvodi svakog iz Vatre, dok drugi tvrdi kako njegov Murid sprječava, sve one koji čine velike grijehe, od ulaska u Vatru. Neki od sufija kažu: "Kada nastupi Sudnji dan moj će se šator razapeti nad Džehennemom tako da niko neće ući u njega." Sve je ovo od njihovih gluposti i slabosti razuma i nauke. Šejh kaže: "Ovakvo nešto se pojavljuje kod opijenih i preovladanih nenormalnošću, tako što kod nekih od njih nestane mjerila za vaganje stvari pa ne može praviti razlike između njih poput

nenormalnog čovjeka. Ali kada se probudi pokaje se tražeći oprosta od Allaha ﷻ radi ovakvih riječi. Njihove tvrdnje o ljubavi su bezvrijedne, Allah je ispitao ljude koji su tvrdili da Ga vole sa ovim ajetom: **"Reci: "Ako Allaha volite mene slijedite, Allah će vas zavoljeti."** Tvrdnja o ljubavi prema Allahu mora biti dokazana, a najbolji dokaz toga je slijeđenje Poslanika ﷺ i borba na Allahovom putu za ono na čemu je on bio. A onaj ko se istinski bude borio na Allahovom putu i bude slijedio Poslanika ﷺ on je istinit po pitanju ljubavi prema Allahu, a ako jedan od ova dva znaka budu nedostajali onda je on najgori lažov po pitanju tvrdnje o ljubavi kao što su sufije i njma slični.

Ako bude rob nekome drugome mimo Allaha onda je on mušrik, i svaki oholnik je mušrik, zbog toga je Faraon bio najveći oholnik nad robovanjem Uzvišenom Allahu a bio je i mušrik. Uzvišeni kaže:

وَلَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا مُوسَىٰ بِـَٔايَٰتِنَا وَسُلۡطَٰنٖ مُّبِينٍ ۝ إِلَىٰ فِرۡعَوۡنَ وَهَٰمَٰنَ وَقَٰرُونَ فَقَالُواْ سَٰحِرٞ كَذَّابٞ

"Mi smo poslali Musaa sa znamenjima Našim i dokazom jasnim Faraonu i Hamanu i Karunu, ali su oni rekli: 'Čarobnjak i lažov!" (Sura El-Mu'min, 23-24)

Sve do riječi:

وَقَالَ مُوسَىٰٓ إِنِّي عُذۡتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُم مِّن كُلِّ مُتَكَبِّرٖ لَّا يُؤۡمِنُ بِيَوۡمِ ٱلۡحِسَابِ

"Musa reče: 'Molim Gospodara svoga i Gospodara vašeg da me zaštiti od svakog ohologkoji ne vjeruje u Dan u kome će se račun polagati!" (Sura El-Mu'min 27)

I do ajeta:

كَذَٰلِكَ يَطۡبَعُ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ قَلۡبِ مُتَكَبِّرٖ جَبَّارٖ

"Tako Allah pečati srce svakog ohologsilnika." (Sura El-Mu'min, 35)

Kaže: "Ako bude rob" – Što znači da onaj ko ne bude obožavao Allaha mora obožavati nešto drugo, jer ne postoji niko a da nema svoje božanstvo, naprotiv svako ima svoje božanstvo. A onaj ko ne bude obožavao Allaha obožavat će prohtjeve i šejtana čak i ateisti koji sve dozvoljavaju iz različitih kultura, obožavaju svoje prohtjeve jer su im šejtani naredili da ih obožavaju. Svaki ateista koji dozvoljava harame je mušrik jer obožava šejtana, a šejtan je taj koji mu je naredio da obožava svoj prohtjev.

Ovo je opće pravilo, tj. da nema nikoga ko nema božanstva, jer ako ne obožava Allaha obožavat će šejtana i prohtjeve, a na osnovu toga ko god se uzoholi da ne robuje Allahu i da ne obožava Allaha mora biti mušrik. Kao npr. što se Faraon oholio da nad robovanjem i Allahu, ali je bio mušrik koji je obožavao svoj prohtjev i šejtana, takođe je Iblis bio ohol i obožavao je svoj prohtjev. Tako da onaj ko ne bude obožavao Allaha obožavat će svoj prohtjev, i svako ima svoje božanstvo htio priznati ili ne, i svako stvorenje ima božanstvo jer ako ne bude obožavao Allaha onda obožava šejtana.

Uzvišeni kaže:

وَقَـٰرُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَـٰمَـٰنَ ۖ وَلَقَدْ جَآءَهُم مُّوسَىٰ بِٱلْبَيِّنَـٰتِ فَٱسْتَكْبَرُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ وَمَا كَانُوا۟ سَـٰبِقِينَ

"I Karuna i Faraona i Hamana: Musa im je jasne dokaze donio, ali su se oni na Zemlji oholo ponijeli i kaznu nisu izbjegli." (Sura El-Ankebut, 39)

I kaže:

إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِى ٱلْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضْعِفُ طَآئِفَةً مِّنْهُمْ يُذَبِّحُ أَبْنَآءَهُمْ وَيَسْتَحْىِۦ نِسَآءَهُمْ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ مِنَ ٱلْمُفْسِدِينَ

"Faraon se u zemlji bio, uzdigao, i stanovnike njezine na stranke izdijelio; jedne je tlačio, mušku im djecu klao, a žensku u životu ostavljao." (Sura El-Qasas, 4)

I kaže:

وَجَحَدُوا۟ بِهَا وَٱسْتَيْقَنَتْهَآ أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا ۚ فَٱنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَـٰقِبَةُ

"I oni ih, nepravedni i oholi, porekoše, ali su u sebi vjerovali da su istinita, pa pogledaj kako su skončali smutljivci." (Sura En-Neml,14)

Faraona je opisao kao mušrika u riječima:

وَقَالَ ٱلْمَلَأُ مِن قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَذَرُ مُوسَىٰ وَقَوْمَهُۥ لِيُفْسِدُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ وَيَذَرَكَ وَءَالِهَتَكَ ۚ

" A glavešine naroda Faraonovog rekoše: "Zar ćeš ostaviti Musaa i narod njegov da nered u zemlji pravi i da tebe i božanstva tvoja napusti?" (Sura El-A'raf, 127)

Kaže:"I Karuna i Faraona' – Sve je ovo od Faraonovog robovanja prohtjevima, a kada se Faraon potčinio svojim prohtjevima i šejtanu uzdigao se na Zemlji, a njene stanovnike podijelio je na stranke, kada se uzoholio da ne robuje Allahu ne priznavajući Njegovu jednoću i kada se uzoholio da slijedi Allahove poslanike, Musaa i Haruna, postao je mušrik i obožavao je svoje prohtjeve i šejtana, a imao je i božanstva mimo Allaha, kao što Uzvišeni kaže: **" da tebe i božanstva tvoja napusti".**

Kaže: " Da tebe i božanstva tvoja napusti" – Što znači da je Faraon imao božanstva koja je obožavao mimo Allaha, jer su glevešine uglednici njegovog naroda, koji su mu rekli obraćajući mu se: "Kako ćeš pustiti Musaa da čini na Zemlji nered." A Musa ﷺ mu je naređivao robovanje Allahu i tevhid. Oni su rekli: "Kako ćeš pustiti Musa da širi na Zemlji nered i da ostavi tebe i tvoja božanstva koja ti obožavaš." Allah ﷻ nas je obavijestio o licemjerima prije toga da: " **"Kada im se kaže: 'Ne pravite nered na Zemlji!" odgovaraju: 'Mi samo red uspostavljamo!' Zar tako! Oni su uistinu pravi smutljivci, ali to oni i ne opažaju."** Svoj nered su nazvali redom, a Musaovu davu i poziv u vjerovanje u Allahovu jednoću slijeđenje istine su nazvali neredom na Zemlji. Ovo je običaj lažova potvaraju pravedne ljude svojom bolešću, molimo Allaha za uspjeh i spas.

Proučavanje ukazuje da čovjek što se više oholi nad robovanjem Allahu biva većim mušrikom, jer kad god se uzoholi nad obožavanjem Allaha njegova se potreba, za onim što voli, poveća, što i jeste njegov cilj – prvobitni cilj srca – tako da biva mušrikom zbog onoga radi čega se tome potčinio. Srce ne može biti neovisno od svih stvorenja, osim ako je Allah jedini njegov zaštitnik i da ne obožava nikoga osim Allaha, i da ne traži pomoć ni od koga osim od Njega, niti da se uzda osim u Njega, i da se ne raduje onome osim što On voli i sa čime je zadovoljan, i da ne mrzi osim ono što mrzi Njegov Gospodar, i da ne prijateljuje osim sa Allahovim štićenicima, niti da neprijatlejuje osim sa Allahovim neprijateljima, i da ne voli osim radi Allaha, i da ne mrzi osim radi Allaha, niti da daje osim radi Allaha a ni da uskraćuje osim radi Allaha.

Kad god se ojača iskrenost u ljubavi prema Allahovoj vjeri njegovo robovanje će se usavršavati i postat će neovisan o stvorenjima. A sa usavršavanjem njegovog robovanja Allahu bit će mu potvrđena čistoća od širka i oholosti. Širk je preovladavajuće svojstvo kršćana, dok je oholost preovladavajuće svojstvo jevreja. Allah ﷻ kaže:

ٱتَّخَذُوٓاْ أَحۡبَارَهُمۡ وَرُهۡبَٰنَهُمۡ أَرۡبَابٗا مِّن دُونِ ٱللَّهِ وَٱلۡمَسِيحَ ٱبۡنَ مَرۡيَمَ

"Oni, pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje, i monahe svoje i Mesiha, sina Merjemina." (Sura Et-Tewbe, 31)

O jevrejima kaže:

أَفَكُلَّمَا جَآءَكُمۡ رَسُولُۢ بِمَا لَا تَهۡوَىٰٓ أَنفُسُكُمُ ٱسۡتَكۡبَرۡتُمۡ فَفَرِيقٗا كَذَّبۡتُمۡ وَفَرِيقٗا تَقۡتُلُونَ

"I kad god vam je koji poslanik donio ono što nije godilo dušama vašim, vi ste se uzoholili, pa ste neke u laž ugonili, a neke ubijali." (Sura El-Beqare, 87)

I kaže:

سَأَصۡرِفُ عَنۡ ءَايَٰتِيَ ٱلَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي ٱلۡأَرۡضِ بِغَيۡرِ ٱلۡحَقِّ وَإِن يَرَوۡاْ كُلَّ ءَايَةٖ لَّا يُؤۡمِنُواْ بِهَا وَإِن يَرَوۡاْ سَبِيلَ ٱلرُّشۡدِ لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلٗا وَإِن يَرَوۡاْ سَبِيلَ ٱلۡغَيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلٗاۚ

"Odvratit ću od znamenja Svojih one koji se bez ikakva osnova na Zemlji ohole. I kakav god dokaz oni vide, neće ga vjerovati; ako vide pravi put neće ga kao put prihvatiti, a ako vide stranputicu kao put će je prihvatiti." (Sura El-A'raf, 146)

Zbog toga što oholost povlači za sobom širk, a širk je suprotan islamu i ujedno je grijeh kojeg Allah neće oprostiti, Allah je za njega rekao:

إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغۡفِرُ أَن يُشۡرَكَ بِهِۦ وَيَغۡفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُۚ وَمَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱفۡتَرَىٰٓ إِثۡمًا عَظِيمًا

"Allah, doista, neće oprostiti da se Njemu išta ravnim pridružuje, a oprostit će sve mimo toga kome On hoće! A onaj ko drugog Allahu pridružuje, on čini potvoru i grijeh veliki!" (Sura En-Nisa, 48)

I kaže:

إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغۡفِرُ أَن يُشۡرَكَ بِهِۦ وَيَغۡفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُۚ وَمَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدۡ ضَلَّ ضَلَٰلَۢا بَعِيدًا

"Allah, doista, neće oprostiti da se Njemu išta ravnim smatra, a kome hoće oprostit će sve osim toga; onaj ko Allahu što ravnim bude smatrao doista je daleko zalutao!" (Sura En-Nisa, 116)

Kaže: "Proučavanje ukazuje" – Dakle srce će se na ovaj način osamostaliti u odnosu na sva stvorenja ako se obogati ovim svojstvima, ako je samo Allah njegov štićenik i da ne obožava nikoga osim Njega, kao i to da ne traži pomoć ni od koga osim od Allaha niti da se uzda u nekoga osim u Njega, da ne voli osim ono što On voli, itd. što ukazuje da se složio sa onim što Allah voli i sa čime je zadovoljan kao i da se protivi onome što Allah mrzi, dakle voli ono što Allah voli i mrzi ono što Allah mrzi, tako da se slaže sa svojim Zaštitnikom i onim koga voli.

Kaže: "Širk je preovladavajuće svojstvo" – Ovo je opće svojtsvo većine jevrejskih sekti, znanje bez djela, tako da oni namjerno griješe pored nauke koju posjeduju. Kao što Uzvišeni kaže: **"I kad god vam je koji poslanik donio ono što nije godilo dušama vašim, vi ste se uzoholili, pa ste neke u laž ugonili, a neke ubijali."** ali među njima ima onih koji ne posjeduju znanje **"Neki od njih su nepismeni i ne znaju za knjigu, nego samo za gatke."** Tj. ne poznaju knjigu osim što je znaju čitati, oni su neznalice, ali većina njih zna dok ništa ne primjenjuju. Međutim ono što preovladava među kršćanskim sektama jeste neznanje i zabluda, iako među njima ima učenih, monaha i sveštenika, ali preovladavajuće među njima je nezananje.

Kaže: "Allah doista" – Allah je širk nazvao dalekom zabludom, što znači da je dostigao vrhunac udaljenosti od istine, ali predstavlja veliku izmišljotinu, zato je širk najveći grijeh kojeg Allah neće oprostiti. Onaj ko susretne Allaha pripisivajući Mu drugove on će biti od stanovnika Vatre u kojoj će vječno boraviti a u milosti neće imati udjela. Molimo Allaha da nam oprosti, i on nema nade u Allahovu milost, međutim onaj ko Ga sretne sa grijesima mimo širka on će biti pod Allahovom voljom, ako bude htio oprostit će a ako ne onda će ga kazniti.

Svi vjerovjesnici su bili poslani sa vjerom islamom osim koje Allah drugu vjeru neće prihvatiti, ne od predaka niti od onih koji su poslije njih došli. Nuh kaže:

فَإِن تَوَلَّيۡتُمۡ فَمَا سَأَلۡتُكُم مِّنۡ أَجۡرٍۖ إِنۡ أَجۡرِيَ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِۖ وَأُمِرۡتُ أَنۡ أَكُونَ مِنَ ٱلۡمُسۡلِمِينَ

"A ako glave okrenete, pa ja od vas nikakvu nagradu ne tražim, mene će Allah nagraditi, meni je naređeno da budem musliman." (Sura Junus, 72)

O Ibrahimu kaže:

وَمَن يَرۡغَبُ عَن مِّلَّةِ إِبۡرَٰهِـۧمَ إِلَّا مَن سَفِهَ نَفۡسَهُۥۚ وَلَقَدِ ٱصۡطَفَيۡنَٰهُ فِي ٱلدُّنۡيَاۖ وَإِنَّهُۥ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ لَمِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ۝ إِذۡ قَالَ لَهُۥ رَبُّهُۥٓ أَسۡلِمۡۖ قَالَ أَسۡلَمۡتُ لِرَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ۝ وَوَصَّىٰ بِهَآ إِبۡرَٰهِـۧمُ بَنِيهِ وَيَعۡقُوبُ يَٰبَنِيَّ إِنَّ ٱللَّهَ ٱصۡطَفَىٰ لَكُمُ ٱلدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسۡلِمُونَ

"Ko drugi vjeru Ibrahimovu izbjegava do onaj koji ne drži do sebe! Mi smo njega na ovome svijetu odabrali, pa će on i na drugom svijetu biti među dobrima. Kada

je njemu Gospodar njegov rekao: "Predan budi!", on je odgovorio: "Ja sam predan Gospodaru svjetova. I Ibrahim je, kao i Jakub, to ostavio u amanet sinovima svojim: "Sinovi moji, Allah je vama vjeru odabrao, i nipošto nemojte umrijeti drukčije nego kao muslimani." (Sura El-Beqare, 130-132)

Jusuf je rekao:

تَوَفَّنِى مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِى بِٱلصَّٰلِحِينَ

"Daj da umrem kao musliman i pridruži me onima koji su dobri!" (Sura Jusuf, 101)

Musa kaže:

وَقَالَ مُوسَىٰ يَٰقَوْمِ إِن كُنتُمْ ءَامَنتُم بِٱللَّهِ فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوٓا۟ إِن كُنتُم مُّسْلِمِينَ ۝ فَقَالُوا۟ عَلَى ٱللَّهِ تَوَكَّلْنَا

"I Musa reče: "O narode moj, ako u Allaha vjerujete, u Njega se pouzdajte ako ste muslimani!" "U Allaha se uzdamo" rekoše oni. (Sura Junus, 84-85)

Uzvišeni kaže:

إِنَّآ أَنزَلْنَا ٱلتَّوْرَىٰةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ ۚ يَحْكُمُ بِهَا ٱلنَّبِيُّونَ ٱلَّذِينَ أَسْلَمُوا۟ لِلَّذِينَ هَادُوا۟ وَٱلرَّبَّٰنِيُّونَ وَٱلْأَحْبَارُ

"Mi smo objavili Tevrat, u kome je uputstvo i svjetlo. Po njemu su jevrejima sudili vjerovjesnici, koji su bili Allahu poslušni i čestiti ljudi" (Sura El-Maide, 44)

Belkisa je rekla:

إِنِّى ظَلَمْتُ نَفْسِى وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَٰنَ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ

"Gospodaru moj!" uzviknu ona,"ja sam se prema sebi ogriješila i u društvu sa Sulejmanom predajem se Allahu Gospodaru svjetova!" (Sura En-Neml, 44)

Allah ﷻ kaže:

وَإِذْ أَوْحَيْتُ إِلَى ٱلْحَوَارِيِّۦنَ أَنْ ءَامِنُوا۟ بِى وَبِرَسُولِى قَالُوٓا۟ ءَامَنَّا وَٱشْهَدْ بِأَنَّنَا مُسْلِمُونَ

"I kada sam učenicima naredio: "Vjerujte u Mene i Poslanika Moga!" oni su odgovorili: "Vjerujemo, a Ti budi svjedok da smo muslimani." (Sura El-Maide, 111)

I kaže:

إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلْإِسْلَٰمُ ۗ

"Vjera je kod Allaha, doista, islam!" (Sura Al Imran, 19)

I kaže:

وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ ٱلْإِسْلَٰمِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ

"A onaj ko želi neku drugu vjeru osim islama, neće mu biti primljena." (Sura Al Imran, 85)

Uzvišeni kaže:

أَفَغَيْرَ دِينِ ٱللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُۥٓ أَسْلَمَ مَن فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ

"Zar pored Allahove vjere žele neku drugu, kada se Njemu predaju, milom ili silom, i oni na nebesima i na Zemlji." (Sura Al Imran, 83)

Spomenuo je predanost stvorenja dobrovoljno ili na silu, jer su sva stvorenja potčinjena Njemu, bez obzira priznali to ili ne, oni su pred Njim potlačeni i On upravlja njima kako On hoće i želi, oni su predani Njemu samovoljno i prisilno, i niko od stvorenja ne može pobjeći od onoga što On hoće, odredi i propiše. I niko nema snage niti moći osim njega. On je Gospodar i vladar svih svetova, upravlja njima kako On hoće, i On je Stvoritelj svih njih, Tvorac i Onaj Koji im je obličje dao.

I svako drugi mimo Njega je potčinjen, porobljen i stvoren, ovisan i siromašan, potčinjen i savladan, samo je On ﷻ Moćni, Silni i Gordi, Stvoritelj i Tvorac.

Kaže: "Svi vjerovjesnici su bili" – Svi ovi dokazi ukazuju da su svi vjerovjesnici bili poslani sa vjerom islamom a njihova vjera je bila islam. Islam je vjera svih vjerovjesnika, islam je Nuhova vjera, Hudova vjera, Salihova vjera, Lutova vjera, Šuajbova vjera, Ibrahimova vjera, Musaova, Isaova i Muhammedova ◉. Što znači da su svi oni došli sa vjerovanjem u Allahovu jednoću i iskrenim ispoljavanjem vjere radi Allaha, kao i sa vjerovanjem u Allaha, meleke, knjige, poslanike, Sudnji dan, određenje, njegovo dobro i zlo, kao i pridržavanje Allahovih naredbi tj. da poštuju Allahove naredbe i da ih izvršavaju, kao i to da se klone onoga što je zabranio. Što se tiče zakona oni su se razlikovali međusobno, tako što su se obaveze razlikovale od zakona do zakona, npr. u Jakubovom عليه السلام zakonu je bilo dozvoljeno da čovjek oženi dvije sestre dok je u našem savršenom šerijatu to dozvoljeno. U Musaovom zakonu je bilo naređeno da se za nanašene rane izvrši odmazda dok je u zakonu kršćana naređen oprost, a opet u našem šerijatu se daje rodbini da bira između oprosta i odmazde, ili da se oprosti uz krvarinu ili bez nje. Što znači da su se zakoni razlikovali u odnosu jednih na druge. **"Svima vama smo zakon i pravac propisali."**
Islam je Allahova vjera i vjera svih vjerovjesnika, svima je bilo naređeno da vjeruju u Allahovu jednoću, svaki vjerovjsnik je govorio svom narodu: **"Allaha obožavajte, vi drugog boga osim Njega nemate."** Naređeno im je vjerovanje u Allahovu jednoću a zabranjen im je bio širk. Naređeno im je bilo da vjeruju u objavljene knjige, u poslanike i Sudnji dan, zatim u proživljenje i nagradu sa Džennetom ili Vatrom, kao i vjerovanje u odredbu i određenje, dobro i zlo, poštivanje Allahovim naredbi i zabrana. Allahova vjera u Nuhovo عليه السلام vrijeme je bila tevhid i primjenjivanje onog zakona sa kojim je Nuh عليه السلام došao. Allahova vjera u Hudovo عليه السلام vrijeme je bila tevhid i primjenjivanje onog zakona sa kojim je Hud عليه السلام došao. Allahova vjera u Ibrahimovo عليه السلام vrijeme je bila tevhid i primjenjivanje onog zakona sa kojim je Ibrahim عليه السلام došao. Allahova vjera u Musaovo عليه السلام vrijeme je bila tevhid i primjenjivanje onog zakona sa kojim je Musa عليه السلام došao. I sve tako do vremena kada je poslan Muhammed ﷺ, a njegov šerijat je bio pečat svih prethodnih šerijata. Ali što se tiče tevhida, iskrenog

ispoljavanja vjere Allahu, kao i vjerovanja u Allaha, meleke, knjige, Sudnji dan, odredbu i određenje to je bila Allahova vjera u svakom vremenu i mjestu.

Iako je On stvorio ono što je stvorio učinio je to sa razlozima koje je i odredio. Tako da je svako stvorenje o Njemu ovisno kao što se ovisno o razlogu, tako da među stvorenjima nema samostalnog razloga za činjenjem dobra ili odbrane od zla, nego sve što je razlog ima potrebu za drugim razlogom koji će mu pomoći. Kao i to da potisne sve ono što mu se suprostavlja i sprječava ga.

Jedino je Allah ﷻ neovisan o svakome mimo Njega, On nema druga koji će Mu pomoći ili se suprostaviti. Uzvišeni kaže:

قُلْ أَفَرَءَيْتُم مَّا تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ إِنْ أَرَادَنِىَ ٱللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَٰشِفَٰتُ ضُرِّهِۦٓ أَوْ أَرَادَنِى بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَٰتُ رَحْمَتِهِۦ ۚ قُلْ حَسْبِىَ ٱللَّهُ ۖ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ ٱلْمُتَوَكِّلُونَ

"A ti reci: 'Mislite li vi, da li bi oni kojima se, pored Allaha, klanjate mogli otkloniti štetu, ako Allah hoće da mi je učini, ili, da li bi mogli zadržati milost Njegovu, ako On hoće da im je podari?' Reci: 'Meni je dovoljan Allah, u Njega se uzdaju oni koji se pouzdavaju." (Sura Ez-Zumer, 38)

I Uzvišeni kaže:

وَإِن يَمْسَسْكَ ٱللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُۥٓ إِلَّا هُوَ ۖ وَإِن يَمْسَسْكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ

"Ako te od Allaha neka nevolja pogodi pa, niko je osim Njega ne može otkloniti; a ako ti kakvo dobro podari pa, samo je On svemoćni." (Sura El-En'am, 17)

O Ibrahimu Uzvišeni kaže:

إِنِّى وَجَّهْتُ وَجْهِىَ لِلَّذِى فَطَرَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ حَنِيفًا ۖ وَمَآ أَنَا۠ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ۝ وَحَآجَّهُۥ قَوْمُهُۥ ۚ قَالَ أَتُحَٰٓجُّوٓنِّى فِى ٱللَّهِ وَقَدْ هَدَىٰنِ ۚ وَلَآ أَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ بِهِۦٓ إِلَّآ أَن يَشَآءَ رَبِّى شَيْـًٔا ۗ وَسِعَ رَبِّى كُلَّ شَىْءٍ عِلْمًا ۗ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ۝ وَكَيْفَ أَخَافُ مَآ أَشْرَكْتُمْ وَلَا تَخَافُونَ أَنَّكُمْ أَشْرَكْتُم بِٱللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِۦ عَلَيْكُمْ سُلْطَٰنًا ۚ فَأَىُّ ٱلْفَرِيقَيْنِ أَحَقُّ بِٱلْأَمْنِ ۖ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ۝ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَلَمْ يَلْبِسُوٓا۟ إِيمَٰنَهُم بِظُلْمٍ أُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمُ ٱلْأَمْنُ وَهُم مُّهْتَدُونَ

"Ja okrećem lice svoje, kao pravi vjernik, prema Onome Koji je nebesa i Zemlju stvorio, ja nisam od onih koji Njemu druge ravnim smatraju! I narod se njegov s njim raspravljao. "Zar da se sa mnom raspravljate o Allahu, a On je mene uputio?" reče on. "Ja se ne bojim onih koje vi Njemu ravnim smatrate, bit će samo ono što Gospodar moj bude htio. Gospodar moj znanjem svojim obuhvata sve. Zašto se ne urazumite? A kako bih se bojao onih koje s Njime izjednačujete, kada se vi ne bojite što Allahu druge ravnim smatrate, iako vam On za to nije nikakav dokaz dao? I znate li vi ko će, mi ili vi, biti siguran? Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i

vjerovanje svoje s mnogoboštvom ne miješaju: oni će biti na pravom putu." (Sura El-En'am, 79-82)

Kaže: "Iako je On" – Što znači da je Allah ﷻ stvorio razloge koje je povezao sa uzrocima, i nema ni jednog raloga koji bi se mogao osamostaliti u pridobijanju željenog, nego je Allah sve povezao sa uzrocima i preprekama. Ako se nađu razlozi i nestanu prepreke desit će se željeno i ništa nema samostalni utjecaj osim sa Allahovom voljom. Ono što Allah hoće desit će se a ono što neće neće se desiti, dok nema stvorenja koje je samostalno u pridobijanju nečega. Nego svaki razlog mora imati druge razloge koji mu pomažu kao i prepreke koje će ga ometati. Pa ako se nađu razlozi a nestanu prepreke desit će se željeno. Kao npr. da imaš komad zemlje koju želiš obraditi ali moraš za to pripremit uslove, i nije dovoljan samo jedan razlog. Pa ako posiješ moraš i obrađivati, zaljevati i okopavati, nakon toga moraš otklonuti prepreke koje ti uništavaju uslove, kao što su oluje, insekti i sl. Pa ako se pripreme uslovi i uklone prepreke dobit će usjeve a ako ne onda ne. Ovakav je slučaj sa svim razlozima, sve razloge je Allah ﷻ povezao sa uslovima i nema nijednog razloga da se osamostali u pridobijanju željenog osim sa Alalohovom voljom čak što više svaki uslov mora imati razloge koji će mu pomoći kao i prepreke koje će ga sprečavati, a ako se nađu razlozi i uslovi a nestanu prepreke doći će do željenog a u protivnom ne.

U oba 'Sahiha' [1] od Abdullaha b. Mes'uda ؓ da je ovaj ajet objavljen i da je to teško palo ashabima Allahovog Poslanika ﷺ pa su rekli: " O Allahov Poslaniče koji od nas nije učinio nepravdu u svom vjerovanju?" Kaže: " Nije to širk zar niste čuli dobrog roba kako kaže širk je najveće nepravda."

Ibrahim Allahov prijatelj vođa svih pravovjernih je bio poslan a zemlja je bila ispunjena mušricima.

Allah ﷻ kaže:

وَإِذِ ٱبْتَلَىٰٓ إِبْرَٰهِـۧمَ رَبُّهُۥ بِكَلِمَٰتٍ فَأَتَمَّهُنَّ ۖ قَالَ إِنِّى جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا ۖ قَالَ وَمِن ذُرِّيَّتِى ۖ قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِى ٱلظَّٰلِمِينَ

"I kada je Ibrahima Gospodar njegov s nekoliko riječi na iskušenje stavio, pa ih je on potpuno izvršio, Allah je rekao: "Učinit ću da ti budeš ljudima vođa." On je upitao: "A i neki iz mog potomstva?" Odgovorio mu je: "Obećanje Moje ne obuhvaća silnike!" (Sura El-Beqare, 124)

Pojasnio je da period njegovog vodstva neobuhvata nepravednike a Allah ﷻ nije naredio da nepravedni budu vođe, a najveća nepravda je širk.

---

[1] Bilježi ga Buharija 1/81 i Muslim 124.

Kaže:" U oba Sahiha" - Tri su vrste nepravde prva vrsta - je ujedno i najveća pripisivanje Allahu druga i ovo je nepravda sa kojom ko god sretne Allaha vječno će boraviti u Vatri i neće imati udjela u milosti.

Allah ﷻ kaže: " **Širk je največa nepravda"** širk je ovdje nazvan nepravdom zato što mušrik nepostavlja ibadet na njegovo mjesto. I zato što nepravda znači stavljanje je nečega na njegovo nemjesto a mušrik je postavio ibadet na njegovo nemjesto jer je Allahovo potpuno pravo, koje ne zaslužuje niko drugi, dao slabom i manjkavom stvorenju čime je obožavao nekog drugog mimo Allaha, upućivao je dove nekome drugom mimo Allaha, prinosio je žrtve nekome mimo Allaha što znači da je ibadete koje ne zaslužuje niko drugi osim Allaha poklonio nekome drugom mimo Njega, ovo je najveći grijeh.

Druga vrsta: Nanošenje nepravde robova jedni prema drugima kao što je atak na ljudske živote, imetke i čast. Ovo je izgrađeno na mržnji i prepirkama tako da se svakome njegovo pravo mora vratiti, a ako to ne učini na ovome svijetu bit će vraćeno na Ahiretu od njegovih dobrih djela i on je bankrotiorao kao što je došlo u hadisu: **" Znadeteli koje bankrota?" pa su rekli: "Allahov Poslaniče bankrota među nama je onaj koji nema srebrenjaka niti stvari." Kaže: "Bankrota je onaj koji će doći na Ssudnji dan sa namazom, postom i djelima poput planina, a onoga je uvrijedio, onoga udario, onome krv prolio a onome oduzeo imetak. Pa će se svakom od njih dati od njegovih dobrih djela prije nego što mu nestanu, a onda će mu se natovariti njihovi grijesi pa će sa njima biti bačen u Vatru."**

Treća vrsta: Nepravda koju rob nanosi sam sebi u onome što je između njega i Allaha, i što je vazeno za Allahova prava koja ne dopiru do stupnja širka ali se ne tiču ni ljudskih pravak. Poput onoga koji uskraćuje neke vadžibe ili da čini neke od harama koji se ne odnose na prava drugih ljudi.

Allah ﷻ kaže:

إِنَّ إِبْرَٰهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِّلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ

"Ibrahim je doista bio predvodnik, pokoran Allahu, pravi vjernik, nije druge smatrao Allahu ravnim." (Sura En-Nahl, 120)

Predvodnik je onaj koji podučava dobru koji biva slijeđen, kao i uzorit biva onaj za kojim se povodi.

Allah ﷻ u njegovom potomstvu je učinio Knjigu i vjerovjesništvo, i nakon njega svi vjerovjesnici su slani u njegovoj vjeri.

Allah ﷻ kaže:

ثُمَّ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ أَنِ ٱتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَٰهِيمَ حَنِيفًا ۖ وَمَا كَانَ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ

"Poslije smo tebi objavili: 'Slijedi vjeru Ibrahimovu, vjeru pravu, on nije Allahu druge smatrao ravnim!" (Sura En-Nahl, 123)

Allah ﷻ kaže:

إِنَّ أَوْلَى ٱلنَّاسِ بِإِبْرَٰهِيمَ لَلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُ وَهَـٰذَا ٱلنَّبِىُّ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ۗ وَٱللَّهُ وَلِىُّ ٱلْمُؤْمِنِينَ

"Doista su najbliži ljudi Ibrahimu oni koji su ga slijedili, i ovaj Vjerovjesnik i oni koji vjeruju. A Allah je zaštitnik vjernika!" (Sura Al Imran, 68)

Uzvišeni kaže:

مَا كَانَ إِبْرَٰهِيمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَـٰكِن كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ

"Ibrahim nije bio ni židov ni kršćanin, već pravi vjernik, musliman. On nije bio idolopoklonik!" (Sura Al Imran, 67)

I kaže:

وَقَالُوا۟ كُونُوا۟ هُودًا أَوْ نَصَـٰرَىٰ تَهْتَدُوا۟ ۗ قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَٰهِـۧمَ حَنِيفًا ۖ وَمَا كَانَ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ قُولُوٓا۟ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَآ أُنزِلَ إِلَىٰٓ إِبْرَٰهِـۧمَ وَإِسْمَـٰعِيلَ وَإِسْحَـٰقَ وَيَعْقُوبَ وَٱلْأَسْبَاطِ وَمَآ أُوتِىَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَآ أُوتِىَ ٱلنَّبِيُّونَ مِن رَّبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُۥ مُسْلِمُونَ

"Oni govore: "Budite židovi, odnosno kršćani, bit ćete na Pravom putu!" Ti reci: "Ne, mi smo Ibrahimove prave vjere, jer on nije nikoga Allahu ravnim smatrao."Recite: "Mi vjerujemo u Allaha i u ono što se objavljuje nama, i u ono što je objavljeno Ibrahimu, i Ismailu, i Ishaku, i Jakubu, i unucima, i u ono što je dano Musau i Isau, i u ono što je dano vjerovjesnicima od Gospodara njihova; mi ne pravimo nikakve razlike među njima i mi se Njemu predajemo." (Sura El-Beqare, 135-136)

U 'Sahihu' se bilježi da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: "Ibrahim je bio najbolje stvorenje među vjerovjesnicima."[1]

Kaže: "Ibrahim je bio" – Allah ﷻ je poslao sve vjerovjesnike poslije njega iz njegovog potomstva, kao što Uzvišeni kaže: **"i potomcima njihova vjerovjesništva i Knjigu dali".** Allah ﷻ je Ibrahimu عليه السلام podario dva sina koji su također bili vjerovjesnici, prvi je bio Ismail عليه السلام, a njegova mati je bila Hadžer dok su je neki nazivali Adžer. Nju je tadašnji kralj Egipta poklonio Sari, kada je Ibrahim عليه السلام naišao sa njom, svojom amidžišnom, kroz Egipat, a bila je najljepša žena. Kralju je rečeno da se tu nalazi čovjek sa najljepšom ženom koju niko ne može imati osim njega, a bila je dobra žena. Ibrahim عليه السلام joj je rekao: "Na Zemlji nema drugog vjernika osim mene i tebe, a ja ću mu reći da si moja sestra kako ne bi bio ljubomoran." Ali time je htio reći kako mu je ona sestra u islamu. Kao da joj je htio reći "Ti si moja sestra u islamu i na svijetu nema drugog vjernika osim mene i tebe", pa ju je kralj uzeo, a Allah je pomogao Ibrahimu tako kad god je kralj prema njoj pružio ruke bio je pogođen i pao bi na tlo trzajući nogama. Ovo je Allahova zaštita Njegovim evlijama. Pa je rekla:

[1] Bilježi ga Muslim 2369, Ebu Davud 4672, Tirmizi 3352.

"Gospodaru ako umre, reći će da sam ga ubila." Pa kad se probudio opet je pružio ruke prema njoj pa je opet pao u nesvijest trzajući nogama. Pa je rekla: "Gospodaru ako umre, reći će da sam ga ubila." A kada se probudio po treći put rekao je: "Vodite je od mene doveli ste mi šejtanku." On joj je poklonio Saru a ona ju je poklonila Ibrahimu ﷺ, on ju je oženio i ona mu je rodila Ismaila ﷺ, dok je Sara bila nerotkinja i bila je kćerka njegovog amidže Akima. Pa kad je oženio Hadžer ona mu rodi Ismaila, a bila je plemenita kod Allaha, a od Allahove plemenitosti jeste da je naredio Ibrahimu da je sa njenim sinom iz Šama odvede u Mekku, i kada ju je odveo Allah je Sari podario sina Ishaka koji poslije postao vjerovjesnikom, i to približno dvanaest godina nakon Ismaila ili nešto više. Od Ismailovog potomstva je Muhammed ﷺ, i on je drugi otac i otac svih arapa. Prvi otac je bio Ibrahim a drugi otac je bio Ismail ﷺ otac arapa. A Ishak Sarin sin je dobio Jakuba po imenu Israil i svi vjerovjesnici sinova Israilovih su njegovi potomci. Jakub je dobio Jusufa i obadvojica su bili vjerovjesnici kao i Ishak, njegov drugi djed je bio Ibrahim takođe naš vjerovjesnk. Zato se u hadisu spominje "plemeniti sin plemenitog sin plemenitog", a plemeniti sin je Jusuf sin Jakubov sin Ishakov sin Ibrahimov. Muhammed ﷺ je od Ismailovog poroda, dok su svi vjerovjesnici koji su bili poslani Israilovim sinovima Ishakovi potomci sve dok Isaa ﷺ. A Ismail i Ishak su bili braća a njihova djeca amidžići, tako da su u osnovi arapi i Israilova djeca amidžići, a svi vjerovjesnici koji su poslani poslije Ibrahima ﷺ su njegovi potomci. : **"i potomcima njihova vjerovjesništva i Knjigu dali."**

U 'Sahihu' je potvrđeno da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: "Allah me je uzeo za prijatelja kao što je Ibrahima uzeo za prijatelja."[1]

I kaže: "Da sam ikoga uzeo za prijatelja uzeo bih Ebu Bekra za prijatelja ali vaš drug (Muhammed ﷺ) je Allahov prijatelj."[2] I kaže: "U džamiji nema ni jednog mjesta a da se ne može upotpuniti osim Ebu Bekrovog mjesta."[3]

I kaže: "Oni koji su bili prije vas su kabure uzimali za mjesta molitvi, zato nemojte od kaburova praviti mjesta za molitvu ja vam to zabranjujem."[4]

Sve ovo se nalazi u 'Sahihu'[5] i hadis u kojem je ovo rekao prije smrti na pet dana, što je od potpunosti njegove poslanice, a u istio vrijeme ukazuje na savršenstvo i izvršavanje njegovog prijateljstva prema Allahu čija je osnova ljubav prema robu i ljubav roba prema Allahu ﷻ, suprotno Džehemijama.[6]

Kaže: "Allah me je uzeo" – na osnovu ovoga možemo reći da prijateljstvo pripada Ibrahimu ﷺ i Muhammedu ﷺ, tako da je Ibrahim Allahov prijatelj a i Muhammed ﷺ

[1] Bilježi ga muslim 532, od Džunduba.
[2] Bilježi ga Buharija 10/10, Muslim 2382.
[3] Ovo je dio prethodnog hadisa.
[4] Bilježi ga Muslim 532.
[5] Tj. u istom hadisu "Prije smrti na pet dana".
[6] 'Pogledaj 'Der'u te'arud Aql' 6/59/63.

je Allahov prijatelj, a njih dvojica su najbolji poslanici i najbolja stvorenja. Naš Vjerovjesnik Muhammed ﷺ je bio savršeniji od Ibrahima ﷷ, bio je bolji i savršeniji od svog djeda Ibrahima ﷷ, iza njega po vrijednosti dolazi njegov djed Ibrahim ﷷ. Ali mišljenje pojedinih ljudi – kao što će Šejh pojasniti – da je Ibrahim Allahov prijatelj a da je Muhammed Allahom miljenik, je slabo i neispravno mišljenje. Jer je prijateljstvo savršena ljubav, kao i to da je ljubav najveći stupanj prijateljstva, što od roba obavezuje savršeno robovanje Allahu. To znači da je Ibrahim kao Allahov prijatelj dostigao savršenstvo robovanja Allahu ﷻ, što ukazuje na savršeni rububijet.

U tome se takođe odražava savršenstvo Allahovog tevhida ili jednoće, kao i to da ne obožavaju nikoga osim Njega. A ljubav i prijateljstvo su dva svojstva savršenstva koja dolikuju Njegovom veličanstvu i veličini. Ali to ukazuje na savršeni rububijet Allaha ﷻ, a što se tiče stvorenja Ibrahima i Muhammeda ﷺ njih dvjica su Allahovi prijatelji, a prijateljstvo prema njima je dokaz njihovog savršenog robovanja Allahu ﷻ.

Takođe u tome je potvrđivanje Allahove ﷻ jednoće tj. da ne obožavaju nikoga osim Njega kao odgovor onima koji se porede sa mušricima.

Isto tako u njemu se nalazi odgovor šijama rafidijama koji omalovažavaju ličnost Ebu Bekra Siddika ؓ, dok sebe predstavljaju kao najžešće pristalice kible čineći širk zbog toga što obožavaju Aliju ؓ i druge ljude.

Kaže: "Isto tako u njemu se nalazi odgovor šijama raifidijama" – Jer sebe smatraju najžešćim pristalicama kible čineći širk zbog njihovog obožavanja Ehlu bejta, tvrdeći da je Poslanik naglasio da će poslije njega doći dvanaest imama od kojih je prvi Alija b. Ebi Talib, zatim Husejn b. Alija, zatim Alija b. Husejn Zejnu-l-Abidin, zatim Muhammed b. Alija Bakir, zatim Džafer b. Muhammed Sadik, zatim Musa b. Džafer Kazim, zatim Alija b. Musa Rida, zatim Muhammed b. Alija Dževad, zatim Alija b. Muhammed Hadi, zatim Hasan b. Alija Askeri, zatim Muhammed b. Hasen Halef Hudže Mahdi El-Muntezar, koji je ušao u podrum Samra'e godine 260 h. i nije izašao do dan danas. Šejhu-l-Islam kaže: "Upotpunio je četiri stotine godina a još nije izašao." Mi sada kažemo da je upotpunio hiljadu i dvije stotine godina a nije izašao. U određenim vremenskim periodima oni dolaze sa jahalicama i stoje kod vrata ovog podruma dozivajući ga masovnim glasom 'Mevlana izađi, mevlana izađi'. Ovako je rekao Šejh i drugi, a pojedinci među finom braćom od tamo su mi rekli da se to čini i dan danas. U tim vremenskim intervalima oni stoje na različitim mjestima svijeta, ili odlaze kod tog mjesta, dok drugi na istoku ne klanjaju, pojedinci ne klanjaju na zapadu, dok opet treći stoje u Medini i drugim mjestima a ne klanjaju i kažu da se boje da neće izaći Mahdi a oni će biti u namazu te ga neće moći poslužiti. Ovo je od njihovog neznanja – da nas Allah sačuva i oprosti nam – kao što do dan danas koriste vesiletom ili približavanjem tobože Allahu posredstvom Ehlu bejta, Alijom zatim Husejnom, pa kažu: "O Ali, o Husejne" i tako 'O Allahov evlijo budi mi zagovarač kod Allaha'. Čak i i hadžije među njima koriste vesilet njima, počinju sa Alijom a završe sa Mahdijem Muntezarom (očekivani). Njih prizivaju za vesilet jednog po

jednog, i nema sumnje da je ovo veliki širk jer obožavaju druge mimo Allaha. Kao i njihova tvrdnja da su se zagubile dvije trećine Kur'ana, a da je ovo među nama samo ostatak, da nas Allah sačuva i oprosti nam, a onaj ko to kaže od njih je nevjernik i heretik od vjere, otpadnik, zato što se suprostavi riječima Uzvišenog **"Mi smo objavili Opomenu i Mi je čuvamo."** Zatim grde i psuju sve ashabe i vjeruju da su bili kafiri, što u stvari predstavlja psovanje ove vjere koju su prenijeli, a ako su oni koji su prenijeli ovu vjeru bili svi za redom nevjernici i griješnici kako će se onda vjerovati u takvu vjeru.

Prijateljstvo je savršena ljubav koja uslovljava od roba savršeno robovanje Allahu a u isto vrijeme ukazuje na savršeni rububijet Allaha ﷻ prema robovima koji Ga vole i koje On voli. A riječ robovanje podrazumijeva potpunu poniznost i potpunu ljubav, pa kažu srce je ponizno tj. počinjeno onome koga voli.

Ponizan tj. potčinjen.

Allahov sluga ili Allahov rob, predstavlja savršenstvo – što se desilo Ibrahimu i Muhammedu ﷺ.

Zato Muhammed ﷺ nije imao nikoga na Zemlji kao halila – prijatelja, jer riječ الخلة (Hulle) ne prihvata učešće u prijateljstvu.

Ali kao što su rekli:

Sprijateljio sam se sa putem svoje duše
Zato je time prijatelj nazvan prijateljem

Za razliku od osnovnog značenja ljubavi. Poslanik ﷺ je u vjerodostojnom hadisu za Hasan i Usamu rekao: "Allahu ja ih volim pa ih i Ti zavoli, i volim one koji njih vole."[1]

Amr b. El-As je upitao Poslanika ﷺ: "Koga najviše voliš od ljudi?" Kaže: "Aišu." Kaže: "A od muškaraca?" Kaže: "Njenog oca." A o Aliji ؓ kaže: "Sutra ću zastavu dati čovjeku koji voli Allaha i Njegova Poslanika i kojeg voli Allah i Njegov Poslanik."[2] I mnogi drugi primjeri.

Allah ﷻ kaže:

فَإِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُتَّقِينَ

"Allah voli bogobojazne." (Sura Al Imran, 76)

I:

إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُحْسِنِينَ

[1] Bilježi ga Buharija 2735, 3747.
[2] Bilježi ga Buharija 3009, 3701 i 4210.

"Allah voli one koji dobra djela čine." (Sura El-Beqare, 195)

I kaže:

إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُقْسِطِينَ

"Allah, zaista, pravedne voli." (Sura El-Hudžurat, 9)

I kaže:

إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلتَّوَّٰبِينَ وَيُحِبُّ ٱلْمُتَطَهِّرِينَ

"Voli one koji se mnogo kaju i oni koji se mnogo čiste." (Sura El-Beqare, 222)

I kaže:

إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلَّذِينَ يُقَٰتِلُونَ فِى سَبِيلِهِۦ صَفًّا كَأَنَّهُم بُنْيَٰنٌ مَّرْصُوصٌ

"Allah voli one koji se na Njegovu putu bore u redovima kao da su zdanje (čvrsto) spojeno." (Sura Es-Saff, 4)

I kaže:

فَسَوْفَ يَأْتِى ٱللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ

"Allah će sigurno umjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole." (Sura El-Maide, 54)

Allah ﷻ je obavijestio o tome kako voli Svoje robove vjernike a i oni Njega, pa kaže:

وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَشَدُّ حُبًّا لِّلَّهِ

"Ali oni koji vjeruju, još više Allaha vole!" (Sura El-Beqare, 165)

Ali što se tiče prijateljstva ono je specifično i posebno, a tvrdnje pojedinih ljudi da je Muhammed Allahov miljenik, a Ibrahim Allahov prijatelj, misleći da je ljubav veći stupanj od prijateljstva je slabo mišljenje jer je i Muhammed Allahov prijatelj kao što je spomenuto u vjerodostojnim hadisima.

Kaže: "Allahov sluga" – Što znači da u srcu nema mjesta za više od jednog prisnog prijatelja, jer je prijatelj onaj čije se srce ispunilo prijateljstvom do prijatelja, a Poslanikovo ﷺ srce je ispunjeno prijateljstvom prema Allahu, i u njemu nema mjesta ni za koga više, a da je bilo i za koga mjesta bilo bi za Ebu Bekra, ali nije zbog čega je Poslanik ﷺ rekao: **"Da sam ikoga uzeo za prijatelja uzeo bi Ebu Bekra za prijatelja..."** tj. da u mom srcu ima mjesta bilo bi ga za Ebu Bekra ali se moje srce ispunilo prijateljstvom prema Allahu ﷻ. Dok srce može voljeti više od jednog i u njemu ima mjesta za ljubav prema većem broju onih koje voli. Zbog toga je Poslanik ﷺ volio veliki broj ljudi, Aišu, Hasana, Husejna, Usamu, Ebu Bekra i druge. Ali što s tiče prijatlejsva u njegovom srcu nije bilo mjesta osim prema Allahu ﷻ. Prijateljsvo ne može imati saučesnika u prijateljevanju, ovo što se tiče stvorenja tj. našeg

Vjerovjesnika ﷺ, ali što se tiče prijateljstva kao Allahovog svojstva onda se radi o svojstvu koje Njemu dolikuje, ali sa određenim rezulatatima kao što je ispoljavanje Allahovog rububijeta.

Ono što se prenosi da će Abbas biti proživljen između miljenika i prijatelja su hadisu podmetnuti i nije se moguće na njih oslanjati.

Rekli smo da je ljubav prema Allahu ljubav prema Njemu i prema ono što On voli, kao što je u 'Sahihima' zabilježeno od Poslanika ﷺ da je rekao: "Kod koga se nađu tri stvari osjetit će slast imana: kome Allah i Njegov Poslanik budu draži od svakoga drugog, onaj ko bude volio čovjeka i ne bude ga volio ni radi čega osim Allaha, i onaj ko bude mrzio da se vrati u kufr nakon što ga je Allah spasio iz njega kao što mrzi da bude bačen u Vatru."

Poslanik ﷺ je obavijestio da onaj kod koga se nađu ove tri stvari osjetiti će slast imana, jer osjećaj prisutnosti nečega ukazuje na ljubav prema istom, a ako neko nešto voli i žudi za njim i ako dobije od njega ono što želi, osjeti slast, užitak i veselje zbog toga. A užitak je stvar koja se pojavi kod čovjeka odmah nakon što osjeti bliskost prema voljenom ili prema onome za kim žudi.

Oni koji kažu – od filozofa i doktora[1] - da je slast u stvari simpatija griješe jer se spoznaja postavlja i veže između ljubavi i slasti, kao što čovjek poželi hranu pa kada je pojede nakon toga osjeti slast, a slast slijedi nakonpogleda u nešto, pa ako pogleda osjeti slast. A slast koja slijedi poslije pogleda nije ista kao i pogled, ali nije ni viđenje nego je nešto što nastaje nakon viđenja.

Allah ﷻ kaže:

وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ ٱلْأَنفُسُ وَتَلَذُّ ٱلْأَعْيُنُ

"U njemu će biti sve što duše zažele i čime se oči naslađuju." (Sura Ez-Zuhruf, 71)

Ovakav je slučaj sa svim onim što se čovjeku dešava od slasti i bolova, radosti i tuge i sl. tome što nastaje zbog osjećaja onoga što voli ili onoga što mrzi ali nije isti osjećaj kao što su radost i tuga. Jer slast imana sadrži užitak i radovanje koje osjeti mu'min i to onaj koji osjeća slast imana, a što je popratna ljubav nakon ljubavi prema Allahu i to kroz tri stupnja: usavršavanje te ljubavi, ispoljavanje iste i potiskivanje onog što je njoj suprotno. Tako da njeno usavršavanje: jeste da mu Allah i Poslanik budu draži od svakoga drugog, jer ljubav prema Allahu i Poslaniku nije dovoljna ako se odnosi samo na osnovu ljubavi, nego mu Allah i Poslanik moraju biti draži od svakoga drugoga kao što smo rekli. Ispoljavanje ljubavi jeste time što voli osobu samo radi Allaha. A potiskivanje onoga što joj je suprotno tj. da mrzi ono što je suprotno imanu kao što mrzi da bude bačen u Vatru.

Ako je ljubav prema Poslaniku i vjernicima od ljubavi prema Allahu, a Poslanik ﷺ je volio vjernike koje je volio Allah, jer je on bio najsavršenije biće u ljubavi

[1] Pogledaj 'Der'u te'arud akl ve nakl' 6/69/75. od Šejha Ibn Tejmijje.

prema Allahu, ali najpravilnije je da voli ono što voli Allah kao i to da mrzi ono što mrzi Allah.

Kaže: "Ono što se prenosi" – Tj. ono što se prenosi o Abbasu b. Ebi Mutalibu da će biti proživljen između miljenika i prijatelja, miljenik je Muhammed ﷺ a prijatelj je Ibrahim, je laž, jer je i Muhammed ﷺ Allahov prijatelj kao i Ibrahim عليه السلام.

Kaže: " Ovakav je slučaj sa svim onim što se čovjeku dešava" – Što znači da je slast imana u onome što prouzrokuje sreća ili težnja ka nečemu, koju osjeti mu'min kao posljedicu savršene ljubavi. Ova slast kao posljedica savršene ljubavi biva sa tri stvari: upotpunjenje ljubavi, ispoljavanje i potiskivanje onoga što joj suprotira. Dakle prvo što treba jeste da ovu ljubav upotpuni a njeno upotpunjavanje biva tako što mu niko ne smije biti draži od Allaha i Njegovog Poslanika, kao i da je ispolji na takav način što će voljeti osobu ali samo radi Allaha, zatim potiskivanje onoga što joj suprotira tj. mržnja da se vrati u nevjerstvo kao što mrzi da bude bačen u Vatru. Ove tri stvari koje je Poslanik ﷺ spomenuo su uzrok osjećanja slasti imana kao produkt savršene ljubavi prema Allahu. Pa onaj ko voli Allaha i Poslanika više od svakoga, i ko voli osobu samo radi Allaha, i onaj ko mrzi da se vrati u kufr nakon što ga je Allah iz njega izbavio kao što mrzi da bude bačen u Vatru upotpunit će mu se ljubav kao i što će osjetiti slast imana jer se njegova ljubav upotpunila, on ju je ispoljio i potisnuo ono što joj suprotira.

Kaže: "Da voli čovjeka" – Što znači da ako sve stvari i osobe voli radi Allaha on će ispoljiti i ograditi svoju ljubav od bilo kakvih primjesa ljubavi radi nekog drugog a njegova će ljubav biti samo radi Allaha. Voli Allaha i voli ono što voli Allah, od vjerovjesnika i dobrih ljudi, i sve ono što voli on voli radi Allahove ljubavi kao i to da je očisti od bilo kakvih primjesa druge ljubavi, zatim potisne ono što joj suprotira tj. da mrzi da se vrati u kufr kao što mrzi da bude bačen u Vatru.

Prijateljstvo sa Allahom ne daje ni kome drugom udjela, nego je rekao: "Da sam ikoga od stanovnika Zemlje uzeo za prijatelja uzeo bi Ebu Bekra za prijatelja." Znajući da je stupanj prijateljstva iznad općeg pojma ljubavi. Ali prijateljstvo i ljubav prema Allahu su samo izvršenje ili obestinjenje robovanja Allahu.

Ali oni koji griješe, griješe u tome što misle da je robovanje puko potčinjavanje i pokoravanje, i da u to ne ulazi ljubav, kao i to da je ljubav radovanje u prohtjevima ili potčinjavanje bez a da podrazumijeva rububijet. Zato se prenosi da se kod Zenuna govorilo o ljubavi pa je rekao: "Klonite se te teme, jer da ne bi neki ljudi čuli pa se pozivali na ljubav."

Neki od učenjaka i obrazovanih ljudi su pokudili druženje sa onima koji mnogo govore i ljubavi bez imalo straha.

Kaže: "Prijateljstvo sa Allahom ne daje" – Jer je prijateljstvo posljednji stupanj i vrhunac ljubavi, a ljubav se, kako smo rekli, dijeli na stupnjeve, prvo je veza, žudnja, strasna ljubav itd. a na kraju je savršena ljubav tj. prijateljstvo, što je i posljednji stupanj u ljubavi, tako da je prijateljstvo savršeni stupanj ljubavi i njen kraj.

Neki od selefu saliha su govorili: "Onaj ko obožava Allaha samo iz ljubavi je heretik (fanatik ili otpadnik), a ko Ga bude obožavao sa nadom on je Murdžija, a onaj ko Ga bude obožavao samo iz straha je Haridžija, a onaj ko Ga bude obožavao iz ljubavi, nade i straha je pravi vjernik i muvehid.

Kaže: "Neki od selefu saliha su rekli" - Ljudi se dijele na četiri skupine, onaj ko obožava Allaha iz ljubavi takvi su fanatici ili heretici koji su se odvojili od vjere. Tvrdi da obožava Allaha iz ljubavi ali niti se boji Allaha niti se izda u Njega, tako da se od nekih sufija prenosi – kao što je u knigama o 'Ve'azu' (**الوعظ**) da je Rabija Adevija rekla: "Ne obožavam Allaha zbog straha od Njegove Vatre, niti zbog želje za Njegovim Džennetom, pa da budem kao potčinjeni zatvorenik. Nego Ga obožavam radi Njega i zbog želje za njim." Kaže da Ga ne obožava iz straha ili nade, pa da bude poput čovjeka koji očekuje korist, koji ne obožava Allaha osim radi koristi, nego ga obožava samo iz ljubavi prema Njegovom biću bez straha i nade. Tako da su neki rekli da vole patnju i Vatru, pa im je rečeno: "Zašto to?" Kaže: "Ako budem uživao u Džennetu znači da moja duša teži ka njemu, pa će ostati sa svojim prohtjevima, ali ako se napati u vatri postavit će se suprotno svom prohtjevu, zato i priželjkuje Džehennemsku patnju." Molimo Allaha da nas spasi i da nam oprosti. Dok ova kaže da ne obožava Allaha iz straha i nade pa da bude kao potčinjeni zatvorenik, a Allah ﷻ nas je obavijestio da su vjerovjesnici i Njegov Poslanik, Ibrahim, Lut, Nuh, Davud, Sulejman, Ejub, Zekerija, Jahja i Isa bili onakvi kako je rekao: **"Oni su žurili u činjenju dobrih djela i prizivali su nas iz nade i straha."** Dakle iz nade i straha, prizivali su svog Gospodara strahujući i nadajući se, tako da Allaha moraš obožavati kroz ljubav, strah i nadu, a onaj ko bude obožavao Allaha samo iz straha on je Haridžija, a onaj ko Ga bude obožavao iz nade on je Murdžija, a onaj ko Ga bude obožavao iz straha, nade i ljubavi on je pravi vjernik i sljedbenik tevhida. O ovoj temi se mnogo može pročitati u sufijskim knjigama o opomeni onako kako to oni sebi predstavljaju.

Zbog toga su se u posljednje vrijeme pojavili ljudi koji se sa raširenim rukama i ustima na svim mjestima hvale sa ljubavlju sve dok ih to nije odvelo do neke vrste slabosti i tvrdnji koja su suprotna robovanju. Tako da pripisuju robu rububijet koji ne pripada osim Allahu. Pojedinci iznose tvrdnje koje prelaze granice vjerovjesnika i poslanika, ili traži od Allaha nešto što ni u kom slučaju ne dolikuje osim Allahu, a ne vjerovjesnicima ili poslanicima.

Ovo je poglavlje u kojem su mnogi šejhovi pali zbog slabosti realizovanja samog robovanja kojeg su poslanici pojasnili, sa granicama naređenog ili zabranjenog koje su donijeli. Zatim zbog slabosti i odsutnosti razuma pomoću kojeg rob shvata suštinu robovanja, a ako oslabi razum, umanji se vjersko znanje, onda u

prostranstvima neznalačke ljubavi duša se raširi i veseli sa svom svojom glupošću, poput čovjeka koji se veseli zbog ljubavi prema nekoj osobi sa glupošću i neznanjem pa kaže: "Ja volim osobu i neću biti kaženjen zbog onoga što činim od djela neznanja i neprijateljstva."

Ovo je srž zablude i slika onoga što su rekli jevjreji i kršćani:

نَحْنُ أَبْنَـٰٓؤُا۟ ٱللَّهِ وَأَحِبَّـٰٓؤُهُۥ ۚ

"Mi smo djeca Božija i miljenici Njegovi." (Sura El-Maide, 18)

Allah ﷻ kaže:

قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُم بِذُنُوبِكُم ۖ بَلْ أَنتُم بَشَرٌ مِّمَّنْ خَلَقَ ۚ يَغْفِرُ لِمَن يَشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَآءُ ۚ

"Pa zašto vas On kažnjava zbog grjehova vaših?" A nije tako! Vi ste kao i ostali ljudi koje On stvara: kome hoće On će oprostiti, a koga hoće On će kazniti." (Sura El-Maide, 18)

Njegovo kaženjavanje istih je znak da nisu ni voljeni tini se mogu Njemu pripisati kao djeca, nego su potčinjeni i stvoreni.

A onaj koga Allah zavoli On ga uputi da čini ono što On voli, a onaj ko voli Allaha neće činiti ono što će Ga naljutiti ili rasrditi, kao što je kufr, griješenje i neposlušnost, ili činjenje velikih grijeha i ustrajavanje na njima, a ako se ne pokaje radi toga Allah to neće voljeti kao što voli da se činiti dobro, tako da je Njegova ljubav prema robu shodna njegovom imanu i bogobojaznosti.

Kaže: "Ovo je poglavlje" – Ovi šejhovi koje je spomenuo Šejhu-l-Islam su sufijski šejhovi, a ovo su njihove tvrdnje.

Kaže: "Ovo je razlog" – tj. razlog slabosti realizacije robovanja kod njih čija je bit u primjeni obaveza i klonjenju zabrana, ili Allahovih naredbi i zabrana. Znači da ih je okupirala slaboumnost pa su oslabili i u samom robovanju, a povrh svega toga je bila i njihova slabost u znanju pored slaboumnosti, što je pruzrokovalo ova loša mišljenja i djela.

Kaže: "Ako oslabi" – Tj. ove njihove tvrdnje su bezvrijedne i lažne, jer ako kaže da neće biti kažnjen zbog onoga što čini jer on voli Allaha, a On ga zbog njegovih grijeha neće kazniti, isti je kao što su rekli jevreji i kršćani: **"Mi smo djeca Božija i miljenici Njegovi."** Ali im je Allah odgovorio: **"Pa zašto vas On kažnjava zbog grjehova vaših?"** Što znači da je neprijateljstvo razlog mržnje prema njemu onoga kojeg voli, osjećaj odbojnosti do njega, čak i razlog njegovog kažnjavanja.

Oni koji misle da im grijesi neće naštetiti zbog toga što ih Allah navodno voli sa njihovom ustrajnošću na grijesima su poput onih koji misle da konzumacija otrova ne šteti iako ga koriste neprestano bez liječenja uzimanjem protu-otrova.

Da li je ovaj glupak kojim razlogom pogledao u Kur'an, u priče o vjerovjesnicima i onome što se njima dešavalo, od pokajanja, i traženja oprosta radi grijeha, kao i to što su bili pogađani različitim nedaćama, što je predstavljalo ispit i pročišćenje za njih shodno svakom pojedincu, shvatio bi da grijesi štete onima koji ih čine iako su bili najveličanstveniji ljudi.

Kaže: "Oni koji misle" – Ovo su šejtanove spletke i stvrdnje pojedinih sufija, tj. da im grijesi ne mogu naštetiti, pa kažu da su dostigli stupanj i da ih Allah voli tako da im grijesi ni zapostavljanje vadžiba ne mogu naštetiti, poput mora kojem se ne može zagaditi ako se u njeg prospe nešto od nečistoće ili sličnoga tome. Pa kaže: "Ja sam dospio do Allaha, i dostigao sam stupanj u Njegovoj ljubavi tako da mi grijesi ne mogu naštetiti." Očito je da su ovo šejtanove spletke, kojima ih je uveo u svoje mreže. Oni su poput čovjeka koji kaže da mu neće naštetiti otrov jer je u njegovom tijelu snaga i otpor, a ovo neće reći onaj čiji je razum prisutan.

Kaže: "Da li je ovaj ahmak" – Da, da je razmislio o Ademovoj priči vidio bi da je: **"Tako Adem nije Gospodara svoga poslušao i s puta je skrenuo. Poslije ga je Gospodar njegov izabranikom učinio, pa mu oprostio."** Adem ﵇ je bio vjerovjesnik. Allah ﷻ je takođe o Musau rekao: **" Gospodaru moj," reče onda "ja sam sam sebi zlo nanio, oprosti mi!" I On mu oprosti, On, uistinu, prašta i On je milostiv."** O Davudu ﵇ kaže: **"Pa oprost od Gospodara svoga zamoli, pade licem na tlo i pokaja se."** O našem Vjerovjesniku Muhammedu ﷺ kaže: **"Mi ćemo ti dati da pobijediš pobjedom jasnom da bi ti Allah ranije i kasnije grijehe oprostio."** Ili **"Traži oprosta za svoje grijehe i za vjernike i vjernice! Allah zna kud se krećete i gdje boravite."** Kako onda sufije mogu reći da im grijesi ne štete, znajući da su vjerovjesnici bili najveličanstvenija stvorenja ali i pored toga Allah nas je obavijestio da su pogriješili, očistili se te da im je Allah primio pokajanje.

Onaj ko voli stvorenje, ali ne znajući da li je to radi njegove koristi niti njegove volje, nego to radi samo zbog ljubavi, a ako bude iz neznanja i nepravde nema sumnje da će to biti razlogom mržnje onoga koga voli i bježanja od njega kao i razlogom da ga kazni.

Mnogi od sljedbenika ovih tarikata su zbog tvrdnje ljubavi prema Allahu izmislili različite vrste neznabožakih novotarija u vjeri.

Ali onaj ko pređe Allahove granice ili će zapostaviti Allahova prava ili će izmišljati lažne tvrdnje bez osnove.

Kao što neki od njih kažu: "Koji god Murid ostavi u Vatri ikoga ja ga se odričem." Dok drugi kaže: "Koji god moj Murid dozvoli da neko od vjernika uđe u Vatru ja ga se odričem."

Prvi je rekao da njegov Murid izvodi svakoga iz Vatre.

Drugi kaže da njegov Murid ne dozvoljava da iko od onih koji čine velike grijehe uđe u Vatru.

Neki opet kažu: "Kada nastupi Sudnju dan moj šator će se razapeti nad Džehennemom tako da u njeg niko neće ući."

I mnoge druge slične izmišljotine prenešene od poznatih šejhova, koje su u stvari izmišljena i pripisana laž njima ili je to bila njihova lična greška.

Kaže: "Onaj ko voli" – Ovo je očito ako bude djelovao na osnovu svojih prohtjeva, pa ako je ovo iz neznanja i zbog nepravde ne može biti razlogom Allahove ljubavi prema njemu, nego će to prouzrokovati Njegovu mržnju i kaznu, na dunjaluku ili Ahiretu.
Kaže: "Mnogi od" – Ovdje misli na sufije jer se oni nazivaju 'salikin' tj. oni koji se kreću prema Allahu kako to već tvrde. Ove njihove tvrdnje su samo potvrde toga da ih je šejtan zaveo, tako da pojedinci koji dospiju do jednog stupnja znanja ili znaju šta im je određeno svoja svojstva negiraju pripisujući ih Allahu kako bi mogli tvrditi da su sa njih spale obaveze kao i to da se ne brinu i da mu grijesi ne mogu naškoditi. Nego da se grijesi pišu običnim ljudima, a što se tiče njega on je od odabranika kojima grijesi ne štete. Ovo je šejtanova obmana i njegovo preovladavanje nad njima, tako da zapostavlja Allahova prava, zatim kaže da mu to neće naškoditi nakon čega od njega poteknu ovakve lažne tvdnje i mišljenja koja će Šejh spomenuti.

Kaže: "Kao što neki od njih kažu" – Svi ovi govori su riječi nevjerstva, molimo Allah za zaštitu, kao što je "moj murid" iako ovdje misli na Allaha, tj. ako njegov Murid ostavi bilo koga u Vatri on se odriče od njega tj. od Allaha.

Drugi kaže: : "Koji god moj Murid dozvoli da neko od vjernika uđe u Vatru ja ga se odričem."

Treći kaže: "Da će se na Sudnjem danu njegov šator razapeti iznad Džehennema kako niko ne bi ušao u njega." Sve izreke su izreke kufra.

Ali Šejh ﷺ kaže da ove riječi oni izreknu ali kada bivaju u stanju opijenosti ili u transu ili zbog utonuća ili zbog žestine promatranja padne u trans te govori ovakve riječi, ali u tom trenutku njega razum napušta te govori bez razlikovanja i prepoznavanja poput nenormalnog čovjeka, a njemu se grijesi ne pišu ali ako ih izrekne pri punoj svijesti i prisutnosti razuma onda je nevjernik. Dok Šejh ﷺ kaže da oni izriču ovakve rečenice u stanju nesvjestice ili u skupinama ljudi, kod snošaja ili u homoseksualnim odnosima, i zbog žestine transa zaboravi na sve pa i na sebe lično. Neki od njih tvrde da zbog žestine gledanja u Allaha zaboravljaju sve, ne pomjeraju se do te mjere ako se ptica spusti na njih oni se ne pomaknu niti shvataju šta se događa. Ili da poveže oči pa kaže kako vidi svjetlosti a u stvari vidi šejtana, i tako ih šejtan obuzima. Njihove tvrdnje su riječi kufra, a onaj ko ih izrekne u prisustvu razuma je nevjernik i otpadnik od vjere jer se odriče Allaha kao i to da će on Sudnjem danu imati uticaj.

Kaže: "Izmišljotine prenešene" – Dakle ono što im se događa, ili je izmišljeno pa pripisano njima ili je to zbog jačine promatranja i padanja u trans i neraspoznavanja onoga što se dešava oko njih.

Ovakve stvari se dešavaju u trenutku pijanstva, transa ili zbog tonjenja u promatranju Božije veličine gubljenjem osjećaja za vidljivi i nevidljivi svijet. Tada kod čovjeka slabi razumijevanje i poimanje tako da ne zna šta je rekao. A opijenost je slast bez osjećaja za okolinom. Zato je među njima bilo onih koji kada su se probudili i došli sebi pokajali od onoga što su rekli. A oni koji su sebi u tome dali prostora su uglavnom šejhovi koji su slušali kaside o ljubavi i ašiku, kuđenju i udvaranju te strastvenoj ljubavi. Ovo je osnova njihovih namjera, jer ovakve vrste pjesama podstiču u čovjeku emocije i ljubav kakva god da bude. Zato Allah ﷻ kaže:

قُلۡ إِن كُنتُمۡ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِي يُحۡبِبۡكُمُ ٱللَّهُ

"Reci: "Ako volite Allaha, mene slijedite, Allah će vas zavoljeti." (Sura Al Imran, 31)

Kaže: "Ovakve stvari" – Ovakvo je stanje sufija, pijanost tj. pijanost od ljubavi, opije se tako da zaboravi na sebe, ili da utone do tolike mjere u promatranju Božije veličine da ne razlikuje između Stvoritelja i stvorenja, da nas Allah sačuva i oprosti nam, eto takvo je stanje sufija.

Kaže: "Tako kod čovjeka" – A kada izgubi razum onda mu se grijesi ne pišu jer je kao nenormalan zbog toga što ne poima šta se dešava.

Kaže: "Zato je među njima bilo" – Tj. kada se probudi i dođe sebi nestane one opijenosti pa se pokaje zbog svojih riječi.

Kaže: "A oni koji su sebi dali" – Od njihovog neznanja je da mnogo slušaju kaside o ljubavi, žudnji, kuđenju i strastvenoj ljubavi, čime su smatrali da na takav način obožavaju Allaha zbog slušanja takvih kasida, smatrajući to ibadetom.

Kaže: "Ovo je osnova" – Ovaj ajet se naziva ispitnim ajetom jer su neki ljudi tvrdili da vole Allaha pa ih je ispitao. Allah je mjerilom te ljubavi učinio slijeđenje Poslanika, pa onaj nad kime se odrazi ovo mjerilo onda on voli Allaha **"Reci: "Ako volite Allaha, mene slijedite, Allah će vas zavoljeti."** A onaj ko bude slijedio Poslanika znači da je iskren u svojoj ljubavi, dok onaj ko ne bude slijedio Poslanika nije iskren. Slijeđenje Poslanika ﷺ podrazumijeva primjenu svega onoga sa čime je došao od šerijata, primjenom Allahovih naredbi, i iskrenim djelima u ime Allaha, kao i iskreno ispoljavanje vjere Allahu, obavljanje farzova, klonjenje od Allahovih zabrana, a onaj ko bude takav on je iskren i istinu govori a onaj ko se postavi suprotno tome znači da laže.

Tako da Allaha ne voli osim onaj koji slijedi Poslanika.

A slijeđenje i poslušnost Poslaniku ne bivaju osim realizacijom i primjenom robovanja Allahu, i mnogi su oni koji tvrde da ga vole ali se nisu povinovali njegovom šerijatu i sunnetu. Tvrdi da se nalazi u stanjima ali ovdje nemamo dovoljno mjesta da o tome govorimo, neki idu do te mjere da smatraju ne obaveznim farzove ili smatraju dozvolenim neke od harama i mnogo drugih stvari mimo toga u čemu su se suprostavili Poslanikovom šerijatu i njegovom sunnetu i poslušnosti. Naprotiv Allah je osnovu Svoje ljubavi učinio ljubav prema Allahu i Poslaniku kao i džihad na Allahovom putu. Džihad podrazumijeva savršenu ljubav prema onome što je Allah naredio i potpunu mržnju prema onome što je zabranio. O onima koje voli i koji ga vole Allah ﷻ kaže:

أَذِلَّةٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ يُجَٰهِدُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَآئِمٍ ۚ

"Prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovu putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati." (Sura El- Ma'ide, 54)

Kaže: "Tako da Allaha ne voli" – to znači da on samo misli da je od odabranika ako je dostigao stupanj znanja i do stupnja da svoja svojstva može negirati i pripisati ih Allahu kao što svoja djela pripisuju Allahu, čime postaje od odabranika a sa njega spadaju obaveze i zabrane, to znači da on nema ni obaveza niti mu je šta zabranjeno, niti da mora biti poslušan niti griješi tvrdeći da je dospio do Allaha a zato uzimaju dokaz Allahove ﷻ riječi: " **Obožavaj svog Gospodara sve dok ti ne dođe smrt"** 'Jekin' (smrt) tumače kao znanje a njihovi odabranici su doprli do tolikog znanja tako da se obaveze ni zabrane ne odnose na njih kao ni poslušnost ili griješenje, a sve ono što oni rade je njima dozvoljeno, Allahu se utječemo od toga. Ko vjeruje u ovo on je otpadnik od vjere dat će mu se prilika na pokajanje a ako se ne pokaje onda će biti ubijen.

Kaže: "Allah je osnovu ljubavi " - da, borba na Njegovom putu je osnova ljubavi jer borac na Allahovom putu potčinjava sebe i svoj imetak Allahu ﷻ, poziva u Njegovu vjeru, bori se, troši i žrtvuje samog sebe da bi uzdigao Allahovu riječ. Ovo je osnova i suština ljubavi prema Allahu ﷻ i Njegovom Poslaniku i ovo je istinska ljubav prema Allahu.

Zato je ljubav ovog ummeta prema Allahu bila najpotpunija u odnosu na prethodne narode kao što je njihovo robovanje Allahu najpotpunije u odnosu na robovanje prethodnih naroda.

Najsavršeniji po tom pitanju među ovim ummetom su bili Muhammedovi ﷺ ashabi i svi oni koji su se sa njima poredili u tome.

Kaže: " Zato je ljubav" - Šejh pojasnio da je ljubav prema Allahu najpotpunije realizovana od strane ovog ummeta u odnosu na prethodne narode, kao što je njihovo robovanje bilo savršenije od robovanja prethodnih naroda. Sve to zato što je Vjerovjesnik ovog ummeta bolji od svih prethodnih vjerovjesnika i zato što je ovaj ummet bolji od svih prethodnih naroda. Naš Vjerovjesnik Muhamed ﷺ je najsavršenije biće u ljubavi prema Allahu, kao što je najpotpunija ličnost u pogledu robovanja Njemu a ovaj ummet je najsavršeniji u pogledu ljubavi i robavanja Allahu u odnosu na ostale narode.
Šejh je pojasnio da slijeđenje šerijata i borba na Allahovom putu su najveće razlike između onih koji vole Allaha i Njegovih evlija i onih koji tvrde da ga vole. Prethodno smo spomenuli ispitni ajet u kojem Allah kaže: **"Reci : " Ako Allaha volite, mene slijedite, Allah će vas voljeti",** jer je skupina judi tvrdila da vole Allaha pa ih je Allah ispitao sa ovim ajetom. Šejh je pojasnio da je istinska vjera realizovanje robovanja Allahu u svakom smislu tj. ispoljavanje ljubavi Alahu kao i to da svako djelo mora biti odgovarajuće Allahovom šerijatu jer ako ne odgovara šerijatu onda ne može biti učinjeno radi Allaha. I nijedno djelo ne može biti učinjeno radi Allaha osim ako ne sadrži u sebi dva svojstva da bude radi Allaha i da bude shodno onome što voli Allah i Njegov Poslanik. Šejh je takođe pojasnio da širk prevladava ljudskim dušama kao što je u hadisu došlo da je tiši od mravljeg hoda, kao i to da je skriveni širk slijeđenje prohtjeva poput ljubavi prema imetku, ugledu, slikama i sl. tome. Srž svega onoga što je spomenuto prethodno jeste da je Šejh pojasnio hadis u kojem je rečeno da čovjekova pažnja prema imetku i ugledu ništa mnaje ne šteti vjeri osim onoliko koliko štete dva gladna vuka kada se upuste u tor ovaca. Takođe je Šejh pojasnio da su Ibrahim i njegova porodica predvodnici istinske vjere i da je naš Vjerovjesnik ﷺ od Ibrahimove porodice. A Faraon i njegova porodica su predvodnici kufra i zablude, od kojih su oni koji su rekli o Allahovom utjelovljenju u stvorenjima, oni su u Faraonovoj vjeri i na njegovom putu. Zatim je Šejh spomenuo teoriju utonuća u promatranju Allahove veličine kao i vrste ljudi po tom pitanju među sufijama. Utonuće je riječ sa kojom podrazumijevaju ne poimanje bilo kakvih postojanih vidljivih i nevidljivih činjenica koje se promatraju među bićima djele ih na tri vrste: utonuće u odnosu na bilo šta prisutno i slično njemu, utonuće u odnosu na promatranje nečega sličnog njemu i utonuće u odnosu na ono što on želi. Prvo znači utonuće do te mjere da ne vidi ništa mimo Njega a osnova riječi utonuća u jezičkoj terminologiji znači da čovjek rastopi nešto u nečem drugom, kao kada staviš brašno u vodu te se ono rastopi dobije se sasvim drugačija masa što znači da se masa rastopila u masi.
Dok su sufije riječ utonuće pojasnili kao nepoimanje bilo kakvih postojećih vidljivih i nevidljivih stvari tako da utonuće u odnosu na sve mimo Njega jeste negiranje svega mimo Allaha što i jeste put onih koji zastupaju teoriju 'vihdetul - vudžud' tvrdeći da su se stvorenja stopila sa Stvoriteljem tako da nema ni Stvoritelja ni stvorenja pa su rekli da je Stvoritelj stvorenje a stvorenje Stvoritelj i to je utonuće kod ateista.
Drugo je utonuće u odnosu na promatranje nečeg sličnog Njemu što znači da se odvaja od stvorenja i negleda ni ušta drugo osim u Allaha kako ga ne bi omelo na putu prema Alalhu. On ne negira stvorenja niti njihovu prisutnost nego negira njihovo viđenje da ga ne ometaju kako bi dospio do nevidljivog svijeta a to nazivaju

trans, pijanstvo, utjelovljenje i spoj. Kod nekih se ojača viđenje srca kao i njegova nesvjestica tako da zaboravi sve pa čak i sebe i da ne gleda ni u šta osim u onoga koga voli misleći da se utjelovio u njemu i sa njim pomješao. Od toga su neki zaljubljenici govorili da se zbog žestine ljubavi prema voljenom osjeća kao magnet koji ga privači pa ako njegov voljeni padn že u vodu on padne za njim kaže: "Ja sam pao u vodu a šta je tebe povuklo u vodu?" Kaže: "Kad sam nestao sa tobom vidio sam da me nema pa sam pomislio da si ti sa mnom, povukao si me a ja sam u svojoj nesvjestici jer sam nestao sa tobom pa se nisam vidio i pomislio sam da si ti ja."
Treće je utonuće u odnosu na ono što on želi što znači da on žrtvuje svoje želje zbog Allahove želje davajući prednost Allahovoj ljubavi u odnosu na ljubav prema sebi a Allahovim željama i onome što voli daje veću prednost u odnosu na svoje želje i prohtjeve, ovo utonuće se odnosi na odabrane evlije i one bliske. Šejh islama kaže: "Ako postoji ikakvo pravilno utonuće onda je to ovo utonuće." Od toga jeste riječ tevhida ' la ilahe illallah' u kojoj je utonuće i opstanak odnosno negiranje da postoji išta drugo osim Allaha ili da se odrekne robovanju svemu drugom osim Allahu ﷻ jer je On Onaj Koji uistinu zaslužuje ibadet.

Kako onda ovi ljudi mogu tvrditi da vole Allaha.

Neki šejhovi kažu: " Ljubav je vatra koja u srcu spali sve ono osim što želi Voljeni."

Hoće reći da je čitav svemir ono što je Allah ﷻ htio da bude pa su pomislili da je savršena ljubav u tome da rob voli sve ono što je u njemu čak kufr, grijeh i neposlušnost!! A nemoguće je da bilo ko može voljeti sve postojeće, nego voli ono što mu odgovara i što mu koristi a mrzi ono što mu ne paše i šteti mu ali sa ovom zabludom su uspjeli zavesti one koji slijede prohtjeve a zatim su im povećali njihovo tonjenje u njihovim prohtjevima i strastima tako da vole ono što im se prohtije, od slika, vodstva, viška imetka i zavodljivih novotarija misleći da je to u sklopu ljubavi prema Allahu dok je ljubav prema Allahu mržnja prema onome što mrzi Allah i Njegov Poslanik kao i borba protiv toga sa životom i imetkom.

Osnova njihove zablude je u tome da ono što je ovaj rekao: "Ljubav je vatra u srcu koja spaljuje sve drugo osim Voljenog" misleći na Allaha ili Njegovu postojanu volju u svim stvorenjima.

Međutim da je rekao vjernik u Allaha, knjige i poslanike, to bi značilo da se odnosi na Allahovu vjersko šerijatsku volju koja se odnosi na ono što voli i sa čime je zadovoljan. Kao što je rekao da je usrcu spaljeno sve osim onoga što Allah voli.

Ovo je ispravno značenje, jer je od potpune ljubavi prema Allahu da ne voli osim ono što voli Allah, a ako zavoliš ono što On ne voli onda će to biti manjkava ljubav. Ali što se tiče Njegovog određenja i odredbe onda On to zabranjuje, kori i zabranjuje, pa ako se sa Njim ne složim u onome što mrzi znači da volim ono što mrzi.

Kaže: "Kako onda ovi mogu" – Tj. pozivaju se na ljubav ali bez djela, kao što je slijeđenje Poslanika ﷺ i borba na Allahovom putu, tako da ova tvrdnja ne koristi, jer svaka tvrdnja mora biti ustanovljena na dokazu, a onaj ko se poziva na Allahovu ljubav onda neka radi po Allahovim riječima: **"Reci: "Ako volite Allaha, mene slijedite, Allah će vas zavoljeti."** I zato što se ovo zove ispitni ajet ili ajet provjere. Pa ako ti čovjek kaže: "Ja volim Allaha." Ti reci: "Ima jedan ispit kojim ćemo te provjeriti" tj. da pogledamo u tvoja djela, pa ako budeš slijedio Poslanika ﷺ istinu govoriš, a ako ne budeš slijedio Poslanika onda lažeš u onome na što se pozivaš. "
Ove riječi potiču od nekih sufijskih šejhova, tj. da je ljubav vatra koja spaljuje sve osim želja Voljenog. Ali je greška u tome što je on ovdje htio skrenuti pažnju na postojanu volju i kader, i sve ono što se nalazi u postojanju je ono što je Allah htio i odredio, a u Njegovoj vlasti se ništa ne može desiti bez Njegove volje. Ali pojedine stvari koje su nastale Njegovom voljom i određenjem neka od njih On voli a neka ne voli nego ih mrzi. Što znači da postoji takođe šerijatska ili vjerska volja i određenje. Tako da sve ono što se desi u svemiru od kufra, grijeha i neposlušnosti jeste u stvari ono što je to Allah htio postojanom voljom ali Allah sa time nije zadovoljan u vjeri i šerijatu nego samo postojanjem kroz kader zbog mudrosti i tajni samo koje Allah zna ali se ne odnosi na šerijatsko vjersku volju i htijenje. Ali su ovi šejhovi ili sufije pomislili da se ljubav prema Allahu odnosi na postojanu volju i htijenje pa kada su vidjeli da su se kufr, grijeh i neposlušnost desili rekli su "ovo je Allahova volja i ljubav do tih stvari" tako da nisu napravili razlike između postojanog htijenja i vjerskog htijenja. U tome je njihova greška, nego je ispravno da se napravi razlika između ove dvije volje. Što znači da postoje dvije vrste htijenja: postojana volja i kader koja se ne može odgoditi nego sve što Allah želi desi se. Tako da sve ono što se desi u ovom postojanom svijetu ulazi u domen ove vrste kadera ali se nekolicina toga dijeli na dva dijela: ono što Allah hoće sa šerijatsko vjerskom voljom a to je ono što je naredio, sa time se zadovoljio i šerijatski to zavolio, i drugi dio kojeg Allah ne voli. Pa ako ovaj kaže : "Ljubav je vatra koja spalila u srcu sve osim onoga što želi Voljeni" i sa time bude htio skrenuti pažnju na šerijatsku volju onda je njegova izreka pravilna, međutim ako bude htio postojanu volju onda je to greška.

Slijeđenje ovog šerijata i održavanje borbe na Allahovom putu je od najveličanstvenijih razlika između onih koji vole Allaha i Njegovih evlija koje voli i koji Ga vole, i između onih koji se pozivaju na ljubav gledajući na opći pojam Njegovog rububijeta, ili koji slijede neke novotarije koje se suprostavljaju Njegovom šerijatu. Pozivanje na ovu ljubav prema Allahu poput jevrejskih i kršaćanskih tvrdnji o Allahovoj ljubavi iako njihove tvrdnje mogu biti gore od jevrejskih i kršćanskih, jer su se okitili licemjerstvom zbog kojeg će biti u najdubljem ponoru Džehennema kao što jevreji i kršćani mogu biti od njih gori jer ovi nisu dostigli njihov stupanj kufra.

U Tevratu i Indžilu je naložena ljubav prema Allahu oko čega se oni slažu i što oni smatraju najvećim savjetom zakonika.

U Indžilu stoji: "Najveći Mesihov savjet je: "Da voliš Allaha sa cijelim svojim srcem, razumom i bićem."

Kršćani se pozivaju da su ustrajali u ovoj ljubavi, a ono u čemu su oni od ibadeta i suptilnosti jeste baš to, a oni su se odrekli od Allahove ljubavi jer nisu slijedili ono što Allah voli. Nego:

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمُ ٱتَّبَعُواْ مَآ أَسۡخَطَ ٱللَّهَ وَكَرِهُواْ رِضۡوَٰنَهُۥ فَأَحۡبَطَ أَعۡمَٰلَهُمۡ

"Zato što su ono što izaziva Allahovu srdžbu slijedili, a ono čime je On zadovoljan prezirali; On će djela njihova poništiti." (Sura Muhammed, 27)

Allah mrzi, ponižava i proklinje nevjernike, On voli one koji Njega vole. Ali je nemoguće da rob voli Allaha a da Allah ne voli njega, nego je Allahova ljubav prema robu shodna onoliko kolika je ljubav roba prema njegovom Gospodaru, iako Allahova nagrada robu biva većom. Kao što je u vjerodostojnom hadisu kudsiji od Allaha: "Ko Mi se približi za pedalj Ja mu se približim za lakat, a ko Mi se približi za lakat Ja mu se približim za korak, a ko Mi dođe hodom Ja mu potrčim."[1]

Allah ﷻ je obavijestio da voli bogobojazne, dobročinioce, strpljive, pokajnike i one koji se čiste, voli one koji čine ono što je naredio od vadžiba i mustehaba kao što je došlo u vjerodostojnom hadisu: "Neće Mi se se rob prestati približavati sa nafilama sve dok ga ne zavolim a kad ga zavolim bivam njegov sluh kojim čuje, njegov vid kojim gleda."[2]

Kaže: " Slijeđenje ovog " – Onaj ko se poziva na ljubav prema Allahu sagledavajući opći pojam rububijeta je poput jevrejskih i kršćanskih tvrdnji da su Allahova djeca i miljenici zato je Allah ﷻ rekao**: " jevreji i kršćani govore:" mi smo Allahova djeca i njegovi miljenici." Reci: " Zašto vas onda kažnjava."** A ako ste Njegovi miljenici onda slijedite Njegov šerijat i Njegovog Poslanika ﷺ.
Kaže: "Ova tvrdnja može biti " – Ovo ukazuje na Šejhovu ﷬ pažnju kako kaže: "Ovo je tvrdnja pojedinih sufija koji se pozivaju na ljubav prema Allahu ali su ustvari iskrivili put slijeđenja Njegovog šerijata, kao i to što ne slijede Njegov šerijat su poput jevrejske i kršanske tvrdnje da su Allahovi miljenici, a ne slijede Allahovog Poslanika." Ali koji među njima su gori, sufije od jevreja i kršćana ili su kršćani i jevreji gori? Kaže: "Ako su ove sufije, koje se pozivaju na ljubav prema Allahu, doprle do stupnja licemjerstva i velikog širka onda su gori od jevreja i kršćana, ali ako nisu dospjeli do stupnja velikog širka onda su jevreji i kršćani gori od njih." Neki od sufija su licemjeri i heretici, a mufaici će biti u najdubljem ponoru Džehennema ispod jevreja i kršćana, tako da će biti gori. Ali ako njihovo licemjerstvo ne dopire do stupnja velikog širka onda su jevreji i kršćani gori od njih. A sve ovo ukazuje na Šejhovu ﷬ pažnju i sveobuhvatnost teme.

---

[1] Bilježi ga Buharija 13/325 i Muslim 2675.
[2] Pogledaj 'Silsile sahiha' od Šejha Albanija 4/183 – 193.

Mnogi oni koji griješe su uveli nove stvari u pogledu suptilnosti i ibadeta i pali su u ono u šta su pali kršćani od pozivanja na Allahovu ljubav sa suprotiranjem Njegovom šerijatu i zapostavljanjem borbe na Njegovom putu i sl. Približavajući se Allahu u vjeri oni se pridržavaju slično onome čemu su se pridržavali kršćani od nejasnih izreka i govora ili priča o čija vjerodostojnost nije poznata kao ni onoga koji ih je izrekao. Ali i kada bi se ispostavilo da je rekao istinu ta osoba nije nepogrešiva. Tako da one koje slijede uzimaju za svoje zakonodavce u vjeri, kao što su kršćani uzeli svoje sveštenike i monahe zakanodavcima u vjeri. A onda kada se radi o robovanju oni ga omalovažavaju predstavljajući se pred običnim narodom kao da su pobožnjaci, kao i to da su ga odabranici prevazišli. Isto onako kao što kršćani smatraju Isaa i svetce, pa pripisuju svojim odabranima saučesništvo sa Allahom isto onako kao što su to kršćani pripisali Isaau, njegovoj majci, svetcima i monasima i mnoge druge vrste čije bi se pojašnjavanje oduljilo na ovome mjestu.

Kaže: "Mnogi oni koji griješe" – Što znači da se pojedine sufije porede sa kršćanima jer se i jedni i drugi pozivaju na Allahovu ljubav, a sličnost između njih je u tome što se svi oni pozivaju na Allahovu ljubav ali suprotiraju Njegovom šerijatu i zapostavljaju borbu na Njegovom putu. Tako da se pridržavaju istog onoga čega su se pridržavali kršćani tj. nejasnog i nerazumljivog govora isto onako kako su to radili ondnosno pridržavali se kršćani sumnjivih i nejasnih priča. Sufije imaju priče, ali iako bi taj što ih izriče bio vjerodostojan u svojim pričama opet ne dostiže stupanj nepogrešivosti kao što je slučaj sa vjerovjesnicima. Prenose od nekoga da je dobar čovjek učinio tako i tako pa kažu to su kerameti, a onda one koje slijede uzmu za svoje zakonodavce mimo Allaha, isto onako kako su kršćani uzeli svoje svetce zakonodavcima koji prelaze granice Allahovog šerijata u onome što propisuju.

Istinska vjera jeste primjena ili realizacija robovanja Allahu u svakom obliku tj. realizovanje ljubavi prema Allahu na svakom stupnju. A u kolikoj mjeri se upotpuni robovanje u tolikoj mjeri će se usavršiti i sam čin ljubavi prema Allahu, kao i upotpunjavanje ljubavi Gospodara prema robu. A onoliko koliko su umanji ono umanjit će se i ovo. I kad god se iskaže ljubav u srcu prema nekome drugom iskaže se i robovanje nekom drugom mimo Allaha, a kad god se iskaže robovanje nekome mimo Allaha shodno tome se iskaže i ljubav prema tome mimo Allaha.

Svaka ljubav koja ne bude radi Allaha je ništavna i bezvrijedna, i svako djelo koje nije učinjeno radi Allaha je bezvrijedno. Dunjaluk je proklet kao što je prokleto i ono na njemu osim onoga što je radi Allaha[1], a ono što je radi Allaha neće biti osim ono što Allah i Njeogov Poslanik vole, tako da je to onako što je propisano.

Svako djelo kojim se ne želi Allahova naklonost onda je ono nije radi Allaha, i svako djelo koje nije na osnovu šerijata nije radi Allaha, naprotiv nije radi Allaha

---

[1] Ovo značenje je vjerodostojno kao što se prenosi od Vjerovjesnika ﷺ kao merfu'a predaja, Tirmizi 2323 i Ibn Madže 112.

sve dok ne bude sadržavalo obadva atributa: da bude radi Allaha i da bude od onoga što voli Allah i Njegov Poslanik.

Kaže: "Istinska vjera" – Ovakva biva istinska vjera sa realizacijom robovanja Allahu u svakom obliku, a realizacija robovanja Allahu je realizacija same ljubavi prema Allahu. Pa onaj ko realizuje robovanje Allahu realizovao je i ljubav prema Allahu, a ako umanji od samog čina realizacije robovanja umanjit će se i njegova ljubav prema Allahu. Tako da shodno njegovom uspjehu realizacije robovanja biva i ljubav kao što se shodno smanjenu kapaciteta robovanja umanjuje i ljubav i td. Na osnovu ovoga možemo zaključiti da je pozivanje na ljubav prema Allahu bez ovoga prethodnog ne koristi onome koji to čini, nego mora imati dokaz na ono na šta se poziva i dokaz realizacije robovanja.

Kaže: "Sve dok ne bude sadržavalo obadva atributa" – Ova dva tributa su osnova vjere, a to su: da bude djelo radi Allaha, tj. iskreno radi Njega što podrazumijeva realizaciju i provođenje 'la ilahe illallah', i da bude shodno onome što voli Allah i Njegov Poslanik, što predstavlja drugu osnovu. Ili drugom riječju da njegovo djelo bude shodno Allahovom šerijatu što predstavlja realizaciju 'ešhedu ene Muhammeden Resulullahi'. Tako da ni jedno djelo neće biti valjano osim sa ove dvije osnove, tj. da djelo bude iskreno radi Allaha i da odgovara Allahovom šerijatu, i neće valjati osim sa ova dva atributa. O ovome ima mnogo dokaza kao što će Šejh navesti.

Ono je vadžib i mustehab kao što Uzvišeni kaže:

فَمَن كَانَ يَرْجُواْ لِقَآءَ رَبِّهِۦ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَـٰلِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدًۢا

"Ko žudi da od Gospodara svoga bude lijepo primljen, neka čini dobra djela i neka, klanjajući se Gospodaru svome, Njemu nikoga ne pridružuje!" (Sura El-Kehf, 110)

Što znači da djela moraju biti dobra a od njih ima vadžiba i mustehaba, i moraju biti iskreno radi Allaha kao što Uzvišeni kaže:

بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُۥ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُۥٓ أَجْرُهُۥ عِندَ رَبِّهِۦ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

"A nije tako! Onome ko se bude Allahu predao i usto dobra djela činio, pripada nagrada kod Gospodara njegova; takvi se neće ničega bojati, niti će za bilo čim tugovati." (Sura El-Beqare, 112)

Allahov Poslanik ﷺ kaže: "Ko učini neko djelo a ono nije na osnovu ove naše stvari odbija se."[1]

---

[1] Bilježi ga Buharija 2697 i Muslim 718.

Vjerovjesnik ﷺ kaže: "Djela se vrjednuju prema namjerama i svakom čovjeku pripada ono šta je naumio. Čija hidžra bude radi Allaha i Poslanika onda je njegova hidžra radi Allaha i Poslanika, a čija hidžra bude radi ovosvjetske koristi ili radi žene koji hoće da oženi, onda je njegova hidžra radi onoga radi čega ju je učinio."[1]

Kaže: "Ovo je vadžib" – Dobro i ispravno djelo odgovara Allahovom šerijatu, "**...i neka, klanjajući se Gospodaru svome, Njemu nikoga ne pridružuje!**" A ovo je iskrenost.

Kaže: "Što znači da djela moraju" – U ovom ajetu se nalaze dvije osnove "**A nije tako! Onome ko se bude Allahu predao**" ovo je iskreno činjenje djela radi Allaha, "**i usto dobra djela činio**" znači da ih je činio shodno šerijatu, tako da je dobro djelo ono koje je odgovarajuće Allahovom šerijatu.

Kaže: "Ko učini neko djelo" – Ovo potvrđuje drugu osnovu ili realizaciju drugog djela šehadeta da je Mihammed Allahov Poslanik, tj. da djelo mora odgovarati Allahovom šerijatu, a u oba 'Sahiha' se prenosi da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: "**Ko uvede u ovu našu stvar nešto što nije od nje ono se odbija.**"

Kaže: "Djela se vrijednuju" – Ovo potvrđuje prvu osnovu, tj. da djelo bude samo radi Allaha. "**Djela se vrijednuju prema namjerama**" Djela nisu vrijedna osim sa namjerom i djela se grade na namjerama, pa ako namjera bude iskrena radi Allaha djelo će biti valjano.

Ova osnova je osnova vjere, i na osnovu njene realizacije biva i realizovanje vjere, sa njome je Allah poslao poslanike, objavio Knjige, i u nju je pozivao Poslanik, radi nje se borio, nju naređivao, i na nju podstrekavao, i ona je osovina vjere oko koje se vrti njeno guvno.

Kaže: "Ovo je osnova vjere" – I osnova mileta, tj. da djelo bude iskreno radi Allaha, zatim mora odgovarati Allahovom šerijatu, tako da u njemu ne smije biti primjesa novotarija i slijeđenja prohtjeva.

Širk je preovladiv nad ljudima, kao što je došlo u hadisu: "On je u ovom ummetu tiši od mravljeg hoda." A u drugom hadisu: " Ebu Bekr je rekao: "Allahov Poslaniče, kako ćemo se od njega spasiti, a on je tiši od mravljeg hoda?" Poslanik ﷺ reče Ebu Bekru: "Ja ću te podučiti riječ koju ako kažeš spasit ćeš se od malog i od velikog, reci: "Allahu ja Ti se utječem od da Ti pripišem druga u znanju, i tražim od Tebe oprosta za ono što ne znam." Omer ؓ je govorio: "Allahu učini sva moja djela dobrima, i učini ih iskrenim radi Tvog Lica, i ne učini nikom drugom udjela u njima."

[1] Bilježi ga Buharija 1, 54, 2529 i Muslim 197 od Omera ؓ.

Mnogo je stvari i strasti koje se miješaju sa dušama uništavajući ili osporavajući realizaciju istinskog robovanja i ljubavi prema Allahu, kao i iskrenog ispoljavanja vjere Njemu. Kao što Evs b. Šidad kaže: "O vjesnici smrti arapa, o vjesnici smrti arapa! Najviše vam se bojim pretvaranja u vjeri (الرياء) i skrivenih strasti."[1]

Ebu Davudu Sadžestaniju je bilo rečeno: "Šta je to skrivena strast?" Kaže: "Želja za upravom."

Od Ke'aba b. Malika se prenosi da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: "Ništa nisu manje štetna dva gladna vuka koja se pošalju u tor ovaca od čovjeka koji posvećuje pažnju imetku i ugleda, od štetnosti u svojoj vjeri."[2] Tirmizi kaže: "Hadis je hasen sahih." Allahov Poslanik ﷺ je pojasnio da posvećivanje pažnje imetku i ugledu nije ništa manje štetno nego pustiti dva gladna vuka u tor ovaca.

Zato što u ispravnoj vjeri nema ovakvog posvećivanja, jer kada srce osjeti slast robovanja i ljubavi prema Allahu njemu ništa draže ne može poslije toga biti kako bi mu dao prednost nad ovim. Zbog toga se od iskrenih Allahovih robova otklanja zlo i razvrat, kao što Uzvišeni kaže:

كَذَٰلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ ٱلسُّوٓءَ وَٱلْفَحْشَآءَ ۚ إِنَّهُۥ مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُخْلَصِينَ

"Da odvratimo od njega izdajstvo i blud, jer je on uistinu bio Naš iskreni rob." (Sura Jusuf, 24)

Iskreni Allahov rob koji je osjetio slast robovanja Allahu spriječen je da robuje nekom drugom, a u slasti ljubavi prema Allahu je ono što ga sprječava da voli nekoga drugoga osim Allaha. Što znači da u zdravom i ispravnom srcu nema ništa slađe, slasnije, ljepše, draže i bolje od slasti imana koje podrazumijeva robovanje, ljubav i iskrenost cjelokupne vjere Allahu.

Kaže: "Posvećivanje pažnje" – Allahov Poslanik ﷺ je pojasnio da čovjekova posvećenost i pažnja prema imetku, ugledu i vodstvu uništava njegovu vjeru onako kao što to mogu uništiti dva vuka kada se upuste u tor ovaca. Jer kada bi poslao dva gladna vuka u štalu punu ovaca, oni ih neće ostaviti nego će ih sve poklati, pojesti će ono što mogu a ostalo će ostaviti uništeno. Od vučje prirode je da uništava, pa kakva će onda biti ova dva gladna vuka koja nisu jela jedno vrijeme zatim se upuste u štalu, nema sumnje da će ih poklati i uništiti. Čovjekova pažnja i posvećivanje imetku, ugledu i vodstvu uništava njegovu vjeru isto onako kao što to čine ova dva vuka sa ovcama. U hadisu ima napređivanja i nazađivanja rečenica, što znači da je posvećivanje čovjekove pažnje više štetno u vjeri nego što mogu ova dva gladna vuka naštetiti ovcama kada se upuste u njihov tor.

---

[1] Ova predaj ako merfu'a je vjerodostojna a bilježi je Bejheki u 'Zuhdu' dtr. 319 i Ebu Nuajm u 'Hilje' 122.
[2] Bilježi ga Ahmed 3/456 i 460, Tirmizi 2482 i Nesai kao što kaže u 'Tuhfetu-l-išraf' 9/316.

Ovo podrazumijeva privlačenje srca Allahu, tako da srce biva uvijek blisko Njemu ﷻ, bojeći se od Njega, u želji i strahu, kao što Uzvišeni kaže:

مَّنۡ خَشِيَ ٱلرَّحۡمَٰنَ بِٱلۡغَيۡبِ وَجَآءَ بِقَلۡبٖ مُّنِيبٍ

"Koji se Svemilosnog u osami bojao, iako Ga nije vidio i koji je srce odano donio." (Sura Qaf, 33)

Onaj ko voli boji se da nestane ono što želi kao što se boji da mu se ne desi ono što mrzi, tako da ne može biti Allahov rob i da Ga voli, osim između straha i nade, kao što Uzvišeni kaže:

أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ يَدۡعُونَ يَبۡتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ ٱلۡوَسِيلَةَ أَيُّهُمۡ أَقۡرَبُ وَيَرۡجُونَ رَحۡمَتَهُۥ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُۥٓۚ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحۡذُورٗا

"Oni kojima se oni mole sami traže načina kako će se što više Gospodaru svome približiti, i nadaju se milosti Njegovoj i plaše se kazne Njegove. A kazne Gospodara tvoga svako treba da se čuva." (Sura El-Isra, 57)

Kaže: "Ovo podrazumijeva" – Istinska ljubav podrazumijeva strah i nadu, a čovjek obožava Allaha kroz ljubav, strah i nadu. Međutim neki od sufijskih heretika kažu da obožavaju Allaha samo kroz ljubav, ali nema sumnje da je to pogrešno. Murdžije kažu da obožavaju Allaha kroz nadu, dok Ga Haridžije obožavaju kroz strah, ali ni jedan od njih neće biti istinski rob sve dok ne bude volio Allaha, bojao Ga se i nadao se u Njega. Dakle mora postojati strah i nada, svako ko voli boji se, i svaki onaj koji se boji nada se, a svaki onaj koji se nada boji se, jer onaj koji voli boji se nestanka onoga što želi ili se boji da mu se ne desi ono što mrzi. Tako da moraju postojati obadvije stvari u isto vrijeme kao što je Allah ﷻ o Svojim robovima rekao: **"Oni su se nadmetali u činjenju dobrih djela i prizivali su Nas u želji i strahu."** Ili kao što kaže: **"Prizivaju nas iz straha i nade."** Kao što je na početku sure El-Fatiha: **"Hvala Allahu Gospodaru svjetova."** Ovo je prvi rukn tj. ljubav , a **"Milostivi Samilosni" je** drugi rukn tj. nada. Nadaš se Allahovoj milosti **"Vladaru Sudnjeg dana"** ovo je treći rukn tj. strah ili strahovanje od Sudnjeg dana. Zatim kaže: **"Samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoć tražimo."** Ovo su svi ruknovi ibadeta spomenuti na samom početku sure El-Fatiha.

Ako rob bude iskren prema Allahu, njegov Gospodar ga izabere, oživi njegovo srce, približi ga Sebi, zatim ukloni od njega ono što mu tome suprotira od zla i razvrata, a boji se da mu se ne desi suprotno od ovoga. Za razliku od srca koje nije iskreno Allahu, tako da se u njemu nalazi opća želja, volja i ljubav. On voli sve što mu se prohtije ili što odgovara njegovoj strasti, kao što je vlat ili cvijet, njegove se emocije pokrenu. Nekada ga privlače zabranjene slike, a nekada i one koje nisu zabranjene ali on ostaje zarobljeni rob onome kojeg kada bi on uzeo za svog roba to bi bilo sramotno i pokuđeno.

Nekada ga privlači ugled i vodstvo, zadovolji se sa jednom riječju a onaj koga lažno hvali pokori ga sebi, a neprijatlejski se postavi prema onome koji ga pokudi makar radi istine.
Nekada ga zarobi zlatnik ili srebrenjak ili slične stvari koje zarobljavaju srca, a srca za njima žude, tako da svoj prohtjev uzme za svog boga i slijedi svoje strasti bez upute od Allaha.

Ako bude iskren Allahu i Njegov rob, njegovo srce potčinjeno samo njegovom Jedinom Gospodaru, tako da mu ništa nema draže od Allaha, biva predan i ponizan pred Njim, a ako ne onda će ga potčiniti stvorenja. A njegovo srce nadvladaju šejtani pa će biti od onih zavedenih koji slijede šejtane, a od njega nastaje zlo i razvrat koje ne zna osim Allah, a to je bilo neminovno i neizbježno.

Kaže: "Ako rob bude" – Razlog tome je da ovo srce, u kojem se nije desila iskrenost Allahu, ostalo manjkavo, a kada se u njemu pojavio manjak desilo se ovo robovanje drugima mimo Allaha, jer robovanje nekom drugom mimo Allaha umanjuje uticaj iskrenosti, pa ako nestane iskrenosti na njeno se mjesto smjesti robovanje nekom drugom mimo Allaha, kao što je robovanje slikama, ugledu, zlatniku i srebrenjaku, robovanje strastima i td. Ali ako čovjek iskreno ispolji svoje robovanje neće mu se desiti manjak u robovanju Allahu.

Kaže: "A onaj ko ne bude iskren" – Tj. onaj čije se srce ne potčini Allahu u robovanju robovat će nekom drugom od stvorenja. Jer srce ne može ostati neupražnjeno, ili će obožavati Allaha ili će obožavati nekoga drugog. Ali ako robovanje Allahu bude potpuno neće se ostaviti mjesta za robovanje nekom drugom, a ako je robovanje Allahu manjkavo onda se na to mjesto umetne robovanje nekom drugom kao što je slučaj kod mušrika čije se srce ispraznilo od robovanja Allahu a na to mjesto se smjestilo robovanje nekom drugom mimo Allaha, pa čak iako bi obožavao Allaha a usto još nekoga taj ibadet mu neće koristiti. Iskreni su oni koji su iskreno ispoljili svoja djela Allahu, a u njihovim srcima nema robovanja nikome osim Allahu. Ima ljudi čije se robovanje Allahu umanji a na to mjesto se smjesti robovanje nekom drugom. U tome se ljudi razlikuju veoma mnogo i svaki shodno njegovoj iskrenosti i njegovim djelima kao i na osnovu širka koji se uvuče u njihova srca. Ovdje se misli na mali širk i grijehe, ali se ne odnosi na veliki širk, jer zbog velikog širka nestaje tevhida i iskrenosti, i jer se oni sa širkom ne mogu spojiti u jednom srcu, ali je moguće da se u jednom srcu spoji robovanje Allahu i robovanje nekom drugom kada je riječ o svemu onome mimo velikog širka. Međutim što se tiče velikog širka on se ne može spojiti u jednom srcu sa iskrenošću i tevhidom, nego su oni suprotni jedan drugoma, pa ako se nađe jedan nestane drugoga, a ako se nađu tevhid i iskrenost oni se neće sa njime pojiti, ali mali širk i grijesi se mogu spojiti sa tevhidom.

A srce koje nije iskreno Allahu okrenuto bježeći od svega drugoga onda je mušričko srce:

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِى فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيْهَا ۚ لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ ٱللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ۝ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَٱتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَلَا تَكُونُوا۟ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ۝ مِنَ ٱلَّذِينَ فَرَّقُوا۟ دِينَهُمْ وَكَانُوا۟ شِيَعًا ۖ كُلُّ حِزْبٍۭ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ

"Ti upravi lice svoje vjeri islamu na njemu ustrajavši! Prihvatite se Allahove čiste vjere prema kojoj je ljude stvorio. Nema izmjene Allahove vjere, to je prava vjera, ali većina ljudi to ne zna. Predano Mu se obraćajte! Bojte se Njega i obavljajte namaz, i ne budite od onih koji mu druge ravnim smatraju, od onih koji su vjeru svoju razbili i u stranke se podijelili, svaka stranka radosna onim što ima!" (Sura Er-Rum, 30-32)

Kaže: "A srce koje nije" – Ovo se mora desiti i nije moguće izbjeći, srce ne može biti prazno, a onaj ko nije iskren Allahu, i okrenut Allahu kloneći se od svega mimo Njega postaje mušrikom. I nema središnjeg stupnja kao što je spomenuto da se mali širk i grijesi mogu spojiti sa tevhidom ali umanjuju vrijednost tevhida i iskrenosti.

Allah ﷻ je učinio Ibrahima i njegovu porodicu vođama pravovjernih i iskrenih sljedbenika onih koji vole i obožavaju Allaha, kao i onih koji iskreno ispoljavaju vjeru Njemu.

Isto tako je Faraona i njegovu porodicu učinio vođama mušrika i onih koji slijede svoje prohtjeve.

Allah ﷻ o Ibrahimu kaže:

وَوَهَبْنَا لَهُۥٓ إِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً ۖ وَكُلًّا جَعَلْنَا صَٰلِحِينَ ۝ وَجَعَلْنَٰهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَآ إِلَيْهِمْ فِعْلَ ٱلْخَيْرَٰتِ وَإِقَامَ ٱلصَّلَوٰةِ وَإِيتَآءَ ٱلزَّكَوٰةِ ۖ وَكَانُوا۟ لَنَا عَٰبِدِينَ

"I poklonismo mu Ishaka, i Jakuba kao unuka, i sve učinismo dobrim, i učinismo ih vođama da upućuju prema zapovijedi Našoj, i objavismo im da čine dobra djela, i da namaz obavljaju, i da zekat udjeljuju, i samo su Nama u ibadetu bili. (Sura El-Enbija, 72-73)

O Faraonu i njegovom narodu kaže:

وَجَعَلْنَٰهُمْ أَئِمَّةً يَدْعُونَ إِلَى ٱلنَّارِ ۖ وَيَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ لَا يُنصَرُونَ ۝ وَأَتْبَعْنَٰهُمْ فِى هَٰذِهِ ٱلدُّنْيَا لَعْنَةً ۖ وَيَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ هُم مِّنَ ٱلْمَقْبُوحِينَ

"A bili smo ih učinili vođama, koji su pozivali u ono zbog čega se ide u Vatru, a na Sudnjem danu niko im neće pomoći. I popratismo ih prokletstvom na ovome svijetu, a na onom svijetu bit će od svakog dobra udaljeni." (Sura El-Qasas, 41-42)

Zbog toga će prvi biti bačeni u Vatru Faraon i njegov narod, jer nisu razikovali između onoga što Allah voli i sa čime je zadovoljan i između Allahovog određenja i odredbe, nego sa na Njegovu volju gledali kao na opći pojam, tako da na kraju nisu razlikovali između stvorenja i Stvoritelja, nego su postojanje ovoga učinili postojanjem Ovoga.

Kaže: "Allah ﷻ je učinio" – Muhammed ﷺ je od Ibrahimove porodice, tako da je na čelu Ibrahimove porodice Muhammed ﷺ i Ibrahim ﷺ zatim ostali vjerovjesnici, a svi oni predstavljaju vođe ljudi.

Kaže: "Učinismo ih vođama" – Tj. vođama upute.

Kaže: "O Faraonu i njegovom narodu kaže' – Tj. učinio ih je vođama zablude, a Ibrahim i njegova porodica su vođe upute dok su Faraon i njegova porodica vođe zablude.

Kaže: "Zbog toga će biti" – Sljedbenici Faraona ne razlikuju između kadera i šerijata, i ne zalikuju između onoga što je Allah odredio i onoga što je propisao, tj. na prave razlike između kadera i šerijata. Pa kažu sve ono što je odredio od bluda, krađe i sl. je ono što voli i sa čime je zadovoljan, i kažu ako je ovo odredio znači da to voli. Tako da kod njih nema razlike između šerijata i i kadera, jer su šerijat zapostavili. Ali na kraju dostignu stepen ne razlikovanja između Stvoritelja i stvorenja, pa kažu stvorenje je Stvoritelj a Stvoritelj je stvorenje, i sve što vidiš to je Allah, tako da ne razlikuju, zbog čega zastupaju teoriju 'vihdetu-l-vudžud' što predstavlja vrhunac i krajnju granicu kufra, da nas Allah sačuva.

Njihovi učenjaci kažu: "U šerijatu ima poslušnosti i griješenja, ali u istini je poslušnost bez grijeha, dok u stvari ne postoji ni poslušnost ni griješenje."

Ovaj zaključak je poput Faraonovog razmišaljanja i razmišaljanja njegovog naroda, koji su negirali postojanje Stvoritelja, kao što su negirali Njegovo obraćanje Njegovom robu Musau, i sa onim čime ga je poslao od naredbi i zabrana.

Kaže: "Njihovi učenjaci kažu" – Ovo je sufijska podjela ljudi, tako što ih dijele na tri stupnja ili staleža, pakažu da je u šerijatu poslušnost i grijeh, a šerijat je kome? Kažu da je šerijat za obične mase ljudi, a oni dijele ljude na obične, odabrane i odabrane među odabranim. Obični ljudi su sljedbenici šerijata, i od njih potiču djela poslušnosti ili griješenja, i od običnih ljudi su kod njih svi vjerovjesnici i poslanici i tako ih nazivaju običnim ljudima jer i kod njih ima poslušnosti i griješenja. Ali što se tiče odabranih oni ne griješe, i sve ono što se pojavi od njih je poslušnost makar to bio blud ili krađa, sve je to kod njih od ibadeta, kao što opijanje alkoholom biva poslušnoću kod njih. Tako da kod njih ne postoje grijesi. Nego su grijesi kod sljedbenika šerijata a kod onih koji slijede 'istinu' ne, jer su oni svoja svojsta i djela

negirali i učinili ih Allahovim svojstvima i djelima, i sve ono što potekne od pojednica među njima smatraju to pokornošću i poslušnošću bez obzira bilo to istina ili laž pa čak i kufr da nas Allah sačuva.

Zatim treći stalež su odabrani među odabranima, kod njih nema ni grijeha ni ibadeta, jer su doprli do stupnja vjerovanja u 'vihdetu-l-vudžud', tako da je postojanje kod njih jedno, on je Gospodar i on je rob, tako da nema grijeha ni ibadeta, nego su grijesi i ibadeti kod sljedbenika šerijata, tj. oni koji moraju primjenjivati šerijat u svom životu (o.p.) ali sljedbenici 'istine' kod njih nema osim pokornosti bez griješenja, dok su odabrani među odabranima oni koji niti griješe niti čine ibadete jer su doprli do stupnja da potvrde teoriju 'vihdetu-l-vudžud' što i jeste vrhunac i granica kufra, da nas Allah sačuva.

Poglavlje o razlikovanju između Stvoritelja i stvorenja

Ali Ibrahim i njegova porodica i pravovjernih i iskrenih vjerovjesnika i onih koji vjeruju u njih, znaju da se mora napraviti razlika između Stvoritelja i stvorenja. Isto tako se mora napraviti razlika između poslušnosti i grijeha, a rob kad god se njegovo realizovanje ovim razlikama poveća, povećamu se i ljubavi i robovanje prema Allahu, kao i poslušnost Njemu, a onda otklanjanje svakog drugog vida robovanja nekom drugom ili ljubavi prema nekom drugom ili poslušnosti njemu.

Zabludjeli mušrici su oni koji poistovjećuju Allaha sa Njegovim stvorenjima

Ibrahim ﷺ kaže:

قَالَ أَفَرَءَيْتُم مَّا كُنتُمْ تَعْبُدُونَ ۝ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُمُ ٱلْأَقْدَمُونَ ۝ فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِّىٓ إِلَّا رَبَّ ٱلْعَٰلَمِينَ

"A da li ste razmišljali', upita on 'da su oni kojima se klanjate, vi i kojima su se klanjali davni preci vaši, doista, neprijatelji moji? Ali, to nije Gospodar svjetova." (Sura Eš-Šu'ara, 75-77)

Pridržavaju se nejasnih priča pojedinih šejhova, poput kršćana, kao što je poniznost ili naziv 'utonuće' iako se utonuće odnosi na tri vrste, vrsta koja se odnosi na savršene kao što su vjerovjesnici i evlije, vrsta koja se odnosi na namjerenike od evlija i dobrih ljudi, i vrsta koja se odnosi na munafike i ateiste koji porede Allaha sa stvorenjima.

Kaže: "Zabludjeli mušrici" – Oni su zastupnici teorije Allahovog utjelovljenja sa stvorenjima, tako da je Stvoritelj i stvorenja kod njih jedno tijelo.

Kaže: "Ibrahim ﷺ kaže" – Ibrahim ﷺ je napravio razliku između onoga što su oni obožavali mimo Allaha i nazvao ih svojim neprijateljima, a Onoga Kojeg on voli jeste njegov Gospodar i Prijatelj.

Što se tiče prvog značenja onda je to utonuće u odnosu na sve ono što postoji osim što Allah voli.

Tako da ne voliš osim radi Allaha, i da ne obožavaš nikoga osim Njega, niti da se uzdaš osim u Njega i da ne tražiš svoje potrebe osim od Njega.

Pojašnjenje: Ovaj naziv 'utonuće' (**الفناء**) je termin nastao od nekih sufijskih šejhova, a osnova utonuća u arapskom jeziku jeste stapanje jedne materije u drugu kao što se stapa brašno u vodi tako da se stopi jedna od materija i nastane treća vrsta tj. tijesto. Ovo je jezičko značenje, dok je kod sufija to realizacija stapanja i viđenja vidljivog i nevidljivog u odnosu na viđenje stvorenja. Ili drugom riječju da ne vidi ništa što postoji oko njega. Činjenice vidljivog postojanja se odnose na Allahov rububijet koji obuhvata sve od Njegove opetovane volje. Kao i nevidljivog tj. onoga što se ne vidi ili zaboravi sve osim Allaha, od stvorenja tako da ih ne vidi. Ne da ne postoje te stvari nego ih on izbriše iz svog razuma kako ga ne bi ometale a 'utonuće dijele na tri vrste.
Prva vrsta: se odnosi na savršene kao što su vjerovjesnici i evlije tj. utonuće i zaborav na sve oko sebe tj. da sve izbrišeš iz svojih misli osim onoga što Allah želi, kao i to da izbrišeš ono što ti želiš i za čim žudiš samo radi Allahove volje. Tako da daješ prednost onome što voli Allah nad onim što ti želiš. Voliš ono što voli Allah i mrziš ono što mrzi Allah, prijateljuješ sa onim koga je on uzeo kao evlije a neprijateljski se odnosiš prema Njegovim neprijateljima, daješ radi Allaha i uskraćuješ radi Allaha i da se bojiš Allaha. Tako da tvoja vjera i ljubav budu radi Allaha, i ako postoji ispravan naziv za ovu riječ 'utonuće' onda je to ovaj naziv. Tako da se čovjek stopi ili utone u samo u ono što voli Allah i to mogu samo savršeni od vjerovjensika i evlija jer su svoje želje uklonuli radi Allaha. Međutim naziv 'utonuća' se ovim terminom odnosi na riječi tevhida 'la ilahe illallah' u kojoj je negacija i potvrda, utonuće i opstanak, kao što je 'nema boga' je negacija, dok 'osim Allaha' je potvrda, tako da

negiraš onoga koji nije postojao a to je storenje dok potvrđuješ Onoga Koji uvijek biva tj. Allaha. Ili kao zaključak da negiraš robovanje bilo kome drugom osim Allahu.

Druga vrsta: 'utonuća' ili stapanja je ona jezičkog značenja ili u jezičkoj terminologiji kao što smo rekli.

Dakle to je ono značenje koje se trebalo takvo shvatiti iz govora šejha Ebu Jezida kada je rekao: "Želim da ne želim osim ono što On želi." Tj. ono što Allah voli i sa čime je zadovoljan. Kao i to da se odnosi na vjersku volju.

Savršen rob ne želi, ne voli i ne zadovoljava se osim sa onim što Allah voli, želi i sa čime je On zadovoljan. A to je ono što je naredio u formi vadžiba ili mustehaba, a ne voli osim ono što voli Allah, kao što voli meleke, vjerovjesnike i dobre ljude. I to je ono značenje koje se odnosi na njih u riječima Uzvišenog:

إِلَّا مَنْ أَتَى ٱللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

"Samo će Onaj Koji Allahu srca čista dođe spašen biti." (Sura Eš-Šu'ara, 89)

Kažu: "On je čist od svakog vida robovanja osim Allahu, ili osim onoga što želi Allah, ili osim ljubavi prema Allahu." Ali značenje je jedno.

Ovaj termin ako bude ili ne bude nazvan utonućem, on se odnosi na početak i kraj islama, on je očita i skrivena strana islama.

Dok je druga vrsta utonuće u odnosu na sve što se vidi osim Allaha.

Kaže: "Dakle to je ono značenje" – Tj. želim da moje želje odgovaraju onome što želi Allah, kao i moja ljubav da bude odgovarajuća Allahovoj ljubavi, i ovo je ono ispravno značenje koje treba shvatiti iz riječi Ebu Jezida Bastamija. A on kaže: "Želim da ne želim osim ono što želi Gospodar." Dakle ono što želi Gospodar želim i ja, a ono što Gospodar ne želim ni ja. Allah ﷻ želi od svog roba da mu iskreno čini djela, kao i da izvršava obaveze prema Allahu i da se kloni Allahovih zabrana, te da se zaustavi pred Allahovim granicama i da ustraje na Allahovoj vjeri, i to je ono što ja želim, a ono što ne želi Allah ne želim ni ja.

Kaže: "Savršen rob" – Tj. ti kao takav se slažeš sa onim što Allah voli i sa čime je zadovoljan, to je suština i očita stvar vjere islama, nazvao ti njega utonućem ili stapanjem.

Kaže: "Druga vrsta" – Prva vrsta je utonuće osim u odnosu na sve drugo osim onoga što želi Allah, druga je utonuće u odnosu na sve što se vidi osim Allaha, a **treća vrsta** je utonuće u odnosu na sve postojeće osim Allaha. Allah je dakle ono što se želi i On je mimo svega.

Ovo se događa velikom broju sufija zbog njihovog pretjerivanja približavajući srce u spominjanju Allaha i u ibadetu i ljubavi prema Njemu, i zbog slabosti njihovih srca da vidi sve ono osim što obožava, i da vide sve mimo onoga što imaju za cilj. I ne pada im na srce sjećanje osim na Allaha i oni ne osjećaju osim Njega. Kao što je rečeno u riječima Uzvišenog Musau:

وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فَارِغًا ۖ إِن كَادَتْ لَتُبْدِي بِهِۦ لَوْلَآ أَن رَّبَطْنَا عَلَىٰ قَلْبِهَا

"I srce Musaove majke ostade prazno, umalo da ne prokaza, da Mi srce njeno nismo učvrstili." (Sura El-Qasas, 10)

Kažu: da joj je srce ostalo prazno osim sjećanja na Musaa.

Ovo je slučaj većine onih koje pogodi nešto, da li ljubav, ili strah, ili nada, tako da njegovo srce bude odvraćeno od razmišljana na bilo šta drugo, osim onoga što je zavolio, ili od čega strahuje ili čemu se nada, tako da u tom dubokom razmišljanju ne razmilja ni o kome drugom osim o njemu.

Ako se ova strana ojača kod onoga koji tone on nestaje u bivanju u odnosu na svoje postojanje, tj. da ne osjeti da on uopće postoji, ili onim što vidi u odnosu njegovo viđenje, ili svojim sjećanjem u odnosu na ono čega se sjeća, ili sa onim čime se raspoznaje u odnosu na svoje raspoznavanje, tako da utone u ono što nije bio u odnosu na stvorenja, robove i sve drugo, a ostane samo Onaj Koji uvijek postoji tj. Gospodar ﷻ.

Utonuće u viđenje roba i njegov spomen u odnosu na ono što poima i vidi.

Ako se ova strana ojača oslabi ljubav onoga koji voli u razlikovanju, pa misli da je to ono što voli, kao što smo spomenuli da se čovjek bacio u rijeku a onaj koji ga je volio bacio se za njim. Pa mu je rekao: "Ja sam pao u vodu ali šta je tebe ubacilo u nju?" kaže: "Nestao si sa mnom pa sam pomislio da si ti ja."

Kaže: "Ovo se događa" – Da ono što vidi u odnosu na sve postojeće tj. da viđenje Allaha ga čini da zaboravi na sve mimo Njega, tako da zaboravi Allahovo postojanje radi svog postojanja, a zbog svog viđenja zaboravi na Allahovo viđenje, zaboravi spominjanje na Allaha zbog sjećanja na sebe, zaboravi Allahov spomen i ibadet jer je njegovo srce zauzeto posmatranjem Onog Kojeg se prisjeća tj. Allaha, a ovo je se odnosi na one nepotpune.
Kaže: "Ako se ova strana ojača" – Ovo se odnosi na stranu promatranja, kao i zbog jačine njegove veze sa onim koga voli tako da zaboravi na sebe, pa mu se privlači kao da je magnet, ako ustane ustane i on, ako sjedne sjedne i on, ako padne padne i on, zbog njegove srčane bliskosti.

Ovo je položaj na kojem su mnogi posrnuli, misleći da se ovdje radi o utjelovljenju, tj. da onaj koji voli utjelovi se u onome koga voli, tako da među njima dvojicom ne ostane nikakva razlika u njihovom postojanju.

Ovo je greška, jer se sa Stvoriteljem ne može ništa utjeloviti i spojiti, čak nije moguće da se išta utjelovi u nešto drugo, osim ako se ne radi o nečemu nemogućem i da nestane suštinska osobina svakog od njih na oseb, a od njihovog spoja nastane treća materija, tako da nije niti onaj niti onaj, kao kada se spoje voda i mlijeko, ili voda i alkohol, i sl. tome.

Ali je moguće da se spoji želja, mržnja i ljubav u jednoj želji, ljubavi i mržnji tako da ovaj voli što voli i ovaj, ili da mrzi ovaj što mrzi ovaj, da bude zadovoaljn ovaj sa čime je zadovoljan i ovaj, da se ljuti radi onoga radi čega se ljuti i ovaj drugi, mrsko mu biva ono što je mrsko ovome drugom, prijateljuje sa njegovim prijatlejima a neprijateljski se odnosi prema njegovim neprijateljima.

Sve ove vrste utonuća su manjkave.

Velikani među evlijama kao što su Ebu Bekr i Omer, i predaci među prvim vjernicima od muhadžira i ensarija, nisu bili pogođeni ovakvom vrstom utonuća a posebno ne oni koji su iznad njih poput vjerovjesnika, nego se ovakvo nešto pojavilo poslije ashaba.

Kao i sve one vrste koje su se pojavile od odsutnosti razuma ili ne razlikovanja i pojava u srcu i različitih stanja imana.

Kaže: "Velikani među evlijama" – Utonuće u odnosu na ono što se vidi osim njega, dakle nisu padali u takav trans jer su sve te vrste ispunjene manjcima.

A takav manjak se nije desio nikome od vjerovjesnika, ashaba ili velikana među evlijama, nego se pojavio među velikim brojem tabiina tako da mu oslabi moć razlikovanja do te mjere da padne u trans ili se izgubi. Ali su ashabi posjedovali čvrstoću i stabilnost, kao što je rekao Allah ﷻ da se njihova srca boje kod spomena Allahovog imena, pa kaže: **"A kada se spomene Allah njihova se srca prestraše i kože im se naježe."** Ali nisu padali u trans i nesvjesticu, nego se ovaj nedostatak desio pojedincima u Basri da kadabi čuo ajet pao bi u nesvijest, iako je ovo bez njegove volje i moći, dok oni koji su stabilni i jaki njegova se koža naježi srce se omekša kod Allahovog spomena tako da su oni stabilniji i jači od onih koji padaju u nesvijest pa ne razlikuju.

Ashabi ؓ su bili savršeniji, jači i stabilniji u imanskim stanjima od toga da im se razum izgubi ili da padnu u trans, ili da se opiju i onesvijeste, ili da utonu u izbezumljenost i ludost.

Nego su počeci ovakvih pojava se desili među pobožanjacima Basre, a među njima je bilo onih koji bi pali u trans dok bi čuli Kur'an, a neki su čak i umirali kao što je bio Ebu Džuhajr Darir, Zurare b. Ebi Eufa tadašnji kadija Basre.

Također je bilo među sufijskim šejhovima onih koje je pogađalo utonuće i pijanost, što bi im slabilo moć razlikovanja, tako da bi u tim stanjima izrekli rečenice za koje bi priznali da su greške onda kada dođu sebi. Kao što se o tome spominju primjeri Ebu Jezida i Ebu Hasana Nurija, Ebu Bekra Šibelija i drugih, za razliku od Ebu Sulejmana Daranija, Me'arufa Kerhija, Fudajla b. Ijjada, čak i za razliku od Džunejda, i drugih čiji su razum i razlikovanje uvijek bili prisutni sa njima u svim stanjima, tako da nisu padali u trans, opijanje i sl.

Nego, oni koji su bili savršeni u njihovim srcima nije ostalo ni malo mjesta ni zašta osim za ljubav prema Allahu, Njegovoj volji i ibadetu, nego su imali toliku količinu znanja i sposobnosti razlikovanja da su mogli vidjeti stvari onakvima kakve su, stvorenja su vidjeli kako postoje po Allahovoj odredbi, pokrenuta po Njegovoj volji, čak pokorena i potčinjena Njemu. A u njima su vidjeli dokaze i opomenu, i ono što su vidjeli samo je podržavalo ono što je u njihovim srcima od iskrenog ispoljavanja vjere i čistog tevhida Gospodaru ﷻ kao i ibadeta samo Njemu Jednom i Jedinom Koji druga nema.

Kaže: "Ashabi su bili" – Ovakvi su bili najsavršeniji od stvorenja u pogledu robovanja Allahu, na njihovom čelu su bili vjerovjesnici i poslanici, zatim ashabi i tabiini, imami i učenjaci. Ni kod kog od njih nije bilo ovog viđenja na kojeg se pozivaju sufije, nego su njihovi razumi čisti i u njima nije bilo ništa osim ljubavi prema Allahu i Njegovoj volji. Razlikovali su između Stvoritelja i stvorenja, a svjedočili su da je Stvoritelj Taj Koji stvara i da je On Tvorac i pokretač svega postojećega. U tome su vidjeli dokaze i to im je bila dodatna snaga i pokretač u njihovom vjerovanju i iskrenosti u vjeri. Za razliku od sufija, koji su zbog svoje slabosti govorili: "Ja ne mogu podnijeti gledanje u stvorenja kao što su sunce, Mjesec, noć i dan, nebesa i Zemlje, sve mi to smeta nego ih zaboravim pa ne vidim ništa osim Allaha." Ovakva slabost i nestabilnost su ih pogađali, dok su ashabi, imami i učenjaci svjedočili postojanje Stvoritelja, svjedočili su postojanje stvorenja, ali ih ništa u tome nije ometalo jer su bili savršeni. Ovo je činjenica na koju je Kur'an pozvao i na kojoj su ustrajavali sljedbenici istine od poslanika, vjerovjesnika, ashaba i tabiina. Ali sufijski tarikati i pitanje gledanja i viđenja je nešto što im se desilo zbog slabosti njihovih srca i nesposobnosti razlikovanja, i slabosti imana, tako da im se desilo ono što im se desilo.

Ovo je istina na koju je pozivao Kur'an, i ono što su realizovali sljedbenici imana i savršeni od sljedbenika spoznaje, a Muhammed ﷺ je njihov vođa u tome, a ujedno je bio i najsavršeniji, zato kada se sa njim uspelo na nebesa i nakon što je vidio znakove tamo, i nakon što mu je bilo objavljeno ono što mu je objavljeno od vrsta dova, on se ponovo našao poslije toga među njima ali njegovo stanje se nije promijenilo niti se nešto od toga pokazalo na njemu, za razliku od onoga što se pojavilo na Musau od nesvjestice – da je Allahov mir i blagoslov na sve njih.

Dok je treća vrsta onoga što se zove utonuće: da svjedoči da nema postojanja ničega osim Allaha, kao i to da je postojanje Stvoritelja postojanje stvorenja, i da

nema razlike između Gospodara i roba. Ovo je utonuće ili stapanje zabludjelih i ateista koji su pali u teoriju utjelovljenja i spajanja.

Kaže: "Ovo je istina" – Šejh ﷺ je pojasnio da je Muhammed ﷺ bio savršeniji od Musaa ﷺ i u to nema sumnje, a obadvojica su bili od svite poslanika i vjerovjesnika, ali je naš Vjerovjesnik ﷺ bio najsavršeniji među svitom poslanika a iza njega je Musa, a Musi se dešavalo da padne u nesvijest dok je Muhammed ﷺ vidio mnogo dokaza i znakova kada se sa njim uspelo na nebesa. Vidio je Sidretu-l-Munteha, pa mu se desilo mnogo štošta, desile su mu se velike stvari nakon čega se spustio na Zemlju ali njegovo se stanje nije promijenilo niti se na njemu išta od toga primijetilo zbog njegove potpune stabilnosti.

Pojašenjenje: Ovo je utonuće ateista koji tvrde da ne vide ništa drugo osim Allaha, pa kažu da sve ono što se vidi jeste u stvari Allah, kažu da je sunce Allah, da je Mjesec Allah, da je zid Allah, pa kažu da se Allah prikazao u svim oblicima i velikom broju stvorenja. Ovo su njihove tvrdnje, svoje razume su navodno izbrisali, da nas Allah sačuva i da nam oprosti. Ovi ljudi su najveći nevjernici u pogledu Allahovih imena i atributa jer tvrde da su Njegova imena i atributi jedna stvar, tako da preuzme ovakav ili onakav oblik. Kažu da se utjelovi u obliku obožavanog kao što je Faraon, ili da se utjelovi u one koji upućuju poput poslanika a u suštini On je Jedan. Ovo su dakle tvrdnje ateista.

Od ovakvih tvrdnji su se šejhovi odricali, dakle ako bi čuli da neko kaže: "Ne vidim ništa osim Allaha" ili "Ne gledam ni u šta osim u Allaha" i sl. tome htjeli su reći kao da ne vide drugog Gospodara osim Njega, niti Stvoritelja a ni Tvorca osim Njega, niti drugog boga osim Njega. Tako da ne gledam ni u koga drugoga osim Njega iz ljubavi, straha i nade prema Njemu, jer oko gleda u ono za šta se srce vezalo.

Pa onaj ko zavoli nešto, ili se boji od njega ili se pak nada od njega obrati pažnju na njega. Ali ako se u srcu ne nađe ljubav, nada, strah ili osjećaj mržnje prema nekome onda se srce neće osvrtati na njega niti će gledati u njega niti će ga vidjeti. Ali ako ga vidi to će biti samo puko viđenje bez osjećaja, kao kada čovjek vidi zid ali se njegove emocije ne vežu za njega.

Vjerodostojnici od šejhova ﷺ su spominjali neke stvari o ispoljavanju čistog tevhida i realizaciji iskrene vjere u cjelosti, tj. da rob ne bude nikome posvećen osim Allahu, niti da se osvrće na nekoga mimo Njega, ne u ljubavi, nadi ili strahu, nego da srce bude ispražnjeno u odnosu na osjećaje prema stvorenjima, i da ne vidi osim sa Allahovom svjetlošću.

Kaže: "Od ovakvih tvrdnji su se odricali" – Tj. oni šejhovi koji su ustrajali na Pravom putu, ako bi se čulo da nekood njih kaže rečenice koje bi mogle imati dvostruko značenje, bile bi shvaćene na najpravilniji način ili bi se pak njihovo

značenje prenijelo na najispravniji način. Pa ako neko od njih kaže: "Ne vidim osim Allaha" tj. ne vidim nikoga kao Gospodara ili Tvorca osim Njega, ali to ne znači da negira postojanje stvorenja.

Kaže: "Vjerodostojnici od šejhova" – Ovo je ograničavanje tevhida i iskreno ispoljavanje vjere Allahu ﷻ, tako da se rob uvijek osvrće na Allaha a ni našta drugo, i da ne vidi osim Allaha iz ljubavi prema Njemu, straha i nade. I da ne gleda na ove stvari osim radi Allaha, ali da ne negira postojanje stvorenja kao što su to učinile sufije, nego ih vidi da su stvorena i pokrenuta, ali u svom ponašanju sa Istinom on vidi, čuje, rukom hvata, Istinom korača. Voli ono što voli Allah, mrzi ono što mrzi Allah, prijateljuje sa Allahovim štićenicima a neprijateljski se odnosi prema Allahovim neprijateljima, boji se Allaha zbog njih, ali se ne boji njih zbog Allaha.

Istinom čuje, Istinom vidi, Istinom uzima, Istinom korača, voli onog koji voli Allaha, voli ono što voli Allah, mrzi ono što mrzi Allah, prijateljuje sa Allahovim štićenicima a neprijateljski se odnosi prema Allahovim neprijateljima, boji se Allaha zbog njih, ali se ne boji njih zbog Allaha, zbog njih se nada u Allaha ali se na nada u njih radi Allaha. Ovo je to ispravno, vjerodostojno, pravovjerno, predano, srce koje je spoznalo i primjenilo tevhid, kroz spoznaju poslanika i vjerovjesnika, kao i njihovu istinu i tevhid.

Treća vrsta utonuća tj. utonuće u postojanju kao što su to shvatili Faraonovi ljudi, to je bila njihova spoznaja i njihov 'tevhid' poput Karamita i njima sličnih.

Ali vrsta utonuća kod onih koji su slijedili vjerovjesnike je pohvalna vrsta, a takav čovjek je onaj kojeg je Allah pohvalio među Svojim bogobojaznim evlijama, Njegove uspjele stranke i Njegove pobjedonosne vojske.

Kaže: "Istinom čuje" – Ispravno i pravovjerno srce neće negirati stvorenja nego će potvrditi da ih vidi pokrenutim, i prema njima će se odnositi shodno Allahovom zakonu, pa ono što je od njih Allah zavolio zavoljet će i on, a ono što od njih Allah bude mrzio zamrzjet će i on. Ali ako ih negira, onda će to biti negiranje ateista, a zanos do te mjere da ne budu stvorenja primjećena je veliki manjak koji se desio sufijama. Ali najbolji i najprimjerniji put jeste da vidi Stvoritelja kao Stvoritelja a stvorenja kao stvorenja, i da ih ne negira nego od njih voli ono što je Allah zavolio, a mrzi ono što je Allah zamrzio, ovo je to ispravno, pravovjerno srce ispunjeno tevhidom.

Kaže: "Treća vrsta" – Tj. da utonuće ateista i heretika jeste utonuće u postojanju kao što su to učinili Faraonovi ljudi u pogledu ujedinjenja poput Karamita i njima sličnih.

Kaže: "Ali vrsta utonuća onih koji su slijedili" – Ovdje je samo naveo termin 'utonuća' zbog uporedbe sa drugim vrstama. Što znači da čovjek izbriše svoje želje radi Allahovih želja, ili da dadne veću prenost Allahovim željama nad svojim, pa ako se ispostavi da težiš ka nečemu, a Allah zabranjuje to ili Njegov Poslanik zabranjuje takvo nešto, onda ćeš ti zaboraviti na svoju želju i prohtjev radi Allahove želje. A

onda dadneš prednost Allahovoj želji nad svojom. Kao npr. Allah ti je naredio da obavljaš namaze u njihovo vrijeme, iako je tvoja želja da spavaš, a ako ti se ta želja za snom pojavi u vrijeme namaza ti ćeš svoju želju izbrisati radi Allahove želje i td. kako bi se složio sa Allahom u onome što voli i sa čime je zadovoljan. Ovo se naziva utonućem jer čovjek odbacuje i briše svoje želje radi Allahovih želja, ovo je poželjno utonuće.

Suština svega prethodnog: Da je utonuće ateista i heretika utonuće u pogledu postojanja, i to je ono što su primijenili Faraonovi ljudi od njihovog ujedinjenja kao što su Kramite i njima slični. Dok je poželjno utonuće ono koje biva u odbacivanju svih želja radi onoga što Allah voli.

Šejh ﷺ je pojasnio da su sufije podijelili ljude na tri skupine, obične, odabranike i odabrane među odabranicima. Svakoj skupini su pripisali vrste zikra, tako da je zirk običnih ljudi 'la ilahe illallah' 'subhanallah' 'elhamdulillah' 'Allahu ekber' i td. Pod običnim ljudima smatraju sve poslanike i vjerovjesnike, jer su oni spriječeni zastorom da dopru do onoga do čega su doprli odabrani. Odabrani su prevazišli zator te su doprli do potpune spoznaje tako da su svoja djela i svojstva negirali i pripisali ih Allahu, a onda su postali odabrani, uspeli su se sa položaja običnih ljudi među odabranike, a njihov zikr je postao veoma kratak, tako da nisu imali potrebu za dugim zikrom 'la ilahe illallah' nego su samo izdvajali Allahovo ime, tako da je zikr odabranih 'Allah, Allah' i td. Ovo se danas nalazi u velikom broju islamskih država, nalazi se u Africi, Pakistanu i drugim državama. Neki od braće su nam govorili kako bi prošli pored skupine u džamiji a oni su od ikindije do akšama govorili 'Allah, Allah' sve dok ne bi pali u trans, i to je ono što oni nazivaju zikrom odabranih.

Što se tiče odabranih među odabranicima, da nam Allah dadne utočište, oni su dospjeli da izgovore teoriju 'vihdetu-l-vudžud' a njihov zikr je još mnogo kraći od zikra odabranih jer oni uzimaju samo jedno slovo a to je slovo 'ha' (الهاء) od Allahovog imena pa govore 'Hu, hu, hu, hu' ili 'Ja Huwe, ja Huwe, ja Huwe' sjede u halkama juhevhivune kao psi, da nas Allah sačuva i spasi od toga, a kobiva ovo predstavlja njihov zikr. Ibn Arebi predvodnik teorije 'vihedetu-l-vudžud' on je napisao knjigu pod nazivom 'El-Huwe' kao što je spomenuo Šejh ﷺ.

Čudno je da oni za svoje laži koriste Kur'anske dokaze, a ne vjeruju u Allaha niti u Kur'an, a zikr odabranih dokazuju riječima Uzvišenog: **Reci: "Allah!" Zatim ih ostavi neka se lažima svojim zabavljaju." Reci Allah –** je njihov dokaz o zikru odabranih iako je ovaj ajet došao kao odgovor na: **" Reci: "A ko je objavio Knjigu koju je donio Musa kao svjetlo i putokaz ljudima, koju na listove stavljate i pokazujete, a mnogo i krijete , i poučavate se onome što ni vi ni preci vaši niste znali?" Reci: "Allah!".** Tj. reci Allah ju je objavio, a ovi su počeli to izgovarati kao svoj zikr. Isti je slučaj i sa zikrom odabranih među odabranicima, pa kažu da riječ 'Huwe' spomenuta u: **"A njegovo značenje nezna osim Allah"** pa su rekli da njegovo značenje ne zna On osim Allaha. Šejhu-l-Islam kaže: "Rekao sam im: "Da je tako kao što kažete imenica se ne bi odvojila od glagola nego bi se ajet pisao : "Njegovo značenje nezna On osim Njega." Ali je slovo 'ha' ostalo spojeno sa glagolom **"Njegovo značenje nezna osim Allah".** Sa napomenom da oni – da nas Allah sačuva – ne priznaju ni

Kur'an ni sunnet tako da je rečeno nekim od ovih ateista i heretika: "Kur'an se suprotira tome što govorite." Pa kaže: "**Kur'an je od početka do kraja širk, a istina je ono što mi kažemo."** Da, ovo su njihove tvrdnje, a onaj ko kaže o dva postojanja, Stvoritelja i stvorenja, kod njih je on mušrik, dok je Kur'an napravio razliku između Stvoritelja i stvorenja, tako da je širk pogodio njih. Kakav bi bio onda propis o ovakvim ateistima i hereticima? Da nas Allah sačuva."

Šejh je dao naznaku da spominjanje Allahovog imena ili samo imenice nije dovoljno da se ispuni srce imanom, spoznajom i tevhidom, ili općenito ne koristi samom značenju. Dok korist je u potpunoj rečenici 'la ilahe illallah' u kojoj se nalazi negacija i potvrda. Subhanallah, elhamdulillah, la ilahe illallah i Allahu ekber, sve su ovo korisne rečenice, tako da su vezane za određena djela i posebne prilike, kao kada želi jesti kaže: "Bismillah" tj. jedem, ili kada hoće čitati Kur'an kaže: "Bismillah" tj. čitam. Tako da se radi o korisnoj rečenici kao što se podrazumijeva korisno značenje u riječima Uzvišenog: **"U ime Allaha neka plovi."** Ili **"Čitaj u ime svoga Gospodara."** ili **"Slavi ime svoga Uzvišenog Gospodara."** ili **"Slavi ime Gospodara svoga Veličanstvenog."** Ali se zikr ne odnosi na spomen samostalnog imena, niti je došao i jedan dokaz koji ukazuje na spomen jednog samostalnog imena ili zamjenice jer ne koristi srcu kroz iman, tevhid ili spoznaju, i jer se korist dobija kroz spomen čitave rečenice. Srž vjere su dvije osnove tj. da ne obožava nikoga osim Allaha što i jeste realizovanje šehadeta 'la ilahe illallah' i da Ga ne obožavaju osim onako kako je propisao, što predstavlja realizaciju drugog djela šehadeta 'Ene Muhammeden Resulullahi'.

Šejhovi i vjerodostojnici nikada nisu imali na umu ako kažu da nešto vide od stvorenja da kaže to je Gospodar nebesa i Zemlje, jer to neće reći osim onaj ko je u očitoj zabludi i neredu, da li zbog nereda u razumu ili zbog nereda u ubjeđenju, tako da se on vrti između ludosti i ateizma.

Svi šejhovi koji su bili primjer slijeđenja u vjeri su se slagali oko onoga oko čega su se složili selefi i imami ovog ummeta tj. da se Stvoritelj u potpunosti razlikuje i da je odvojen od stvorenja, i da u Njegovim stvorenjima nema ništa od Njegovog Bića, niti u Njegovom bići bilo šta od Njegovih stvorenja, tako da treba izdvojiti oduvijek Postojećeg u odnosu na ono što je nastalo, razlikovati Stvoritelja od stvorenja, a oni su mnogo o tome govorili da to nije moguće ovdje spomenuti.

Oni su govorili o stvarima koje se nametnu ili dese srcima kao što su srčane bolesti ili sumnje, neki će možda posvjedočiti da vide stvorenja ali pomisle da su oni Stvoritelj nebesa i Zemlje, zbog toga što ne mogu razlikovati i razdvojiti ove pojmove u svom srcu, poput onoga koji vidi sunčeve zrake pa pomisli da je to sunce koje je visoko uzdignuto na nebu.

Oni su govorili o razlikovanju i spajanju, tako da o tome ima mnogo rečenica sličnih ili različitih značenja kao što je bio slučaj sa utonućem.

Kaže: "Šejhovi" – Ovo je pojašnjenje onoga što je prije spomenuo od onoga što su govorili šejhovi da ne vide osim Allaha, ali time nisu imali namjeru negirati stvorenja, nego da ne vide osim Allaha kao Gospodara, Stvoritelja i Tvorca.

Kaže: "Svi šejhovi" – Tj. da je Allah ﷻ u potpunosti odvojen od Svojih stvorenja, stvorenja čiji je krov Arš Milostivog ﷻ, a Allah ﷻ je odvojen od Svojih stvorenja i u Njegovom biću nema ništa od Njegovih stvorenja, niti u Njegovim stvorenjima ima išta od Njegovog bića. Krov stvorenja je Arš Milostivog i tu se stvorenja završavaju a iznad njega je Allah ﷻ uzdginut iznad Arša, odvojen od Svojih stvorenja, i On ﷻ održava sa Svojom moći i snagom nosioce Njegovog prijestolja i njima ništa nije potrebno.

Kaže: "Tako da treba izdvojiti" – Oduvijek postojećeg tj. Allaha od nastalih stvorenja, tako što će se razlikovati između Stvoritelja i stvorenja. Džehemije su oni koji kažu: "Allahovo stanje u stvorenjima je onakvo dok ne izdvoje oduvijek Postojećeg od nastalih stvorenja, a ni da razlikuju Stvoritelja od stvorenja nego da učine Stvoritelja spojenim sa stvorenjem." Ovo je zabluda i kufr, da nas Allah spasi od ovoga.

Ako rob uvidi razlike i mnoštvo stvorenja njegovo srce ostane vezano za njih razasutim pogledom u njih, a njegova veza sa njima biva iz ljubavi prema njima, straha ili nade, ali kada dođe do spajanja između ovih pojmova njegovo srce ostane na tevhidu i robovanju Allahu Jednom Jedinom Koji druga nema.

Kaže: "Ako rob uvidi" – Ovakvo mišljenje su zastupali pojedinci među sufijama tvrdeći da čovjek gledanjem u mnoštvo stvorenja, Zemlje, nebesa, mora, rijeka, drveća i sl. može dovesti svoj razum do rasula, ali ako ih zaboravi njegovo srce će biti osvojeno Allahovom jednoćom tj. tevhidom. Ovako su tvrdili, zatim im se približi šejtani postepeno ih osvajajući sve dok ne negiraju postojanje stvorenja i dok ne potvrde 'vihdetu-l-vudžud'.

Nakon toga njegovo se srce okrene Allahu nakon što je bilo osvrnuto prema stvorenjima, tako da njegova ljubav bude radi njegovog Gospodara, strah od Njega i nada u Njega, kao i traženje pomoći biva od Njega. Možda u ovim trenutcima njegovo srce nije sposobno da gleda u stvorenja, kako bi razlikovao između Stvoritelja i stvorenja, iako se slaže sa istinom, okrećući se od stvorenja, razgledanjem i ciljanem, što odgovara drugoj vrsti 'utonuća'.

Međutim potpunija je druga skupina onih koji su svjedočili da stvorenja postoje Allahovom voljom, pokrenuti Njegovom moći, posmatrajući njihovo ograničeno mnoštvo kroz vjerovanje u Allahovu ﷻ jednoću, i da je On ﷻ njihov Gospodar i Tvorac, Stvoritelj i Vladar, čime se njegovo srce ispuni iskrenošću, ljubavlju, nadom, strahom, traženjem pomoći i uzdanjem u Allaha, a njegovo prijateljevanje i neprijateljski odnosi biavju radi Allaha. To je onaj koji razlikuje Stvoritelja od stvorenja, sposoban da uvidi razliku između ovoga i Njega, iako svjedoči i poima mnoštvo stvorenja, ali uz to svjedoči da je Allah Gospodar, Vladar i Stvoritelj svega, On je Bog osim Kojeg drugog boga nema.

Ovo je ispravno promatranje i svjedočenje, i ovo je obaveza kada je riječ o srčanom znanju, njegovom poimanju, spominjanju i spoznaji. Zatim u njegovom tj. srčanom stanju kroz namjeru, cilj i ibadet, ljubav, volju i poslušnost.

Ovo je realizacija ili primjena šehadeta 'la ilahe illallah', jer ovo sprječava srce od robovanja bilo kom drugom mimo Allaha a u njegovom srcu se stabilizuje robovanje Allahu.

Kaže: "Nakon toga" – Ovo je druga vrsta utonuća, utonuće u odnosu na viđenje svega osim Allaha, ili drugim riječima da vidi Stvoritelja a da zaboravi sve ono što postoji oko njega od stvorenja, ne negirajući ih ali kako ga ne bi ometala on ih zaboravi.

Kaže: "Međutim potpunija skupina" – Ovo je savršenstvo, i potpunije je od svjedočenja ili viđenja druge skupine kada je bila riječ o utonuću, svjedoči da je Allah Gospodar, Stvoritelj, Tvorac, Obožavani i Vladar, stvorenja gleda prvobitno znajući da nisu postojala, ali ih je Allah stvorio i On ﷻ je njihov Gospodar, Bog, Stvoritlej i Vladar, ovo je dakle savršenstvo.

Kaže: "Ovo je ispravno" – Jer u njegovom srcu negira robovanje svakom drugom osim Istinitog, 'nema boga' a u njegovom srcu se ustabili Istiniti sa riječima 'osim Allaha', tako da na samom početku negira božanstvenost osim Allahu, a u drugom dijelu potvrdi božanstvenost Istinitom, 'la ilahe illallah', negacija i potvrda.

Tako da negira božanstvenost svakom stvorenju, potvrđujući božanstvenost Gospodaru svjetova, Gospodaru nebesa i Zemalja, što podrazumijeva koncentraciju i potpuno vjerovanje u Allaha a negiranje božanstava mimo Njega. Tako da u svom znanju i namjeri, svjedočenju i volji, spoznaji i ljubavi, razlikuje između Stvoritelja i stvorenja, jer je spoznao Allaha, spominje Ga, i zna za Njega. Ali uprkos tome on zna da se njegov Gospodar razlikuje od stvorenja i da je odvojen od njih i da je On samostalan u odnosu na njih.

Voli Allaha, veliča Ga, obožava Ga, nada se od Njega, boji se od Njega, voli i prijateljuje radi Njega, neprijateljski se odnosi prema njegovim neprijateljima radi Njega, od Njeg pomoć traži, u Njega se uzda, ne obožava nikoga drugoga,

oslanja se na Njega, podršku traži od Njega, strahuje od Njega, nada u Njega, prijateljuje radi Njega, i neprijateljuje radi Njega, poslušnost iskazuje Njemu i sl. tome su specifičnosti Allahove ﷻ božanstvenosti.

Priznavanje Allahove ﷻ božanstvenosti mimo svakog drugog, podrazumijeva njegovo priznavanje Allahovog rububijeta, tj. da je On Gospodar, Vladar, Stvoritelj i Tvorac svega, u tom slučaju on će biti ispravni sljedbenik Allahovog tevhida.

To pojašnjava time da je najbolji zikr 'la ilahe illallah' kao što prenosi Tirmizi, Ibn Ebi Dunja i drugi kao merfu'a predaju da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: "Najbolji zikr je 'la ilahe illallah' a najbolja dova je 'el-hamdulillahi."[1]

Kaže: "Tako da negira" – Ovo je ispravni tevhid, i ovo je ispravno sagledavanje i svjedočenje, razlikovanje između Stvoritelja i stvorenja, Allah ﷻ ima Svoju vrijednost, veličanstvo a stvorenje ima svoj položaj, i stvorenje je potčinjeno, nadvladano i pokoreno, i svako stvorenje je dokaz Allahove moći i Njegove jednoće, Allah ﷻ je Stvoritelj i samo On zaslužuje da Mu se robuje, i samo je On taj Koji upravlja i pokreće sve živo i mrtvo.

U 'Muveteu' i drugim zbirkama od Talhe b. Ubejdullaha b. Kurejza se prenosi da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: "Najbolje što sam rekao, ja i vjerovjesnici prije mene, iz mog srca: 'La ilahe illallah vahdehu la šerike leh, lehu-l-mulk ve lehu-l-hamd, ve Huwe ala kulli šejin qadir."[2] (Nema boga osim Allaha, Jedinog, On druga nema, Njemu pripada sva vlast i hvala, On sve može i On je Svemoćan.)

A ko kaže da je ovo zikr za obične ili odabranike, ili da je zikr odabranika samostalna imenica, a zikr odabranih među odabranicima samo zamjenica taj je u zabludi i griješi.

Kaže: "Najbolje što sam rekao" – Ovo je najbolji zikr, i najbolje što su ljudi koristili u svom govoru je riječ tevhida, la ilahe illallah, ali kao opći pojam najboljeg zikra je Allahov ﷻ govor, a nakon Njegovog ﷻ govora najbolje ono što su ljudi rekli jeste riječ tevhida "la ilahe illallahu vahdehu la šerike leh" i "la ilahe illallah" jer je njeno značenje tj. ove rečenice, nema božanstva koje uistinu zaslužuje ibadet osim Allaha.

Kaže: "A ko kaže" – Ovo se odnosi na sufije, koji su tvrdili da je zikr običnih ljudi 'la ilahe illallah', zikr odabranih samostalna imenica 'Allah', a zikr odabranih među odabranicima samostalna zamjenica slova 'ha' ili 'Huwe'. Oni su pogriješili po tom pitanju i u zabludi su, i nema sumnje u njihovu zabludu jer su u suštini odabrani među odabranima poslanici i vjerovjesnici, a najbolji među njima su 'ulu-l-azm' ili svita odabranih poslanika. Oni su svojim narodima naređivali da kažu i povjeruju u

[1] Bilježi ga Timizi 3383, Ibn Ebi Dunja u 'Šukr' 103, Nesai u 'Amel jewm we lejle' 831, Ibn Madže 3800, od Muse b. Ibrahima Ensarija sa dobrim senedom.
[2] Bilježi ga Malik 1/422/216, Bejheki 4/284 i 5/117. Pogledaj 'Silsiltu sahiha' od šejha Albanija 1503.

'la ilahe illallah', i oni su odabrani među odabranima. Kada je Musa pitao Allaha o zikru kojim će Ga spominjati, Allah ﷻ je rekao Musau: "Reci: 'La ilahe illallah', kaže: "Gospodaru, svi Tvoji robovi to govore." Želeći da mu kaže nešto čime će se izdvojiti, Allah ﷻreče: "Musa, kada bi se sedam nebesa i njihovi stanovnici, i sedam Zemalja stavili na jednu tereziju a 'la ilahe illallah' na drugu, 'la ilahe illallah' bi ih prevagnule."

Neki su sebi uzeli za dokaz riječi Uzvišenog:

قُلِ ٱللَّهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِى خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ

"Reci: "Allah!" Zatim ih ostavi neka se lažima svojim zabavljaju." (Sura El-En'am, 91)

Ovo je najočiglednija greška jer je Allahovo ime dočo kao odgovor na pitanje u početku ajeta gdje Uzvišeni kaže:

قُلْ مَنْ أَنزَلَ ٱلْكِتَـٰبَ ٱلَّذِى جَآءَ بِهِۦ مُوسَىٰ نُورًا وَهُدًى لِّلنَّاسِ تَجْعَلُونَهُۥ قَرَاطِيسَ تُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَثِيرًا وَعُلِّمْتُم مَّا لَمْ تَعْلَمُوٓا۟ أَنتُمْ وَلَآ ءَابَآؤُكُمْ قُلِ ٱللَّهُ

"Reci: "A ko je objavio Knjigu koju je donio Musa kao svjetlo i putokaz ljudima, koju na listove stavljate i pokazujete, a mnogo i krijete , i poučavate se onome što ni vi ni preci vaši niste znali?" Reci: "Allah!" (Sura El-En'am, 92)

Tj. Allah je objavio Knjigu sa kojom je došao Musa, Allahovo ime je subjekat a predikat je dokaz za upitnu formu na početku ajeta, kao što je u mnogo drugih primjera, ako upitaš: "Ko je njegov komšija?" Kažeš: "Zejd".

Ali samostalno ime kao imenica ili zamjenica, nije od potpunog govora, niti je korisna rečenica. Za nju se ne veže iman, niti lufr, ne naredba niti zabrana.

I niko od selefa ovog ummeta nije tako nešto spomenuo, niti je to propisao Allahov Poslanik ﷺ, niti može srcu dati neku korisnu spoznaju, niti korisno stanje, negu mu pruži opći pojam iz kojeg ne može izvući negaciju ili potvrdu.

Kaže: "Neki su sebi uzeli za dokaz" – Ovako se koriste ovim ajetom da potvrde svoju zabludu sa naznakom da ne priznaju Kur'an.

Kaže: "Ali samostalno ime" – Kada bi se ispostavilo da vjeruju u Kur'an tvrde dao su ga prevazišli, a kao vjernici u njega ne bi ljude dijelili na ove skupine, i nebi tvrdili da su odabrani iznad stupnja poslanika i vjerovjesnika kao i to što su stvrstali poslanike među obične ljude.

Kaže: "Za nju se ne veže iman" – Tj. da se samostalna imenica (Allah) ili zamjenica (Huwe) ne mogu uzeti kao korisna pouka u tevhidu ili vjerovanju, jer je tevhid u potpunoj rečenici 'la ilahe illallah', ali Allah, Allah, ili hu, hu ne potvrđuju tevhid,

iman, niti negiraju kufr, u njima nema istine niti laži, niti srcu povećavaju iman niti spoznaju, i u njihovom spomenu nema koristi, nego je – kako će pojasniti šejh – razlog o lažnim predstavama u razlog padanja u trans, utonuće, ateizam i teoriju vihdetu-l-vudžud.

Međutim ako se sa imenicom ili zamjenicom ne nađe nikakav drugi sastav riječi kako bi srce došlo do spoznaje ili do određenog stanja da shvati i poima te iskoristi njegovo značenje, neće biti u njegovom samostalnom spomenu nikakve koristi, dok šerijat propisuje vrste zikra koje su korisne same po sebi, a ne sa čime korist nastaje posredstvom nečega drugog.

Neki koji su ustrajali na izgovaranju ovakvih vrsta zikra su pali u utonuće, ateizam i vrste utjelovljenja, kao što je pojašnjeno na drugim mjestima.

Ono što se prenosi od pojedinih šejhova da su rekli: "Bojim se umrijeti između negacije i potvrde" je stanje u kojem se ne smije slijediti onaj ko je to izrekao. Jer se radi o veoma jasnoj grešci. I ako bi se desilo da rob umre u ovakvom stanju ne bu umro osim sa onim na čemu je bila njegova namjera, jer se djela vrjednuju prema namjerama.

Kaže: "Neki koji su ustrajali" – Tj. sufije su ustrajavale na ovoj vrsti zikra, i to neprekidno, ali su zbog toga padali u trans ateizma i transt utjelovljenja i spajanja – Allahu se utječemo od toga – a utjelovljenje ili spajanje se odnosi na spajanje Stvoritelja i stvorenja u jednom tijelu. Kao što smo spoemnuli prije da su neki od njih znali od ikindije do okšama ostajati izgovarajući ovu vrstu zikra (Allah, Allah, Allah) ili (Hu, hu, hu, hu), a ako ustraju na tome po nekoliko sahati šta će se sa njima desiti? U većini slučajeva se onesvijste.

Kaže: "Ono što se prenosi od pojedinih" – sufijskih šejhova, kada su bili upitani zašto ne govoriš 'la ilahe illallah', kaže: "Bojim da ako reknem 'nema boga' da neću uspjeti izreći 'osim Allaha', bojim se da umrem između negacije i potvrde, pa da budem poput mušrika, zato se zadovoljavam sa Allah, Allah, Allah." Njima je Šejh odgovorio time ako umre u onakvom stanju kako je naveo njegov završetak je shodan njegovoj namjeri, dakle ako on vjeruje u tevhid neće mu naškoditi to što je naveo, i jer je umro bez svog izbora ali kao muvehid, a djela se vrjednuju prema namjerama. Dok su ova njihova djela samo iskrivljeni vid interpretacije ili tumačenja od strane pojedinih šejhova.

Potvrđeno je da je Allahov Poslanik naređivao talkin prije smrti, tj. navođenje da izgovori 'la ilahe illallah'."[1] I kaže: "Čije posljednje riječi budu 'la ilahe illallah' ući će u Džennet."[2]

[1] Bilježi ga Muslim 917.
[2] Bilježi ga Ebu Davud 3116, Hakim 1/351.

A da je postojala bojazan i opasnot od onoga što je rekao onda se ne bi čovjek navodio na talkin zbog bojazni da će umrijeti u toku izgovaranja šehadeta nepohvalnom smrću, nego bi mu bilo naređeno da izgovara samostalno ime.

Zikr spomenom imenice ili zamjenice je daleko od sunneta, bliže novotariji i šejtanskoj zabludi, a onaj ko kaže: "O On, o On" ili "On, On" i sl. tome zamjenica se neće odnositi osim na ono što je njegovo srce sebi predstavilo, a srce može biti upućeno ili da zabludjelo.

Autor 'Fususa' je napisao knjigu pod nazivom 'On', a neki su mislili, da riječi Uzvišenog:

وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُۥٓ إِلَّا ٱللَّهُ

"A tumačenje njihovo ne zna osim Allah!" (Sura Al Imran, 7)

Da njihovo značenje ne zna osim ovo ime tj. Huwe, iako su se svi muslimani složili čak i mislioci da je ovo najočitija laž. To mogu misliti samo oni od njih koji zastupaju taj stav, tako da sam jednom prilikom, kada je neko od njih takvo nešto spomenuo, rekao: "Da je onako kako to kažeš, onda bi ajet bi napisan "Njegovo tumačenje On nezna osim Allaha." Zatim u mnogo slučajeva se spominje od pojedinih šejhova da su za izgovaranje Allah koristili riječi Uzvišenog: "Reci: "Allah", a zatim ih pusti." Misleći da je Allah naredio Poslaniku da izgovara samostalno ime.

Kaže: "A da je postojala bojazan" – Tj. da je u ovom zikru bilo opasnosti onda Vjerovjesnik ﷺ ne bi naredio da se onaj koji umire navodi na izgovaranje 'la ilahe illallah' jer bi se i on bojao da čovjek umre u toku izgovaranja ove rečenice, a da je postojala ta bojazan Poslanik ﷺ to ne bi naredio, ali pošto je naredio to dokazuje da nema takve bojazni.

Kaže: "Zikr spomenom imenice" – Kao i zamjenice u njegovom govoru se vraća na značenje onoga što je srce sebi predstavilo i isklesao njegov razum od božanstva koje obožava.

Kaže: "Autor" – Tj. Muhammed Ibn Arebi.

Ovo je greška konsenzusom učenjaka, jer riječi Uzvišenog "Reci: "Allah" znače Allah je Taj Koji je objavio Knjigu sa kojom je došao Musa, kao odgovor na pitanje postavljeno prije toga u istom ajetu "Reci: "A ko je objavio Knjigu koju je donio Musa kao svjetlo i putokaz ljudima, koju na listove stavljate i pokazujete, a mnogo i krijete , i poučavate se onome što ni vi ni preci vaši niste znali?" Reci: "Allah!" Tj. Allah je Taj Koji je objavio Knjigu kao odgovor onima koji su rekli: "Allah nije ništa ni jednom čovjeku objavio" pa je Allah objavio ovaj ajet "Ko je objavio Knjigu koju je donio Musa" zatim je rekao: "Reci: "Allah." A onda pusti te lažove neka se u njima zabavljaju.

Ono što pojašnjava prethodnu priču jeste ono što je rekao Sejbevejh i drugi imami u gramatici arapskog jezika: "Arapi u svojoj priči koriste ono što je govor a ne riječ. Tako da riječi ne bivaju osim u formi potpunog govora, u izrečnoj ili glagolskoj rečenica zato dolazi u akuzativu arapskog jezika riječ ' inne' ako dođe nakon riječi tako da kroz govor se ne izgovara ime niti je Allah nekom naredio da izgovara samostalnu imenicu, niti je propisao muslimanima zikr sa samostalnom imenicom.

Kaže: " Ovo je greška" - Šejh ﵀ je pokušao pojasniti lingvističkim putem prenoseći od Sejbevejha imama gramatičara i dr. koji potvrđuju da arapi u svom korištenju riječi upotrebljavaju formu govora a ne samo skup riječi ili pak jednu samostalnu riječ. A riječ " **Reci: " Allah** " je riječ koja se spominje u govoru a ne samo kao riječ. To ukazuje da riječi Uzvišenog " **Reci : " Allah ju je objavio** " je rečenica a ne samo jedna riječ jer su Sejbevejh i imami gramatike potvrdili da arapi kroz priču koriste govor a ne jednu riječ. Ajet u kojem je " **Reci: "Allah" a zatim ih pusti neka se u svojim lažima zabavljaju"** je priča i govor, a "**Reci**" je riječ nakon koje dolazi rečenica sa korisnim značenjem i iza koje ne dolazi samostalna riječ. **Reci: " Allah ju je objavio"**

Samostalno ime ne koristi ništa vjerovanju oko čega su se složili sljedbenici islama, njime se ne naređuju nikakvi ibadeti niti u njemu ima bilo kakav vid obraćanja.

Slično tome je bilo zadovoljavanje izgovorom samostalnomg imena kao što se prenosi da je neki beduin prošao pored muezina a on je rekao ' Ešhedu enne Muhamedden Resulallah' u akuzativu pa je rekao: " Šta ovaj govori?" ovo je imenica a gdje je svojstvo sa kojim se upotpunjava govor.

A u Kur'anu stoji :

وَٱذۡكُرِ ٱسۡمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلۡ إِلَيۡهِ تَبۡتِيلٗا

" I spominji ime Gospodara svoga i Njemu se potpuno posveti" (Sura Al-Muzzemmil, 8)

I kaže:

سَبِّحِ ٱسۡمَ رَبِّكَ ٱلۡأَعۡلَى

"Hvali ime Gospodara svoga Svevišnjeg." (Sura El-E'ala, 1)

Kaže: "Samostalno ime" – Šejh želi ukazati na to da riječ ne koristi vjerovanju niti upotreba riječi Allah ili Muhammed koristi imanu, nego joj se mora pridružiti druga riječ kako bi nastala korisna rečenica, kao "Allah je najveći" ili "Hvaljen je Allah" i td. Ali samostalna riječ ne ukazuje na korisno značenje u obraćanju sve dok joj se ne doda druga riječ ili dvije čime nastaje korisna rečenica.

Kaže: "Slično tome" – je i 'Ešhedu enne Muhammeden Resulullah' riječ poslije 'enne' u arapskom jeziku dolazi u akuzativu ali sa riječ 'Resul' se upotpunilo značenje jer mi svjedočimo da je Muhammed Allahov Poslanik, a ako bi Resulullah zamjenio sa 'Resulallah' u akuzativu takođe značenje se ne bi upotpunilo osim ako ne postoji mogućnost da će upotpuniti rečenica sa drugim svojstvom kao da kaže iskren tako da će se značenje time i upotpuniti. Ovo se dakle odnosi ako Rusulullah dođe u akuziativu 'Resulallah' ali ako dođe u nominativu onda će to biti na mjestu svojstva i tako će se značenje upotpuniti. Dakle ako postoji pojašnjenje o tome ako bi se muezin čuo da izgovara Muhammeden Resulallah' tj. može se pojasniti da muezin želi još neko drugo značenje iza toga kao što postoji mišljenje koje i nije baš poznato.

Allah ﷻ kaže:

قَدۡ أَفۡلَحَ مَن تَزَكَّىٰ ۝ وَذَكَرَ ٱسۡمَ رَبِّهِۦ فَصَلَّىٰ

"Postići će šta želi onaj koji se očisti i spomene ime Gospodara svoga pa molitvu obavi!" (Sura El-E'ala, 14-15)

Ili gdje kaže:

فَسَبِّحۡ بِٱسۡمِ رَبِّكَ ٱلۡعَظِيمِ

"Zato slavi ime Gospodara svoga Veličanstvenog!" (Sura El-Waqi'a, 74)

I slično tome ne podrazumijeva da bude samostalno spomenuto ime, nego se u 'Sunnenima'[1] bilježi da kada je objevljen ajet: "Zato slavi ime Gospodara svoga Veličanstvenog!" Poslanik ﷺ rekao: "Učinite to u svom ruku'u", a kada je objavljeno: "Hvali ime Gospodara svoga Svevišnjeg." Rekao je: "Učinite to na svojoj sedždi."

U 'Sahihu'[2] se prenosi da je na svom ruku'u govorio: "Neka je slavljen Veličanstveni Gospodar." a na sedždi "Neka je slavljen Svevišnji Gospodar " Zato je i došlo ovo značenje "učinite ga na svom ruku'u i na svojoj sedždi" po konsenzusu muslimana.

Tako da je veličanje Njegovog Gospodara i spomen imena Njegovog Gospodara vidljivo koristan govor, kao što je u 'Sahihu'[3] da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: "Najbolji govor nakon Kur'ana, a od Kur'ana je, to su četiri riječi: subhanallah, elhamdulillah, la ilahe illallah i Allahu ekber."

---

[1] Bilježi ga Ebu Davud, 869, Ibn Madže 887, Ahmed 4/155. Pogledaj 'Ubudije' sa kometnarom Šejha Alija Hasana Abdu-l-Hamida.
[2] 'Sahih Muslim' 772.
[3] Kao što je u Muslimovom 'Sahihu' 2137 naveden sličan njemu hadis, dok ga je Buharija prokomentarisao u svom 'Sahihu' 11/566.

Kaže: "Postići će onaj ko se očisti" – Tj. ovi se ajeti ne odnose samo na to da kažeš spomeni Gospodara svoga, Allah, Allah, ili **'Slavi ime svog Gospodara'** na što se ne odnosi jedna riječ, nego kaže spomeni svog Gospodara i slavi ime svoga Gospodara tako da se traži potpuna korisna rečenica **'Slavi ime svoga Gospodara',** reci neka je slavljen moj Veličanstvi Gospodar ili neka je slavljen moj Uzvišeni Gospodar, kao što je došlo u hadisu da je Vjerovjesnik ﷺ rekao: **"Učinite to u svom ruku'u i na svojoj sedždi."** A ne jedna riječ.

Kaže: "Subhanallahi" – Svi spomenuti ajeti i hadisi su korisne i razumljive rečenice, ali je šejh htio da odgovori sufijama koji tvrde da je zikr odabranih samo jedna riječ tj. imenica "Allah", a da je zikr odabranih među odabranicima 'hu, hu', a svi ovi tekstovi su odgovor na njihove tvrdnje.

U 'Sahihu' [1]se prenosi da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: "Dvije riječi, lahke na jeziku, teške na vagi, drage Milostivom, subhanallahi ve bi hamdihi, subhanallahi Azim."

A u 'Sahihima'[2] se bilježi da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: "Ko u svom danu kaže stotinu puta 'la ilahe illallahu wahdehu la šerike leh, lehu-l-mulk, we lehu-l-hamd, we huwe ala kulli šejin qadir' Allah će mu upisati tog dana zaštitu od šejtana, sve dok ne omrkne. I niko od njega neće ništa bolje učiniti osim čovjeka koji učini kao što je i on ili još više."

Kaže: "U 'Sahihu' " – Tj. da je svaka od ovih rijči korisna rečenica, a riječ se odnosi na koristan govor, zato se kaže 'taj i taj je progovorio riječ' a misli se na govor.

Kaže: "U 'Sahihima' " – Ovaj hadis se nalazi u 'Sahihima' kao što je Šejh naveo, ali on ima nastavak u kojem je Allahov Poslanik ﷺ rekao: **"Onaj ko kaže kada osvane la ilahe illallah wahdehu la šerike lehu, lehu-l-mulk we lehu-l-hamd we huwe ala kulli šejin qadir, imat će nagradu kao da je oslobodio deset robova od Ismailovih potomaka, i Allah mu upiše stotinu sevapa, i izbriše mu stotinu grijeha, a u tom danu će biti zaštićen od šejtana sve dok ne omrkne. I niko od njega neće učiniti ništa bolje osim čovjeka koji uradi ono što je i on ili još više."**

"Ko kaže u jednom danu stotinu puta subhanallahi we bi hamdihi, subhanallahi Azim, izbrisat će mu se grijesi makar bili koliko i morska pjena."

U 'Muweteu' i kod drugih se prenosi da je Allahov Vjerovjesnik ﷺ rekao: "Najbolje što sam rekao, ja i vjerovjesnici prije mene, la ilahe illallahu wahdehu la šerike lehu, lehu-l-mulk, we lehu-l-hamd, we huwe ala kulli šejin qadir." A u 'Sunnenu' od Ibn Madže i kod drugih da je Poslanik ﷺ rekao: "Najbolji zikr je la ilahe illallah, a najbolja dova je el-hamdulillah."

Mnogo je ovakvih hadisa koji govore o zikru i dovi.

---

[1] Bilježi ga Buharija 6406, 6682, 7463, i Muslim 2694.
[2] Bilježi ga Buharija 11/168, i Muslim 2691.

Također u Kur'anu u riječima Uzvišenog:

وَلَا تَأْكُلُوا۟ مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ ٱسْمُ ٱللَّهِ عَلَيْهِ

"I nemojte jesti ono pri čijem klanju nije spomenuto Allahovo ime." (Sura El-En'am, 121)

Ili ajet u kojem kaže:

ٱللَّهُ ۖ فَكُلُوا۟ مِمَّآ أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ وَٱذْكُرُوا۟ ٱسْمَ ٱللَّهِ عَلَيْهِ ۖ

"Jedite ono što vam one uhvate i spomenite Allahovo ime pri tome." (Sura El-Maide, 4)

A to je samo izgovaranje: 'Bismillahi', i ovo je potpuna imenička rečenica kao što to smatra većina gramatičara, ili glagolska kako to misle drugi. Što znači moje klanje je u Allahovo ime ili koljem u Allahovo ime.

Kaže: "Ko kaže" – Sve ove rečenice imaju svoja značenja (Subhanallahi we bi hamdihi, subhanallahi-l-Azim), a u drugom hadisu stoji: **"Ko kaže la ilahe illallahu wahdehu lašerike leh, lehu-l-mulku, we lehu-l-hamdu we huwe ala kulli šej'in qadir, deset puta, bit će kao da je otkupio četiri roba od Ismailovih potomaka."** A ako to kaže stotinu puta kao da je oslobodio deset ljudi, a upisat će mu se stotinu dobrih djela i izbrisati stotinu grijeha, a u tom danu će imati zaštitu od šejtana.

Kaže: "Također u Kur'anu" – Tj. ako odrediš klanje u Allahovo ime, onda je to imenička rečenica, a ako to kažeš u smislu 'Koljem u Allahovo ime' je glagolska rečenica. Dakle kada kaže čovjek 'bismillahi' izrekao je rečenicu sa značenjem jer je on vezana za izbrisani dio ali se određuje po značenju. Pa ako hoćeš da kolješ reći ćeš 'Moje klanje je u Allahovo ime' ili 'Koljem u Allahovo ime', a ako jedeš kažeš: 'Moje jelo je u Allahovo ime' ili 'Jedem u Allahovo ime', a ako čitaš reći ćeš: 'Moje čitanje je u Allahovo ime' ili 'Čitam u Allahovo ime' i td. određuje se izbrisani dio rečenice u onome što čovjek želi da učini.

Također učač kaže: "Bismillahi-r-Rahmani-r-Rahim" što znači "Moje učenje je u Allahovo ime"ili "Učim u Allahovo ime", dok neki ljudi koriste upotrebu zamjenice u ovakvim slučajevima pa kažu: "Počinjem sa Allahovim imenom" ili "Počeo sam sa Allahovim imenom".

Prvo je bolje i pravilnije, jer svaki glagol dolazi u obliku objekta, kao da kažeš 'U Allahovo ime' i nije samo imenica na početku rečenice, ili kao što se zamjenica očito izriče u riječima Uzvišenog:

ٱقْرَأْ بِٱسْمِ رَبِّكَ ٱلَّذِى خَلَقَ

"Čitaj, u ime Gospodara tvoga, koji stvara." (Sura El-Aleq, 1)

Ili ajet:

بِسۡمِ ٱللَّهِ مَجۡرٜىٰهَا

"U ime Allaha, neka plovi." (Sura Hud, 41)

Ili kao što kaže Allahov Poslanik ﷺ : "Onaj ko zakolje prije bajram namaza neka zakolje drugi kurban, a onaj ko nije klao neka kolje u Allahovo ime."[1]

Isti je slučaj sa vjerodostojnim hadisom u kojem Allahov Poslanik ﷺ svom pastorku Omeru b. Ebi Seleme kaže: "Dijete, jedi u Allahovo ime, i jedi sa desnom rukom, i jedi ono što je ispred tebe."[2]

Tako da njegove riječi 'u Allahovo ime' nisu samo puka formalnost ili samostalna riječ bez značenja.
Kao što je došlo u vjerodostojnom hadisu[3] gdje Allahov Poslanik ﷺ Adiju b. Hatimu kaže: "Ako pošalješ svog dresiranog psa i spomeneš pri tome Allahovo ime, onda jedi."

Isto tako Allahov Poslanik ﷺ kaže: "Ako čovjek uđe u kuću i kaže 'bismillahi' kod ulaska i izlaska, i kod sofre, šejtan kaže: "Nema vam ovdje ni jela ni spavanja."[4] I mnogi drugi primjeri toga.

Kao i ono što je mislimanima propisano u namazima, ezanu, hadžu, bajramima od različitih vrsta zikra ali sve u potpunim rečenicama, kao što muezin kaže: "Allahu ekber, Allahu ekber, ešhedu en la ilahe illallah we ešhedu enne Muhammeden Rasulullah."

Klanjač kaže: "Allahu ekber, subhane Rabbije-l-Azim, subhane Rabbije-l-E'ala, semiallahu limne hamideh, Rabbena we leke-l-hamd, ettehijatu lillahi."

Ili hadžija kada kaže: "Lebejkallahumma lebejk" i sl.

Sve ono što je Allah propisao od zikra je potpun i razumljiv govor, ne samo pojedinačna imena, imenice ili zamjenice.

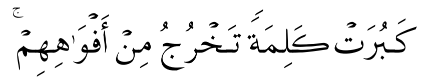
Ovo je ono što se u jeziku naziva riječi ili rečenice, kao što kaže: "Dvije riječi lahke na jeziku, teške na Vagi, drage Milostivom; subhanallahi we bi hamdihi subahanallahi-l-Azim."

Ili gdje kaže: "Najbolja riječ je ona koju je izrekao Lubejd "Zar nije sve mimo Allaha bezvrijedno."[5]

Kao i riječi Uzvišenog:

---

[1] Bilježi ga Buharija 10/17, i Muslim1960.
[2] Bilježi ga Buharija 5376, i Muslim 2022.
[3] Bilježi ga Buharija 9/609, i Muslim 1929.
[4] Bilježi ga Muslim 2018 i Ebu Davud 3765.
[5] Bilježi ga Buharija 3841, i Muslim 2256.

"Kako krupna riječ izlazi iz usta njihovih!" (Sura El-Kehf, 5)

Ili ajet:

وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا

"Riječi Gospodara tvoga vrhunac su istine i pravde." (Sura El-En'am, 115)

I mnogo toga što je došlo u formi 'riječi', u Kur'anu, sunnetu i arapskom govoru, ukazujući na potpunu rečenicu. Kao što su upotrebljavali slovo u imenu, pa bi rekli "Ovo je slovo čudno" tj. ovo je ime čudno.

Sejbevejh je podijelio govor na, imenicu, glagol i slovo koje nije u smislu ni imenica a ni glagola. A svaki dio od ovih dijelova se naziva slovom. Ali posebno treći se odnosi samo na slovo ali ne i na imenicu ili glagol.

Arapska slova se nazivaju slovima ali su u stvari imenice.

Riječ slovo se odnosi na ove nazive i drugo, kao što je Poslanik ﷺ rekao: "Ko bude proučio Kur'an na arapskom jeziku za svaki harf ima deset dobrih djela. Ali ja vam ne kažem da Elif-lam-mim je harf, nego je elif harf, lam je harf, mim je harf."

Halil Ahmed je upitao svoje prijatelje o izgovoru harfa 'zaj' u imenu Zejd? Rekli su 'Zaj' a on reče: "Rekli ste imenicu,ne, nego je slovo 'z'."

Nakon toga su gramatičari uzeli termin u jeziku kao slovo, ali se naziva i riječju. Ali harf se odnosi na značenje onoga što nije imenica ni glagol, kao što su pridjevi.

Ali kada je riječ o arapskim slovima nekada se nazivaju slovima dakle misleći na slovo, ili nekada imenicom ili imenom kao nazivom tog slova, ali kada je preovladao ovaj termin neki su pomislili da je običaj da se tako koristi u arapskom jeziku.

Neki nazivaju 'riječ' u jeziku kao zajedničkim nazivom za imenicu ili rečenicu, ali u dirketnom značenju u jeziku nije poznato da se termin riječ upotrebljava osim za potpunu rečenicu.

To znači da je propisano u Allahovo zikru, zikr sa potpunim rečenicama, i to je ono što se naziva govorom, jednina od njega jeste riječ, i to je ono što koristi srcima, i za što se ima nagrada i sevap, i što privlači srca Allahu, u spoznaji Njega, ljubavi i strahu, i u mnogo čemu što se želi postići od visokih ciljeva i vrhunskih ideala.

Zadovoljavanje sa spominjanjem samostalnog imena, kao imenice ili zamjenice, nema osnove, a posebno da se pripiše odabranim i učenim.

Ali je to način dopiranja do različitih novotarija, i put do lažnih i iskrivljenih predstava i slika u različitim stanjima kao što je ateizam i utjelovljenje, što je pojašnjeno na drugom mjestu.

Poglavlje

Srž vjere je u dvjema osnovama

Da ne obožavaš osim Allaha i da Ga ne obožavaš osim onako kako ti je propisao, a ne da Ga obožavamo sa novotarija.

Kao što Uzvišeni kaže:

فَمَن كَانَ يَرْجُوا۟ لِقَآءَ رَبِّهِۦ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَـٰلِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدًۢا

"Ko žudi da od Gospodara svoga bude lijepo primljen, neka čini dobra djela i neka, klanjajući se Gospodaru svome, Njemu nikoga ne pridružuje!" (Sura El-Kehf, 110)

U tome je realizacija i primjena šehadeta, tj. 'La ilahe illallah kao i Muhammedun resulullah.'

U prvom dijelu šehadeta je da ne obožavamo nikoga osim Njega.

A u drugom dijelu jeste da je Muhammed Njegov Poslanik koji je dostavio od Njega vjeru a na nama je da vjerujemo u ono što je rekao i da se pokoravamo onome što je naredio.
Pojasnio nam je ono čime ćemo obožavati Allaha kao što nam je zabranio novotarije pa je za njih rekao da su zabluda.

Allah ﷻ kaže:

بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُۥ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُۥٓ أَجْرُهُۥ عِندَ رَبِّهِۦ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

"A nije tako! Onome ko se bude Allahu predao i usto dobra djela činio, pripada nagrada kod Gospodara njegova; takvi se neće ničega bojati, niti će za bilo čim tugovati." (Sura El-Beqare, 112)

Takođe nam je naređeno da se ne bojimo nikoga osim Allaha, i da se ne uzdamo osim u Allaha, i da ne žudimo nikome osim Allahu, i da ne tražimo pomoć osim od Allaha, i da naš ibadet ne bude osim radi Allaha. Isto tako nam je naređeno da slijedimo Poslanika i da mu se pokoravamo, i da se vladamo po njemu, halal je ono što je dozvolio, a haram je ono što je zabranio, a vjera je ono što je propisao.

Allah ﷻ kaže:

وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا۟ مَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ وَقَالُوا۟ حَسْبُنَا ٱللَّهُ سَيُؤْتِينَا ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ وَرَسُولُهُۥٓ إِنَّآ إِلَى ٱللَّهِ رَٰغِبُونَ

"A trebalo bi da se zadovolje onim što im daju Allah i Poslanik Njegov i da kažu: 'Dovoljan nam je Allah, Allah će nam dati iz obilja Svoga, a i Poslanik Njegov, a mi samo Allaha hoćemo." (Sura Et-Tewbe, 59)

Tako da je davanje učinio Allahu i Poslaniku, pa kaže:

وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمْ عَنْهُ فَٱنتَهُوا۟ۚ

"Ono što vam Poslanik kao nagradu da, to uzmite, a ono što vam zabrani, ostavite." (Sura El-Hašr, 7)
Ali je oslonac i uzdanje učinio samo na Allaha u riječima:

وَقَالُوا۟ حَسْبُنَا ٱللَّهُ

"...i da kažu: 'Dovoljan nam je Allah." (Sura Et-Tewbe, 59)

Ali nije rekao i Njegov Poslanik kao što je rekao opuisujući ashabe ﵁ u drugom ajetu gdje kaže:

ٱلَّذِينَ قَالَ لَهُمُ ٱلنَّاسُ إِنَّ ٱلنَّاسَ قَدْ جَمَعُوا۟ لَكُمْ فَٱخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَٰنًا وَقَالُوا۟ حَسْبُنَا ٱللَّهُ وَنِعْمَ ٱلْوَكِيلُ

"Onima kojima se kada su im ljudi rekli: "Neprijatelji se okupljaju zbog vas, pa pazite ih se!" vjerovanje povećalo, pa su kazali: "Nama je Allah dovoljan, a divan je On Zaštitnik!" (Sura Al Imran, 174)

Ili ajet u kojem kaže:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِىُّ حَسْبُكَ ٱللَّهُ وَمَنِ ٱتَّبَعَكَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ

"O vjerovjesniče, Allah je dovoljan tebi i vjernicima koji te slijede." (Sura El-Enfal, 64)

Tj. dovoljan je tebi i vjernicima, kao što kaže:

أَلَيْسَ ٱللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُۥ

"Zar Allah nije Zaštitnik robu Svome?" (Sura Ez-Zumer, 36)

Zatim kaže:

سَيُؤْتِينَا ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ وَرَسُولُهُۥٓ

"Allah će nam dati iz obilja Svoga, a i Poslanik Njegov." (Sura Et-Tewbe, 59)

Davanje je pripisao Allahu i Poslaniku, ali je Allahovom obilju dao prednost u spomenu, jer je obilje u Allahovim rukama, On ga daje kome hoće, a On je Vladar ogromnog izobilja. I Njegova je blagodat data Poslaniku i vjernicima. Pa kaže:

إِنَّآ إِلَى ٱللَّهِ رَٰغِبُونَ

"A mi samo Allaha hoćemo." (Sura Et-Tewbe, 59)

Znači da je htijenje opisao da biva samo Allahu, kao što je u Njegovim riječima:

فَإِذَا فَرَغْتَ فَٱنصَبْ ۝ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَٱرْغَب

"A kad završiš, molitvi se predaji samo se Gospodaru svome obraćaj!" (Sura El-Inširah, 7-8)

Allahov Poslanik ﷺ Ibn Abbasu kaže: "Ako tražiš traži od Allaha, a ako tražiš pomoć traži je od Allaha."

Kur'an dokazuje ove tekstove na mnogim mjestima, ibadet, strah i bogobojaznost je pripisao samo Allahu, a poslušnost i ljubav pripisao Allahu i Poslaniku, kao što je u Nuhovim ؑ riječima:

أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَٱتَّقُوهُ وَأَطِيعُونِ

"Allahu robujte i Njega se bojte i meni poslušni budite." (Sura Nuh, 3)

I kaže:

وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَيَخْشَ ٱللَّهَ وَيَتَّقْهِ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَآئِزُونَ

"Oni koji se Allahu i Poslaniku Njegovu budu pokoravali, koji se Allaha budu bojali i koji od Njega budu strahovali oni će uspjeti!" (Sura En-Nur, 52)

I slično tome.

Poslanici su svojim narodima naređivali samo da obožavaju Allaha, da žude samo Njemu, da se oslanjaju na Njega i da se pokoravaju Njemu, ali u isto vrijeme da budu poslušni i njima. Šejtan je odveo u zabludu kršćane i njima slične, pa su a Allahu pripisali drugove a iskazali nepokornost poslanicima, te su svoje monahe i sveštenike uzeli za gospodare mimo Allaha kao i Mesiha sina Mejremina. Pa su pohrlili u svojim žudnjama njima, oslanjajući se na njih, od njih su tražili svoje potrebe ali su im u suštini bili nepokorni i suprostavljali su su se njihovom djelovanju. Pa je Allah uputio ikrene vjernike, sljedbenike Pravog puta, koji su spoznali istinu i slijedili je. A nisu bili od onih na koje se Allah rasrdio niti od onih koji su zalutali, nego su iskreno ispoljili vjeru Allahu i predali svoja lica Njemu. Povratili su se svom Gospodaru i svoje stvari prepustili Njemu, uzdajući se u Njega, pokorili su se Njegovim poslanicima, cijeneći ih i štujući, slijedeći njihove stope i zadovoljavajući se time, osvjetljavajući sebi put njihovom svjetlošću.

To je vjera islam sa kojom je Allah poslao pretke i one koji su poslije došli od poslanika, i on je vjera osim koje Allah neće prihvatiti drugu vjeru.

I on je suština robovanja Allahu.

Molimo Veličanstvenog Allaha da nas učvrsti u islamu, i da nas u njemu usavrši, i svu našu braću muslimane.